MANUEL VILAS

CONTINUAREA BESTSELLERULUI *ÎN TOATE A FOST FRUMUSEȚE*

Bucurie

Traducere de
Marin Mălaicu-Hondrari

PANDORA M

Anansi
CONTEMPORAN

COLECȚIE COORDONATĂ DE **BOGDAN-ALEXANDRU STĂNESCU**

Anansi
CONTEMPORAN

MANUEL
VILAS

Bucurie

Traducere din limba spaniolă de
Marin Mălaicu-Hondrari

PANDORA

EDITORI:
Magdalena Mărculescu
Silviu Dragomir

FONDATOR:
Ion Mărculescu, 1994

DIRECTOR EDITORIAL:
Bogdan-Alexandru Stănescu

REDACTARE
Michi Lucescu

DESIGN:
Andrei Gamarț

DIRECTOR PRODUCȚIE:
Cristian Claudiu Coban

DTP:
Gabriela Anghel

Conținutul acestei lucrări electronice este protejat prin copyright (drepturi de autor), iar cartea este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informației, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sub orice formă sau prin orice mijloc, fără consimțământul editorului, sunt interzise. Dreptul de folosință al lucrării nu este transferabil.
Drepturile de autor pentru versiunea electronică în formatele existente ale acestei lucrări aparțin persoanei juridice Pandora Publishing SRL.

Titlul original: *Alegría*
Autor: Manuel Vilas

Copyright © 2019, Manuel Vilas

Copyright © Pandora M, 2023
pentru traducerea în limba română

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20
www.pandoram.ro

ISBN (print): 978-606-978-634-5
ISBN (EPUB): 978-606-978-652-9

Pandora M face parte din Grupul Editorial TREI

Prin suferință am ajuns la bucurie.
Suferința m-a-nvățat că sufletul există.
Din suferință, acolo, în regatul meu trist,
un soare misterios răsărea.

José Hierro

1

Tot ce am iubit și am pierdut, tot ce am iubit foarte mult și am iubit fără să știm că într-o zi ne va fi răpit, tot ceea ce odată pierdut nu ne-a distrus, chiar dacă a insistat cu asupra de măsură și a încercat să ne facă praf cu cruzime și stăruință, sfârșește, mai devreme sau mai târziu, prin a fi transformat în bucurie.

Sufletul omului nu trebuia să coboare pe pământ.

Trebuia să rămână în ceruri, în abisurile celeste, între stele, în spațiul profund. Trebuia să se fi ținut departe de timp; sufletului omenesc i-ar fi fost mai bine dacă nu era omenesc, pentru că sufletul îmbătrânește în bătaia soarelui, se topește, se scufundă, arde în milioane de întrebări care se împrăștie peste trecut, prezent și viitor, care formează un singur timp, iar acesta este timpul personal al fiecăruia dintre noi, un timp în care iubirea este un jind permanent, care nu se împlinește, care ne vestește frumusețea vieții și apoi dispare.

Dispare.

Ne lasă într-o tăcere apăsătoare, amară și subtilă.

Milioane de întrebări ce au fost ființe umane înainte de a deveni întrebări. Milioane de corpuri, milioane de tați, mame, fii și fiice.

Și rămânem singuri și înțepeniți.

Sufletul omenesc suntem noi, noi toți, căutând iubirea, cu toții căutând zilnic să fim iubiți, așteptând zilnic sosirea bucuriei, căci ce altceva să așteptăm.

Cât de mult ne dorim cu toții să existe o ordine și un sens în viață, dar există doar timp și despărțiri rapide, și în aceste despărțiri rapide trăiește imensa iubire pe care o simt acum.

Acesta este haosul meu, aceasta este dezordinea mea.

Iată-mă, nenorocit, dar simțind totodată forța bucuriei și având în adâncul meu furia indefinită a vieții.

Ca toți oamenii.

Pentru că toți suntem la fel.

Și în această bucurie flămândă stă toată conștiința vieții pe care am fost capabili să o adunăm.

La începutul anului 2018 am publicat un roman, un roman care era povestea vieții mele și cartea aceea s-a transformat într-un hău.

În cartea aceea locuia povestea familiei mele.

Bach și Wagner, mama și tata.

Mi-am băgat familia într-o carte cu muzică și acesta este cel mai minunat lucru pe care l-am făcut în viață.

Ești nebun? m-au întrebat mulți.

Nu, e doar iubire, le-am răspuns. Doar iubire, nevoie și speranță. Când vorbești despre familia ta, acea familie revine la viață. Dacă scriam despre tata și mama și despre ce am fost, atunci se întorcea ziua de ieri, iar asta era ceva puternic și bun. Asta-i tot, asta a fost ceea ce am făcut.

În momentul ăsta sunt într-un hotel din Barcelona.

Niciodată nu m-am gândit că voi mai scrie vreodată cu pixul, într-un caiet, așa cum fac acum. Am laptopul în fața mea, dar acum nu-mi folosește la nimic.

Am schimbat camera de trei ori în hotelul ăsta. Prima nu mi-a plăcut pentru că era prea cald în ea și priveliștea era oribilă. Când am văzut-o pe a doua, m-am gândit că acolo m-aș putea

odihni: alinarea aceea, nevoia de a găsi liniștea, de a nu mai fi un car de nervi, un hățiș de plecări și veniri.

Stăteam de ceva vreme întins pe pat când mi-am dat seama că nu alesesem bine. Camera dădea spre bulevardul Diagonal, una dintre arterele cu cel mai mare trafic din Barcelona, iar zgomotul care venea din stradă era prea puternic. Din prea puternic s-a făcut infernal. Era zgomotul făcut de necunoscuți, sute de bărbați și femei care cutreierau orașul, cu mașinile lor, motocicletele lor sau conversațiile lor. Zgomotul se transforma în inamic. Am început să mă enervez. Tâmpit ce eram, desfăcusem bagajul, mânat de acea primă impresie pozitivă. M-am uitat la geamantanul deschis pe masă. Am calculat cam cât mi-ar lua să pun totul la loc.

Mă uit la lucrurile mele ca și cum ar fi ale unui spirit fără corp. Puloverele mele negre, laptopul meu, agenda mea, trusa mea de îngrijire personală. Par lucruri pe care le folosea tatăl meu, par ale lui, nu ale mele.

Era 1 iulie și mă aflam în Barcelona. Am simțit umiditatea care îmbiba tot orașul. N-aș putea să mă obișnuiesc cu umiditatea aceea care mă făcea să transpir într-un mod umilitor. Viața mea și căldura s-au înfrățit într-un punct din trecutul meu. Când voi fi mort și nu-mi va mai fi cald, atunci o să ating nimicul. Nimicul înseamnă să nu mai simți căldura spaniolă, căldura care e mereu în toate orașele spaniole: căldură umedă sau căldură uscată, dar căldură.

Pentru mine, căldura și viața au fost același lucru.

Am cincizeci și cinci de ani și peste câteva zile voi face cincizeci și șase. Nu-mi vine să cred că am vârsta asta. Dacă aș crede, dacă mi-aș accepta vârsta în tot adevărul ei crud, ar trebui să mă gândesc la moarte. Nu poți trăi dacă moartea pune stăpânire pe gândurile tale, chiar și atunci când nimic nu emană din noi cu atâta putere ca ea. E acolo, în inima ta. Nimeni nu a vrut să-și iubească moartea, nimeni nu vrea să vorbească cu ea, dar eu da, vreau, pentru că-mi aparține.

M-am privit în oglindă. Îmbătrânirea bărbaților se ascunde mereu, se camuflează. Societatea se arată înțelegătoare cu îmbătrânirea bărbaților, în schimb este implacabilă cu cea a femeilor.

Am sunat la recepție și i-am rugat să-mi dea din nou o altă cameră. Cineva a venit să mă ajute. M-am gândit că o să fiu bârfa celor de la recepție.

„E rândul tău să-l suporți pe ticnit."

„Nu, că mie mi-a ajuns nebunul de săptămâna trecută și era mult mai naspa decât ăsta, pentru că era însurat și nevastă-sa îl sprijinea. Ăsta măcar e singur."

Mi-am imaginat dialogul acesta, dar fără să simt vreo urmă de stinghereală, ci mai degrabă respect pentru că recepționerii mi-ar dedica gândurile și clevetirile lor. Totul este viață și totul servește vieții. În toate există un omagiu adus vieții.

Mie mi-a fost dat să contemplu acest omagiu în tot ce ocupă un loc sub soare.

În ziua următoare, am cerut o altă cameră. Și am fost martorul faptului că viața îi răsplătește pe cei încăpățânați, pe cei care nu se lasă până nu găsesc ce-i mai bun. Perseverența te poate înnebuni.

Sătui de mine, probabil, mi-au dat o cameră superbă, la etajul 15, cea mai de sus și probabil cea mai bună din hotel. Era camera perfectă: mare, luminoasă, cea mai sus din toată clădirea. Se vedea marea în depărtare. Și avea și o fereastră la baie prin care se vedea Barcelona dintr-un alt unghi.

M-am simțit stăpânul orașului.

Aveam orașul la picioare.

Am pornit aerul condiționat și totul a fost perfect.

Apoi mi-am amintit de prima dată când am venit la Barcelona. Era în 1980. Prietena mea de pe vremea aceea avea rude aici și am dormit în casa lor. Mătușa ei ne-a arătat orașul. Relația

noastră n-a durat. Dar iată că o evoc acum, după treizeci și opt de ani. O iubire pierdută din care a mai rămas doar această amintire scoasă la iveală de un bărbat cu memorie de elefant. Ce ne face timpul? Dar acela care am fost, acela care a venit la Barcelona împreună cu prietena lui, în urmă cu treizeci și opt de ani, e îngropat în mine, în carnea mea.

Camera mea de la etajul 15 al acestui hotel pare un loc sfânt, eu sunt cel care îi dă suflet.

Se lasă seara, încetul cu încetul.

Din când în când, mă uit pe fereastră: acolo e Barcelona, plină de nuanțe de albastru, în amurgul acesta văratic, cu sutele ei de străzi și cu morții ei vorbind cu cei vii, acea conversație neîntreruptă pe care persoanele de peste cincizeci de ani o întrețin cu morții lor iubiți.

Nu peste mult timp voi merge la o întâlnire cu membrii unui club de lectură care mi-au citit romanul, cartea în care vorbesc despre voi doi: despre tine, mamă, despre tine, tată, pentru că voi doi și stafiile voastre sunteți tot ce am, și am un întreg regat, poate un regat indescifrabil, un regat de frumusețe.

V-ați transformat în frumusețe, și eu am asistat la minunea asta. Nici nu știu cum să-i mai mulțumesc vieții pentru că acum sunteți frumusețe și bucurie.

Mă încântă (dar mă și îngrozește) să merg la întâlniri cu cititorii. Mă gândesc că vor fi dezamăgiți de aspectul meu. Mi-ar părea foarte rău să-i dezamăgesc. E atât de trist să dezamăgești un om. Poate tocmai de asta mulți scriitori aleg să dispară. Orice om, nu doar scriitorii, are dreptul să aleagă să dispară în loc să dezamăgească.

Intru în librărie și vin mulți oameni să mă salute. Dar există cineva special. Nu o recunosc de la început. Mă privește ca și cum ne-am cunoaște, dar nu știu cine este. Presimt o posibilitate.

Mereu mă tem de aceste posibilități, de aceste caramboluri fericite ale vieții.

Dar după două cuvinte îmi și dau seama.

N-am mai văzut-o de treizeci și cinci de ani. Frumusețea ei s-a stins pentru totdeauna. Apariția trecutului este întotdeauna devastatoare și îți face praf sistemul nervos. Totuși, memoria mea i-a păstrat o amintire intactă, nedeteriorată.

Simt o duioșie de nedescris.

De pe chipul ei actual, încerc să extrag chipul pe care-l am eu în minte. Și cred că ea își dă seama. Îi mărturisesc că mereu am admirat-o enorm. Asta mi-a venit să-i spun; că o admiram. Îmi închipui că a fost cel mai bun verb posibil.

Ea îmi spune că romanul meu a făcut-o să plângă și că și-a amintit de părinții mei, perfect reflectați în carte.

— Sunt părinții tăi, exact așa cum mi-i amintesc, mi-a zis.

Eu mi-i aminteam perfect pe ai ei, pentru că părinții ei și ai mei fuseseră prieteni și îmi amintesc de prietenia lor, îmi amintesc râsetele lor, cinele lor în crâșme micuțe, glumele, speranțele, bucuria.

Și din toate acelea am rămas eu și cu ea.

Îmi spune că trebuie să mă simt fericit pentru că am reușit să-i portretizez atât de bine în carte pe părinții mei. Nu îndrăznesc să o întreb despre familia ei barceloneză. Ea mi-o ia înainte și îmi spune că mătușa care ne-a primit în casa ei a murit, apoi adaugă „s-ar putea ca tu să nu-ți mai amintești, asta a fost tare demult și ai cunoscut o grămadă de alți oameni, nici nu știu cum de ți-ai amintit de mine".

Mă întorc la hotel gândindu-mă la ea.

Nici măcar n-am întrebat-o dacă s-a măritat sau dacă are copii. Cred că mi-a fost teamă să o întreb așa ceva. Cum să nu-ți fie teamă de o asemenea întrebare? M-am lăsat prins de alte conversații și, când am plecat de la întâlnire, am văzut-o de departe, dar nu am vrut să-mi iau rămas-bun de la ea. Ca și cum aș fi vrut să o returnez întreagă hăului de întuneric din care ieșise.

Nu părea ea.

Dar atunci cine era?

Intru în camera mea de la etajul 15 din hotelul meu. Am lăsat pornit aerul condiționat și în încăpere e destul de răcoare, dar e o senzație plăcută.

Nu-mi iese din minte. Aș fi putut să îi spun un adio definitiv, căci e aproape sigur că n-o să ne mai revedem. Mergeam să schiem împreună, în 1978 și 1979. Ea avea un echipament de schi foarte modern. N-am avut curajul să-i spun că-mi amintesc, după patruzeci de ani, ce marcă erau schiurile, legăturile și clăparii. Erau Rossignol ST 650, cu legături Look Nevada și clăparii erau de la Nordica. N-am avut curajul de a-i mărturisi tot amalgamul acesta de amintiri și de mărci, care poate că ascund amintirea cea mai importantă și mai profundă, și care nu e alta decât asta: am

văzut Barcelona pentru prima dată împreună cu ea și cu mătușa ei, care acum e moartă. Nu am întrebat-o în ce an a murit.

Nu ne-a dat voie să dormim împreună: ea a dormit cu mătușa ei, iar eu am dormit singur într-o altă cameră.

Iar acum, după treizeci și opt de ani, cred că decizia aceea a fost extrem de înțeleaptă. Datorită ei pot acum să dorm liniștit, în noaptea asta.

Cu chipul Palomei când era tânără — așa se numea și așa se mai numește încă — încerc să închid ochii, încerc să adorm.

Era brunetă, avea niște ochi negri, plini de inocență, părul ca smoala, mătăsos, și toată lumea o iubea pentru că era simpatică, dulce și binevoitoare.

Nu trebuia să ne despărțim. Trebuia să ne căsătorim și să îmbătrânim împreună.

Nu trebuia să o cunosc.

Nu trebuia să mă nasc, dacă am avut atâta de suferit.

Mă ridic din pat în plină noapte, nu reușesc să dorm, e trei dimineața, aprind toate luminile, mă uit în jur, mă uit la lucrurile mele împrăștiate prin cameră. Mâine mă întorc la Madrid și pereții aceștia vor găzdui un alt client și tot așa până la căderea edificiului, până când va fi reutilizat, reformat sau demolat și va lua cu el pentru totdeauna, într-un vârtej, toate vorbele mele de acum.

3

Fiul meu cel mic, Vivaldi, lucrează la o firmă de curierat și umblă cu bicicleta peste tot prin oraș. Îi zic Valdi, ca să-i mai scurtez numele pus în cinstea celui care a compus *Cele patru anotimpuri*, celebrul compozitor, roșcat și el, asemenea fiului meu.

Am cumpărat discul cu *Cele patru anotimpuri* de Antonio Vivaldi cândva prin 1977. L-am prins la ofertă, m-a costat o sută douăzeci și cinci de pesete. Pe atunci eram doar un adolescent de paisprezece ani, dar discul acela m-a dat peste cap: în muzica aceea am intuit nestatornicia timpului, transformarea, mișcarea, schimbarea, și intuiția aceea m-a durut, pentru că-mi doream ca nimic să nu se schimbe.

Eu și Valdi locuim în orașe diferite. Eu în Madrid, el, de puțin timp, în Barcelona. De când am aflat că lucrează pentru firma aceea, care se numește Glovo, văd băieți și fete de vârsta lui peste tot prin Madrid. Înainte nu-i observam, dar acum, da. Am început să-i văd de când fiul meu face același lucru ca ei.

De fiecare dată când văd un băiat pe bicicletă, cu geanta galbenă de la Glovo, inima îmi stă în loc și mă gândesc la Valdi.

Mi-e imposibil să nu-i iubesc pe toți acei băiețandri, care nu sunt copiii mei, dar fac aceeași muncă precum Valdi. Mă gândesc la tații lor și la mamele lor. Pentru că nu pot să mă duc la ei și să le spun că-i iubesc, îi fotografiez cu telefonul și-i trimit poza pe WhatsApp lui Valdi. Știu că-i place. Îmi scrie detalii tehnice despre bicicletele acelor colegi de-ai lui din Madrid.

E adevărat că atunci Valdi îmi răspunde. Dacă-i scriu despre alte lucruri, nu-mi răspunde. Îl interesează munca lui, iar asta mă bucură.

Mă gândesc că ar trebui să fiu acolo, cu el, să-l ajut să pedaleze, să-l ajut la cărat pachetele. Valdi nu a vrut să studieze, nu-i place școala. Îmi spune cât câștigă la firma aia de curierat. Îmi zice că poți ajunge să câștigi mulți bani. Știu că asta e imposibil, dar mă bucur că are astfel de visuri. Îmi zic că e bine să aibă astfel de ambiții, care-mi amintesc de ale mele pe când eram de vârsta lui.

Dar chiar și așa, mi-e milă de el că face munca aia, mi-ar plăcea să lucreze altceva. Mi se pare că se risipește. Totuși, această risipire mi se pare atât de frumoasă, atât de importantă, atât de răvășitoare.

Cât de mult îl ador pe Valdi și cât de rar îl văd. Dar sunt fericit când vorbim la telefon. Îmi povestește o grămadă de chestii, una mai nesăbuită decât alta.

A fost obligat să se înregistreze la fisc ca liber profesionist. Iată-l, așadar, în aceeași situație ca mine, căci și eu sunt liber profesionist. Mă desfăt cu coincidența asta, poate că înseamnă ceva.

Sigur înseamnă, am atâta nevoie să existe un sens în lucrurile pe care le facem.

Și Bach, tatăl meu, a fost liber profesionist. Așa că toți trei facem parte dintr-un lanț lucrativ, ba chiar și muzical, pentru că să fii liber profesionist înseamnă să nu ai nicio siguranță financiară, e ca trăitul din muzică.

Dacă aș muri acum, Valdi m-ar ține minte veșnic tânăr, pentru că încă nu sunt bătrân. Dacă aș muri acum, ar trebui să plângă după mine, iar eu nu vreau asta. Nu vreau să plângă nimeni, niciodată, după mine. Dar cât de mult mi-ar plăcea să-și aducă aminte de mine în floarea vieții, plin de frumusețe, plin de lumină.

Pe cât de mare este viața, pe atâta este de nemiloasă și de grea.

Viața este imposibilitatea de a cunoaște viața. Deja nu-l mai cunosc foarte bine pe fiul meu, nici el pe mine. Umblăm prin lume, fiecare în treaba lui. Și necunoașterea asta va crește cot la cot

cu trecerea vieților noastre.

Numai contemplarea frumuseții necunoașterii noastre prezente și necunoașterii noastre viitoare ne salvează de la tragedia de a nu ne cunoaște.

Viața unui tată și viața unui fiu sunt pline de necunoașterea pe care numai iubirea o poate transforma în cea mai minunată odisee.

Dar nimeni nu știe ce e iubirea și nici care-i sunt limitele.

Niciodată nu știm ce înseamnă să trăiești, e foarte posibil să însemne doar să respiri și să privești cerul. Iar asta nu ne ajunge, niciodată nu ne-a ajuns.

Bietul tău tată se târăște prin lumea asta cerșind un minut din viața ta, Valdi.

Condiția de tată este cea a cerșetorului de iubire.

4

Vine o zi când înțelegi că niciodată nu ai fost cu nimeni pe deplin, nici măcar cu tine însuți. Ziua aia este o zi mare. Viața unui om care îmbătrânește constă din acceptarea că niciodată nu a fost cu nimeni și nici nu va fi vreodată, niciodată nu-și va putea da sufletul celuilalt, iar celălalt să înțeleagă ce i se dă, să-l protejeze, să-l îngrijească și să-l păstreze. Pentru a iubi pe cineva trebuie să renunți la tine însuți. Orice om, când ajunge la bătrânețea adâncă, acceptă singurătatea, la asta mă gândesc în timp ce merg cu trenul spre Madrid.

Ne-am construit iluzia tovărășiei. Am făcut-o prin inventarea familiei, inventarea iubirii, prieteniei, legăturile necondiționate și iluzia funcționează bine până când vârsta decantează o senzație nouă: senzația că vei muri singur, pentru că toți murim singuri. Singure sunt mările, stelele, singuri sunt munții și copacii și asta înțeleg eu prin singurătate: o exaltare minunată a misterului de a fi aici, în viață și pe pământ.

Mi-ar plăcea să mă văd mort pentru a atinge din viață propria-mi moarte. Ideea învierii, atât de țicnită și atât de contestată și atât de batjocorită și atât de înjurată și atât de disprețuită, îmi răsare în fața ochilor cu o putere galbenă, care mă cheamă. Învierea, în care a crezut cel mai mare romancier al epocii moderne — vreau să zic Tolstoi, rusul Lev Tolstoi —, este dependență de viață. Cum să nu fii dependent de viață, de contemplarea iubirii, de contemplarea mâncării, de contemplarea iernii, verii, primăverii, toamnei? Cum să nu fii dependent de briza mării și de trupul ei?

Am uitat de misterele ancestrale.

În viața asta, nu pot face un pas fără ca stafia părinților mei morți să nu fie cu mine.

După ce-am publicat romanul, mi-am zis că nu o să-i mai invoc niciodată, că o să-i las pentru totdeauna în moartea lor, dar oamenii, cu cea mai bună și mai delicată intenție din lume, m-au asediat cu întrebări despre ei. Eu voiam să-i redau locului în care se aflau. Dar ce loc era acela?

Femeia care stă în tren lângă mine o fi având și ea tată și mamă și, dată fiind vârsta ei — pare să aibă peste șaizeci — probabil că sunt morți. Mănâncă lângă mine, are un mic sandviș, mușcă din el cu delicatețe. Mă uit pieziș la unghiile ei roșii pe felia de pâine; căștile ei conectate la telefonul mobil.

Din tren se văd casele de la periferiile orașelor, case cu apartamente deloc de invidiat. Acolo locuiesc oameni și îmi imaginez viețile lor. Poate că și eu o să-mi sfârșesc zilele într-unul dintre apartamentele astea de la periferie, apartamente ieftine cu vedere la calea ferată.

Mereu îmi imaginez un astfel de sfârșit: părăsit de toți și pentru totdeauna, dedat celui mai ermetic anonimat, izolat într-un apartament de patruzeci de metri pătrați în care sunt patruzeci de grade vara, devorat de praf și mizerie, zăcând într-un pat soios. Bolnav, în agonie, dispare totuși liniștit. Așa mă văd în viitor.

Cred că prin genul ăsta de gânduri încerc să sfidez destinul, încerc să nu-mi mai fie frică de nimic. Pentru că în apartamentele astea pe care le văd din tren, chiar și atunci când privirea nu întâlnește nimic plăcut sau la care să râvnească, cu siguranță există oameni în ele, oameni care respiră și se îndrăgostesc. Și trebuie să ne amintim mereu că viața se petrece sub soare, cât e lumină, și sub lună, când se întunecă. Nimeni nu-ți poate răpi asta: ziua și noaptea.

O privesc din nou pe femeia care stă lângă mine în tren. A ațipit cu o firimitură de pâine pe buze, și asta-i urâțește chipul. Cu o atingere de o grijă infinită, îi iau firimitura de la gură.

Acum e perfectă.

Îmi amintesc că vara mergeam să ne scăldăm în Cinca, un râu de munte, la opt kilometri de Barbastro. O dată am avut o halucinație în râul acela. Trebuie să fi fost prin 1974 sau 1975. Înotam și mă scufundam ca să ating pietrele de pe fundul apei. Mi-a venit ideea să cutreier de unul singur prin zone ale râului unde nu mai fusesem înainte. Purtam niște șlapi de baie și am luat-o la picior, îndepărtându-mă de locul în care se aflau părinții mei și prietenii lor, o altă familie cu un copil mic.

Șlapii mă uimeau de-a dreptul, pentru că în mintea mea de copil însemnau ceva nemaipomenit, mai ales prima dată când i-am purtat: îți permiteau să mergi prin apă, erau încălțări imune la apă. Poate că a sosit timpul să fac o minuțioasă trecere în revistă a tuturor minunățiilor pe care le-am văzut în viață, oricât de vulgare, de absurde sau de stupide ar putea părea. M-am îndrăgostit de papucii aceia. Când mi i-au făcut cadou, am simțit o bucurie nebună și mi-ar plăcea să o simt din nou...

Vedeam razele soarelui izbindu-se de apele râului Cinca, o explozie cum nu mai văzusem vreodată. Călcam prin bălți, mă uitam prin apă la șlapii mei și continuam să merg. Până când am ajuns într-un loc mai deschis, îndepărtat, un soi de piscină unde apele râului se liniștea, pentru că exista un fel de zid de oprire, ca un fel de baraj. Am început să intru în apa aceea liniștită, fără curenți, dar care mă acoperea tot mai mult. Am început să înot acolo. Senzația de neuitat mi-a fost provocată de frumusețea apei încremenite.

Exista acolo o adâncime blândă.

Astăzi este 19 iulie 2018 și împlinesc cincizeci și șase de ani. Nu-mi sărbătoresc ziua de naștere. Mă stinghereşte ziua asta, pentru că nu o mai înțeleg altfel decât ca pe o culme a prăbușirii, a uitării, a unei bătălii pierdute. Tata își ascundea ziua de naștere, și mama făcea la fel.

Păreau atemporali.

Acum fac și eu la fel. Nu o ascundeau neapărat, mai degrabă nu și-o mai aminteau. La noi în familie, niciodată nu s-a sărbătorit ziua de naștere a tatei și nici a mamei.

Nu doar că nu s-au sărbătorit, dar nici măcar nu se punea problema existenței unei astfel de zile. De ce au procedat așa? Le-a venit, pur și simplu? Sau au renunțat la orice aniversare pentru a celebra una singură?

Așa a fost, exista o singură zi de naștere: a mea. Povestea vieții unui om constă în sărbătorirea zilei lui de naștere, până când vine momentul când ziua aceea se întunecă și o înghite infernul.

Nu-mi place ziua mea de naștere pentru că tata și mama sunt morți. Ei au fost cei care au inventat data asta, fără ei, data asta este pulbere, vânt, nimic.

Ei au fost cei care au făcut din ziua mea de naștere cea mai importantă zi din Univers.

Iar dacă ei nu mai sunt, ziua mea de naștere a ajuns o dată calendaristică cenușie, devastată, lugubră, o ruină, o casă părăsită.

Mi-am amintit de faza cu râul, pentru că s-a întâmplat de ziua mea, pe când ziua mea era o zi importantă și minunată, pentru că tata o făcea să fie așa. El știa cum să o facă așa. Dar cum el a plecat de pe lumea asta, ziua mea de naștere e acum un spectacol decrepit și nesănătos. Jilăveală acră, deziluzie totală, suferință și tăcere, asta înseamnă ziua mea de naștere astăzi, pentru că nici el și nici ea nu mai sunt, numai de asta.

Totuși, ies să mâncăm în oraș cu Mo, actuala mea soție și câțiva prieteni și brusc, la desert, observ stupefiat că Mo a cumpărat o lumânare și a înfipt-o într-o felie de tort și lumânarea e

aprinsă și toți mă felicită de ziua mea. Mă bucur că și-au amintit de mine și îmi amintesc de tata. Am senzația că el a fost cel care a pus la cale surpriza asta. El a făcut-o, ca să nu mă complac în melancolia mea, în dorul meu de el. A făcut-o intenționat. Am vrut să-mi spună ceva din spațiul spectral în care supraviețuiește. Mi-a spus asta: există oameni care te iubesc.

Eu îmi doream să nu mă iubească nimeni, pentru că e imposibil să se întoarcă iubirea tatălui meu, pentru că e imposibil să mai fiu cel care am fost, iar viața, prin tortul cumpărat de Mo, mi-a dăruit o micuță aniversare.

De ziua mea de naștere, mereu mă încântă să-i trimit lui Valdi un mesaj special pe WhatsApp. E un fel de glumă intimă între el și mine. Îi scriu așa: „Amintește-ți să-l suni pe tatăl tău să-i zici la mulți de ziua lui de naștere". E o glumă aproape metafizică. Ca și cum n-aș fi tatăl lui. Ca și cum aș fi un prieten care-l sfătuiește. Și atunci tatăl lui ar fi un om care nu sunt eu. La fel procedez și de marile sărbători, cum ar fi de Crăciun sau chestii de genul ăsta. Îmi place mult să fac gluma asta. Aproape că mi-o fac și mie. Cred că glumind astfel, îmi iau liber de la paternitate. Orice tată simte nevoia să-și ia liber de la paternitate, probabil pentru a redeveni doar fiu. Îmi place să mă gândesc că tatăl fiului meu nu sunt eu, ci un necunoscut. Cineva care duce o viață la limita normalității. Cineva misterios, cineva care călătorește încontinuu. Cineva fără domiciliu stabil, dar care în ciuda tuturor acestor neajunsuri, merită să fie sunat și felicitat de ziua lui de naștere. Cineva al cărui chip cu greu mi l-aș putea aduce aminte. Cineva care mi-e indiferent, dar merită să fie felicitat, nu pentru el, ci pentru cel care are obligația de a-l felicita.

Ca și cum eu i-aș spune lui Valdi „ai obligația de a-l felicita pe tatăl tău, chiar dacă nu-l iubești, sau chiar dacă te temi de el, chiar dacă l-ai uitat, chiar dacă urmărești lenta lui dispariție, chiar dacă te așteptai la mai multe de la el, chiar dacă te-a dezamăgit, sau dacă până la urmă s-a dovedit a fi un ins neînsemnat, sau chiar dacă ți-ar face rău, sau chiar dacă nu ar ști cum să se ridice la înălțimea situației".

Îl văd iarăși pe înotătorul acela din urmă cu patruzeci de ani, acolo, în fața acelei ape încremenite și îl văd înotând, adâncindu-se în apă. Și acela sunt eu, pentru că reușesc să mă întorc la acel timp din trecutul meu, la 19 iulie, la ziua aceea pierdută și înot acolo și îmi dau seama că locul e periculos, pentru că Cinca are toanele lui și din când în când ia cu sine oameni. Dar nu vrea să mă ia la el. Mă lasă să mă bucur de fălcile lui, de curenții lui adumbriți, de pietrele din apă, de respirația lui de bestie.

Mereu am adorat râurile.

În clipa asta, Mo doarme. A adormit pentru că se apropie zorii zilei de 20 iulie, ea a învins melancolia calendarului. A pus o lumânare aniversară acolo unde eu voiam să înalț monument singurătății.

Mo este abrevierea de la Mozart, încă n-am spus asta. Mo e a doua mea soție.

Chiar și Bra, fiul meu cel mare, dragul meu Johannes Brahms, m-a sunat ca să-mi ureze la mulți ani.

6

Povestea de dragoste cu Mo se petrece în Statele Unite. Cred că am fost fericiți acolo, și încă într-o manieră destul de simplă. Ce făceam cel mai des era să mergem din hotel în hotel. Amândurora ne plac hotelurile. Pe de altă parte, fiecare veneam după un divorț.

Aveam cincizeci și unu de ani când am cunoscut-o și cincizeci și doi când ne-am hotărât să trăim împreună. Eu îmi făceam calculele mele, țineam o contabilitate privată. Ea avea cu zece ani mai puțin decât mine, iar faptul acesta mă plasa într-un spațiu temporal foarte diferit de prima mea căsătorie. Avem multe în comun: de exemplu, amândoi trăim în dezordine. Îngrămădim haine, cărți, hârtii. Totuși, ea găsește mereu hârtia pe care o caută. Eu n-o găsesc niciodată.

Cum se poate așa ceva, mă întreb.

Când ne-am cunoscut, ne-am făcut o mie de mărturisiri, printre care toți iubiții și iubitele pe care le-am avut. În momentul acela, să faci așa ceva deborda de energie, de erotism, de farmec. Acum, după câțiva ani, acele adevăruri mărturisite în trecut ne deranjează. Ne stingheresc. Și are farmecul lui aparte faptul că tot ceea ce la început a fost un joc erotic, bazat pe a face dezvăluiri și a fi curtat, s-a transformat apoi într-un cuțit.

Văd asta ca pe o minune a naturii umane.

Ca pe o bucurie.

Când vreau să o fac să se simtă prost, îi amintesc de vreunul dintre iubiții ei, iar ea face la fel cu vreuna dintre iubitele mele. Așa că amândoi ieșim în pierdere.

La supermarketuri, Mo este imprevizibilă și impulsivă. Obișnuiește să cumpere o grămadă de lucruri. Le așază în căruciorul de cumpărături. Iar eu le iau de acolo când nu mă vede. Când ajungem la casă, nu-și dă seama că lipsesc din cărucior.

Uneori spune că a avut impresia că pusesem mai multe chestii în cărucior. Îi zic că cele pe care le avem sunt alese pe sprânceană. Zâmbește. Pentru că Mo e vanitoasă. Numai că vanitatea lui Mo este ca vanitatea unei fetițe.

Mo lasă bacșiș peste tot și dă bani săracilor. E convinsă că există gândire magică și că există o ordine secretă prin care la sfârșit dreptatea și binele vor învinge.

Dimineața, ea se trezește înaintea mea. Pentru că eu mereu dorm foarte rău. După ce se trezește, întotdeauna îmi lasă în frigider un pahar cu suc din portocale proaspăt stoarse. De multe ori mă uit la el ca la o manifestare a divinității. Nu îl înțeleg.

Orice-ar fi, că are ceva urgent de făcut sau că trebuie să plece repede de acasă, îmi lasă sucul de portocale. Când deschid frigiderul, nu dau numai peste sucul de portocale, ci și peste un gând copleșitor.

Gândul este acesta: eu nu sunt capabil să fac la fel.

În unele zile, măsor cât suc de portocale mi-a lăsat. Uneori e un pahar uriaș. Alteori un pahar obișnuit. Și încep să mă gândesc de ce depinde cantitatea de suc pe care mi-l lasă în frigider.

Sucul acela este un act de iubire care mă umple de exaltare și-mi amintește de incapacitatea mea de a face la fel.

Imediat încep să mă gândesc la lucruri pe care știu să le fac pentru ea. De exemplu, o duc cu mașina în multe locuri, pentru că mă pricep la asta. Pe măsură ce vina mea scade, beau sucul de portocale.

În timp ce beau sucul, mă gândesc dacă ar vrea să o duc undeva cu mașina. Mă gândesc că atunci când o duc cu mașina, poate am norocul ca și ea să se gândească la ce mă gândesc eu în

fiecare dimineață când deschid frigiderul și găsesc acolo paharul cu suc de portocale.

Nu pune paharul oriunde în frigider.

Îl pune exact în centru.

Ceea ce nu cred c-am să aflu vreodată este de ce uneori e mai mult suc, iar alteori mai puțin.

Ea știe că mor după sucul de portocale.

Îl face cu un storcător electric. Mama îl făcea cu un vechi storcător manual.

Mă uit lung la storcătorul electric.

Nu mă pot uita la storcătorul manual pe care-l folosea mama, pentru că l-a înghițit timpul. L-a înghițit iubirea.

Mă lupt din greu să ajung la capătul labirintului, mereu ești tu la capătul labirintului. Mereu tu, încoronată cu bucurie.

Am mers la Santander și ne-am cazat la un hotel care se numește Abba, iar în urmă cu zece ani se numea México. Clădirile se reinventează. Oamenii de asemenea. Cred că eu însumi sunt o reinventare.

Mo a adormit în timp ce scriu. Fereastra camerei e deschisă. Tocmai a plouat și vine o răcoare plăcută care învăluie toată camera. E o minunată noapte de vară la Marea Cantabrică, cea care îmi amintește de orele de geografie din gimnaziu. Ne spuneau că Marea Cantabrică e în nord. Spania însemna mările ei. Aș fi putut să mă nasc aici, mă gândesc. Astăzi m-am plimbat prin oraș și am văzut o mulțime de case în care m-am imaginat trăind.

Trăind singur.

Într-o singurătate neomenească.

Într-o singurătate dincolo de ideea pe care oamenii o au despre a fi singur.

Într-o singurătate care să fie, în același timp, o formă de splendoare, de grație, de maiestuozitate, de putere, de guvernare, de furie și de tihnă adâncă.

Cred că am avut parte de o astfel de singurătate în urmă cu patruzeci de ani, când am intrat în acele ape ascunse, în acea îndepărtată zi naștere de-a mea, în râul Cinca.

— Unde-ai fost? m-a întrebat tata. Ne-am speriat, te-am strigat, ne-ai tras o spaimă, nu glumă.

Mama era îngrozită.

M-au privit cu fețele pline de îngrijorare.

— Și chiar de ziua ta, a zis mama.

Câteva bucăți de tortilla de cartofi se aflau pe o masă de camping.

— Hai, gata acum, a venit, a zis Ramiro, prietenul tatălui meu.

— Totu-i în regulă, a zis Pili, soția lui Ramiro. Ei aduseseră masa de camping. La asta m-am gândit în clipa aceea: masa de camping era a lor.

Mi-a fost cât se poate de limpede că tata nu ar cumpăra niciodată o masă de camping, iar eu nici atât, pentru că nu eram genul acela de oameni, nu vreau să spun că eram mai cu moț, dimpotrivă, dar puteam fi caracterizați astfel: persoane incapabile de a monta o masă de camping.

Eu zâmbeam, făcusem cunoștință cu râul. Nu am ajuns departe în viață, nu sunt bogat, nici peste măsură de norocos și am o aplecare spre suferință pe care tatăl meu nu mi-a cunoscut-o niciodată.

M-am gândit mult la asta, la ce aspecte ale personalității mele mi-a cunoscut tata și la ce aspecte nu. Tot ceea ce tata nu a ajuns să știe despre mine, ce este? Nu presupune o vraiște inacceptabilă gândul că tata a murit fără să știe exact cum eram eu, fiul său? Această vraiște spulberă sensul vieții, legilor fizicii și logicii matematicii.

Când înotam în locul acela ascuns de pe râul Cinca, tata nu era acolo ca să mă vadă. Asta a fost ceea ce l-a speriat. În acea îndepărtată zi de naștere a mea am fost pierdut pentru treizeci de minute, în afara privirii sale.

M-am uitat la tortilla de cartofi.

Ramiro a aprins focul și a pus coastele la prăjit. Și tot atunci am mai știut că tata nu ar aprinde niciodată un foc, nici nu ar prăji coaste, nici nu și-ar cumpăra un grătar. Cât de mare era legătura care se deschidea între tata și mine. Ce proporții imense avea și are această legătură. O manieră atât de calculată și de teribilă de a nu pleca din lumea asta cu ajutorul contaminării

constante a gândurilor mele și a voinței mele.

Tata e ca un alien.

Îl las să stea, îl las să mă mănânce pe dinăuntru.

Iubirea e hrană.

Pe vremea aceea (au trecut de atunci opt ani), am acceptat propunerea lui Mo de a-mi petrece perioade lungi de timp în Statele Unite, la Iowa, în Vestul Mijlociu. Toți avem un suflet care coincide cu un compozitor celebru din istorie și am nimerit din plin atunci când am numit-o Mozart, pentru că el a fost bucurie, dar și prăpastie. Muzica lui Mozart a fost inocență și în același timp haită de cuțite drăgăstoase. A fost libertate și inconștiență, totodată. A fost frenezie și nebunie, totodată.

Am trăit cu Mo în Statele Unite, făcând multe călătorii la Madrid, pentru că mi-am dat seama că nu puteam trăi fără Spania. Crezusem că da, că voi fi hărăzit să uit de Spania, dar nu a fost așa. Aproape că s-a petrecut o minune: am sfârșit prin a-i identifica pe tata și pe mama cu Spania, cu cea mai bună versiune a Spaniei, vreau să spun.

Însă, cum părinții mei muriseră, puteam să trăiesc în afara țării mele. Așa că am plecat cu Mo. La început m-am îndrăgostit de Statele Unite, totul mi se părea uluitor, frenetic și mă făcea să nu mă mai gândesc la mine. Țara era un adevărat spectacol al voinței de a trăi, iar asta mă umplea de iluzii.

Odată trecută prima dragoste, am început să mă simt străin, un pelerin fără credință, un rătăcitor. Chiar și așa, străinătatea m-a ajutat să-mi amintesc trecutul într-o altă formă, cu o senzație de înstrăinare care mă purta spre abisurile unei angoase noi, unde vedeam lucruri aproape supranaturale. Era o angoasă plină de cunoaștere. Era durere, dar o durere care arăta zone ale vieții unde e bine să te afli.

Ultimii ani din viața mea sunt extrem de ciudați, pentru că trecutul mi s-a arătat cu o forță uriașă. Trecutul s-a transformat într-un soi de zeitate inaccesibilă. Nu pot avea acces la trecutul meu, asta e ce se întâmplă cu mine. De aceea, trecutul îmi apare în fața ochilor ca o corabie-fantomă care ridică ancora, îmi spune adio, dar niciodată nu pleacă de tot. Și astfel am ajuns să văd milioane de timpuri trecute ale altor oameni care au dispărut.

Faptul că sunt în viață dă speranță dăinuirii trecutului meu. Trecutul meu conspiră și mă ține în viață, căci sunt oaspetele lui, ca în filmele cu posedați, de la Hollywood.

De asemenea, pare să mai existe, înțepenită și galbenă, culcată și amorțită, un soi de mână divină, mâna unei Ființe uriașe; vreau să spun că atunci când mă gândesc la extincția trecutului meu, a vieții mele și a vieților oamenilor pe care i-am cunoscut, departe de a simți beznă și teamă, sau de a simți numai beznă și teamă, mai simt și asta: prezența galbenului, prezența unui ocean cu ape galbene, cu rechini, balene și delfini galbeni, care stau acolo și mă așteaptă.

Creierul uman conține genuni, și aceste genuni trebuie îngrășate cu propriul sânge. Ca și cum ai fi un agricultor care pune îngrășământ în cel mai neroditor pământ din lume, un țăran îngrijind lanul de grâu uman.

Aud cum mi se poruncește. „Du-te în genunile alea, sunt genunile speciei, noaptea cununiei dintre materie și viață."

Poți observa cum materia s-a simțit singură și din disperarea ei s-a ivit viața.

Stai în genunile alea și contemplă ceea ce merită a fi contemplat, asta e viața. Al Treilea Război Mondial nu va fi cum cred oamenii. Va fi al întregii umanități luptând împotriva gunoiului, care va deveni inteligent și se va repezi asupra noastră. Suntem producători de gunoi.

Mergeți la plaje, pe mări, la râuri și-l veți vedea crescând.

În verile din copilăria mea, în Barbastro, mamei îi sărea țandăra când muștele se strecurau în casă. Le urmărea până când reușea să le alunge. Când era câte una mai agasantă, îi dădea supranumele de „mizerabila“.

Eu și Mo ne aflăm acum în San José, un sat la plaja de pe coasta Almeriei, unde petrecem câteva zile de vacanță. E cald. În bucătăria apartamentului nostru s-a strecurat o „mizerabilă“. Încercând să o alung, i-am zis cum îi spunea mama.

— Pleacă de aici, mizerabilo, i-am zis.

Nu era vocea mea, era vocea ei, am auzit-o din nou: „Pleacă de aici, mizerabilo“, vocea ei a ieșit din mine.

Ea era, sunt sigur.

Inima mi-a sărit din piept văzând că mama s-a întors, și ea a fost, nu eu, cea care a urmărit musca asta mizerabilă.

Nu suporta muștele din timpul verii și nici eu.

Această iubire dintre noi nu se va stinge niciodată.

Mi-am petrecut după-amiaza alungând muște.

Ne-am petrecut după-amiaza, eu și ea, alungând muște. Râdeam. Pe toate le numeam „mizerabile“.

Mama credea că muștele sunt dracul și eu cred la fel. Gândesc la fel ca ea.

Muștele sunt dracul.

Niciodată nu am fost pe deplin fericit, pentru că mereu am fost pe cât de înspăimântat, pe atât de euforic. Poveștile despre fericirea absolută spuse uneori de oameni sunt de obicei false. Pe mine, falsitatea elegantă nu mă mai interesează. Am poftă de adevăr și de frumusețe. Frumusețea și adevărul ca soț și soție.

Nu a fost o boală gravă, nimeni nu știe prea bine ce a fost. S-a ivit în viața mea când aveam optsprezece ani și eram în primul an de facultate. Plecasem din Barbastro ca să-mi fac studiile la Zaragoza. Stăteam la un cămin căruia îi port o amintire frumoasă. Acolo am avut prima criză.

S-a întâmplat într-o noapte în care nu am reușit să dorm.

Nu era doar că nu puteam dormi, ce bine era să fi fost numai atât. Am fost prada unei spaime necunoscute care mă devora pe dinăuntru.

Răul psihic nu are conținut.

Nu se poate povesti. Răul fizic poate fi descris, dar cel psihic nu. E mușcătura unui lup necunoscut din bunăstarea gândirii tale, sufletului tău, conștiinței tale, echilibrului tău.

Cineva îți mușcă din miezul sufletului și înțelegi ce-i cu mușcătura aia; vreau să spun că îți dai seama de rațiunea acelei mușcături, căci acea mușcătură avidă după sângele tău conține o lărgire a percepției tale despre lume; vezi mai multe lucruri; vezi morții; vezi ușa unui dincolo de viață; vezi invizibilul.

Toți oamenii sunt capabili să vadă invizibilul. Nu e nevoie de inteligență, ci de inimă și compasiune. Și milostivire, mai ales milostivire.

A fost în vara lui 1981. Nu puteam dormi, zăceam treaz și sufeream, eram mort de spaimă, nu puteam vorbi. Mama m-a dus la medicul de familie. Era un bărbat care semăna cu președintele guvernului din vremea aceea, adică cu Adolfo Suárez, deși în momentul acela era deja ex-președinte. Încetul cu încetul, oamenii uită cine a fost Adolfo Suárez, noile generații îl văd cel mult în cărțile de istorie; e drept că nici nu a fost un politician de faimă internațională, dar el a fost cel care, în linii mari, a făcut posibilă venirea democrației în Spania, dirijând politica spaniolă la sfârșitul anilor șaptezeci și începutul anilor optzeci.

În acei ani, toată Spania avea mare încredere în Adolfo Suárez, se identifica cu el. Întreaga Spanie era Adolfo Suárez. Tata era Adolfo Suárez. Medicul care mă trata era Adolfo Suárez. Oamenii de pe stradă erau Adolfo Suárez. Viața se numea Adolfo Suárez.

Când evoc acel timp, mă înșfacă cu forța o stare de naivitate. Naivitatea se numea Adolfo Suárez. Apoi, odată cu trecerea anilor, toată lumea a sfârșit prin a-l urî, pentru că în Spania e inevitabil să devii urât, căci provenim din ură. Și spaniolii l-au urât într-o manieră dezgustătoare. Chiar dacă ar fi existat motive pentru manifestarea întregii lipse imaginabile de atașament politic față de Adolfo Suárez, ura care i s-a purtat vorbea rău despre cel care ura, nu despre cel urât.

Doctorul care semăna cu Adolfo Suárez era foarte ceremonios, foarte solemn, iar mamei îi plăcea asta; i se părea că asta ne dădea importanță și poate că avea dreptate. Mi-a prescris niște pastile ciudate, ambalate într-un flacon negru. Parcă le-aș ține în mână chiar acum.

Când încerc să spun de unde vin, mereu apar abisuri, genuni care înghit totul. Rămân fără cuvinte. Pastilele alea erau antidepresive. Am luat două și gata, pentru că m-am simțit mai bine. Nu datorită pastilelor, bineînțeles, ci pentru că scăpasem de angoasă, sau așa credeam.

Nu, nu trecuse, se transformase în altceva. Nu era vorba de o minte vraiște, nu era o depresie.

Era o pasiune, o formă de pasiune.

Îmi amintesc că tot în aceeași vară, ceva mai târziu — tocmai împlinisem nouăsprezece ani și mă aflam la jumătatea abisului meu — l-am văzut pe stradă pe unchiul meu Alberto Vidal, fratele mamei, căruia îmi place să-i zic Monteverdi. I-am văzut esența ființei, l-am văzut în semnificația lui finală, iar asta s-a petrecut datorită puternicei mele instabilități nervoase. Pe atunci nu știam, eram în mijlocul durerii, dar durerea aceea era și cunoaștere.

Ceea ce am văzut în viață m-a răvășit, dar a meritat să văd, pentru că am trăit mai profund și mai cinstit.

În aceeași seară de vară, cu ferestrele deschise, mama a făcut pentru cină cârnați și cartofi prăjiți. Mama făcea niște cartofi prăjiți speciali, îi ieșeau foarte buni, erau o desfătare pentru mine. Și totuși, n-am reușit să mănânc niciunul. Nu-mi intra nimic în stomac. Eram complet distrus.

Venise un înger să mă vadă și nu avea să mai plece niciodată.

Era îngerul ființei mele, al disperatei mele modalități de a vedea viața, de a vedea oamenii, de a mă vedea pe mine însumi.

Și timpul trecea foarte lent. Pentru cei cu tulburări depresive, timpul se oprește. Nu-mi place expresia „tulburare depresivă". Nu a existat niciodată în cazul meu. A trebuit să-mi treacă mult timp până să-mi dau seama că niciun om nu încape într-un diagnostic. Diagnosticele sunt o invenție crudă a oamenilor. Aveam un exces de conștiință, asta era tot. Vedeam prea multe lucruri. Și în seara aceea, cu cârnații dinaintea mea, mi-am dat seama că nu mă pot ține pe picioare. Nu m-am băgat în seamă. Tata nici nu și-a dat seama ce se întâmplă. Și-așa avea el destule probleme.

Ale lui și ale mele, care erau aceleași, care au sfârșit prin a fi ale noastre.

Îngerul mi-a zis uite cum se extinde nimicul peste toate lucrurile, uită-te la unchiul tău Monteverdi, uită-te la cârnați, uită-te la căldura verii și uită-te la tine, uită-te la copaci, la cer, uită-te la cei nouăspe ani ai tăi, uită-te la mine și înfricoșează-te.

M-am temut de el, da, aproape patruzeci de ani mi-a fost teamă de el și n-am vorbit aproape cu nimeni, niciodată, despre el.

Nu am vorbit despre îngerul melancoliei care s-a dovedit a fi îngerul clarviziunii. Tata și mama au fost și ei clarvăzători.

Îi dau un nume acelui înger: se numește Arnold Schönberg, numele fondatorului gălăgiei contemporane, fondatorul dodecafonismului.

Viața mea este o istorie a muzicii.

La târgurile de carte unde merg, în diferite orașe, m-am întâlnit cu persoane care mi-au cunoscut părinții și restul familiei. Pentru mine este un fenomen supranatural care mă copleșește, mă emoționează, pentru că-mi dă senzația că totul vine de la o voință.

Nu sunt multe persoane, firește.

E ca și cum ar fi stat ascunse.

În Málaga, m-am întâlnit cu un avocat pensionar care mi-a spus că a fost la școală cu fratele tatei, pe care în romanul meu l-am numit Rahmaninov, adică Rahma.

Avocatul îmi spune numele său, pe care-l uit imediat. Îmi spune chestii din viața lui prezență, pe care le uit cu viteza luminii. Nu ascult nimic din ce-mi spune despre prezentul său.

Doar îl privesc în ochi și încerc să văd în ei trecutul, acela pe care l-a împărțit cu Rahma.

Mă interesează doar familia mea.

— Era un băiat foarte isteț, ager, foarte simpatic, eram buni prieteni, îmi zice avocatul.

Mă cuprinde îndoiala, mă gândesc că ceea ce-mi spune poate fi o amintire falsă.

Îl descos, întreb detalii. Îl ascult din lecția despre unchiul meu Rahma.

Nu minte, e adevărat.

Știe lecția pe de rost.

Ne privim.

— Am citit cu foarte mare atenție romanul tău, l-am citit de zece ori, cel puțin de zece ori, pentru că vorbește și despre mine, zice.

— Unchiul tău era un om bun, zice.

Continuăm să ne privim.

Au trecut peste cincizeci de ani de când l-a văzut ultima dată pe Rahma.

— Mergeam să pescuim la râu, unchiul tău se mai și scălda, dar nu știam să înotăm, căutam locuri unde apa nu era adâncă, niciunul dintre noi nu știa să înoate, zice.

— În ce an era asta? întreb, continuând să-l ascult din lecție.

— În patruzeci și unu, sau așa ceva, la începutul anilor patruzeci, după războiul civil, răspunde și îi dau notă mare.

— Știi că Rahma a murit? îl întreb.

— Da, știu. Locuiesc în Málaga de mulți ani, nici nu mai știu de când, sunt pensionar, adaugă avocatul. Am doi nepoți, dar îi văd rar. Asta mă doare rău. Am rămas văduv acum patru ani. Trăiesc singur.

Când îmi spune că trăiește singur, viața lui se colorează într-un galben pe cât de atractiv, pe atât de periculos.

— Știi că Rahma a trăit singur spre sfârșitul vieții? îl întreb. Pentru că văd în Rahma un fel de călăuză, de exemplu demn de urmat, de legendă pe care o inventez uneori, pentru că am făcut din Rahma eroul meu. L-am văzut de atât de puține ori în viața asta, dar de fiecare dată l-am admirat atât de mult. Și acum îmi dau seama că-l iubesc, că-i respect amintirea, că mereu l-am iubit, chiar dacă nu l-aș fi văzut niciodată. Mi se părea atât de diferit de Bach. Frați, dar diferiți, și cred că Valdi seamănă cu Rahma. Cred că Vivaldi este Rahmaninov, printr-o minune cu caracter retrospectiv în istoria muzicii și cu caracter biologic în istoria familiei mele.

— Da, știu. A divorțat, mi-a spus cineva, răspunde avocatul.

— Cine ți-a spus?

Îmi zice numele unui necunoscut, cineva care era prieten cu ei doi și acum juca rolul de punte între ei, sau de mesager.

— Ce s-a întâmplat cu el? întreb.

— A murit și el.

— Ai mai rămas doar tu, îi zic.

Zâmbește.

Mai sunt și alții la coadă care așteaptă să le dau autograf. Avocatul octogenar din Málaga se uită la șirul de oameni. Dar eu îl opresc. Vreau să-mi spună lucruri, mai multe lucruri. Și el îmi citește gândurile.

Aș merge să stau cu el, vrea să sporovăiesc și să tot sporovăiesc cu el, să-mi povestească totul.

— Nu mai e nimic de spus. Și deja mi-ați dat autograf, zice.

Și pleacă. Pleacă la apartamentul său din Málaga.

Ce-o fi făcând în apartamentul ăla?

Nu multe, mă gândesc.

Îl văd sub un ventilator de tavan, bând cafea, mâncând la micul-dejun pâine prăjită, un iaurt, o pară și așteptând să-i vină ceasul.

Îți mulțumesc din toată inima că ai venit să mă vezi. M-ai făcut fericit, pentru că credința ta și memoria ta și singurătatea ta sunt frumoase.

Fie ca nepoții tăi să vină mai des pe la tine, fie așa, și o zic pentru ei, nu pentru tine, care știi deja totul.

Mă pregătesc cum trebuie pentru moarte, cred. Nu-mi pot închipui lumea fără mine și în același timp sunt vrăjit de gândul unei lumi fără mine, mă seduce, mă farmecă, mă înfrumusețează, mă înnebunește și mă înnobilează. Face să-mi dau seama că nu știu cine sunt, nici de ce am venit pe lume și nici pentru ce. Ba chiar mă întreb dacă am venit cu adevărat.

Poate de asta am contractat un card de credit de la o bancă, mă costă optzeci de euro pe an, dar primesc în schimb șase sute de puncte pe care le pot transforma în bilete de tren. Ideea asta de troc mă binedispune, pentru că cu punctele acelea pot plăti biletele de tren ca să vină copiii mei să mă vadă la Madrid. Îmi place să cumpăr bilete de tren pentru ei.

Le cumpăr bilete de tren ca să vină să mă vadă la Madrid. Îi aștept la gara Atocha. E o liturghie, e modalitatea mea aurită de a merge la slujbă, de a merge la biserică. Pentru mine, gara Atocha e o catedrală, e ca Sfântul Petru din Roma. Mă sprijin de balustradele de la sosiri, cele care-i despart pe cei care sosesc de cei care-i așteaptă. E un spectacol să vezi oamenii sosind, să vezi cum se îmbrățișează și se sărută. În timp ce-i aștept pe copiii mei, mă uit la ceilalți oameni.

Mă dedic observării intensității cu care se salută oamenii. Îmi imaginez legăturile dintre ei după felul îmbrățișărilor, săruturilor, zâmbetelor.

Zona sosirilor din gara Atocha mă emoționează. Acolo se vede lumea. Îl aștept pe Bra, care întârzie trei minute, să zicem, și în acele trei minute au loc trei milioane de emoții. Întârzie, dar am certitudinea că vine pentru că tocmai am primit un mesaj pe WhatsApp în care îmi spune că a coborât din vagon. Și totuși nu ajunge.

Așteptarea asta e de aur, plină de speranțe.

Îmi pierd viața verificând pe internet banii din conturi, de teamă ca nu cumva să vină o zi în care să nu mai pot plăti acele bilete de tren. Intru pe site-ul celor două bănci la care îmi țin banii, și de fiecare dată e tot mai complicat. Îmi amintesc foarte bine parolele de intrare, pentru că acele parole secrete conțin numele fiilor mei: Antonio Vivaldi, una, Johannes Brahms, cealaltă. Mă îndoiesc să mai aibă clienți cu parole din familii de o atât de înaltă spiță. Acolo e toată identitatea mea, în cele două site-uri. Dacă cele două site-uri m-ar expulza, atunci și lumea m-ar expulza.

Mă îngrozește gândul de a rămâne fără bani în pragul ultimilor mei ani de viață.

Voi avea nevoie de o casă, de îngrijiri, ca să plec de pe lumea asta într-o manieră demnă.

E din respect pentru ceilalți, nu pentru mine. Pentru ca nimeni să nu sufere de rușine din cauza mea.

Moartea urâtă e un construct al culturii noastre. „A murit ca un câine“, se zice. Ca și cum câinii ar face diferența între felurile de moarte. Libertatea în viața asta este imposibilă pentru că ceilalți își dau mereu cu părerea despre viața ta. Nu mi-ar păsa dacă aș muri într-un container de gunoi, împresurat de deșeuri și mizerie, mort de frig, dacă e iarnă, sau copt de soare, dacă e vară, pentru că moartea mi-ar da alinare.

Dar adun bani ca să mor cu demnitate, cum zice lumea, și pentru ca nimeni să nu se rușineze din cauza morții mele urâte.

Moartea nu e rea, noi am făcut-o rea.

Țin în portofel o fotografie cu Bra de când avea patru ani. Portofelul e vechi și jerpelit, a trebuit să-l capsez ca să nu cadă lucruri din el. Ideea capselor de la portofel mă înduioșează, există în ea o dorință de reparare. Să repar lucruri îmi provoacă bucurie, chiar dacă reparațiile mele sunt niște cârpeli, căci eu nu știu să repar nimic, dar e bine să crezi că da. Îmi place să fac mici reparații la mașină. În curând, mașina o să facă doisprezece ani.

Acum o săptămână, am dus mașina ca să-i schimbe lamelele de la ștergătoarele de parbriz, și când am plecat de la atelier am simțit împlinire; exact la fel mi se întâmplă și când îi schimb uleiul sau roțile. Ori filtrul de ulei. Sau când îi schimb bujiile. Când îi schimb bujiile, am impresia că mașina redevine tânără, și eu la fel. Același lucru mi se întâmplă când repar orice lucru din casă.

Reparațiile mă fac să trag speranță.

Îmi închipui că deschid posibilitatea reparării unei vieți.

Știu că tata simțea la fel când pleca de la atelier cu mașina proaspăt reparată. Schimbul de ulei, schimbul de bujii, schimbul de roți îi umplea inima tatei. L-am văzut. Și pentru că tot ce l-am văzut făcând pe tata pentru mine este o poruncă sau o obligație, mă simt și eu cu inima plină când plec de la atelier cu schimbul de ulei făcut la mașina mea.

Nu-mi amintesc când a fost făcută poza asta cu Bra. Ceea ce știu este că s-a schimbat complet. Tuturor ni se întâmplă asta și totuși ne păstrăm același nume. Nu există nicio legătură între cel care sunt acum și cel care eram în urmă cu douăzeci de ani. Nici nu gândesc la fel, nici nu mai sunt același om. Poetul spaniol din secolul al XVII-lea, Francisco de Quevedo, vorbea despre „prezente succesiuni de morți". Voia să spună că purtăm în noi mai mulți morți. Quevedo era foarte supărat și se gândea că moartă era și ființa lui din prezent. Eu nu gândesc ca el, cel puțin nu în clipa asta. Eu cred că sunt viu și a fi viu îmi provoacă o bucurie imensă și cred că toți cei care am fost eu continuă să fie vii în mine, chiar dacă nu mai există.

E vară, 31 iulie, și mă uit la obișnuitele poze cu monarhia spaniolă petrecându-și sezonul estival în Palma de Mallorca, la Palacio de Marivent, ca de obicei. Privesc fotografiile cu fiicele lui Felipe al VI-lea și cu regina Letizia. Mă gândesc adeseori la această familie, care atinge o perfecțiune pe care nu reușesc să o înțeleg.

Pare o familie de marmură.

Invidiez acea strălucire, acea constanță matrimonială în care se oglindește societatea spaniolă, căci în absența exemplelor lumea ar dispărea. Toate țările dau exemplu prin intermediul celor care le reprezintă. Acest exemplu este iluzoriu, fără îndoială, ceea ce mă face să îl privesc aproape cu duioșie.

Căsnicia lui Juan Carlos I și a reginei Sofia era imperfectă, nu făcea atâta rău. M-aș simți mai în largul meu cu o astfel de căsnicie.

Ca spaniol, căci asta cred că sunt, mi-a fost dat să contemplu trei șefi de stat. Despre primul șef de stat din viața mea am foarte puține amintiri: a fost generalul Francisco Franco, cel care a dat lovitura de stat. Al doilea șef de stat a fost Juan Carlos I și mare parte a vieții mele s-a ciocnit de mandatul, guvernul sau conducerea lui. Mă tem că am să mor cu Felipe al VI-lea pe tron, nu cred că am să apuc să-i văd succesorul, deși niciodată nu se știe, cu atât mai mult cu cât spaniolii sunt imprevizibili. Așa că existența mea va rămâne închisă între aceste coordonate ale istoriei politice.

Toți spaniolii sfârșim prin a vedea același lucru: urmele regilor în istorie. Din când în când apare câte un general sau câte un președinte de Republică, dar foarte rar. Cei mai mulți sunt regii, cel puțin în Spania.

Tata nu a apucat urcarea pe tron al lui Felipe al VI-lea, nu a apucat conducerea lui.

Mă neliniștește gândul că tata nu a apucat regatul lui Felipe al VI-lea, asta înseamnă că viața lui s-a petrecut în alt spațiu politic.

Tata a zis foarte puține chestii despre monarhie. Nici mama nu a zis multe. Acum, dacă mă gândesc, nici ea nu a prins instalarea lui Felipe al VI-lea, căci a murit în mai 2014.

Dar regii noștri sunt oameni de treabă, ne însoțesc prin marile lor responsabilități și conferă veridicitate istorică vieților noastre. Milioane de morți spanioli, dacă s-ar ridica din mormânt, ar spune „eu am trăit sub Carlos I“, sau „eu am trăit sub Fernando al VII-lea“, sau, dacă s-ar ridica tata, ar putea spune „of, eu am trăit jumătate din viață sub dictatura lui Francisco Franco și cealaltă jumătate sub conducerea lui Juan Carlos I“, iar astea ar fi niște referințe bune pentru a le localiza și înțelege viețile.

Ba chiar ar fi coordonate bune pentru a ști cine au fost.

Iubitul nostru tată a trăit sub Juan Carlos I și sub fiul său Felipe al VI-lea, vor spune Bra și Valdi. Și va fi adevărat. E cazul să le mulțumim pentru aceste semne identitare. Trebuie să le mulțumesc, căci fără aceste semne identitare aș dispărea în noaptea timpului, a timpului-beznă.

M-aș pierde în spațiul pustiu al ființelor umane care au existat în afara cronologiei noastre.

Poate că acesta a fost motivul inconștient pentru care marii pictori spanioli s-au gândit că trebuie să-și portretizeze regii. E adevărat că aceștia le-au plătit tablourile și că au trăit din asta. Dar, dincolo de acest motiv, Diego Velázquez și Francisco de Goya știau că pictându-i pe regi sugerau și existența poporului lor; știau că dincolo de acele portrete regale se ascundeau amărâții, absenții, cei care se ițeau din spatele efigiilor și a solemnității, a pompei, a grandorii și luxului.

În spatele etichetei și luxului venim noi, guvernații, cei asupra cărora se exercită puterea.

Ei, regii, ne scot din timpul biologic și ne învăluie în lumina istoriei.

Îi văd în Mallorca, așa cum se întâmplă în fiecare an. Felipe al VI-lea și Letizia și fiicele lor blonde, înalte, zâmbitoare.

Niciodată nu o să mă invite la Palacio de Marivent, dar aș fi încântat dacă ar face-o, însă n-am destule merite. Niciodată nu voi avea suficiente merite pentru a fi invitat la palatul de vară.

Iar dacă m-ar invita, ar fi un dezastru, căci nu le prea am cu conversația. Aș fi agitat. N-aș ști cu ce să mă îmbrac. E mult mai bine să nu mă invite. Pe bune, e un adevărat noroc că nu mă invită.

Mă gândesc la copiii mei.

Mă gândesc la copiii miilor de părinți care nu știu ce să le spună copiilor lor. Tați și mame lipsiți de seninătate, fără mândrie, fără bani, fără demnitate, fără nimic. Tați și mame pe care nu i-a pictat nici Velázquez, nici Goya, nici cei care i-au moștenit acum. Acești tați ar face bine să se uite la Felipe al VI-lea ca să le fie far călăuzitor, să le arate cum să fii tată.

Nu cred că fiii mei mă vor iubi vreodată la fel de mult cum îl iubesc fiicele lui pe Felipe al VI-lea, la asta mă gândesc când văd în ziar fotografiile cu familia regală; mi se pare un gând cumplit, dar l-am avut.

Privesc încă o dată fotografia cu familia regală spaniolă. Îmi pot da seama din fotografie că Felipe al VI-lea este un tată exemplar. Pentru că până și în faptul de a fi tată se pune problema succesului. Mă gândesc la milioanele de tați care am eșuat ca tați. De aceea e bine să privim fotografia asta: fiicele cu ochi albaștri se uită la Felipe al VI-lea.

Ce-am făcut greșit? ne întrebăm noi, milioanele de tați care vedem fotografia asta. Până și în paternitate sau maternitate, istoria ne umilește.

Sfârșești ca un sărac și un tată rău.

Dacă ești bogat, a fi tată bun vine la pachet, pare o poruncă biblică.

S-ar putea ca a fi sărac și tată rău să fie unul și același lucru.

Să știi că ai făcut totul greșit, mai puțin faptul de a fi în viață, de a te simți viu, de a cocheta cu ideea că nu vei muri niciodată, este, de asemenea, un motiv de bucurie specială.

În privința asta, ca în toate, sunt la fel ca mama.

Mama mea, de care tata s-a îndrăgostit în 1959, mama mea sunt eu acum. Mereu cuvintele tale, tată, afirmația ta perfectă: „Ești ca maică-ta“.

Merg cu Valdi prin aeroportul Louis Armstrong din New Orleans. Am venit ca să scriu despre oraș pentru o revistă. Valdi îmi cară bagajul, căci m-a apucat o durere de spate cumplită care mă împiedică să fac cel mai mic efort.

Străbatem coridoarele.

Mi-ar plăcea să-l mai pot ține de mână, aici, în acest aeroport, dar timpul pentru așa ceva a trecut. El nu-și amintește acum, dar își va aminti peste treizeci de ani. Dacă l-aș lua de mână, ar spune „ce faci, tată, întreci măsura" și s-ar supăra foarte tare.

Noi, oamenii, ne dezamăgim unii pe ceilalți. Orice aș face, simt că nu-l protejez destul, sau că nu mă ridic la înălțimea nevoilor lui. Încerc să fac astfel încât să nu-și dea seama de nesiguranța mea.

S-ar putea ca într-o zi să umblăm prin cer, fără viață, dar existând? Scăpați de vinovății, scăpați de reproșuri, umblând în pace și în plenitudine. La asta mă gândeam uitându-mă la fiul meu care-mi deschidea drumul în aeroport, trăgând valiza roșie.

— E veche valiza asta, nu-i așa, tată? mă întreabă.

Îmi amintesc când am cumpărat-o, îmi amintesc perfect. Noi, oamenii, am produs milioane de cuvinte. Lucrurile care s-au spus. Lucrurile pe care le spunem. Lucrurile care se vor spune.

Am cumpărat valiza în toamna anului 2005. Am intuit atunci că în viitor voi avea parte de călătorii, era doar o vagă presimțire, dar faptul de a-mi cumpăra o valiză mă făcea să visez cu ochii deschiși. Dar îmi provoca și teamă. Căci mai târziu, de-a lungul vieții, am înțeles că să cumpăr lucruri îmi provoacă teamă. Cred că este o teamă care vine de la strămoșii mei, pentru că ei niciodată nu au putut să cumpere nimic. De aici groaza de a cumpăra lucruri: mi se pare că nu le merit, e un sentiment greu de descris, dar mai e și sentimentul prin care Arnold Schönberg se întremează și prinde și mai multă putere și denaturează lucrurile.

Ca să abreviez, lui Arnold Schönberg am să-i zic Arnold. Arnold, stăpânul confuziei mele, șeful instabilității mele emoționale.

Am mers singur să o cumpăr. Am întrebat-o pe vânzătoare despre calitățile și caracteristicile valizei. Voiam să știu totul despre valiza asta. Cred că știam că-mi cumpăr valiza asta ca să călătoresc cu Arnold. Cred că acela era fondul chestiunii, cred că i-am dat valizei responsabilitatea de a ne guverna destinele noastre. Am intuit viitorul prin intermediul unei valize. Ca de atâtea ori în viață, obiectele ne sunt de folos pentru a vorbi despre noi.

Acum, de fiecare dată când o văd, mă gândesc la acești ultimi treisprezece ani. Pentru că asta este vârsta valizei. Sunt mulți ani pentru o valiză și puțini pentru un om și mulți pentru mine. Și astfel mai apare încă o minune: vârsta mea coincide cu vârsta acestei valize. Dacă ea e bătrână, și eu sunt odată cu ea.

Văd că a început să se găurească pe la margini, pânza se zdrențuiește, chiar dacă fermoarele continuă să fie impecabile. Buzunarele exterioare sunt în stare destul de bună. Roțile la fel. Pânza s-a murdărit, mânerul s-a jerpelit și au început să se țească din interior niște sârme, deja se poate vedea din ce e făcută pe dinăuntru.

Valiza asta și cu mine, două statui de singurătate, mergând prin lume, amândoi pierduți la infinit, cerșind bucurie, umblând prin aeroporturi, din oraș în oraș, nomazi, pentru că mișcarea e dovadă de viață. Însă astăzi sunt bucuros că umblu împreună cu Valdi.

Suntem în New Orleans, numai noi doi, singuri.

Lăsăm valiza în cameră și ieșim să cunoaștem orașul. Cutreierăm cât e ziua de lungă. Fac însemnări într-un carnet pentru articolul meu, cu un scris lăbărțat și apăsat. Nu știu prea bine ce să-mi notez. Atenția mea e dublă: trebuie să fiu atent ca Valdi să fie mulțumit și trebuie să observ orașul ca să pot scrie despre el. Călătoria asta a fost ideea mea și mi-am asumat responsabilitatea de a-l face pe Valdi să se simtă în largul lui. Mereu responsabil. Așa că sfârșesc prin a mă uita mai mult la el decât la oraș.

Până la urmă, are loc un fapt deosebit: văd New Orleans prin ochii lui Valdi.

Vedem tot orașul: Central Street, Cartierul Francez, celebra stradă Bourbon, Mississippi, cimitirele, cluburile de jazz, Café du Monde, unde mâncăm tipicele *beignets*, care nu-l dau pe spate pe Valdi. În clipa aceea, decid că despre tot ceea ce lui îi place din New Orleans am să scriu în articol la superlativ, iar despre ceea ce-l lasă indiferent, am să pomenesc în treacăt.

Café du Monde este unul dintre cele mai faimoase locuri din New Orleans. Datează din secolul al XIX-lea și face trimitere la originea colonială franceză a orașului și la comerțul cu cafea care a apărut în secolul al XVIII-lea.

Și iată-ne pe mine și pe Valdi, într-o zi luminoasă, umedă, tropicală, stând la Café du Monde, un loc înțesat de oameni. Aici e recomandabil să comanzi cafea cu lapte, pentru că e celebră. Dar Valdi cere o Coca-Cola. Face o observație memorabilă. Spune că sistemul de servire în lanț folosit la Café du Monde este același ca la McDonald's. E adevărat, are dreptate. Modul de preparare a comenzilor se realizează ca la o bandă de montaj.

Ne uităm la chelnerii care vin și pleacă valvârtej, cred că ne interesează aceleași lucruri și asta mă umple de speranță, pe de o parte, iar pe de altă parte mă tulbură, pentru că nu toate lucrurile care m-au interesat în viața asta au fost bune.

Îmi mut privirea de la chelneri la Valdi.

Pare că lumina îi împodobește chipul tânăr. Mai tânăr Valdi decât lumina, așa-mi pare. Corpul lui viguros și atletic mai puternic decât lumina. Stând lângă el, mă gândesc că nu mi se poate întâmpla nimic rău; ar trebui să simtă asta, dar nu îndrăznesc să-l întreb dacă simte așa.

Am luat un taxi și am mers să vedem cimitirele, pentru că în orașul acesta cimitirele sunt importante.

Am vizitat cimitirul Lafayette. Eu, copleșit de morminte și de rădăcinile copacilor care se amestecă cu mormintele, de parcă pământul și moartea ar fi fost același lucru. Valdi, ca și cum ne-am fi aflat pe stradă: nu i-a provocat niciun sentiment aparte un loc ca ăsta, plin de pietre funerare și de trecut.

Valdi umbla prin cimitir cu niște teniși albaștri, pe care-i botezaserăm „teniși atomici". Niște teniși foarte frumoși și, mai ales, noi. Era mai atent la ei decât la cimitir. Se uita la teniși, nu la morminte. De fapt, o vreme nu a făcut altceva decât să-mi vorbească despre virtuțile tehnice ale tenișilor atomici și să se laude cât de ieftin îi luase. Așa că pălăvrăgeala noastră din cimitirul Lafayette era mai degrabă ciudată. Valdi mă înnebunea cu tenișii lui, de la o vreme începuse să se repete și aproape că nu-l mai ascultam.

Pentru Valdi nu există nici trecutul, nici moartea.

Și pentru că pe Valdi nu l-a interesat cimitirul, până la urmă nu m-a mai interesat nici pe mine.

Ce l-au entuziasmat pe el cel mai tare au fost muzica de pe stradă, cluburile, barurile pline de muzicieni de jazz, amestecul sau confuzia între bar și stradă, iar asta, de fapt, este o invenție spaniolă și orașul acesta a fost cândva spaniol. Îi spun asta lui Valdi, că orașul a fost spaniol.

— Ah, zice Valdi. Acest „ah" e tare, mă gândesc. O singură silabă fără o semnificație anume.

Am ajuns la hotel epuizați.

Cred că Valdi s-a distrat de minune.

Se întinde în patul său *queen*. Și începe să-și vadă de ale lui, care toate țin de *smartphone*.

Pe la unsprezece și jumătate noaptea îmi zice că merge să dea o raită singur. Îi zic foarte bine. Tot ce face este să iasă din hotel și să fumeze o țigară.

După douăzeci de minute, revine.

Se bagă în pat.

Își aruncă tenișii pe unde apucă.

Asta-mi atrage atenția, mă gândeam c-o să-i așeze într-un loc privilegiat din cameră. Dar nu a fost așa. Nici nu i-a așezat unul lângă celălalt, așa cum eu fac mereu cu pantofii mei, pentru că l-am văzut pe tata făcând așa. Tata nu-și dădea pantofii jos, mai degrabă îi parca într-un loc care semăna cel mai mult cu un garaj. Găsesc în hoteluri astfel de locuri: de exemplu, uneori sub măsuța telefonului, alteori sub scaunul pliant pentru valiză, sau sub vreun taburet.

Valdi și-a parcat tenișii la întâmplare.

Am vrut să-i spun ceva despre asta, dar am renunțat, pentru că nu aș fi știut cum să-i spun.

Cum se spune ceva de genul ăsta?

Cum se spune locul nobil pe care tata îl găsea pentru pantofii săi când mergea la culcare. Cum să-i spun că modalitatea aceea de a-și lăsa pantofii conținea multă distincție și tandrețe. Cum să-i spun că repetând gestul pe care-l făcea tata intru în legătură cu el și încep să-l văd pe întuneric.

Nu întrece măsura, tată, mi-ar fi zis Valdi.

Așa că-mi cuibăresc pantofii sub măsuța din camera noastră, îi așez unul lângă celălalt, la aceeași înălțime, să nu stea unul mai sus decât celălalt, și mă bag în pat.

În timp ce încerc să adorm, în timp ce aud zgomotul ventilatorului din cameră, îmi răsar în minte amintiri, amintiri îndepărtate.

16

În iunie 1975, părinții mei s-au hotărât să mă dea la altă școală. M-au scos de la colegiul ordinului piarist ca să mă înscrie la o altă școală de teologi, unde puteam da și bacalaureatul. Se numea Colegio de la Asunción. Ca să fii admis, trebuia să treci mai întâi o probă care consta în două săptămâni de inițiere pedagogică și spirituală într-o tabără din munți. Practic era o tabără școlară în timpul căreia elevii noi aveau ocazia de a se cunoaște între ei și de a-i cunoaște pe câțiva dintre profesori, care erau toți preoți, în afară de unul sau doi laici.

Tabăra s-a ținut, cred, în primele două săptămâni din iulie, 1975. Încă nu împlinisem treisprezece ani. Am stat la mânăstirea Ayalante, un loc superb din Pirinei, în Huesca, foarte aproape de localitatea Benasque. Niciodată n-am vorbit despre ce s-a întâmplat acolo, niciodată nu am scris și nici nu le-am spus altor persoane ce s-a întâmplat acolo. Am ținut cele două săptămâni închise în memoria mea. Nu pentru că s-ar fi petrecut ceva rău, dimpotrivă.

Cred că a fost pentru prima dată când am observat frumusețea existenței umane, am văzut ce înseamnă să existi, am văzut că eu existam, am văzut norii, vântul, copacii, le-am văzut existând pe toate. Am văzut cum pietrele, drumurile, apele râurilor existau.

Și s-a întâmplat acolo, în acel loc și în acel timp.

Tot atunci mi-am dat seama că sunt o ființă umană, că am un suflet, un corp, un destin. Părinții mei nu erau cu mine, așa că trebuia să mă descurc singur. Până la mânăstire ne-am dus cu un autobuz rablagit. Ne aflam în inima munților. Chiar dacă era vară, era frig, aveai nevoie de haine groase. Ni s-a dat câte o cameră pentru fiecare dintre noi. Nu eram mulți. Parcă vreo cincisprezece, poate mai puțini. Îmi amintesc numele unora dintre colegii mei de atunci: Casares, Solans, Ramírez, Palacio, Gurpegui.

Camerele erau spartane. Un pat alb, un dulap încastrat, o chiuvetă, un suport de prosoape, o masă, un scaun și o fereastră. Nu exista noptieră, ăsta a fost unul dintre primele lucruri pe care le-am observat. M-a întristat și m-a speriat faptul că nu există noptieră.

Totul avea un aspect sărăcăcios, ca un sanatoriu de munte pentru tuberculoși, un amestec de mânăstire și stațiune balneară proletară. Sărăcia aceea mi se părea respingătoare. Feroneria patului mă speria. Mobilierul prăfuit și îmbătrânit îmi crea o senzație de irealitate, de pericol.

A trebuit să ne aducem de acasă așternut și prosoape. Preotul care era directorul taberei ne-a zis că avem douăzeci de minute ca să ne desfacem bagajul și să facem patul. Cei mai mulți dintre noi nu știau să facă patul. Preotul ne-a ajutat. Unul dintre lucrurile pentru care am rămas recunoscător toată viața a fost acela că preotul m-a ajutat. Căci mă simțeam nepriceput și speriat. Trecutul oricărui om se transformă într-o stafie, dar trebuie să facem eforturi și să ne amintim, pentru că a ne aminti ne conferă măreție, ne ridică mai presus de viață și de moarte, mai presus de istorie, politică și umilință.

Cine își amintește, și o face cu toată profunzimea necesară, se transformă într-un zeu. Bărbatul acela m-a ajutat să fac patul, să înfățez perna, să întind cearșaful.

Apoi am mers la cină.

Sala de mese mi s-a părut lugubră, intrase un liliac și toți fugeam de el. Mi s-a părut un animal scârbos și mi-a provocat o teamă patologică.

O, liliac din Pirinei în vara lui 1975, unde or fi acum resturile tale microscopice?

Don Rafael, așa îl chema pe directorul taberei, râdea de teama noastră, căci se născuse în Pirinei, cunoștea munții și fauna lor, iar pentru el acel liliac nu era ceva transcendent, ci o pasăre

de noapte, la fel de nevinovată pe cât era de inofensivă.

La cină am avut tortilla și cârnați și apă rece în carafe banale. La desert am primit un măr nenorocit. Din clipa aceea, nu mai suport ca desertul să fie compus din fructe, nu contează ce fel de fructe. Niciodată nu mănânc fructe la desert. Acolo am avut revelația că fructele nu trebuie mâncate atunci. Pentru că era trist.

După cină, am ieșit în curtea interioară. Totul mi se părea necunoscut și amenințător: noaptea de iulie înstelată, munții, frigul — a trebuit să ne luăm un hanorac peste bluză — coridoarele întunecate ale mânăstirii, cererea lui don Rafael de a ne așeza în cerc... După ce ne-am așezat roată în jurul lui, a început să cânte cântece de tabără. Brusc, ne-am apucat cu toții să cântăm sub cerul scânteietor. Bărbatul acela părea să știe foarte multe lucruri despre munți.

Viețile noastre, ale tuturor elevilor de acolo, erau imaculate.

Nu făcuserăm fapte.

Nu ni se întâmplase nimic.

Faptele aveau să vină mai târziu, mult mai târziu. Nu mai cântasem împreună cu alții și bănuiesc că nici ceilalți colegi. Faptul de a cânta împreună, conduși de vocea melodioasă a lui don Rafael, m-a făcut să-mi dau seama de sufletele noastre.

Cred că atunci aveam suflet.

Și viața îți tot ia din suflet, treptat, până ți-l fură de tot, dându-ți la schimb, drept consolare sau plată, un corp.

Asta sunt acum, după patruzeci și trei de ani, un corp.

Au trecut patruzeci și trei de ani de la scena aceea. E mult timp și mă felicit că pot fi aici.

M-a apucat teama când m-am băgat în pat. Dar și entuziasm și incertitudine. Camera aceea era a mea. Iar părinții mei, adorații mei părinți, nu erau acolo. Totul era nou și totul era o provocare. De aceea vreau să ajung acolo, în acea zonă a existenței mele ale cărei resturi trebuie să fie pe undeva prin creier.

Dacă m-aș putea vedea în centrul purității mele, dacă aș putea atinge acel iulie 1975 din acest iulie 2018, dacă aș putea să-mi ating mâna de atunci, pacea s-ar întoarce în corpul meu. Asta cred că se numește unitate de timp.

Pacea e o utopie. Niciodată nu există pace în cine a trăit și continuă să trăiască. Există doar convieţuire cu răul, dar nu pace.

Pacea nu există.

E o superstiție a oamenilor.

În ziua următoare am început activitățile. Făceam două ore de limbă spaniolă și istorie. Ora de limbă spaniolă însemna să scriem după dictare. Profesorul era un alt preot, don Juan Manuel. Era un bărbat arogant, înalt, elegant în felul său, plin de trufie. Avea umor și era ușor cinic. Fuma Ducados în timp ce ne dicta textul. Cred că aș putea spune că don Juan Manuel își trăia cei mai frumoși ani din viață. Trebuie să fi avut vreo treizeci, sau puțin peste treizeci de ani. Ne-a spus că tocmai își cumpărase o mașină nouă pe care o parcase la intrarea în mânăstire. Era un Renault 5, de culoare verde. Îmi plăcea mașina aceea. Renault 5 dăduse lovitura cu formele lui simple, mici, dar riguroase.

Renault 5 și Seat 127 erau mașinile care făceau furori în Spania acelor vremuri. Cele două mașini au fost Spania toată și însemnau că Seat 600 murise și lăsase locul unor mașini mai bine desenate, cu motor și forme mai îndrăznețe, mai libere, mai sofisticate. Cele două mașini prevesteau apropierea schimbărilor politice. Industria automobilistică mereu și-a demonstrat clarviziunea politică. Simte schimbările mai repede decât literatura, arta și filosofia.

După ore aveam timp liber și, ce minunăție, Ramírez a inventat un joc în care făceam avioane de hârtie și le aruncam din mirador. Ramírez și-a dat seama de posibilitățile oferite de înălțimea la care ne aflam. Înălțimea aceea era reală. Avioanele de hârtie ne-au ajutat să simțim munții din jur. Miradorul dădea spre o prăpastie de vreo patruzeci, cincizeci de metri. Jos era șoseaua care ducea la Benasque, de-a lungul râului Ésera. Dincolo de râu se afla un baraj construit de Franco. Barajul era punctul cel mai îndepărtat.

Am împânzit cu avioane de hârtie tot versantul muntelui, copacii, cărările, stâncile. Unele ajungeau până la șosea, chiar și până la râu.

Ne-am dezvoltat o tehnică remarcabilă de a face avioane de hârtie. Ramírez era un geniu. Era un băiat înalt și trupeș, persuasiv și înflăcărat, se bucura de lucruri și avea o imaginație extraordinară. Făcea cele mai bune avioane, pentru că avea un simț estetic și o îndemânare cum nu mai văzusem niciodată. Tot lui i-a venit și ideea de a ne scrie numele pe aripile avioanelor.

Nu este ușor să faci un avion de hârtie bun, Ramírez știa asta, așa cum știa că priceperea lui la fabricarea avioanelor de hârtie era mai mare decât a celor mai mulți dintre noi.

Trebuie să calibrezi bine aripile pentru ca să se mențină în aer. Cu cât avionul de hârtie plutește mai mult în aer, cu atât există șanse mai mari să fie luat de o rafală de vânt și dus departe, cât mai departe posibil.

Asta e valabil și pentru viață: cu cât trăiești mai mulți ani, cu atât ai mai multe șanse să ajungi departe, în locuri necunoscute, să te căsătorești din nou, să faci mai mulți copii și să știi tot mai multe.

Această idee de perseverență, o perseverență bazată pe spinarea aerului, am învățat-o acolo, de la Ramírez, care o știa din instinct. Și până la urmă a reușit. El a făcut avionul care a stat cel mai mult în aer, până când o rafală de vânt l-a luat și l-a dus departe, tot mai departe: a trecut peste șosea, a urcat de-a lungul râului Ésera și l-am văzut dispărând în baraj.

Am sărit în sus de bucurie.

Don Rafael și don Juan Manuel au aplaudat.

Asistam la suspendarea materiei, asistam la cum o bucățică de hârtie punea stăpânire pe gravitație, o învingea și plutea până departe, contemplam o imagine a morții.

Și o făceam din perspectiva adolescenței.

Acea contemplare a simbolurilor morții a făcut ca în dimineața aceea adolescența noastră să se umple de o frumusețe pe care acum o văd din nou, aproape ca pe o otravă care vrea să mă omoare, căci nimic din ce-am trăit mai apoi nu a mai fost atât de minunat. Sau, mai degrabă, atât de inocent.

Celesta și micuța umbră lăsată de avioanele de hârtie peste munți, bucuria lui Ramírez, viața necondiționată, încă mai sunt undeva prin corpul meu sau în ceea ce a mai rămas din sufletul meu.

Tot mai nebun și tot mai singur, acesta a fost destinul lui Ramírez, pe măsură ce a trecut timpul, pe măsură ce în palmele sale fumegau tot mai multe iluzii pierdute, treceau decenii.

Dar atunci, în acel iulie din 1975, încă nu exista niciun destin, nici singurătate, nici nebunie. Nu știam ce înseamnă cuvintele astea. Nici Casares, nici Ramírez, nici eu nu știam nimic despre cuvintele astea. Știam numai cum să facem avioane de hârtie.

După-amiezile coboram la un teren de fotbal de lângă râu. Profitam ca să culegem unele dintre avioanele noastre. Le priveam ca pe niște supraviețuitori eroici. Le păstram pentru a le arunca a doua zi din mirador.

Într-o zi, Ramírez a venit cu ideea să aruncăm două, trei sau patru avioane deodată, ca să vedem cum se întrec în aer. Mereu câștigau avioanele lui. Până într-atât încât m-am gândit că nu sunt bun la nimic, cu atât mai puțin la făcutul avioanelor de hârtie. Pe lângă Ramírez, mă simțeam cu totul neînsemnat.

Aici e temelia, sau originea, sau grinda de susținere universală: m-am simțit marginalizat, temător, pentru că neîndemânarea mea la făcut avioane de hârtie mă făcea să mă simt vinovat. M-am uitat cu luare aminte la cum îndoia și împăturea energic hârtia, la atenția cu care Ramírez transforma o foaie de hârtie într-un avion puternic. L-am imitat, iar într-o dimineață am înclinat mai tare aripile. A fost o presimțire, ca și cum un înger al fizicii mi-ar fi revelat un principiu aerodinamic. Strângând mai mult aripile, am redus frecarea cu aerul.

Uitându-se la forma avionului meu, Ramírez a prevestit un zbor de cel mult doi metri, o cădere inevitabilă și imediată. A greșit. A greșit total. A fost avionul care a ajuns cel mai departe. Ramírez a început să se agite, s-a făcut palid, s-a speriat.

M-a întrebat de o mie de ori cum am făcut.

— Nu știu, i-am zis.

Toți voiau să stea în preajma mea: Casares, Solans, Palacio, Gurpegui, toți m-au privit ca și cum atunci m-ar fi văzut pentru prima dată. Până în clipa aceea, nu existasem cu adevărat pentru ei.

Iar acum sunt, suntem toți morți, nu corpurile noastre, ci sufletele noastre de copii. În prezentul acesta profund, în vara anului 2018, pot doar să contemplu frumusețea acestor morți, pentru că nu mai suntem cei care am fost.

Cei care am fost nu mai sunt pe lumea asta.

Au rămas în munți.

Într-o zi ne-au trezit foarte devreme. Încă era noapte afară. Ne-au dus cu un autobuz mic într-un loc izolat, o călătorie de vreo patruzeci de minute. De acolo am început urcușul spre iezerele Batisielles. Se lumina de ziuă.

Soarele, vara, stâncile, pădurea, umiditatea m-au emoționat. Eram copleșit. Frumusețea pătrundea în sufletul meu. Obosisem să tot merg pe jos. Dar mireasma pădurilor și a muntelui mă îmbăta. Era fără sfârșit. Niciodată nu mai mersesem atât de mult. Nu știam ce înseamnă sacrificiul fizic, efortul.

Când am ajuns la primul iezer, am mâncat un sendviș. Cine voia, putea să urce până la al doilea iezer. Eu am renunțat. Casares a urcat, dar eu și Ramírez ne-am oprit la primul iezer. Nu există claritate în nimic din cele făcute de-a lungul vieții: nici în cele din trecut, nici în cele din prezent.

Nu există discernământ, nici nu poți să afli cauzele: nu știi de ce se întâmplă lucrurile. Nu vedem nimic. Nu știm. Nu înțelegem.

De aceea moartea ar trebui să fie ceva îmbucurător, o coroană care să dea grandoare acestei bezne în care trăim și care ia sfârșit abia la urmă.

După mulți ani de la acea vară din 1975, Ramírez a fost recrutat în armată, vechiul stagiu militar. Pentru că era înalt și masiv, l-au repartizat la o companie de poliție militară. Acolo a avut parte de un incident, după cum mi-a povestit odată: unui sergent i se pusese pata pe el, nu-l suporta. Ramírez avea un caracter mai aparte. Se putea întâmpla să nu-l suporți. Eu eram prietenul lui și puteam înțelege că unora nu le pica bine, căci și mie îmi era uneori insuportabil. Poate din cauza înfățișării sale, a felului de a vorbi, de a se comporta, toate astea la un loc.

Odată, sergentul acela s-a enervat pe el când era de gardă. L-a pus la pământ cu o figură de judo, i-a băgat țeava pistolului în gură și a coborât piedica. Nu a tras, bineînțeles. Nici nu a fost nevoie. De atunci, sufletul lui Ramírez s-a spart în mii de fărâme și așa a început lunga lui peregrinare pe la toți psihiatrii și pe la toate spitalele din Spania. L-au declarat nebun.

Și nebun e și acum.

Arnold, marele dodecafonist, i-a furat sufletul.

Sistemul nervos uman este fragil, dar această fragilitate nu e o slăbiciune, nu, n-a fost niciodată. Fragilitatea e o curtoazie pe care o avem unii oameni, o solidaritate cu alte ființe fragile, cum ar fi zebrele, vrăbiile sau florile.

Însă Ramírez e viu. Și poate, dacă vrea, să-și amintească de acele zile din vara lui 1975 când niciunul dintre noi nu era vinovat de nimic, în afară de a umple munții cu avioane de hârtie.

M-am mai întâlnit cu el de câteva ori. Are ochii roșii, trupul paradit. Arnold continuă să-i guverneze viața. Pentru că atunci când Arnold Schönberg vine, rămâne pentru toată viața.

Arnold nu face aceleași daune la toți oamenii. E versatil. Uneori rămâne sub o formă mai mult sau mai puțin pacifistă, alteori își omoară oaspeții. Depinde de ce își dorește. Arnold l-a lăsat pe Ramírez să trăiască, dar zilnic i se postează dinainte și îl mai sfâșie puțin pe dinăuntru. Așa e Arnold.

Ramírez îl cunoaște foarte bine.

Ce nu știe Ramírez, pentru că nu i-am spus niciodată, e că și eu îl cunosc.

Sunt cu fiul meu Valdi la Chicago. Am venit cu autobuzul de la Iowa. O să stăm o noapte aici și mâine zburăm la Madrid. Ne-am cazat la un hotel din zona The Loop. Se numește La Quinta Inn și se află în South Franklin. Am văzut pe internet comentarii foarte bune. Mă desfătam la gândul de a petrece aproape două zile singur cu Valdi, la Chicago, și de a ne caza la un hotel bun. Dacă cineva mi-ar fi spus, în urmă cu patru ani, că Chicago avea să ajungă unul dintre orașele pe care le vizitez cel mai des, nu numai că nu l-aș fi băgat înseamnă, ci m-aș fi gândit că ideea e pe cât de ridicolă, pe atât de neîntemeiată.

De ce Chicago?

E o întrebare bună, n-am să știu niciodată. Mo locuiește în Iowa și am venit cu ea în Statele Unite, nu în Chicago. Am mers pentru ea la Iowa, nu la Chicago.

În orașul acesta am mers singur.

Aș fi putut să-l evit, nu e obligatoriu să stai o noapte acolo ca să zbori la Madrid. Se poate zbura din Iowa, de pe aeroportul Cedar Rapids, și așa eviți Chicago. Dar eu n-am vrut niciodată să-l evit. Prefer să mă confrunt cu el, să stau cu el, pentru că este un oraș de neînțeles pentru mine. E un oraș dur, nu face concesii.

Poate că a mă confrunta cu el și a scăpa nevătămat mă umple de mândrie, plăcerea de a fi reușit să supraviețuiesc, și odată cu orgoliul celui care a învins, vine și iluzia că încă mai sunt tânăr.

Dacă am învins Chicago, nu pot fi bătrân.

Nu, nu e asta. Pentru mine, Chicago simbolizează propria-mi singurătate, o singurătate ursuză, și mai simbolizează planeta Pământ și eu mergând pe planeta Pământ, ca într-o distopie de la Hollywood.

Da, singurătatea.

Chicago este identic cu arhitectura singurătății mele.

Dacă singurătatea mea ar fi fost un oraș, atunci acela ar fi Chicago.

Am intrat în cameră, la etajul șapte. Era confortabilă și mare, dar și impersonală și străină, iar pe fereastră se vedea un zgârie-nori, betoanele unui zgârie-nori. Îmi doream atât de mult ca Valdi să fie fericit, să-și facă visuri, să fie bucuros. Speram ca Chicago să-l fascineze, să-l facă fericit.

M-am uitat la el încercând să-mi dau seama cum i se părea camera. Avea o față de om mulțumit.

Ne-am spălat pe mâini și am stat o vreme întinși în pat. Se auzea zgomotul puternic al aparatului de aer condiționat. Am observat că termostatul era pornit. M-am ridicat și l-am oprit.

Pe ecran a apărut un imens și clar „Off".

M-am întins din nou pe pat ca să mă odihnesc puțin.

Valdi schimba mesaje pe WhatsApp cu un prieten. Au trecut câteva minute și zgomotul aerului condiționat persista. Am încercat să aflu ce se întâmplă. Mi-am dat seama că existau două mecanisme: cel al aerului condiționat, pe care reușisem să-l deconectez, și încă unul de la care provenea zgomotul.

Am coborât la recepție. Valdi a venit cu mine.

Mi s-a explicat că zgomotul provine de la ventilația întregii clădiri.

— E în toate camerele, pentru ca dumneavoastră să respirați aer de calitate, mi-a zis în spaniolă recepționerul.

Mi-a mai zis că ferestrele hotelului erau blocate, așadar nu se putea aerisi din exterior. În Chicago erai obligat să ai genul acela de ventilație internă.

M-am uitat lung la el. Apoi m-am uitat la Valdi. I-am văzut pe amândoi: recepționerul de vreo douăzeci și patru de ani, cel mult, și Valdi, care are douăzeci. M-am gândit la ce lume stupidă vor moșteni.

Nu se pot deschide ferestrele pentru că oamenii profită de hoteluri pentru a se sinucide, iată ce mi-a spus recepționerul. Oamenii se sinucid în hoteluri, se aruncă pe fereastră. E o bună modalitate de a-i feri de un asemenea spectacol pe cei din familia ta sau pe prietenii tăi. Dacă te sinucizi la hotel, ești un necunoscut pentru toți cei care vor da peste trupul tău inert, acolo, pe asfalt, zdrobit, cu gâtul rupt și gura plină de sânge. Ești un necunoscut pentru cei de la recepție și un necunoscut pentru trecători. Când ajunge familia sau mai știu eu cine, cadavrul e deja în altă parte, deja s-a activat un protocol care îi împiedică pe cei care au avut vreo relație cu cadavrul să vadă atrocitatea.

Aceasta ajunge să fie până la urmă singura problemă reală din inima bărbaților și femeilor: relația pe care o vor avea cu cadavrele.

Am ieșit să ne plimbăm prin Chicago. Eu și Valdi. Mă simțeam ca în luna de miere, pentru că și între tați și copii există luni de miere. Cred că prezența lui mă făcea tare fericit, pentru că eram numai noi doi, singuri, într-un oraș plin de furie și viață.

Cred că vederea lui Valdi mă transforma într-un zeu, mă uitam la frumusețea chipului său, la zveltețea lui, la frumusețea lui, la corpul lui extrem de agil și mă simțeam plin de bucurie.

Furia și viața și luna august și eu și Valdi, în 24 august 2018 și nu-mi doream altceva decât să-l văd fericit. Pentru că dacă-l vedeam fericit, vedeam viața. Îmi repetam întruna data: 24 august, anul 2018, nu uita.

Mi-am dat seama că preferam bucuria lui în locul fericirii. Căci bucuria este mai bună decât fericirea.

Mi-am dat seama că bucuria lui Valdi era singurul sens al vieții mele pe pământ. Mi-am dat seama că bucuria lui mă transforma într-un om senin, eu transformat pe de-a-ntregul în pace sufletească, în splendoare; acesta este cuvântul: „splendoare".

Am făcut această descoperire: superioritatea bucuriei.

Și apoi întruna: 24 august, anul 2018.

Poate că de fapt mă gândeam: 24 august 1974.

24 august, anul 1974.

Și-l vedeam pe tata.

Ce n-aș da să fie și el aici! Ar putea fi, ar avea optzeci și opt de ani, am fi toți trei, eu cu cincizeci și șase, Valdi cu douăzeci, tata cu optzeci și opt. Dar tata nu era, și dacă el nu era, atunci era ca și cum eu și Valdi n-am fi fost.

Această irealitate a mea și a lui Valdi mergând pe bulevardul Michigan din Chicago era cauzată de absența tatălui meu.

Era maniera lui de a se înfățișa, amintindu-ne irealitatea noastră, așa venea el dintre morți, tata, din nou, și eu îl lăsam să vină, îi ziceam din când în când: „uite, tată, e nepotul tău, nu l-ai văzut crescând, nici nu-ți imaginezi cât de rău îmi pare că nu l-ai văzut crescând, uită-te acum la el, uite ce frumos e, nu l-ai văzut crescând, nu l-ai văzut transformându-se într-un bărbat, dar iată-l aici, și iată-te și pe tine, suntem toți trei, într-un vârtej de iubire și înălțare spirituală, de parcă noi am fi marele spectacol al universului, pentru că suntem dătători de viață, am dat viață, să dăm viață a fost misiunea noastră, pentru că materia era tristă, pentru că apariția vieții în materie a adus bucuria".

Doamne, Dumnezeule, cât am ținut eu la tata, și de ce am ținut atât și cum de nu mi-am dat seama, sau, mai bine zis: mi-am dat seama, dar am ținut mută inima mea.

Cum pot căra atâtea mistere și să nu-mi chem moartea.

Cine este atât de aproape de frumusețe și de mister este deja înăuntrul morții.

Nu-mi chem moartea cu fiecare rând pe care-l scriu și cu fiecare bătaie a inimii mele?

Nu e o moarte oarecare, e moartea cea bună, cea care vine din imposibilitatea de a mai suporta atâta frumusețe, atâta iubire.

L-am dus pe Valdi la un magazin care-i place mult: T.J. Maxx, de pe State Street, la cinci minute de hotelul nostru și a început să se uite la tricouri și hanorace. Era încântat că hainele de firmă se vindeau la jumătate de preț. M-am gândit că peste treizeci de ani își va aminti de ziua

asta.

L-am văzut peste treizeci de ani căutând ziua de azi printre mii de amintiri.

Și o va găsi: va găsi toate zilele petrecute împreună la Chicago, evident că va găsi astea două zile. Sunt aici, le scriu pentru el, paginile astea sunt pentru tine, Valdi, pentru ca peste treizeci de ani să nu fii nevoit să inventezi nimic, așa cum am fost nevoit să fac eu cu tata.

O să-ți povestesc ce am făcut noi ca să nu fii nevoit să inventezi, așa cum eu am fost nevoit să inventez atâtea lucruri din trecutul meu alături de mama și de tata.

De la T.J. Maxx ți-ai cumpărat un hanorac. Ai șovăit între hanorac și o geacă, dar geaca era mai scumpă. Costa cincizeci de dolari, iar hanoracul douăzeci. Te-ai decis greu, dar erai plin de înfrigurare, era o indecizie festivă. Te priveam. Îți vorbeam despre haine cu obiectivitate, încercând să te ajut, dar numai pentru ca decizia să fie a ta.

Clipa aceea devenea toată viața.

Mă durea cumplit spatele, în vara aceea făcusem o contracție, ca să mă mai lase durerea trebuia să-mi apăs șira spinării cu ambele degete mari.

Ai probat de mai multe ori cele două haine. Erai strălucitor și vulnerabil, pe cât de strălucitor, pe atât de vulnerabil. Și agitat. Și cu fiecare secundă care trecea, te-am văzut tot mai vulnerabil. Dar ai știut să alegi haina pe care ți-o doreai mai mult.

M-am gândit: „Să dea Domnul să nu te îndoiești niciodată, așa cum m-am îndoit eu mereu, până când îndoiala aproape că m-a înnebunit“.

Mi-am zis în sinea mea: „Dumnezeule binecuvântat, ajută-l să ia cele mai bune decizii, dă-i gândul cel bun, dacă mie nu mi l-ai dat și pentru că îmi ești dator, tot ceea ce-mi datorezi dă-i lui cu dobândă cu tot, și am să-ți spun și care e dobânda: curajul și dorința de a trăi“.

În ziua următoare, ne întorceam în Spania. I-am spus lui Valdi că trebuie să cumpere cadouri. I-am spus de mai multe ori ca să-l pregătesc. Firește, el trebuia să plătească pentru cadouri. L-am ajutat să le aleagă. Îi era greu să se gândească la altul, de aceea trebuia să-l pregătesc. M-am oglindit în el, când aveam vârsta lui.

E copilul meu, clar, m-am gândit.

Îi era greu să se gândească la ceilalți, dar am reușit să-l fac să se gândească. A cumpărat o brățară și un tricou. Nu a cheltuit nu știu câți bani, dar măcar a dus cadouri.

Când eram de vârsta lui, niciodată nu m-am gândit să duc cadouri mamei mele sau fratelui meu, dar tatei, da. Cel puțin începând cu 1990.

Până în 1990 n-am știut că există cadouri. În 1987 am făcut o călătorie la Paris. În 1988, o alta la Londra. Din niciuna nu le-am adus nimic nici tatei, nici mamei, nici fratelui meu. Dar în 1990 am mers la Lisabona și chiar dacă nu le-am cumpărat nimic mamei și fratelui meu, tatei i-am adus o sticlă de vin Mateus. I-am luat-o din orgoliu, ca să vadă că stăpânesc lumea, că pot călători la Lisabona, acolo unde el nu a fost niciodată, și să-i aduc o sticlă de vin.

Tot ce-mi doream era ca tata să se simtă mândru, îmi doream să fie fericit, de asta i-am adus sticla de vin. Un zâmbet pe fața lui. Un zâmbet larg. Un zâmbet minunat din partea lui era pentru mine semnul că totul era în curs de atingere a perfecțiunii.

Încuviințarea lui, ăsta era jindul meu.

Căutam încuviințarea lui, aveam nevoie de încuviințarea lui.

Lunga noapte a lumii în care un fiu caută încuviințarea tatălui. Căutarea aia s-a risipit. Acum nu mai există căutarea aia.

Nu i-a păsat prea mult de sticla de vin Mateus. A privit-o și nu i-a plăcut forma sticlei. De atunci au trecut douăzeci și opt de ani.

După ce vor trece douăzeci și opt de ani, în 2046, Valdi își va aminti de brățara pe care a cumpărat-o pentru maică-sa și de tricoul cumpărat pentru fratele său, Bra, și ambele obiecte se vor transforma în duioșie.

Am ieșit de la T.J. Maxx cu o foame de lup.

I-am propus să mâncăm la Panda Express.

Mie și lui Valdi ne plac aceleași locuri.

Am găsit unul în apropiere, pe strada Madison. Era un Panda mic: sunt de toate mărimile. Mereu luăm *noodles*, nu orez. La garnitură am ales diferit: el pui cu portocale, eu carne de vită mongolă. Carnea de vită era mai scumpă cu un dolar și douăzeci și cinci de cenți, așa că am stat pe gânduri puțin, dar, pentru că eram cu Valdi, m-am gândit că nu contează. Dacă aș fi fost singur, aș fi renunțat la carnea de vită mongolă din cauza prețului, pentru că eu nu merit nimic.

Valdi își comandă mereu Coca-Cola, iar eu apă. Și ajung să beau din Coca-Cola lui. Când eram copil mă încânta Coca-Cola și văd că Valdi a moștenit asta. Ne-am bucurat de un *refill* gratis, am băut două Coca-Cola la preț de una, iar asta ne binedispune mereu, ne bucură micile fente pe care i le facem marelui capitalism universal în care oamenii cred că trăiesc și se bucură, dar în realitate zac și ard în gol.

Valdi s-a ridicat de trei ori ca să-și umple uriașul său pahar de Coca-Cola.

De trei ori am fost mai deștepți decât capitalismul universal.

Capitalismul trebuie furat încontinuu, pentru că oricât de mult l-ai fura, niciodată nu-i vei

putea fura la fel demult pe cât îți fură el ție, căci îți fură bucuria, iar bucuria nu are preț.

De fiecare dată când revenea la masă cu imensul său pahar plin de Coca-Cola părea un general roman intrând victorios în Roma, după câștigarea a mii de bătălii în Galia, în Germania, în Hispania.

Așa-l vedeam eu.

Nu erau mulți clienți: în capătul micii săli dreptunghiulare, lângă perete, stătea un bărbat singur cu paharul său imens de Coca-Cola. Apoi a venit un oriental îmbrăcat într-o rasă cenușie, părea un călugăr, poate chiar era un călugăr, și s-a așezat aproape de noi. Mânca orezul cu bețișoare, cu o abilitate care m-a făcut să cad pe gânduri o vreme. M-am gândit la părinții lui, sau cine or fi fost cei care l-au învățat să mănânce cu o asemenea îndemânare. Nu a lăsat niciun bob de orez. Era singur, dar nu părea nefericit.

Nu părea nefericit, se împăca bine cu singurătatea lui.

Câtă lumină în acest Panda Express.

Cât de mult ne place, mie și lui Valdi, la Panda Express.

Oricât de mult voi mai avea de trăit, niciodată n-am să uit singulara plenitudine care m-a copleșit în acel Panda Express, într-o zi de sfârșit de august din 2018, pe strada Madison, din Chicago, unde perfecțiunea fizică a fiului meu mă uluia.

De asemenea, mă uluia faptul că păream doi vagabonzi.

Un tată și un fiu cu probleme.

Un tată și un fiu, la fel de vulnerabili amândoi.

Un tată cu probleme și un fiu ajutându-și tatăl.

Mă gândeam la toate combinațiile posibile între cele două umanități ale noastre.

Foarte slab, scheletic de-a dreptul, Valdi era un *noodle* într-un restaurant de *noodles*, cu șapca lui, cu tenișii care păreau nave spațiale, cu părul lung prins în coadă, cu mâinile mari și osoase (de la care bunic, bunică, străbunic, străbunică vin mâinile astea?), rucsacul nou, cumpărat cu câteva zile în urmă, un lănțișor cu un crucifix de douăzeci de dolari și un tricou fără mâneci, lung, îi ajungea până la coapse și un hanorac, numai bun în magazine, ca să nu înghețăm de la aerul condiționat.

Îi plac Statele Unite, îi place țara asta. Și mie îmi place. Și ne place din aceleași motive.

Eu n-am călătorit niciodată cu tata, vreau să spun noi doi, singuri. Mereu călătoream toți patru: tata, mama, fratele meu și eu. Niciodată n-am călătorit singur cu tata sau cu mama. Niciodată n-am dormit într-o cameră de hotel numai eu și tata. Nu a fost să fie, n-am avut ocazia. De ce nu? Niciodată nu am făcut o călătorie în care să fi împărțit o cameră.

Simt că trebuie să fiu extrem de recunoscător pentru nu știu ce, pentru ceva ce nu are nume și care se înalță prin timp, o mare de spirite umane, o lungă și luminată noapte de moarte și disperare umane; acestui ceva trebuie să-i fiu recunoscător, acestui ceva care a făcut posibil ca eu și fiul meu să dormim în aceeași cameră, aici, în Chicago.

În curând va veni ziua când așa ceva nu va mai fi posibil, ori pentru că eu voi fi deja bătrân, sau foarte bătrân, ori pentru că nu vom mai coincide niciodată.

Camera noastră era splendidă: aveam două paturi *queen*. Valdi moare după hotelurile americane, pentru că au camere imense, de obicei. Nu știu de ce imensitatea camerei ne produce o irezistibilă senzație de libertate și de bucurie.

După-amiază o să ne plimbăm prin Chicago.

O să râdem împreună. În hohote.

O să facem glume.

Acesta este sentimentul de care am nevoie de acum înainte: bucuria.

Am închiriat cu Valdi două biciclete de lângă lac și ne-am plimbat pe Navy Pier. Am trecut printr-un tunel, apoi am mers de-a lungul cheiului. Bătea un vânt slab, apa vălurea, erau niște valuri ca de mare.

Fiecare dintre noi doi era singur, dar cred că eram fericiți. Spatele continua să mă doară foarte rău, deși nu lăsam să se vadă, pentru că voiam ca nimic să nu tulbure acele momente, cele mai frumoase din ultimul timp.

De-a lungul anului, îl văd rar pe Valdi, mult prea rar. Cele două zile din Chicago erau ale noastre, în întregime ale noastre. Mai mult ale mele decât ale lui, căci Valdi nu e (și e minunat că nu e) conștient de faptul că prezentul trece. Aviditității mele de a fi cu el nu i se răspundea cu aceeași monedă, așa cum eu nu răspundeam cu aceeași monedă aviditității mamei mele de a fi cu mine în ultimii ei ani de viață.

Mama și-a dorit să stea cu mine mai mult decât tata. Sau au făcut schimb. În copilăria mea, tata a fost cel care-și dorea să stea cu mine. Iar la maturitate, a fost mama.

Mă gândeam la toate astea în timp ce pedalam pe bicicletele închiriate cu zece dolari pe oră fiecare. Am scos douăzeci de dolari din portofel și i i-am dat unei tinere care conducea afacerea. Mai era un bărbat care se ocupa cu întreținerea bicicletelor. Folosea o mașinărie care ridica roțile până la înălțimea brațelor lui, așa că nu era nevoit să stea aplecat tot timpul. Asta mi-a amintit de bicicleta pe care tata mi-a cumpărat-o în 1974.

Era o semicursieră, dar n-a nimerit-o. A început să aibă tot soiul de probleme. Schimbătorul de viteze se bloca, ghidonul se strâmba. Roțile făceau opturi în mers. Partea și mai rea a fost că în perioada aceea li s-au cumpărat biciclete și câtorva colegi de-ai mei, tot semicursiere, dar ale lor nu se stricau niciodată, erau niște mașinării perfecte.

Nu înțelegeam ce se întâmplă.

Am înțeles treptat. Tata îmi cumpărase o bicicletă de slabă calitate, ieftină, foarte ieftină, la un preț de mizerie. Îmi amintesc că lanțul îi sărea de multe ori și eu sufeream ca prostul văzând cum se îndepărtau prietenii cu care ieșeam sâmbăta cu bicicletele. Îmi juleam mâinile încercând să pun lanțul la loc, dar nu reușeam, pentru că îndemânarea mea este aproape nulă. Nu știu să repar nimic. Îi invidiam pe băieții aceia cărora părinții le cumpăraseră biciclete extraordinare. Am căutat firma bicicletei mele, era una spaniolă, total necunoscută. Ei aveau biciclete de la firma BH. Acele două litere au sfârșit prin a rezuma umilința mea: BH.

Niciodată nu am avut o BH.

Am avut o bicicletă fără marcă.

O duceam întruna la un atelier de reparat motociclete, căci de acolo mi-o cumpărase tata. Normal că la atelier nu mă luau în seamă, acolo se reparau motociclete. Nu înțelegeam de ce tata îmi cumpărase o bicicletă dintr-un loc unde se reparau motociclete. Le spuneam de ghidonul strâmb, dar nimeni nu mi-l repara. Nu era nicio BH în atelierul acela. Mi-era rușine. Îl rugam pe tata să vină cu mine la atelier, dar nu a venit niciodată. Niciodată nu a venit să mă susțină. Am renunțat, până la urmă. Acum știu că tata mi-a cumpărat o bicicletă la mâna a doua, de aceea mecanicul nu mă băga în seamă și de aceea tata nu a venit niciodată cu mine la atelier. Bănuiesc că lucrurile începuseră să meargă prost și nu era cazul de alți bani dați aiurea, cu atât mai puțin pe o bicicletă care niciodată nu a mers ca lumea. Absolut niciodată.

Bicicleta aceea a ajuns să mă obsedeze. M-am simțit mai singur și mai părăsit decât pietrele de pe drum sau din râuri sau din pustiu. De aceea, printr-o extravagență a memoriei mele, m-am gândit că bărbatul acesta de la firma de închiriat putea să-mi repare bicicleta aceea de acum patruzeci și patru de ani.

Adevărul este că bicicleta aceea nu putea fi reparată. Era o bicicletă rablagită. Am vrut să-i spun lui Valdi povestea bicicletei mele, dar am renunțat, până la urmă.

Câte biciclete există în mintea fiecărui om?

Stăm în paturi în camera din hotelul nostru din Chicago. Am umblat toată ziua. Îi zic lui Valdi că a fost o idee perfectă să închiriem bicicletele. Zice că da. A ajuns un expert în biciclete: e instrumentul lui de muncă la Glovo.

Ne-am lungit fiecare în patul său și stăm pe telefoane, cum altfel. Suntem la etajul 7, cu vedere la strada Franklin. Sunt două ferestre și acestea formează o pereche frumoasă, ca și mine cu Valdi, căci și noi suntem două ferestre.

Caut la Valdi amintiri din relația mea cu tata, le caut cu o disperare ticsită de sunete, ticsită de descoperiri luminoase despre ceea ce sunt, despre identitatea mea.

Identitatea mea îmbătrânește.

Mă ridic din pat, nu fără durere, spatele îmi arde. Merg la cele două ferestre, mă uit la trafic, la stradă, la clădirea din față. Îi povestesc lui Valdi tot felul de chestii despre tatăl meu.

Nu le înțelege prea bine, nici eu nu le înțeleg. Este ca și cum am vorbi despre specii dispărute acum două sute de mii de ani. Tata pare o ființă preistorică.

Nici Bra, nici Valdi nu i-au zis vreodată pe numele întreg. L-au abreviat. L-au făcut mai scurt, dar i-au pus în față cuvântul „yayo". Îi ziceau „yayo Manel", cum se spune numele lui în catalană. Așa încât rezultatul nu era chiar numele lui.

Nu și-a jucat niciodată rolul de bunic.

Nu și-a jucat niciodată rolul de bunic, pentru că tata a fost mereu un dandy, ăsta-i motivul. Chiar acum mi-am dat seama de asta. Un dandy de clasă mijlocie spre joasă, dar dandy. Și-a inventat propriul dandism, iar eu l-am moștenit.

Am moștenit dandismul său, care înseamnă să te gândești mereu la altceva decât la ce ai în față; e ca o absență; e ca și cum ai pleca din lumea asta în căutarea alteia care nu există altfel decât sub forma melancoliei.

Cred că Bra și Valdi i-au schimbat numele tocmai de asta, din venerație față de dandismul său. Au simțit instinctiv că bunicul lor nu voia să fie bunic. Voia să fie altceva, dar n-am mai apucat să aflăm ce voia să fie.

Nu și-a jucat rolul de bunic, așa cum nici eu n-am să-l joc, pentru că n-o să fac nimic din ce tata nu ar fi făcut. Nu a făcut pe bunicul pentru că nu a crezut niciodată, în adâncul sufletului său, în valorile mic-burgheze pe care lumea i le dădea.

Nu-i plăcea cuvântul „bunic". Conține un soi de abdicare. Cuvântul „bunic" nu ne place, nici mie, nici tatălui meu. Cum a reușit tata să ajungă marele stăpân al vieții care a fost, cum a făcut? Din instinct, numai din instinct.

În asta, tata și mama au fost egali: au avut același instinct al vieții. Singurul lucru de care le-a păsat a fost viața. De aceea, niciunuia dintre ei nu-i plăcea cuvântul „bunic".

În franceză sună mai bine, pentru că se zice „tată-mare", iar asta e frumos.

Cum ar trebui să ne numim în fața copiilor noștri și ai copiilor lor fără să se piardă eleganța și respectul față de pasiunile vieții?

Valdi și-a pus căștile. Îi vorbesc și nu mă aude. Continui să privesc prin cele două ferestre.

Întruchipăm o clipă de eternitate.

Exact: asta este, ne aflăm în fața unei clipe sfinte, vreau să sărut timpul pe care-l petrec cu fiul meu, cât vreme timpul mai este cu noi. Și eu am întruchipat cu tata o astfel de clipă, doar că clipa cu tata nu o mai pot găsi nicăieri, de aceea mă agăț de clipa pe care o trăiesc cu Valdi, pentru că de

acolo invoc venirea tatălui meu.

O clipă duce la altă clipă într-un belșug de căi pe care oamenii ar face bine să le vadă și să urmeze cărările de același sânge. Fiind cu fiul meu, reușeam să fiu cu tatăl meu. Să numești asta o minune e prea puțin.

Aș vrea ca vocea lui să se audă în camera asta, 711, dintr-un hotel din Chicago. S-ar speria de cât de departe suntem de Spania.

Vocea lui nu e înregistrată nicăieri, asta mă îngrozește, vocea lui răsună în mine, dar e un sunet imaginar. Tata și vocea lui se fac fărâme.

În vara anului 2004 am primit o bursă și am stat două săptămâni la New York. L-am sunat de acolo și nu a știut ce să-mi spună. Nici mama nu a vorbit nu știu cât. Nu știau prea bine unde sunt, nici de ce, nici pentru ce. La ce s-o fi gândit tata când l-am sunat din New York? Mai erau un an și trei luni până să moară. Nu a părut deloc curios nici în legătură cu orașul, nici cu mine. Deja ne îndepărtaserăm. M-a cuprins tristețea după ce am închis. I-a venit să zică ceva de genul ce faci acolo, atât de departe, ar trebui să fii cu mine, dar acum nu prea mai are sens să vii să stai cu mine, poate ai dreptate și acum e timpul să stai în orașe precum acel New York din care mă suni și de care mie nu-mi prea pasă. Dar cum asta ar fi însemnat să vorbească mult, a făcut ce făcea mereu și mi-a vorbit cu monosilabele lui sibilinice, acele monosilabe în care exista o frumusețe tristă, dar frumusețe până la urmă.

I-am adus un ceas din călătoria mea la New York.

Era un Casio.

Un Casio ieftin, la vreo treizeci de dolari. Se zice că banii nu aduc fericirea, ce dobitoc poate să spună așa ceva. Enunțul ăsta pare să fi fost spus de Președintele tuturor Oamenilor de Afaceri de pe Terra. Enunțul ăsta pare să fi fost spus de Papa. Sau de Marele Exploatator. N-am putut să-i fac cadou nici măcar un Seiko de trei sute de dolari.

N-am putut.

Așa cum nici el nu mi-a putut cumpăra o bicicletă nouă și puternică.

I-am adus un Casio de treizeci de dolari și el a știut asta. A știut că alți copii le aduceau taților lor ceasuri Seiko de trei sute de dolari, așa cum și eu am știut că alți tați le cumpărau copiilor lor biciclete BH.

Bicicleta pe care el mi-a făcut-o cadou și ceasul pe care eu i l-am făcut cadou au fost unul și același cadou. Câtă fidelitate față de clasa muncitoare, ce fidelitate imensă, ce coincidență uriașă între tata și mine.

„Banii nu aduc fericirea“ este o afirmație reacționară, spusă de cineva care are bani, rostită pentru a evita ca și alții să aibă. Banii te apropie de lux, iar luxul este bucurie. Iar fără bucurie, viața nu valorează nimic. Luxul este frumusețe. Ar fi trebuit să-i aduc tatălui meu nu un Seiko de trei sute de dolari, aș fi găsit cu banii ăia, ci un Omega de cinci mii, sau un Rolex de douăzeci de mii.

Și atunci tata ar fi fost fericit.

Pentru că tata era un dandy.

Pentru că eu sunt un dandy, pentru că amândurora ne place (căci el continuă să fie viu în mine) viața, ne place ca viața să rodească merele de aur, să dea tot ce-i mai bun.

Mese grandioase, călătorii grandioase, hoteluri grandioase, mașini grandioase, ceasuri grandioase, și tu și cu mine stăpânind frumusețea și bucuria.

Tu și cu mine, doi amărâți de spanioli, fiii nopții istoriei Spaniei, dar cu stil, mereu cu stil.

Tu cu ceasul tău Casio de treizeci de dolari; eu cu bicicleta mea stricată.

În viață, toate vin prea târziu, la asta mă gândeam pe când Valdi adormise. Mi-am pus dopuri în urechi ca să nu mai aud zgomotul ventilatorului din cameră. Pe Valdi zgomotul ăla îl liniștea. A adormit într-o clipă. Pe noptiera mea, veioza era încă aprinsă (acele mari lalele americane) și am putut să-i văd chipul adormit. Era ca și cum copilul care încă trăiește în el ar fi reapărut odată cu somnul și ar fi pus stăpânire pe chipul său. Nu mai avea douăzeci de ani, căci atâția are, iar chipul său căpăta candoarea și vulnerabilitatea unui chip de copil.

Aș fi vrut să-l pot atinge pe copilul care a fost. Și de câte ori l-am atins pe bebelușul care a fost Valdi și n-am știut să-mi dau seama că în momentele acelea mă aflam pe culmile vieții mele, în plenitudinea existenței, aproape de Dumnezeu, aproape de misterul materiei, deținătorul secretului vieții.

Secretul vieții se numește frumusețe.

Se numește singurătate.

Eu luasem două anxiolitice, eram calm, aveam parte de pace sufletească și voiam să mă bucur de acea pace. M-am ridicat din pat și am privit din nou pe fereastră. Se făcuse aproape douășpe noaptea. M-am uitat iarăși la Valdi. Am deschis minibarul și am băut apă. Cumpăraserăm câteva chestii: fructe și chipsuri de cartofi cu gust de oțet și sare. Toate astea le cumpăraserăm împreună. În coșul de gunoi zăcea ambalajul unei porții de lasagna, care fusese cina lui Valdi. O cumpăraserăm din 7-Eleven. Era un produs semipreparat, ideal pentru cuptorul cu microunde. Aveam unul în cameră. Lui Valdi îi plăcuse mult lasagna. Și observase că în cameră era un cuptor cu microunde. M-am îndrăgostit de cuptorul acela pentru că prezența lui îi adusese bucurie lui Valdi.

Tot ce se pune în slujba bucuriei lui Valdi are parte de adorația mea, de adânca mea recunoștință.

Orice lucru care-l face fericit pe fiul meu mă face să-i fiu recunoscător. Orice lucru de pe pământul ăsta care-i face fericiți pe tinerii de douăzeci de ani ar trebui să ne stârnească recunoștință.

M-am gândit la milioane și milioane de fii și fiice de douăzeci de ani.

I-am simțit pe toți ca fiind copiii mei, îmi ziceam că o luasem razna, dar nu m-am putut abține.

M-am uitat în coșul de gunoi la ambalajul de la lasagna și, pentru că acolo fusese mâncarea lui Valdi, m-am îndrăgostit de acel ambalaj, care acum era doar gunoi. Dar lasagna aceea îl făcuse fericit pe fiul meu, așa că am adorat-o.

Ador tot ceea ce-i provoacă bucurie lui Valdi, toate mărunțișurile, materiale și insignifiante.

Mo a sunat din Iowa ca să vadă ce facem, dacă totul e în regulă. I-am povestit ce-am făcut peste zi. Mi-a spus și ea ce făcuse, cu voce joasă, ca să nu se trezească Valdi.

Mo îmi dă mereu sfaturi, își exprimă iubirea prin intermediul sfaturilor. Exprimarea iubirii are complexitatea ei. Nu ajunge să spui „te iubesc". Transmiterea iubirii are nevoie de materialitate.

În viață, totul are nevoie să se concretizeze în ceva. Mo m-a sfătuit în legătură cu aspectele practice ale zborului de întoarcere la Madrid.

Viața, maturitatea constă în a ști să distingi cum își manifestă oamenii iubirea. Nu toți și-o manifestă la fel, asta voiam să spun. Există un repertoriu bogat. A înțelege acest repertoriu

înseamnă a trăi laolaltă cu ceilalți.

Apoi m-am vârât din nou în pat, în așternutul curat și neted. Am avut senzația că nu merit un astfel de așternut. Am avut senzația că nu merit nimic în viață.

În spaniolă nu există cuvântul „a nemerita". Dar există adjectivul „nemeritat". Poate că ar merge și „dezmerit".

Să nu meriți nimic și prin acest „să nu meriți nimic" să ajungi la marele merit.

Așternutul curat și fără cute, așternutul ca semn al efortului unei cameriste, pe care eu nu-l meritam.

Această stare de dezmerit mi-a adus o amintire cu tata.

În urmă cu câteva săptămâni, dădeam autografe pe romanul meu la târgul de carte din localitatea Jaca din Pirinei. Stăteam în mijlocul unei străzi și lângă mine mai era un scaun, pentru eventualii cumpărători ai cărții. O femeie octogenară, însoțită de o tânără, care o ajuta tot timpul, s-a așezat alături de mine. M-a privit lung. Și eu am privit-o. Avea ochi albaștri și pielea îmbătrânită, părul de culoarea aramei, buzele date cu ruj, umbră în priviri. I-am văzut brățările de la încheieturi. Emana o dorință de eleganță împlinită în întreg aspectul ei fizic. Un aspect fizic îngrijit, studiat, care presupunea efort, însuflețire, speranță.

I-a luat ceva până să înceapă să vorbească.

— Nu prea semeni cu tatăl tău, mi-a zis până la urmă.

S-a prezentat.

Era Carmina.

Tata vorbea despre ea. Pentru mine, era un nume familiar, legat de Jaca. Când tata a început să cutreiere zona ca agent comercial, Carmina tocmai își deschisese un magazin de haine, așa că a fost prima lui clientă importantă. Din calculele mele, asta trebuie să fi fost pe la jumătatea anilor cincizeci.

— Ți-am citit romanul, zice.

Și începe să plângă.

— Ea e nepoata mea, Araceli.

O salut.

Îi spun Carminei să nu plângă.

— Știi puține despre tatăl tău, dar e normal. Eu l-am cunoscut când avea douăzeci și ceva de ani, când el încă nu o cunoștea pe mama ta. Pe atunci avea o altă iubită. Tatăl tău a suferit, zicea că o aprecia mult pe iubita lui, dar că se îndrăgostise de mama ta. Mie îmi spunea totul. Dar chiar nu semeni cu tatăl tău. Nu semeni deloc cu tatăl tău. El n-ar fi făcut niciodată ce-ai făcut tu. Probabil că semeni cu maică-ta. Așa zicea tatăl tău. Ai copii, nu-i așa? Apoi a încetat să mai treacă pe la mine și mai târziu am aflat că murise. Mi-au venit în minte atâtea amintiri de când eram tineri. Îți vine să crezi că am fost cândva tânără? Tu nu mai ești. Dacă ai fi fost, nu ai fi scris așa despre tatăl tău. Ai scris despre tatăl tău pentru că-l iubeai mult, asta da, mă emoționează. Trecutul ne face să plângem. Tatăl tău era foarte elegant. Deși cuvântul potrivit este „distincție", asta-l caracteriza pe tatăl tău. Mereu cu cămășile alea atât de bine călcate, părea un actor, când era tânăr. În sfârșit, cartea ta e minunată.

Mă uit la cerul de vară din Jaca. Tac pentru a mă uita la nori. Văd unul care lunecă, alb și ușor. Privesc acoperișurile caselor. Strada e animată. Cum o fi fost localitatea asta la jumătatea anilor cincizeci? mă întreb. Atunci când Carmina și tata erau tineri și viața se desfășura altfel, într-un fel pe care mi-e imposibil să-l cunosc.

— Cum o chema pe femeia aceea? o întreb pe Carmina.

Ea reîncepe să vorbească.

— Femeia aceea se numea cumva și gata, ce-ți pasă ție cum se numea. Îmi amintesc perfect

cum se numea. Am optzeci și șase de ani, sunt născută în treizeci și doi, am cu doi ani mai puțin decât tatăl tău, vreau să zic că aș avea cu doi ani mai puțin decât tatăl tău dacă el ar mai trăi. De ce să-ți dezvălui cum se numea. Când tatăl tău a părăsit-o, a suferit mult, dar apoi s-a măritat și a avut doi copii. Pentru că viața merge înainte mereu, uneori pare un hău întunecat, dar trece timpul și iese iarăși soarele, și tot așa, generație după generație, viața se reface mereu. Reapare încontinuu. Era foarte îndrăgostită de tatăl tău. Dar vezi și tu, cui să-i mai pese de toate astea, nici nu mai știu bine despre ce vorbim, știu că asta e prima și ultima dată când vorbim, îți dai seama de asta, nu?, uită-te și tu, aparent trecutul ocupă atât de puțin spațiu și totuși înseamnă totul; vreau să spun că ne inventăm prezentul pentru a fugi de trecut, pentru că tot ce mai are sens la vârsta mea este să-mi amintesc, dar dacă-mi amintesc mor de tristețe, așa că-mi inventez prezentul. O chema María, era înaltă și frumoasă. Brunetă. Spre deosebire de mama ta, care era blondă. Tatăl tău îmi zicea că nu știe ce să facă. Repeta întruna: că o aprecia mult, dar că o cunoscuse pe cea care mai târziu avea să fie mama ta. Într-o zi și-a luat inima în dinți și i-a spus. L-am sfătuit să-i spună cât mai repede, dacă se hotărâse, atunci trebuia să-i spună Maríei. I-am zis până și ce cuvinte să folosească. Nu zici nimic despre toate astea în romanul tău. Ce să zici, dacă n-ai știut. Nu știu dacă tatălui tău i-ar fi plăcut cartea ta. De ce să te mint: știindu-l pe tatăl tău așa cum îl știu, nu i-ar fi plăcut deloc cartea ta. Dar deloc-deloc. Era foarte trufaș, avea stimă de sine. Când intra în magazin, părea o arătare, căci era foarte înalt și pe atunci mai era și zvelt. Venea cu mașina Seat 600, lucra pentru Vitos. Era pe cât de înalt, pe atât de discret. Prima dată când l-am văzut, m-am gândit „ia uite ce băiat, atât de frumos și atât de tăcut". Așa era tatăl tău, ai făcut bine că l-ai iubit atât de mult. Of, știu că vorbesc mult, dar cum să nu vorbesc despre tatăl tău, un bărbat misterios, știu bine ce zic. Dar faza cu iubita aceea, zi și tu, ce poveste incredibilă, nu-i așa? Iubita aia a lui nu locuiește departe de aici. S-a măritat și are doi copii, după cum ți-am spus deja, cam de vârsta ta. Ți-ar plăcea să-i cunoști? Dar așa ceva nu mai are niciun sens. Chiar că-i ciudată viața când se apropie de sfârșit. Cât timp avem viața înainte, trăim și gata, dar când se apropie de sfârșit devine foarte ciudată. Devine foarte ciudată pentru că merge înapoi și pare diferită de cea pe care am trăit-o, vine plină de nuanțe noi și ne buimăcește, dar bănuiesc că tu știi mai multe decât mine despre toate astea.

Nu mai auzisem numele acela de mai bine de douăzeci și cinci de ani, la asta mă gândesc. N-am mai ascultat-o pe Carmina, pentru că numele „Vitos" mi-a secționat memoria ca un cuțit de măcelar. Era o firmă de haine pentru care lucra tata. S-a dus de râpă în 1973 și odată cu ea s-a dus și bunăstarea tatălui meu. El și mama aveau un respect deosebit pentru cuvântul acesta: Vitos. De mulți ani nu-l mai auzisem pronunțat de cineva.

Părinții mei n-au mai rostit cuvântul acesta.

Acest cuvânt era numele unei firme care le-a oferit fericire economică și apoi a dispărut brusc. Am trăit datorită acestui cuvânt. Am mâncat datorită acestui cuvânt. După ce Vitos s-a închis, tata nu a mai câștigat bani niciodată. Vreau să spun ceva bani. Pentru că bani serioși nu a câștigat niciodată, dar cât a lucrat pentru Vitos ne permiteam o viață cu ceva bucurie în ea.

Eu și Carmina ne-am privit lung.

Pe ea o aștepta moartea, pe mine mă aștepta să mai cutreier o vreme prin lume, însoțit de Arnold, cel care îmi inventează angoasele.

Ne despărțim pupându-ne. Nepoata ei îmi zâmbește.

— Tata îmi vorbea mereu cu multă dragoste despre tine, îi zic Carminei.

Îi semnez cartea.

— Aproape că o știu pe de rost, spune Carmina. Erau alte vremuri. Nu se poate explica. Totul era altfel. Lasă trecutul în pace, spune și pleacă, de mână cu nepoata ei. Lasă-l în pace pe taică-tu. Cât de puțin semeni cu el, mai apucă să-mi spună.

Deja nu mă mai uit la ea.

Nu o să o mai văd niciodată, aceasta este singura certitudine, dar de asemenea e cert și că tocmai am văzut-o, iar asta a fost foarte important, pentru că am reușit ceva colosal: ne-am revăzut, ba chiar mă gândesc că tatăl meu, prin ochii mei, a revăzut-o.

Tată, nu e chiar atât de rău că am scris într-o carte povestea vieții tale, pentru că acea carte a făcut-o pe Carmina să se ridice din fotoliu și să spună „trebuie să mă duc să-l văd pe fiul prietenului meu, cel care a scris această carte".

Brusc, ai ieșit puțin din beznă, tată.

În ziua următoare, eu și Valdi am mers la aeroportul internațional O'Hare din Chicago, ca să luăm avionul spre Madrid. Până la aeroport am mers cu metroul, care era foarte vechi și murdar. Era o stație în apropierea hotelului, ceea ce ne-a binedispus. Toate bune până când am intrat în stație, unde Valdi s-a enervat că nu erau scări rulante, așa că a trebuit să ne cărăm bagajele pe niște scări foarte înguste. Bine că n-am murit.

Valdi s-a enervat așa cum se enervează un aragonez, făcându-mă să mor de râs. Aragonezii au felul lor special de a se enerva, un amestec de comedie delirantă cu filozofie de cel mai înalt nivel. M-am enervat și eu din solidaritate. Vorbeam tare, spărgând accentul silabelor limbii spaniole, transformându-l într-un muget umoristic, într-un soi de ciudată celebrare, atât a vieții, cât și a neajunsului de a trăi.

O liturghie aragoneză în metroul din Chicago.

Era imposibil să cobori scările alea, dacă aveai geamantane, părea moarte sigură.

Dacă metroul din Madrid ar avea stații, peroane și scări murdare și înguste precum la metroul din Chicago, în Spania ar fi fost deja revoluție. Am observat că Valdi și-a dat seama de asta, că până la urmă țara lui nu stă chiar atât de rău. Cel puțin în unele aspecte.

Apoi, în aeroport, la magazinele de parfumuri, am continuat să furăm capitalismul și ne-am parfumat cât de mult am putut. Maxima noastră este să jefuim fără milă capitalismul. Din când în când, apărea câte o vânzătoare să ne întrebe dacă ne poate ajuta, văzând că făceam un adevărat duș cu parfumurile expuse, și noi doi o ascultam zâmbind politicoși, apoi continuam să ne turnăm parfumuri de o sută de dolari pe mâini, față, cămașă, ba chiar și pe bagajul de mână.

Am turnat parfum scump până și pe geanta laptopului.

Criteriul nostru era simplu: să folosim cel mai scump parfum. Era, unul de 180 de dolari, de la Tom Ford, care-mi place mie cel mai mult, așa că am lăsat recipientul gol-goluț.

Mirosind a parfumuri bărbătești scumpe, am mers la McDonald's și am mâncat niște hamburgeri uriași. Am mers la McDonald's fiindcă n-am găsit în tot aeroportul niciun Panda Express.

Apoi ne-am îmbarcat și Valdi s-a uitat la filme tot drumul.

Râdea, din când în când.

L-am întrebat dacă-i plac filmele la care se uită.

Nu, a zis, toate-s niște mizerii.

I-am zis: e adevărat, sunt niște naşpeturi de mizerii toate mizeriile astea de filme.

Așa că eram acolo, deasupra Atlanticului, în mijlocul euforiei vitezei, lipsei de gravitație din spațiul aerian, zgomotului motoarelor, oamenilor dormind, stewardeselor obosite, veceurilor la care se stătea la rând, printre oameni de toate rasele, culoarele pline de pături și pantofi pe jos, eram acolo, traversând bătrânul Atlantic de Nord, traversându-l fără respectul cuvenit, căci oceanele au fost umilite de mâna omului.

Când am aterizat la Madrid, m-am întristat: venise vremea despărțirii. După-amiază, Valdi s-a întors la Barcelona. Dar amintirile din călătorie au continuat să mă mai bucure câteva zile.

În Chicago am făcut o grămadă de fotografii. Din când în când, vedeam că Valdi posta pe WhatsApp câte o poză pe care eu i-o făcusem, iar asta îmi provoca o bucurie infinită.

Visez. Ajung la un hotel în visul ăsta. E o întrunire de scriitori. Îi cunosc pe câțiva dintre ei, mă salută prietenos. Îmbrățișări. Fețe cunoscute. Brusc, văd o femeie cu ochelari, așezată lângă o adolescentă. Mă așez pe un scaun liber. E amiază. Nu știu de ce, dar ne aflăm în Caraibe. Se simte umiditatea, căldura, soarele pe piele. Oamenii sunt mulțumiți. Mă așez lângă femeia aceea. Își dă jos ochelarii. E Teresa Rivalles, o femeie pe care nu am mai văzut-o de treizeci de ani.

În vis mă port cu ea ca și cum ar fi vie. Totuși, la zece minute după ce-o să mă trezesc din vis, o să-mi amintesc că a murit în urmă cu doi ani. În vis, după ce și-a scos ochelarii, vorbim despre familiile noastre. În vis, e îmbrăcată în negru. Mai apoi, după trezire, voi înțelege de ce e îmbrăcată în negru.

Discut o vreme cu Teresa Rivalles. Apoi îmi dau seama că niciun scriitor nu mai așteaptă la recepție. Toți au fost cazați. Într-un colț, îmi văd valiza, singură, abandonată. Încep să mă agit, discuția m-a făcut să uit de ce mă aflu acolo.

Mă duc la recepție și atunci se produce minunea. Recepționerul care mă cazează mă salută cu efuziune. Îi spune celui de lângă el: „Ia uite ce cameră a nimerit domnul“, și îi arată numărul. „Nu se poate“, zice colegul recepționerului. Mă uit spre locul unde stătusem de vorbă cu Teresa Rivalles, dar acolo nu mai e nimeni. Închid ochii. Îi redeschid și-i văd trecând prin fața mea pe tata împreună cu Teresa Rivalles, vreau să le vorbesc și exact atunci cei doi recepționeri îmi spun ce noroc a dat peste mine.

„Domnule, camera dumneavoastră e un palat, are o piscină numai pentru dumneavoastră, e cea mai bună cameră din lume“, spun ei. Apoi apare un al treilea recepționer. Surpriza recepționerilor e dată de faptul că ei credeau că acea cameră atât de minunată și de spectaculoasă nu va mai fi oferită niciodată vreunui client.

Toți trei îmi descriu camera.

Se uită la mine încercând să-și dea seama din ce motiv am fost ales eu să mă bucur de acea *suite*.

Când dau să intru în cameră, văd marea venind până la picioarele mele și atunci mă trezesc.

Am visat o femeie moartă, pe care am cunoscut-o pe când eram adolescent. Visele au forța de a-i scote pe morți din inactivitate și din nemișcare. Ea vorbea în visul meu. Am vorbit despre copii, ea era mamă.

În lumea realității, a murit la numai cincizeci și patru de ani. A murit foarte tânără. Au început să moară oameni care mi-au fost colegi de liceu. Când am aflat că murise, am fost foarte impresionat. Mi-am amintit că odată, pe când aveam vreo doișpe, treișpe ani, am sărutat-o. Și-o fi amintit ea vreodată de sărutul acela? Eu nu l-am uitat niciodată. La vârsta aceea, era o fetișcană plină de viață, puternică, simpatică și extravertită, nelipsită de la chefuri și din gașcă. Nu-mi dau seama ce ar trebui să fac cu toate amintirile astea. Căci mi se pare că sunt neîncheiate. De asta le scriu, ca să încerc să le închei și să sfârșească prin a avea un sens, deci demnitate.

Amintirile să moară cu demnitate, aceasta este datoria mea.

Cred că am fost îndrăgostit de ea. Și știam că ea nu mă va iubi niciodată. De fapt, chiar s-a îndrăgostit de un băiat cu cinci sau șase ani mai mare decât ea și decât mine, căci eu și Teresa eram de aceeași vârstă.

Cea mai surprinzătoare chestie din toată povestea asta, pe lângă faptul că am visat-o, este că am uitat de moartea ei. Am fost copleșit când mi s-a spus, dar apoi am uitat. Până într-acolo încât

odată, când s-a discutat iarăși despre moartea ei, nu mi-am amintit că mi se spusese deja despre ea. Așa că am resimțit moartea ei ca pe o moarte recentă. Abia după un timp mi-am dat seama că aflasem deja despre moartea ei. Asta m-a uluit complet.

Am simțit-o murind de două ori.

E ceva nu reușesc să înțeleg. E ca și cum aș fi într-o dispută permanentă cu trecutul meu.

Cum am putut uita că Teresa murise? Nu-mi pot explica decât într-un singur fel: nu am înțeles când mi s-a spus prima dată. De asta, creierul meu nu a procesat moartea aceea.

A fost nevoie să mi se spună de două ori de moartea Teresei Rivalles ca să accept până la urmă că murise.

Am vorbit despre asta cu psihiatrul meu, se pare că nu sunt singurul căruia i se întâmplă așa ceva, inacceptarea unei morți, nevoia de a afla de două ori despre moartea cuiva.

Nevoia de a afla de două ori despre moartea cuiva apare în unele gânduri care nu au o înțelegere deplină a dimensiunilor trecutului, îmi zice psihiatrul meu.

Tocmai m-am trezit.

Trebuie să mă îmbrac, urmează să merg la o întrunire. Nici nu știu cum să mă îmbrac, ce haine să-mi iau. Nu e nimeni pe care să-l întreb ce haine să-mi iau. Când nu ai pe nimeni pe care să-l întrebi cu ce să te îmbraci, sau dacă tricoul ăsta sau pantalonii ăștia îți stau bine, viața ta capătă gustul eșecului. Duhnești a eșec.

Astă-noapte am adormit cu gândul la Teresa Rivalles.

Să nu știi cu ce haine să te îmbraci te poate înnebuni. E foarte probabil ca și ei să i se fi întâmplat tot asta. Poate că am fost o generație care am ajuns la cincizeci de ani total neajutorați.

Teresa Rivalles se droga în tinerețe. Toată lumea știa, mai puțin părinții ei. Pe vremea aceea, toți tinerii spanioli se drogau. Toți ne drogam. Cu siguranță că spre sfârșitul vieții ei nu știa cu ce să se îmbrace.

Exact ca mine, în dimineața asta de octombrie, aici, în Madrid. Dacă închid ochii, îmi pot aminti cum era Teresa când avea doișpe ani. O văd limpede. Niciodată nu mă lua în seamă, nu mai știam ce să fac ca să-i atrag atenția, și tot ce-am făcut pentru a-i atrage atenția a fost acum mai bine de patruzeci de ani. Și se întâmplă în continuare: încerc să mă îmbrac atractiv, încerc să-mi pun niște blugi (în perioada aceea reprezentau marea noutate), mă chinui să spun ceva original în prezența ei, încerc să fac pe șmecherul sau pe interesantul, să spun orice grozăvie numai ca să-mi dea atenție. Acum, în camera mea, îmi iau blugii și mă uit în oglindă: da, cu siguranță mă va băga în seamă.

După patruzeci de ani, fac același lucru. Încerc să mă îmbrac. E adevărat că nu cu gândul de a face pe interesantul, dar acțiunea e aceeași: mă privesc în oglindă și încerc să văd dacă îmi stă bine, dacă merit să mă ia cineva în seamă.

Ce n-aș da să știu dacă ea își amintea de acel sărut pe care ni l-am dat, sau dacă și-l amintea din când în când, sau dacă l-a uitat cu desăvârșire.

Eu nu l-am uitat niciodată. Ar fi trebuit să-i spun când am avut ocazia. Poate că, dacă i-aș fi spus, ea încă ar mai fi în viață, pentru că totul contează.

Părinții noștri erau prieteni, ceea ce înseamnă că o vedeam destul de des. Acum, din câte știu, mai trăiește doar mama ei. Locuiește într-o casă mare, căci și-au construit o casă mare, cu piscină, la periferia din Barbastro. Mi-o imaginez pe maică-sa acum, umblând prin casă, dacă mai poate merge. Teresa a avut un frate mai mare care a murit de infarct.

Îmi amintesc de fratele ei pentru că avea un Opel Corsa cu portbagaj și mie mi se părea o idee genială să pui portbagaj unui Opel Corsa. Asta era cândva pe la sfârșitul anilor șaptezeci.

Mi-ar fi plăcut să am o mașină ca aceea, mi se părea perfectă: avea aerul unei mașini sport, dar mai avea și portbagaj și era fundamental să aibă portbagaj, pentru că tata punea mare preț pe

portbagajul unei mașini, de asta-mi ziceam că dacă eu aș avea cândva o mașină ca aia, tata ar fi de acord cu ea întru totul.

Trebuie să fi fost fericiți în casa aia.

Unde-i astăzi fericirea aceea?

Ciclul violent al vieții, și când spun asta mă gândesc la îmbătrânirea mea, se împlinește inexorabil.

Îmi amintesc că eu și Teresa am avut același profesor de latină în ultimul an de liceu. Era un preot pe care-l chema don Luis Castilla. El spunea mereu cuvântul ăsta: „inexorabil". Nu-i înțelegeam pe deplin semnificația, sau nu reușeam să-i înțeleg forța, uneori dramatică, alteori comică, cu care-l pronunța.

Se ridica în picioare pe podiumul catedrei, făcând ca prezența și autoritatea lui să se multiplice, iar când mai era un minut până să sune și să predăm lucrările de control, zicea „timpul este inexorabil". Simțeam că o spune și din experiență personală. Eram conștient că don Luis Castilla îndesa în cuvântul acela propria lui existență. Era un bărbat înalt, cu față ovală, mereu bine îmbrăcat, cu cravată și bluză albastră. Un preot spilcuit, foarte ocupat, cu o agendă plină de întâlniri și obligații. Era special. Umbla mereu dichisit. Avea o viață socială bogată, se învârtea în cercul burgheziei din Barbastro. Cei înstăriți îl invitau la masă. Era invitat în case particulare și era primit cu onoruri. Gândea despre Dumnezeu într-un sens politic care mi se părea mult mai bine dezvoltat decât la colegii săi întru credință. Toate astea se întâmplau la jumătatea și spre sfârșitul anilor șaptezeci. Stăpânea bine latina, dar nu la perfecție. Existau probleme de gramatică pe care nu apucam să le rezolv la oră, poate din lene, poate pentru că nu înțelegeam bine explicațiile sale. Eram obsedat de câte valori avea *quod* în latină, îl tot întrebam despre această particularitate a sintaxei latine și-mi amintesc că răspunsurile sale nu m-au mulțumit niciodată pe deplin.

Quod mă obseda pentru că putea să fie mai multe lucruri, iar eu voiam să fiu pregătit, să fiu pe fază, să nu mă ia *quod* nepregătit. *Quod* reprezenta o provocare pentru inteligența mea, pentru că era variabil. Variabilitatea sintaxei limbii latine îmi făcea praf tot ce înțelegeam eu prin logică. Am fost obsedat de *quod*, dar am avut mari probleme și cu valorile lui *cum*. Voiam să înțeleg cu exactitate ce însemnau frazele alea scrise acum două mii de ani. Acum îmi dau seama că era imposibil să traduci ceva spus acum două mii de ani. Îmi dau seama că la ore făceam aproximări rezonabile a ceva ce fusese spus în trecut, dar nimeni nu mai putea ști ce s-a spus cu adevărat, cel puțin nu în sensul de perfecțiune absolută, de reflectare exactă a tuturor nuanțelor posibile. Nuanțele erau intraductibile, sau fără corespondent, ori le înghițise timpul. Iar *quod* reprezenta resturile acelui naufragiu, naufragiul unei întregi limbi, care mie mi se părea minunată și cumplită totodată.

Îi port o amintire vie acelui bărbat. Îi port o amintire vie pentru că era elegant, pentru că se străduia să-și aleagă hainele. Pentru că mereu era ferchezuit. Acum e în lumea morților.

Teresa e și ea cu el.

Nu era o elevă bună, rămânea corigentă și nu învăța mai deloc. Dar și asta făcea parte din farmecul ei.

Într-o zi, l-am văzut pe don Luis însoțind un bătrân. Când am văzut că don Luis avea tată, am încremenit. Era un bărbat atât de elevat, atât de special încât nu mi-am putut imagina că ar avea tată. Se poate să fi crezut că era un înger. Cred că-l divinizam, de aceea m-a surprins să-l văd cu cel care-l zămislise.

Apoi am aflat că locuiau împreună.

Mă gândesc la suferința tatălui lui don Luis după ce a înțeles că într-o zi, odată cu moartea fiului său, va dispărea totul. Era singurul lui copil. De asemenea, trebuie să fi fost multă frumusețe în conviețuirea dintre un bătrân și fiul său preot. Nu știu când a rămas văduv tatăl lui don Luis.

Mă mai uimea și faptul că don Luis era înalt, iar bătrânul său tată era scund. Acum, în clipa asta, mă gândesc că tatăl lui don Luis trebuie să se fi simțit tare mândru de multe ori și trebuie să mă concentrez pe sentimentul ăsta, să nu moară sentimentul ăsta.

El m-a învățat toată latina pe care o știa, și știa multă. Latina a dispărut din lume. Sunt printre ultimii, unul dintre ultimii oameni pentru care valorile lui *quod* sunt mai importante decât dimensiunile universului.

Bănuiesc că don Luis condensa povestea vieții sale și a tatălui său într-un singur cuvânt, pe care-l pronunța cu grația și tăria tuturor demonilor și tuturor îngerilor.

Cuvântul „inexorabil".

Un preot, un latinist elegant, cu cravată și cu purtări alese și cu bătrânul său tată. Amândoi locuind în aceeași casă. Îi văd acum așezați împreună la masă.

Poate că sunt îngropați împreună.

Îi văd în gangul casei lor: don Luis foarte înalt, tatăl său scund. Acest detaliu al înălțimilor diferite dintre tată și fiu mi se pare acum o enigmă pe care nu mai am cum s-o rezolv, pentru că eu cred că sunt singurul om de pe fața pământului care-și mai amintește de don Luis Castilla și de tatăl său, anonimul său tată, căci don Luis s-a bucurat de faimă în Barbastro și a fost foarte cunoscut, în schimb tatăl său mi se arată acum învăluit în mister, în întuneric, într-o rugăciune galbenă.

Toți trei sunteți sfinți: Teresa, don Luis și bătrânul necunoscut. În clipa asta, toți trei sunteți plini de frumusețe.

Sunteți bucurie.

Eu n-am să vă uit.

Eu scriu pentru voi, ca să vă spun că viețile voastre au fost importante și au fost adevăr și au fost bunătate.

Acum, deja mi s-a făcut dor de Statele Unite. Dor de forță și voință. Dor de întinsele pășuni din Vestul Mijlociu. Dor de hamburgerii gigantici și de camerele de hotel încă și mai gigantice decât hamburgerii.

Mo a fost cea care m-a scos din Spania, m-a dus în țara aceea și viața mea a renăscut. În Statele Unite am fost un nimeni. O ființă anonimă. O pasăre pe cer. Nu aveam identitate. M-am redus la o existență minimă, la o vizibilitate minimă. Mă bucuram de realitățile materiale. Mo avea o casă superbă, în care am locuit împreună până când a vândut-o.

Primele zile trăite de mine în casa aceea au fost în iarna lui 2014. Casa se afla într-o pădure, la vreo cinci, șase kilometri de *downtown* în Iowa City. Era ca și cum aș fi fugit din realitate. Patru ani mai târziu, adică astăzi, în acest 2018, din motive politice și ca urmare a persecuțiilor ordonate de președintele Tramp împotriva latinoamericanilor, țara aceea nu mă mai atrage atât de mult, nici nu mai simt vertijul pe care l-am simțit atunci. Dar dacă evoc iarna aceea din 2014, prima mea iarnă în afara Spaniei, mă cuprinde bucuria.

Mo mergea la serviciul ei de la universitate și eu rămâneam acasă. Îmi petreceam dimineața descoperind electrocasnicele americane, mă fascinau frigiderul și produsele lor alimentare. Totul era gigantic și asta mă făcea fericit. Cât era ziua de lungă, inima îmi sărea din piept. Dimensiunea lucrurilor era o adevărată sărbătoare: mașinile, casele, podurile, autostrăzile, supermarketurile, totul era uluitor.

Mă gândeam la mama, mă gândeam la ce-ar fi gândit mama dacă ar fi văzut bucătăria lui Mo. Am fi putut prepara unele dintre mâncărurile care-i ieșeau cel mai bine. Mi-am amintit de mâncărurile care-i ieșeau cel mai bine: crochetele de cartofi umplute cu carne, paella, tocăniță de fructe de mare, cannelloni, vinete pané, iar de Crăciun, anghinare cu cod. Poate că vinetele pané au fost cel mai mare succes al ei. Stând în bucătăria lui Mo, mă gândeam la bucătăria mamei.

Mi-am dat seama că nu voi mai gusta nicio mâncare făcută de mama. Mi-am zis că dacă nu mai puteam gusta din mâncărurile gătite de mama, atunci toate bucătăriile lumi vor deveni străine, ostile, inamice. Am urât toate bucătăriile din lume pentru că în niciuna dintre ele nu se va mai găti vreodată una dintre mâncărurile mamei.

Scriam la marginea unei păduri.

Un curcan dădea ocol casei.

I-am pus numele „Fermín“ și l-am desenat pe o foaie, pe care apoi am prins-o pe un panou de plută. Vorbeam cu Fermín și-mi imaginam că el îmi răspunde. M-am gândit că Fermín e spaniol, aragonez din satul meu și că emigrase în Statele Unite din motive personale, poate ca să uite o iubire pierdută sau să scape de acuzația de delapidare, așa că ne-am împrietenit.

Eu și Fermín, pierduți în Statele Unite, amândoi aragonezi. Când vorbeam cu Fermín, foloseam un puternic accent aragonez. Amuzant este că Fermín îmi răspundea cu un accent aragonez și mai puternic.

Mă gândeam la Aragon.

Eu și Fermín păream ultimii doi aragonezi de pe fața pământului. M-am mai gândit și la Francisco de Goya, la Joaquín Costa și la Luis Buñuel. După acest trio de aragonezi iluștri, urmam eu și Fermín.

În zilele acelea m-am gândit mult la Joaquín Costa. Farmecele curcanului Fermín mă făceau să mă duc cu gândul la viața lui Costa. Mi-am dat seama de suferința lui morală. Și toate astea le

vedeam din Iowa, cu Fermín lângă mine.

Joaquín Costa a fost un aragonez foarte sensibil la regresul politic și economic al Spaniei. Nu e la fel de celebru ca Buñuel sau Goya, dar mie-mi merge la inimă pentru că era fidel ideii că clasa de mijloc din Spania trebuie să prospere, idee care continuă să mi se pară cea mai revoluționară și mai modernă.

Mi-e dor de Aragon, de Barbastro, de pământul meu natal și văd în necunoscutul Joaquín Costa un simbol al acestora. Costa s-a născut pe 14 septembrie 1846 într-un sat care se numește Monzón, aflat la optsprezece kilometri de satul meu. Tata avea mulți clienți în Monzón. Când mergea acolo, eu și mama eram bucuroși, căci știam că se va întoarce la masa de prânz.

Așadar, Monzón însemna vești bune. Costa a murit în Graus, alt sat de lângă Barbastro, pe 8 februarie 1911. S-a născut vara și a murit iarna. A ajuns să fie numit „Leul din Graus". Tata avea clienți și în Graus, chiar s-a împrietenit cu unul dintre ei. Uneori mă lua cu el la Graus. Acolo există o statuie a lui Joaquín Costa, la care când eram mic mă uitam cu neîncredere sau cu teamă, căci era vorba de bustul unui bărbat sever, cu barbă deasă și lungă. Admirația mea față de Costa e prin simpatie față de tata. Nimeni nu se mai gândește azi la Leul din Graus. Nimeni nu-și mai amintește de anvergura sa intelectuală. Joaquín Costa e la fel de uitat precum istoria familiei mele și precum istoria acelor meleaguri din nordul Spaniei, acele ținuturi din provincia Huesca.

Deci curcanul Fermín îmi aducea aminte de meleagurile mele, acolo, în mijlocul bucătăriei din casa lui Mo.

Exista și există un salt generațional la Mo, care e cu zece ani mai tânără decât mine. Asta ajunge să se vadă, pentru că facem parte din două generații diferite. Am crescut cu valori distincte. De exemplu, ea nu râde de chestiile care pe mine mă amuză teribil.

De aceea cred că Fermín râdea la glumele mele.

După ce Mo pleca la serviciul ei de la universitate, eu rămâneam la masa din bucătărie, lângă fereastra imensă, așteptând apariția lui Fermín, care venea întotdeauna. Dacă întârzia, puneam pe pervazul ferestrei o bucată de pâine cu unt și apărea imediat.

Începusem să-mi trec viața în revistă și o făceam în preajma lui Fermín, care rămânea timp îndelungat la fereastră, chiar dacă nu mai primea pâine cu unt.

Fermín îmi aduce aminte de ceva din 1980, de Crăciunul din 1980, când tata a venit acasă cu un curcan. Îl primise cadou de la unul dintre clienții săi. Tot în acele zile, mama îmi cumpărase niște pantaloni foarte moderni care-mi plăceau la nebunie, dar și anulau obișnuita mea discreție în public.

Fumam, aproape ca o consolare, dar și ca o formă de a trece neobservat, pentru că în epoca aceea fumatul era gestul social care uniformiza. Fumam enorm. În vremea aceea, toată lumea fuma enorm, fumatul era cum e acum privitul la telefon, un gest la îndemână, care ne calma. Pe atunci nu știam că fumatul ucide. Îmi imaginez că privitul compulsiv la telefon, la fiecare treizeci de secunde, ucide și el, dar încă nu știm în ziua de azi, vom afla prin 2040.

Ieri fumam.

Astăzi ne uităm la telefon.

Suntem la fel.

Și totuși, nu există doi oameni care să-și amintească la fel.

Îmi amintesc că eram un om care trecea cu totul neobservat.

Am fost mulți de-a lungul vieții noastre: nu are sens să purtăm mereu același nume.

Cel care am fost în 1980 cred că e mort, deși uneori vorbesc cu el. Stă întins, doarme, se odihnește într-un ungher al inimii mele. Nu mai vrea să știe nimic de mine. A rămas în trecut, acolo unde domnește și doarme în același timp.

În orice caz, e un mort fără certificat de deces, dar nu viețuiește pe fața pământului.

Nimeni nu poate intra în legătură cu eurile moarte dinlăuntrul său. Nu chiar moarte, mai degrabă schimbate.

Așa că trebuie să mă gândesc că în viața mea a existat un înger păzitor, pentru că încă mai trăiesc. Ca și cum cineva ar fi avut un plan cu mine.

Bunătatea este una dintre minunile care m-au emoționat cel mai tare, uneori bunătatea celorlalți față de mine m-a făcut să mă simt vinovat.

Totul a fost de parcă mama s-ar fi aflat în spatele a tot ce urma să se întâmple. Cu siguranță a făcut asta, sunt absolut sigur de forța ei supranaturală.

Nu o să ajungi la o sută de ani, îmi repet întruna.

Vreau să spun că nu mai am multe lucruri de trăit. Și asta o știu foarte bine, gândul acesta apare în fiecare dimineață, imediat ce deschid ochii și începe o nouă zi. Această prezență a sfârșitului îmi transformă viața în frumusețe pură.

Și în bunătate, de asemenea.

Îmi dau seama că tocmai i-am spus toate astea lui Fermín, care e tot de partea cealaltă a ferestrei, așteptând să-i mai dau pâine cu unt.

Cât de important era să facem dragoste, deși nici nu știam prea bine ce însemna asta. Ne umplea viața de bucurie. Ne făcea să ne simțim norocoși. Dar era și violent în formele sale mai întunecate, acolo, în adâncul inimii.

Era îngrozitor.

Câtă violență exista acolo și câtă durere.

Niciodată nu era la fel. Căpăta forme distincte. Umbla prin sufletele noastre.

De la dorință și pasiune ajungeam la tandrețe și încredere. Făceam dragoste pentru că aveam încredere în celălalt.

Niciodată nu am făcut în același stil.

Cât de important a fost pentru fiecare dintre noi, pentru toți oamenii, că am făcut dragoste.

Ne-a schimbat pe toți.

Ne-a rănit pe toți.

Când nu ne mai gândim să facem dragoste, pur și simplu murim.

Am inventat o mie de lucruri pentru a ne abate gândul de la acest singur lucru despre care, pe de altă parte, nu știm ce e cu adevărat.

Nimeni nu a știut vreodată. Uneori am fost frivoli, alteori, solemni, alteori ludici, alteori nesătui, alteori puritani. Și asta este ce ne cere cel mai mult frica de celălalt, ne cere să fim puritani. Niciodată nu se înțelege mai bine puritanismul decât atunci când ți se dezvăluie teroarea erotismului. Pentru că erotismul este abatorul ființelor umane. Iubirea duce la erotism, dacă e iubire, iar erotismul este suferință, angoasă, uneori perversiune.

Să faci dragoste e ca munții sau marea: un mister.

E o prezență.

Niciodată nu vom ști ce este. Vom auzi multe teorii, multe reflecții, multe demonstrații, dar toate vor fi inutile. Pentru că a face dragoste înseamnă a regresa în noaptea speciei, o noapte cumplită.

Cine se gândește că nu există teroare în a face dragoste, acela nu a trăit. Poate că o fi existat, dar nu trăit.

Să faci dragoste înseamnă beznă, cea mai deasă beznă. Există o oglindă în care te privești, o oglindă care prevestește melancolia și mizeria.

Oamenii folosesc cuvinte obscene pentru a vorbi despre a face dragoste, le-am folosit și eu la vremea mea, le-am scris și le-am rostit, dar acum nu mai fac asta. Niciodată nu mai spun cuvintele alea care mânjesc iubirea.

Cât de indescifrabil, cât de impenetrabil este tot ceea ce mi s-a întâmplat.

A face dragoste ar trebui să fie, în ciuda a orice, numai și numai bucurie.

„Cum se face c-ai ajuns până aici, tată?“

La asta m-am gândit când am coborât din avion în orașul peruvian Arequipa și ochii mei au contemplat înălțimea celor 5 822 de metri ai muntelui Misti.

Te-am văzut acolo, transformat în pisc, transformat într-o întrebare.

Misti e acolo în același fel în care tu ești în inima mea, ca o prezență transformată în mutism. Orașul Arequipa este pe cât de frumos, pe atât de greu de înțeles. Eram invitat la un festival de literatură, de aceea mă aflam acolo.

Dar nu mă puteam concentra la oameni, nu reușeam să mă conectez la ce se întâmplă în jurul meu, pentru că eram obsedat de metamorfoza ta. Pentru că am simțit că te-ai transformat într-un vulcan, căci Misti nu e doar munte, mai este și vulcan, pentru că poți fi ambele lucruri în același timp, așa cum ai fost și tu, căci ai fost bărbat și tată.

Am întrebat cum te-aș putea atinge.

Urma să stau doar trei zile în oraș. Se făceau drumeții organizate până pe creasta muntelui Misti, mi s-a spus că e nevoie de o condiție fizică bună, erau multe ore de urcat. Te vedeam din orice punct din oraș.

M-au cazat la un hotel plăcut, dar camera era prea întunecoasă. Aproape că nu avea lumină naturală. Am cerut altă cameră. Mi-au dat alta care avea mai multă lumină. Noaptea, când m-am dus la culcare, în cameră se auzea un ușor, dar cât se poate de real zumzet electric. A trebuit să-mi pun dopurile în urechi.

Mai să-mi dea sângele de la forța cu care îndes dopurile în urechi.

M-am gândit că liniștea a dispărut din lume.

M-am gândit că tu, acolo, pe culmea muntelui Misti, te bucuri de liniște. În lumea ce va să vină, numai oamenii cei mai bogați, cu o mare putere economică, se vor mai putea bucura de liniște.

Liniștea e o utopie.

Poate că liniștea nici nu există.

Uneori am reușit să fiu lângă liniște.

În hotelurile mai ieftine, de obicei e liniște, pentru că nu există instalații electrice complexe, nici sisteme complicate de ventilație, nici detectoare de fum sofisticate.

Dependența noastră de electricitate încarcă lumea cu zgomote care alungă liniștea naturală cu care viața a fost înzestrată de la începuturi, încă de când viața le-a fost dăruită oamenilor.

Pentru a putea dormi, am luat două pastile. Nu e vorba doar de zgomot, ci și despre ce înseamnă el. Înseamnă o forță ostilă care e pregătită să mă zdrobească. Pentru că în liniște există iertare, are loc destrămarea tuturor agresiunilor săvârșite împotriva mea și de către mine.

Numai muzica are dreptul de a pune capăt liniștii.

În Arequipa, m-am gândit la ce fel de bărbat sunt. Nu sunt bărbat, sunt un corp, asta e o revelație. De aceea m-am simțit mereu în afara dezbaterii și luptei pentru putere dintre bărbați și femei. Nu sunt bărbat. Nu sunt femeie. Sunt un corp care îmbătrânește, un corp care are nevoie de mii de îngrijiri.

Pentru a te simți bărbat sau femeie este nevoie de vanitate.

Vanitatea care apare atunci când spui „sunt bărbat“ sau care apare atunci când spui „sunt femeie“. Vanitatea pe care o acceptăm cu toții, pentru ca să existe descendență, luptă, mișcare,

agresiune, crimă, pasiune, nedreptate.

Eu am doar viață, viață neidentificată, viață fără pledoarie, viață fără vanitate.

În Arequipa, mă întreb câți ani mi-au mai rămas. Nu scap niciodată de obsesia asta. Nu mă pot bucura de simplul fapt de a fi în viață pentru că mă gândesc că peste trei minute voi fi mort.

La festivalul ăsta de literatură participă și un celebru premiant Nobel, extrem de cunoscut, pe care-l admir mult. L-am văzut la micul-dejun. Mă uit la el cu speranța că exemplul său o să mă ajute în viață. Este octogenar și se bucură de sănătate. Arată sănătos și în putere. Este elegant, atrăgător, inteligent, viața-l iubește. Are optzeci și doi de ani. Fac niște calcule în minte, aplic propria-mi matematică. Are cu douăzeci și șase de ani mai mult decât mine. Încep să umplu cei douăzeci și șase de ani, râvnesc la cei douăzeci și șase de ani. Inima mea se umple de furie. Furie împotriva vieții, care-i scurtă și fragilă, care înseamnă atât de puțin, e atât de schimbătoare și de dură. Brusc, scriitorul mă privește. Și privirea aceea conține toate misterele. Știe la ce mă gândesc. Vrea să se protejeze de mine. Vrea să se protejeze de oamenii care se gândesc la moarte, căci el are moartea în față, dar o ocolește, căci are talentul acesta natural de a ocoli moartea.

Talentul de a ocoli moartea este un har, un har care într-un fel ajunge de o simplitate aproape vulgară. Să ocolești moartea e obligatoriu, da, dar mai e și o mare înșelătorie care te discreditează în fața imensității lucrurilor, imensității propriei tale vieți.

Mă duc în camera mea din hotelul din Arequipa și mă apucă un acces de furie. Ce-i în inima mea?

E nebunia.

E Arnold, Arnold Schönberg, a revenit: cu nervii la pământ, silabele prost pronunțate, râvna la nu se știe ce.

Arnold mereu în inima mea.

Nu-l văzusem de zile întregi, acum a revenit.

I-am văzut pe fiul și pe fiica scriitorului. Am căutat pe fețele lor trăsăturile copiilor mei. I-am văzut fericiți și plini de iubire pentru tatăl lor. Mi-am dorit ca fiilor mei să li se întâmple la fel.

Am observat și am analizat asemănarea fizică dintre scriitor și copiii săi. Am înțeles natura moștenirii. Fata a moștenit forma feței, mandibula și gâtul. Fiul i-a moștenit părul.

Mă gândesc la ce au moștenit copiii mei. Mi-e dor de ei prin intermediul scriitorului care ocolește moartea.

Părea că ar fi vrut să-mi spună „ocolește moartea, nu e nimic acolo și, mai ales, nimic din ce-ai putea face tu; ocolirea morții nu înseamnă renunțare, ci concluzie, frumusețe, eleganță".

Erau atât de fericiți cu tatăl lor, încât m-am simțit invidios. Cum se obține așa ceva?

Acesta este succesul.

M-am bucurat, nu pentru succesul său profesional, social, cultural, istoric, ci de succesul său vital, singurul care mi s-a părut demn de râvnit, pentru că este singurul succes râvnit, singurul care mă interesează.

Succesul de a rămâne în viață având scopuri clare, iar copiii tăi să devină stâlpi de susținere rezistenți, asta am văzut la bărbatul acesta.

Brusc, a țârâit telefonul. Mă sună de la recepție. Mă întreabă dacă am dormit bine și îmi propun o altă cameră. Am renunțat, am zis că nu mai contează, că mai era o singură noapte și că era prea mare bătaia de cap să mai schimb acum camera. După două minute mi-a părut rău, am pus mâna pe telefon și i-am spus recepționerei că sunt de acord să schimb camera.

Mi-au dat o cameră la etajul patru, cea de acum e la etajul doi. Merită observat că hotelurile au cele mai bune camere la etajele superioare. Patru era ultimul etaj. Mi-au dat camera 402.

Nu știu ce semnificație au hotelurile pentru mine, nu știu ce mi se întâmplă în ele. Am ajuns să cred că e un fel de obsesie sau de manie. O manie în plus în viața mea de maniac, în viața mea

dominată de Arnold. Dar nu e așa.

Viața se joacă mereu cu noi și îți spune chestii doar atunci când vrea ea. Nu e de mirare că a trebuit să ajung până în Arequipa ca să aflu asta. Ca să aflu că ceea ce caut eu este casa mea, pierdută în timp și dispărută în spațiu.

Caut casa copilăriei mele.

Caut camera prin intermediul a zeci de camere de hotel în care am încercat să dorm. Caut un sentiment de seninătate și pace sufletească, caut restituirea unei camere din copilărie și fac asta de-a lungul și de-a latul pământului, în toate orașele și țările pe care le vizitez.

Există un motiv destul de neclar care explică de ce ne naștem unde ne naștem, în ce punct de pe glob, în ce loc de pe vasta și bătrâna Terra. Nu te nești în Spania, Franța, Rusia sau în Peru din întâmplare. Există o rațiune care invocă astrele, planetele, copacii, mările, grotele, dinozaurii.

Ascultă vocile alea.

Dacă nu s-ar auzi vocile alea, ai fi pierdut, aș fi pierdut. Nu știu dacă să vorbesc despre mine la persoana întâi sau la a doua. Încă aud acele voci îndepărtate, ele sunt tot ce am, tot ce mă apără să nu înnebunesc.

Toată viața m-am luptat cu nebunia, cu nenorocitul ăla de Arnold, și el știe că va sfârși prin a mă învinge, dar lupt, lupt contra lui cu toate puterile mele. Dacă viața mea poate fi privită cu oarecșce bunăvoință și indulgență, atunci e pentru lupta titanică împotriva lui Arnold.

Arnold a ucis o mulțime de oameni.

Prietenii lui Arnold, psihiatrii, medicii, judecătorii, polițiștii, șamanii, cu toții știu asta. Psihiatrii și preoții știu bine ce-ți face Arnold cu mintea.

E o distanță foarte scurtă de la luciditate la întunecare.

Nu e chiar nebunia. Nu e psihoza, nu, acestea două sunt forme simple ale lui Arnold. Dacă Arnold ar veni la mine îmbrăcat în hainele lui obișnuite, totul ar putea fi mult mai simplu. Arnold vine la mine sub forma unei stări de nervozitate înrudită cu dorința. Un chef nebun de viață care sfârșește în frustrare. E o stare de excitație ursuză. Ca și cum din ceruri ar cădea cuțite lungi, ca niște piroane de lumină. E picurarea stelelor din care curg sânge și draci. E o stare de frustrare permanentă, o frustrare abstractă, metafizică.

Arnold îmi trimite cele mai ciudate săgeți. Arnold îmi bagă în cap cele mai complicate ecuații morale. Arnold mă distruge milimetru cu milimetru și într-o manieră de-a dreptul artistică.

M-am întors la Madrid. Astăzi am dus niște pantofi la reparat. Am descoperit că este un cizmar aproape de casă, de casa în care locuim eu și Mo. L-am descoperit întâmplător, când am ieșit să facem o plimbare. Nu repara doar încălțăminte, ci și haine, și mai ascuțea și cuțite. Locul acela m-a uluit. Și numai ideea de a repara ceva îmi umple inima de desfătare.

Astăzi, luni, am mers la cizmar.

I-am dus o grămadă de lucruri. O pereche de pantofi vechi, niște pantaloni rupți și două cuțite care nu mai tăiau deloc. Ne-am privit. Ce fel de om vine la un asemenea atelier în miezul zilei, pentru niște flecușțete.

Ideea că greșesc mă înnebunea. Că greșesc în privința acelor reparații. Nu avea niciun sens să repari pantofii ăia sau să coși pantalonii ăia. Brusc, mi-am dat seama că singurul lucru care avea rost era ascuțitul cuțitelor, dar era prea târziu.

Pentru pantofi, mi-a dat două opțiuni: o talpă de piele, la treizeci și doi de euro, sau una de cauciuc, la douăzeci. M-a lăsat să mă gândesc. Încercam să aleg cu ajutorul a două mostre. Apoi m-am uitat la cizmar. Era dintr-o țară din America Latină, dar aproape că nu mai avea accent. Scund, foarte brunet, cu o cicatrice pe frunte și o privire senină. Mâinile negre, unghiile distruse. Mi l-am imaginat spălându-se pe mâini în fiecare seară, după muncă. Unde trăia? Avea nevoie de un săpun tare bun ca să șteargă petele alea cumplite lăsate de cremele pentru curățare și luciu, de dizolvanți și de munca manuală. A fost cât pe ce să-l întreb ce marcă de săpun folosește, sigur era unul special, numele acelui săpun presupunea multe ore de căutare până la găsirea unuia care să curețe incredibil de bine.

Am ales talpa de cauciuc și am plecat de la atelier blestemându-mă, copleșit de o senzație de singurătate insuportabilă. Din 9 iunie 2014 nu mai beau alcool. Astăzi mi-am amintit de alcool, după ce am ales tălpile de cauciuc.

De ce n-am aruncat pantofii ăia?

M-am întors acasă descurajat. Nu știam ce să fac. Am băut două cafele una după alta, cu câțiva biscuiți. Am slăbit peste zece kilograme, așa că toți pantalonii cad de pe mine. Senzația asta este de o mare frumusețe: să cadă hainele de pe tine. Am ieșit din nou. Am luat mașina și m-am dus la un centru comercial cu gândul de a-mi cumpăra niște pantaloni potriviți noii mele talii.

Primul magazin de haine în care am intrat era scump și vânzătoarea și-a dat seama imediat că nu aveam să cumpăr nimic. Dar am probat niște pantaloni gri. M-am simțit cumplit de singur. M-am uitat în oglindă în pantalonii noi și m-am văzut tare îmbătrânit.

Bătrânii nu au nevoie de pantaloni noi, m-am gândit, sau mai degrabă a gândit Arnold pentru mine.

Am ieșit din magazin, dar nu și din centrul comercial. Am tot șovăit, dar până la urmă am mai intrat într-unul, de data aceasta mai ieftin. La început, n-am văzut acolo nicio vânzătoare.

M-am gândit la vanitatea mea. De ce să cumpăr pantaloni noi, dacă am deja câteva perechi, chiar dacă sunt vechi. Mama și tata mă scoteau de obicei din abisuri de felul ăsta.

Dar ei sunt morți.

Acum nu mă mai scoate nimeni, pentru că Mo nu înțelege locul unde mă aflu și nimeni nu e obligat să-l înțeleagă. Nici eu nu-l înțeleg. E locul disperării.

Locul unde a ajuns bunicul meu, cel care s-a sinucis.

Până la urmă, a apărut o vânzătoare. Era foarte tânără, probabil primul ei loc de muncă, am

bănuit eu. Și această bănuială mi-a adus aminte de primul meu loc de muncă adevărat. Tata și mama, pentru totdeauna pierduții mei Bach și Wagner, erau mulțumiți că-mi găsisem primul meu loc de muncă important.

Primul meu loc de muncă important a fost un contract de colaborare cu o instituție care se numea și încă se mai numește Universidad Nacional de Educación a Distancia. Nu erau mulți bani, dar ei, părinții mei, erau de-a dreptul entuziasmați.

M-am oglindit în vânzătoare și am fost politicos cu ea, în încercarea de a fi politicos cu stafia trecutului meu care-mi ieșise în întâmpinare.

Locul meu de muncă era în Barbastro, dar eu stăteam în Zaragoza. Trebuia să mă duc o dată pe săptămână să predau. Mergeam în fiecare marți. După ore, mă duceam la ceea ce a fost casa mea ca să iau cina cu Bach și Wagner, cea care-mi pregătea o tortilla cu sparanghel cules din grădina noastră din Barbastro. Se întâmpla în 1988. Fratele meu era la studii în alt oraș, așa că cinam numai noi trei, dar ei erau tare mulțumiți că în sfârșit îmi găsisem un loc de muncă bun. Era o slujbă pe măsura facultății pe care o făcusem și o obținusem datorită diplomelor primite de-a lungul anilor de studiu. Vreau să spun că era un loc de muncă ce ilustra un progres familial, primul progres după multe secole, iar tata știa asta din instinct.

Dar cel mai mult le plăcea că locul meu de muncă era în Barbastro, așa că Bach și Wagner se puteau mândri cu fiul lor, iar mie îmi era la îndemână să trec pe la ei în fiecare marți. Știu că atunci când intram pe ușă, totul renăștea și chiar dacă eu nu mai locuiam cu ei, fiecare marți ne dădea senzația că locuim din nou în casa copilăriei mele, acesta era secretul.

În fiecare marți redobândeam o ordine care începuse să se piardă, dar încă supraviețuia. În acele zile de marți am stat toți trei împreună pentru ultima dată și eu mâncam tortilla mea cu sparanghel. Acum mi se pare o scenă plină de mister. Pentru tata, tortilla cu sparanghel reprezenta binele absolut. Și dacă mă gândesc bine, era vorba despre ceva foarte simplu, o mâncare modestă: tortilla cu sparanghel. Acesta era tatăl meu: un explorator al simplității umane.

E adevărat că trebuia să fie sparanghel fin și obligatoriu din grădina din Barbastro. Dacă era altfel de sparanghel, din altă grădină sau din altă localitate, tata nici nu se atingea de tortilla.

Ăsta a fost el.

Un mare explorator, o enigmă.

O fidelitate absolută față de Barbastro, de tot ce provenea din Barbastro, pentru că acela era cel mai important loc din univers. Dincolo de Barbastro, totul era distrugere, ruină, urâțenie, stricăciune și mâncare proastă.

Gândesc la fel ca el.

Mi-am imaginat-o pe tânăra vânzătoare întorcându-se acasă, după orele de muncă; am văzut-o luând cina cu părinții ei; am auzit conversația lor. Ea le vorbea de munca ei, de colege, de firmă, de salariu, de orele în plus, de cât va câștiga, de entuziasmul dat de câștigarea banilor, pentru că a câștiga bani înseamnă a ocupa un loc în viață.

Iar mama ei avea pregătită pentru ea o tortilla, dacă nu cu sparanghel, atunci cu cartofi.

Toate câte ni s-au întâmplat revin undeva, în altă parte și în alți oameni.

Am găsit în acea revenire o împăcare și un motiv de bucurie.

Fata m-a servit cu răbdare. I-am spus că vreau o pereche de pantaloni, dar că nu mă descurc cu abundența de modele și mărimi. M-a lămurit spunându-mi că există, în principal, trei tipuri: skinny, slim și straight. Mărimea mea era patruzeci.

Nu am cumpărat nimic.

Am fost să-mi recuperez pantofii. Le pusese o talpă de cauciuc. I-am mirosit și duhneau a prenadez.

Repararea acelor pantofi mi s-a părut cea mai proastă afacere din lume.

Visez ca după moarte să-l revăd pe tata.

Pe 17 decembrie 2018 se vor împlini treisprezece ani de la moartea lui. Dacă mă gândesc la el și închid ochii, mi se arată.

În ultimul timp, vine cu un costum gri, o cravată cu dungi albe și batistă la butonieră.

Mi se arată având cam patruzeci și cinci de ani, mai mult sau mai puțin.

Acum nu mai aduce cu Johann Sebastian Bach, ci cu Elvis Presley.

Elvis Presley din ultimii săi ani, Elvis care cânta *Unchained Melody* și trimitea lumii un zâmbet sfidător.

Mi se arată ca să mă redea trecutului și face o minune: transformă prezentul meu, prezentul meu din 2018, în ceva ireal și transformă trecutul ireal în ceva real.

Acest lucru extraordinar îl face pentru mine.

Și vine vremea să mă culc, mă bag în pat.

Încerc să dorm cu anxioliticele pe care Arnold le ține în palmă. Mo e plecată, călătorește în interes de serviciu. Când rămân singur acasă, mă dedic cu totul tatălui meu, îl invoc.

Cineva a sunat, dar n-am răspuns la telefon. Eram învăluit într-o asemenea singurătate încât nu puteam vorbi cu nimeni. Există multe dăți când nu pot vorbi cu nimeni, când nu pot rosti un cuvânt fără ca Arnold să-mi înfigă ace în limbă. Chinurile imaginate de Arnold sunt sofisticate și toate sunt eficiente și exacte.

Amuzant este că Arnold sunt eu însumi, mi-a luat ani lungi până să îmi dau seama, mulți ani.

Am fost la un magazin ca să probez niște pantofi.

M-a apucat disperarea tot uitându-mă la pantofi. Arnold se afla în spatele fiecărei perechi de pantofi.

Am încercat câteva perechi, niciuna nu mi-a plăcut. Vânzătoarele erau obosite. Nu mai aveau chef de clienți.

E noapte, e 2 noiembrie.

Într-o noapte ca asta, în urmă cu cincizeci și șapte de ani, nu mă aflam pe lume. Unde eram? Nu eram. Nu existam. Există atâtea lucruri minunate la care oamenii renunță din pudoare. Oamenii nu obișnuiesc să se gândească la actul sexual care te scoate din beznă și te aduce pe lume.

Dacă mama ar trăi, aș suna-o acum, pe loc, ca să o întreb ce să fac cu pantofii reparați, pentru că miros a prenadez și mirosul acela e dovada sărăciei.

Dacă aș putea să o sun, dacă aș putea vorbi cu ea un minut, o secundă, doar o secundă. Aș întreba-o de pantofi. Și probabil că ea mi-ar zice: „Despre pantofi, vorbește cu Elvis Presley“.

În ultimii ei ani de viață, mama nu s-a purtat bine cu nimic din jurul ei. Putea fi extrem de dură și de crudă. Nu știam ce să mai fac. Mă copleșea tristețea când o vedeam așa. Pe amândoi ne copleșea, și pe ea și pe mine.

La bătrânețe s-a agățat de fratele meu și de mine, într-o oarecare măsură, așteptând ca noi să-i rezolvăm viața.

Fratele meu i-a rezolvat-o mai mult decât mine, deși soluțiile lui i s-au părut prea puțin fericite. Mamei i-ar fi plăcut soluții excepționale, bazate pe lux, pe sărbătoare, pe petrecere și pe întoarcerea tinereții.

Dar asta era imposibil.

Fratele meu îi oferea compensații de bun simț, obișnuite. Dar mama mereu a trăit departe de tot ce era obișnuit, aceasta a fost marca ei, stilul ei, temperamentul ei.

Eu eram deprimat, mereu cu Arnold în cale. Mama mă suna ca să-mi vorbească despre singurătatea ei. Atunci nu eram pregătit pentru astfel de convorbiri. Atunci eu trăiam pentru Arnold Schönberg: uite-așa le-am dat un nume ilustru angoaselor mele, s-ar putea ca toate cărțile să fie bune la asta, la înfrumusețarea suferințelor noastre.

Acum când sunt, când sunt pregătit pentru astfel de convorbiri, nu mai sună telefonul.

Nu eram capabil să rezolv singurătatea mamei mele, nu aveam putere și pentru ea.

Singurătatea aceea a apărut începând cu 2007, căci până în 2007 nu și-a dat seama că era văduvă. Rămăsese văduvă din 17 decembrie 2005, dar nu a simțit atunci, pentru că moartea unui soț este atât de copleșitoare, atât de devastatoare, încât pare o sărbătoare.

Moartea se deghizează în sărbătoare, știu asta foarte bine.

Vine la noi din înalturi și ne seduce, așa e moartea celor pe care-i iubim, o confundăm cu o zi de sărbătoare.

Mama nu și-a dat seama la timp că va urma răul, iar eu nu i-am fost alături pentru că trăiam în mijlocul unei depresii.

E normal ca eu și mama să ne deprimăm, pentru că suntem la fel.

Simțim la fel.

Suntem o formă de melancolie rudimentară, eu și mama.

Arnold ne vizita pe amândoi.

Bach avea dreptate, mereu a avut dreptate: nu semănam cu el, semănam cu mama. Eram la fel ca mama.

A trebuit să scriu un roman ca să-mi dau seama de asta.

Chinui tastatura încercând să fac să se ivească toate fantomele și să ne spună ce să facem acum.

Identici până la confuzie, până într-acolo încât vom fi confundați unul cu celălalt în ziua învierii și nimeni nu va ști care dintre noi doi a înviat. Același instinct. Același sânge. Aceeași privire. Aceeași spaimă. Aceeași singurătate. Aceeași poftă de viață. Aceeași iubire de viață.

Îi vedeam pe ceilalți în funcție de interesele și dorințele noastre cele mai complexe. Căci dacă nu ne împlineam dorințele, muream. Și nu voiam să murim. Dar dorințele noastre erau infantile.

Acum, când au trecut patru ani și jumătate fără să-i aud vocea, mi se pare că eu sunt cel mort. Pentru că vocea ei nu-mi mai pronunță numele, nu mai știu cine sunt. Oricine se uită la mine cât

de cât atent, poate observa acea nervozitate specifică celor care și-au pierdut identitatea, căci s-au făcut patru ani și jumătate de când mama nu-mi rostește numele.

Această nervozitate este Arnold.

În viața mea, am văzut o mulțime de oameni care suferă și mereu am simțit simpatie pentru ei. Mereu îi port în inimă pe oamenii aceia. Îi detectez imediat pe cei care suferă. E un har. Suferința se vede imediat. Nu e nicio molimă. Nu e rea. Nu e jignitoare. Nu e nici măcar tristă. Nu e un blestem.

Este, pur și simplu, conștiință și politețe rafinată.

Nunta mea cu Mo a avut loc în absența părinților mei. Nu m-am gândit atunci, mi-a scăpat detaliul acesta.

Cum să fi venit la nunta aia dacă erau morți? Era o evidență. Totuși, pentru mine nu era o evidență, ci un puternic motiv de îngrijorare. Cum puteam face un pas de o asemenea importanță fără să le spun mamei și tatei. Nunta noastră a avut loc în Iowa City, Statele Unite, mult prea departe de Spania.

Cu timpul, această neprezență a lor a câștigat teren, căci nu puteau nici să dezaprobe, nici să aprobe noua mea viață. Într-adevăr, una dintre marile probleme pe care le am cu Mo este că părinții mei nu au cunoscut-o, argument de care Arnold profită pentru a-mi sfâșia fără milă inima și încrederea în mine însumi.

Dacă nu au cunoscut-o, căsătoria ta nu există, zice Arnold. E un tip fără leac. Va continua să fie viu când eu nu voi mai fi, marele Arnold.

Dacă ei nu au fost prezenți, căsătoria e o invenție de-a ta, zice Arnold. Totul e o minciună, dacă ei nu sunt. Nu ai altă autoritate decât cea care provine de la ei. Nu poți lua decizii importante dacă ei nu le știu. Nu ai cum să știi ce-ți convine, dacă ei nu te călăuzesc. Nu poți să faci nimic dacă ei nu te ajută cu sfaturile lor.

Nu poți să faci nimic fără încuviințarea lor.

Ce-ar fi zis părinții mei despre Mo? mă întreb întruna. Mo înțelege ce mi se întâmplă și uneori îmi spune câte ceva cu privire la asta. Se gândește și își exprimă intuițiile, știe cum erau părinții mei din ce i-am povestit și din numeroasele informații despre ei pe care i le-am dat. Îmi spune că s-ar fi înțeles bine cu mama, și când aud asta mă înveselesc și capăt încredere, siguranță. Se simte aproape de mama, din câte i-am povestit despre ea.

Ăsta e un hău.

Mo nu are un trecut alături de părinții mei, nici nu o să-l aibă vreodată. Va avea un trecut alături de mine. Asta sfârșește prin a favoriza apariția unui labirint de oglinzi, un fel de dualitate, ajung să fiu două persoane.

Sau două epoci istorice: Barocul și Renașterea, de exemplu. Deși eu cred că niciuna dintre aceste epoci nu a existat. Nu au existat nici Barocul, nici Renașterea, nici Evul Mediu, nici Romantismul.

Ce a existat este viața.

Viața și sărmanele amintiri pe care le-a lăsat în acest ocean al trecutului fără sfârșit.

Când un om nu poate conecta, nu poate uni trecutul pe care l-a trăit cu prezentul în care trăiește, atunci devine melancolic, privirea i se fărâmițează, dar în același timp viața lui se împlinește sub altă formă și acea împlinire merită tot efortul.

Mi-a plăcut nunta pentru naturalețea ei. Am făcut actele, martorul meu a fost Paul, un american minunat, un bărbat generos. Paul este pensionar, a fost un chirurg reputat, are vreo șaptezeci de ani, e înalt, slab, tăcut și poartă plete. Paul era plin de secrete și vorbea puțin despre trecutul său.

Uneori mă gândesc la el, la întâmplarea prin care a ajuns să fie martor la căsătoria unui bărbat de peste cincizeci de ani, care ajunsese să trăiască în Vestul Mijlociu american. Ruleta vieții. În această vânzoleală fără sens se decid cele mai fericite momente ale vieții noastre.

După căsătoria civilă am dat o mică petrecere într-o casă istorică din Iowa City, o casă de la

începutul secolului XX, care-i aparținea unei prietene de-ale noastre. Imediat ce-i treceai pragul, simțeai că pătrunzi într-un tunel al timpului. Casa era la fel ca în urmă cu o sută de ani. Treceam prin camere ca unul care intră într-o carte de istorie.

Era octombrie.

Am ales o dată de nuntă imposibil de uitat: 12 octombrie. Firește că nu am ales data aceasta pentru semnificația ei istorică, ci pentru că era o dată celebră. Dacă ar fi fost ianuarie, aș fi ales 1 sau 6 ianuarie, date celebre, după cum am zis. Iar acum știu de ce am ales o dată celebră.

Cred că acea alegere ținea de lupta mea împotriva uitării tuturor lucrurilor și a tuturor faptelor care formează viața unui om.

M-am gândit că atunci când voi fi un bătrân decrepit, bolnav de Alzheimer sau de una dintre variantele sale în care memoria e întotdeauna făcută praf și pulbere, notorietatea acelei date îmi va fi de ajutor; m-am gândit că atunci când voi fi prizonierul amneziei și cineva va spune data asta cu voce tare, îmi voi aminti câte ceva.

De aceea am ales 12 octombrie. Deși, după cum am zis, aș fi putut alege chiar 25 decembrie. Care sunt cele mai extraordinare, cele mai de neuitat date din istoria umanității? La asta m-am gândit.

Acea zi a nunții din Iowa a fost una foarte intimă și misterioasă totodată, și știu că pe măsură ce anii vor trece, misterul ei va crește până va atinge cea mai dură irealitate. A fost o zi de toamnă, grandoarea toamnei în Vestul Mijlociu trebuie trăită și văzută ca să o înțelegi. Trebuie să vezi copacii ăia galași și străzile inundate de galben și cerbii hoinărind prin frigul lăsat de curând.

Au venit câțiva prieteni la petrecere.

E amuzant, căci după ce a trecut timpul, păstrez o amintire neplăcută despre prietenii spanioli de la petrecere și una foarte bună despre prietenii americani. N-au fost ei prea mulți, dar toți presupușii prieteni spanioli care au venit nu ne-au dat niciun cadou. La început, nu dai importanță. Totuși, trecerea timpului îți dezvăluie ce importanță are acest lucru. Detaliile sunt mereu importante, pentru că viața înseamnă numai și numai detalii. Viața în sine, în absolut, ni se înfățișează numai prin mici detalii. De aceea trăiesc obsedat de detalii, tatălui meu i se întâmpla la fel, amândoi știam că în detalii stă adevărul pe care nu îndrăznim să-l divulgăm. Adevărul se ascunde întotdeauna în aceste mici gesturi, nu în afirmațiile sforăitoare. Așa că spaniolii care au venit la petrecerea noastră ne transmiteau că de fapt nu fuseseră niciodată prietenii noștri. De asemenea, au lăsat să se vadă limpede că sunt niște mizerabili, niște răpciugoși și niște jegoși, căci au mâncat pân-au pleznit, și-au pus de mai multe ori din toate, s-au îmbătat, au spart obiecte din casă, pe care a trebuit să le plătim noi, Mo și cu mine, și nu ne-au adus niciun cadou.

Da, nu ne-au adus nimic, nici măcar o ceașcă de cafea frumoasă, sau o carte, ori o vază, orice, nu au cheltuit nici un dolar.

Mo a pregătit o petrecere tipic americană. Cu humus, mici sanvișuri, salate, mâncare mexicană, orientală și arabă, și nu-mi mai amintesc ce. Însă îmi amintesc de o prăjitură cu unt excelentă pe care a făcut-o Helen, o prietenă de-ale lui Mo, ea fiind și cea care ne-a căsătorit, căci avea dreptul de a face asta.

Îmi plăcea și continuă să-mi placă prăjitura cu unt din Statele Unite. E o prăjitură groasă, un fel de chec, în care untul iese din interior și acoperă cu o peliculă groasă toată circumferința și partea de sus.

După cum am spus deja, prietenii spanioli care nu ne-au adus niciun cadou au fost cei care au mâncat cel mai mult. Mă uitam la ei cum mănâncă și mă gândeam la Spania. Draga mea Spania. O dragoste ciudată rău.

Dragoste pentru niște oameni care înfulecă și nu-ți dau niciun cadou de nunta ta.

Dar nu contează.

Pentru că Mo era foarte fericită.
Părea o copilă.

Când eram copii și mama nu știa dacă eu sau fratele meu avem febră, apela la tata. El ne punea palma uriașă pe frunte, o ținea așa două secunde și confirma sau nega. Pe cât era de inevitabil, pe atât era de infailibil. Avea darul acesta: simțea căldura din corpurile copiilor săi.

Amintirea aceasta mi-a venit în minte brusc, aici, în Nashville, unde eu și Mo petrecem două zile din călătoria de nuntă. A răcit și crede că are febră. Îmi pun palma pe fruntea ei și îmi dau seama că nu are.

Același gest, aceeași confirmare, același simț al corpurilor străine pe care tata le avea în urmă cu cincizeci de ani.

Ne aflăm într-o cameră de la etajul 14 din Hyatt Place Hotel. Se văd câțiva zgârie-nori, un pod imens și lumini în depărtare, căci s-a lăsat noaptea. Mo stă întinsă pe pat. Amintirea aceea cu tatăl meu, total neașteptată, m-a lăsat perplex. A năvălit asupra mea cu o intensitate înspăimântătoare, așa vine el, așa vine trecutul, cu un cuțit între dinți.

Poate că pe Mo a prins-o frigul în dimineața asta, când am mers să vizităm mormântul lui Johnny Cash. După ce ne-am trezit, și înainte de micul-dejun, am căutat pe GPS unde se află mormântul lui. Apoi am mâncat de toate la micul-dejun, fiind cât se poate de conștienți că urma să mergem la mormântul lui Johnny Cash. GPS-ul indica o distanță de 20,9 mile, douăzeci și cinci de minute cu mașina. Era aproape.

Totul părea să meargă ca pe roate. Numai că după douăzeci de minute de drum, ne-am dat seama că GPS-ul greșise locul. A trebuit să deviem de la drumul inițial și am ajuns într-o piață unde se aflau, ca un ciorchine, tipicele magazine care formează mahalaua americană.

Faza e că greșeala aceea m-a indispus. Ne îndepărtaserăm de mormântul lui Cash. Acum, GPS-ul aproxima o distanță de 30 de mile și patruzeci de minute cu mașina.

Nu m-am putut controla și am dat cu pumnul în torpedoul mașinii. Nu mă pot stăpâni să nu fac o tragedie din cele mai neînsemnate întâmplări tâmpite, din cele mai mici neajunsuri. Un alt mod de-al lui Arnold de a mi se strecura în inimă.

Poate pentru că în astfel de neajunsuri văd semnele unui neajuns mai mare, ale unui neajuns întunecat, care este mai degrabă o iminentă senzație de eșec, care vine din noaptea timpurilor, din vechea frică de viață, de natură, de moarte și de nimic.

Arnold în toată splendoarea lui.

De aceea, în seara aceasta, după călătoria la mormântul lui Cash, în liniștea camerei de hotel, când i-am pus lui Mo mâna pe frunte, amintirea tatălui meu m-a calmat, amintirea aceluiași gest pe care el îl făcea când ne lua temperatura mie și fratelui meu, în urmă cu mulți ani, într-o casă și într-o familie care acum nu mai există.

M-a luat pe sus un vârtej de duioșie pe care o credeam pierdută.

Mă uit pe fereastra camerei noastre de la etajul 14 și această amintire devine o melancolie amară la confruntarea cu arhitectura din Nashville.

Am reușit, până la urmă, să găsim Hendersonville Memory, un cimitir destul de mare. O femeie ne-a întâmpinat cu un zâmbet matern. Ne-a spus că erau multe celebrități îngropate acolo și ne-a explicat cum să găsim mormântul lui Cash, dar eu nu o ascultam, bazându-mă pe Mo. Faza e că ne-am trezit amândoi bântuind prin cimitirul Hendersonville și din nou am simțit neajunsul, disperarea și i-am reproșat lui Mo că nu ascultase cu atenție indicațiile femeii.

Plini de nervi, am început să căutăm mormântul. Și pentru ca tacâmul să fie complet, s-a

pornit un vânt înghețat care ne izbea în față. Un bărbat și o femeie căutând un mormânt. Mo insistă să-i mai iau încă o dată temperatura. Și văd iarăși mâna în aer, nici nu mai este mâna mea, și am din nou amintirea aceea din copilărie. Am aprins toate luminile din cameră. Mă rog, eu le-am aprins. Mo zace în pat, pradă răcelii și unei tuse încăpățânate. Am senzația că nu e suficientă lumină, așa că aprind toate veiozele. Chiar și așa, tot mai rămân unghere neluminate, pentru că nu există o lumină intensă care să vină din tavan. Niciun hotel nu mai are lumini în tavan. Numai veioze și lumini discrete. Luminile astea de hotel par un simbol al vieții actuale.

Pentru că ne-am pierdut din ochi, fiecare căutând mormântul pe cont propriu, m-a sunat.

— L-am găsit, a zis Mo în dimineața asta.

Și iată-ne acolo pe amândoi, supărați, în fața mormântului. Îmi ieșisem din minți, nu înțelegeam ce căutăm acolo. M-am certat cu Mo la mormânt, fără să-mi pese de locul unde ne aflam, fără să mă gândesc la mortul celebru îngropat acolo, fără să mă gândesc că poate asta era o lipsă de respect: o pereche țipând și făcându-și reproșuri neîntemeiate în fața lui Johnny Cash.

Apoi m-am uitat la piatra funerară a lui Johnny Cash și i-am văzut data nașterii. Se născuse cu doi ani mai târziu decât tata. În 1932. Trăiseră, așadar, în același timp, în țări mult diferite.

— Ia uite, sunt înmormântați împreună, a zis Mo. Într-adevăr, erau două morminte. Johnny Cash se odihnea lângă cea de-a doua lui soție, June Carter.

— S-au iubit toată viața, a zis Mo.

Am contemplat cele două morminte și mi-am amintit de Bach și Wagner.

Mi s-a risipit furia de a nu fi găsit mormântul din prima, m-am calmat de tot. Priveam pietrele funerare ale lui Cash și Carter, pe fiecare era inscripționat un verset din Biblie, un mesaj trimis eternității, care nu există, dar ei erau credincioși, și trebuie să fi crezut că da, că există eternitatea și iertarea păcatelor și iubirea dincolo de moarte.

— Vrei să-ți pun mâna pe frunte ca să văd dacă ai febră? o întreb din nou.

Nu a existat alcool pentru miri la nunta noastră americană, pentru că nici Mo și nici eu nu bem alcool. Pentru invitați, da. Pentru miri, nu.

Normal că mi-ar plăcea să mă apuc iarăși de băut; de multe ori îmi vine să beau. Îmi vine să beau când la masă se aduc vinuri extraordinare. În urmă cu câteva luni am fost la o degustare dedicată mariajului dintre vin și literatură. Prin fața ochilor mei s-au perindat vinuri excelente. Un degustător profesionist descria virtuțile fiecărui soi. Eu le miroseam și mă uitam lung la ele.

M-am gândit la ceva ce s-ar putea numi „buna moarte a vinului".

Dar acela a fost un infern: viața mea cu alcool, acela a fost un infern. Măiculiță, lunile alea, pustiirea aia, dar și euforia aia, pentru că acum, când mă gândesc mai bine, în fiecare clipă a vieții mele a existat o formă de bucurie.

Cât de incomprehensibilă e bucuria, care uneori își pune masca disperării.

Infernul ni se înfățișează mereu cu podoabele paradisului. E o veche șmecherie a vieții. Pătrunzi în infern crezând că intri în paradis. Vinul înseamnă să joci ruletă rusească.

Te îndrepți spre moarte amintindu-ți că ai fost un mare băutor. Iar moartea nu-ți mai poate face nimic din ce nu ți-a făcut deja viața.

Poți închide ochii și să te gândești la vin în timp ce mori.

Asta am să fac, cu un talent desăvârșit.

Faptul că Mo nu bea a fost crucial pentru ca eu să renunț la băutură. Fără ea, ar fi fost imposibil să mă las de băut. Au trecut peste patru ani și jumătate de când m-am lăsat și mă gândesc la cum ar fi fost viața mea dacă m-aș fi lăsat mai devreme, mult mai devreme.

În imaginație, putem schimba trecutul, să analizăm posibilitățile timp de câteva minute, până când ne dăm seama de banalitatea acestor exerciții mentale care sfârșesc într-o distracție amară. Nu putem schimba nimic, iar astfel de exerciții vin din imaturitatea noastră. Trebuie să acceptăm unde am ajuns în viață, fie unde o fi. Trebuie să acceptăm responsabilitățile.

Mama mă trimitea la o cramă, în apropiere de casa noastră, ca să cumpăr vin pentru tata. Nu-mi plăcea să fac cumpărături. Detestam asta. Mereu mă plângeam când trebuia să fac cumpărături. Mama mă trimitea să cumpăr chestii. Trebuie să fi fost prin 1972, cam așa. Aveam zece ani.

Mă duceam la cramă cu un bidon în care încăpeau puțin peste doi litri. Cumpăram vin vrac. Crama mi se părea un loc diferit de toate celelalte, plin de mirosuri tari. Erau acolo butoaie uriașe, care-mi provocau teamă, și robinete, iar lângă robinete atârna un afiș cu prețul fiecărui vin. Un angajat îmi umplea bidonul. Aveam un bilețel cu vinul pe care-l voia tata; în mână, suma exactă. Îmi amintesc de sacoșa în care căram bidonul.

Cum se poate să-mi amintesc sacoșa aia.

O văd de parcă ar fi o sacoșă de acum.

Mânerele negre și tot restul galben.

Era mare.

Secretele beției date de gin, whisky, vin, bere, votcă sunt mai importante decât secretele universului. Am fost extrem de fericit cât le-am băut pe toate. Zgomotul cuburilor de gheață în paharul cu whisky. Mirosul și gustul, transformarea vieții într-un uragan.

Iar acum, la nunta mea americană, nu pot bea nici măcar un pahar de șampanie.

Ce tip tare eram pe când beam, mă gândesc acum cu amară ironie și cu umor, cu mult umor,

îmi plăcea să mă văd ținând paharul lung în palme, zâmbetul întins până la disperarea mandibulei, cuburile de gheață pârâind în pahar, prietenii fabuloși, râsetele răsunând.

Alcoolul ajută la întemeierea vieții ca spațiu politic. În oameni, alcoolul creează inclusiv ideea că viața înseamnă forță nelimitată și că viața are sens.

Uneori mă întreb ce s-ar întâmpla dacă m-aș întoarce la ele, la vinuri și la whisky, dacă le-aș lăsa să intre din nou în viața mea.

M-ar distruge din nou, evident.

Unii așteaptă venirea Domnului, alții revoluția, alții falimentul capitalismului, alții sfârșitul lumii. Eu, mai modest, aștept sau mă tem de ziua când mă voi reapuca de băut, ziua în care vor reveni acea frenezie uitată, acea nebunie copleșitoare.

Pentru că totul revine.

Sunt într-un hotel dintr-un oraș spaniol, un oraș unde mi se dă un premiu pentru romanul meu. Îmi dau jos pantofii, îi parchez aliniați sub noptiera care pare un garaj de pantofi și mă întind pe pat. Brusc, observ o mulțime de scame care pătează cuvertura albă a patului. Scamele, descopăr îngrozit, sunt de la șosetele mele. Încep să le adun cu disperare. Se pare că totul sfârșește mereu în cea mai neașteptată imperfecțiune, pentru că aceste șosete, culmea culmilor, sunt noi.

Sunt noi?

Șase perechi de șosete la trei euro, cumpărate dintr-un magazin de renume mondial.

Acum îmi pare rău că le-am cumpărat. Mamei i se întâmpla la fel: se lăsa sedusă de lumea prețurilor mici și a umplut casa cu ustensile monstruoase.

Ea m-ar ajuta în clipa asta, în clipa asta de furie, de splendoare a furiei, ea ar putea lecui acest creier rănit. Continui să adun scamele de la șosetele mele. O să primesc un premiu pentru cartea pe care am scris-o despre părinții mei. Gândindu-mă la tata, mi-am adus un costum.

Era încântat să mă vadă la costum.

Imaginea noastră e importantă.

Suntem un corp.

Eleganța nu ține de cât de scumpe sunt hainele pe care le porți. Eleganța e un dar. Tata l-a avut. Eleganța e o conștiință deschisă către tine, un râu al vieții.

Eleganța tatălui meu a venit la mine.

Eleganța este o atitudine, un mod de a sta în fața oglinzii universale a timpului.

Ce-o să creadă camerista când va veni să facă curățenie în cameră și va vedea toate scamele astea negre de pe jos și de pe cuvertură? Continui să le adun cum pot. Ce s-o fi întâmplat cu șosetele tatei după moartea lui? Atunci nu le-am dat importanță, mai mult ca sigur că au ajuns într-o pungă, și de acolo la gunoi. Acum mi-ar plăcea să le văd. Hainele oamenilor care pleacă pe lumea cealaltă se transformă într-o problemă morală. Tata nu a lăsat multe, un dulap roșu cu câteva costume vechi, demodate și jerpelite, dar bogații lasă metri și metri de dulapuri pline cu haine super scumpe, noi — unele purtate o singură dată, altele niciodată — care acum nu mai înseamnă nimic, în afară de amintirea vanității cuiva care a ales să cheltuiască pe haine mii și mii de euro, în loc să-i dea celor care mor de foame în lumea asta.

Hainele alea scumpe pe care le lasă bogătașii sunt probe incriminatorii. Hainele alea vorbesc despre rău, despre nebunie, despre egoism, și e trist, pentru că mulți dintre oamenii aceia, dacă ar avea o a doua șansă, dacă și-ar putea vedea dulapurile cu haine la un minut după moarte, și-ar da seama de prostia lor și le-ar face cadou pe toate. Și-ar vinde totul și ar da banii milioanelor de oameni care nu au ce mânca și așa ar muri învăluiți în bucurie. Dar nu este așa. Pentru că bucuria nu e din lumea asta. E o artă a inimii, se ascunde mereu, o artă a bunătății.

Uneori port șosete de-ale lui Mo, sunt excelente, nu lasă scame. Nu-și amintește de unde le-a cumpărat. O întreb astfel de lucruri. Știe că pentru mine sunt importante. La început, nu înțelegea cum de se căsătorise cu un individ care punea astfel de întrebări, apoi a început să-mi răspundă cum putea. A văzut că pentru mine acolo zace misterul materiei și mă ajută, mă ajută să-mi duc crucea, crucea asta care e materia.

Îmi iau costumul cu cămașa albă, nouă și ea. M-a costat cinci euro cincizeci. Mi-am zis că nici nu mai are rost să speli și să calci. Un asemenea preț părea să conțină o revoluție. Cât de mult ne place nouă, oamenilor, să avem ceva nou, orice ar fi.

Hainele albe nu sunt niciodată complet albe și asta mă doare. Tata știa, își călca hainele ca un zeu care îmbunătățește lumea cu mâinile sale puternice și harnice.

Voința ca toate cămășile albe să fie complet albe, acesta a fost tata.

Nu e simplu să porți haine albe, pentru că o cămașă sau niște pantaloni albi se murdăresc foarte repede. De aceea, când văd un bărbat sau o femeie în alb, mă cuprinde senzația că mă aflu în fața unui erou. Albul este afirmarea vieții, o afirmare simplă, fără zorzoane.

Există umilință în culoarea albă.

E culoarea mea preferată, dar sufăr cumplit, căci pentru ca o cămașă să fie albă după spălare trebuie să faci o adevărată magie.

De cele mai multe ori, oamenii care cred că sunt îmbrăcați în alb sunt de fapt îmbrăcați în galben. Pentru că albul cămășilor sau al bluzelor dispare foarte repede. Mașinile de spălat sunt inamicele albului.

Dacă văd un bărbat cu cămașa de un alb gălbui, mă apucă mila, dar totodată mă simt și întovărășit, mai puțin singur în beznă. Când văd pe cineva cu o cămașă albă ca zăpada, mă simt rău, mă simt o ființă inferioară. Uneori văd doar o singură posibilitate: să porți o cămașă nouă în fiecare zi. Pare a fi singura modalitate de a învinge acele pete întunecate, acele puncte negre sau acele nuanțe de gălbui care apar pe cămașă odată cu prima spălare.

Ce făcea tata pentru a reuși să umble îmbrăcat în alb? Albul îl încânta: cămășile, jachetele albe. Ar fi minunat să-l întreb acum, să-mi spună care erau trucurile lui pentru a păstra alb ceea ce este alb.

Am observat că mulți bărbați au renunțat la albul complet și apelează la albul parțial. Până la urmă, o conștiință de un alb radical nu se prea mai găsește pe lume, pentru că albul îngeresc deja nu mai există, toată lumea comite mici infracțiuni, mici jigniri, mici păcate, mici greșeli și toate astea întunecă albul acelor cămăși, bluze, tricouri.

Transpirația bărbaților și a femeilor iese în evidență mult mai tare la cămășile albe. Acea transpirație formează treptat pete cenușii la subsuori, niște pete pe care nu le mai scoate nicio mașină de spălat și niciun detergent. De aceea, când întâlnești pe cineva care poartă o cămașă de un alb orbitor, luminos, de un alb fără nicio fărâmă de negru, este foarte probabil să te afli în fața unui înger, în fața unei ființe supranaturale, pentru că în viața de aici nimeni nu mai poartă alb.

Cămașa de cinci euro cincizeci e împăturită perfect, are un mic umeraș și niște ace de gămălie cu care e prinsă de un carton. Există o mică bulină pe care scrie prețul. Nu îndrăznesc să o arunc. Mi se lipește de degete. Dacă tata ar fi aici, mi-ar spune ce să fac cu bulina cu cinci euro cincizeci.

Printr-un gest comic, mă hotărăsc să mi-o lipesc pe frunte. Mă uit în oglindă și râd.

Prețul meu este de cinci euro cincizeci.

Comicul vieții mă poartă, mă ia pe sus.

Bulina asta este indestructibilă.

Râd de cât de ieftin sunt. Râd de mine ca produs la reducere.

Îmi dau seama că am nevoie de cineva care să-mi spună ce să fac cu imensitatea asta de lume pe care nu o înțeleg, pe care nu o pot înțelege, pentru că-mi storc creierii încercând să înțeleg viața și nu înțeleg nimic. În tăcere, mă uit în oglindă la bulina lipită de frunte. Nu vreau să o arunc la gunoi. Nu vreau să existe gunoi.

Pentru că totul este gunoi.

Am transformat totul în gunoi.

Ieșim, Mo și cu mine, din hotel și ne îndreptăm pe jos spre locul unde se decernează premiul. E o seară de decembrie. În locul unde se decernează premiul, mă întâlnesc cu mulți cunoscuți și prieteni. Salut foarte mulți oameni. Dar este cineva special, imediat ce-l zăresc mă duc să-l salut. Este don Nicolás, directorul colegiului la care au învățat copiii mei, Bra și Valdi. A trecut destul de mult timp de când s-a pensionat. Îmi spune că a avut probleme de sănătate, se vede. Se vede pentru că nu mai este bărbatul pe care l-am cunoscut eu. În urmă cu cincisprezece ani era un uragan, un profesor plin de energie, dăruit total pasiunii de a educa. Își dădea sufletul pentru colegiul acela.

În urmă cu cincisprezece ani, mergeam cu copiii mei până la poarta școlii. Mă uitam în curte și-l vedeam pe don Nicolás, care știa numele tuturor elevilor din școala lui. Pentru toți avea un cuvânt de încurajare și un zâmbet sincer și cald. Mă uitam la copiii mei care intrau în curtea școlii și don Nicolás se uita la mine, așa că puteam pleca liniștit.

Nu plecam niciodată înainte ca don Nicolás să mă caute cu privirea. Faptul că mă privea avea un înțeles clar: accepta custodia fiilor mei, era ca un soi de acord între mine și el.

Când mă privea, părea să-mi spună „am grijă de ei, poți pleca liniștit, vezi-ți de viață; ce-i mai bun în viața ta rămâne cu mine, în grija mea; tu vezi-ți de viață, pentru că viața ta rămâne cu mine“. Știa cât de important era acel transfer de responsabilități. Știa că cel mai important lucru care mi se întâmplase în viață erau copiii mei. Fără cei doi copii, viața mea nu avea sens.

Era o litanie.

La un moment dat, Bra și-a dat seama și de atunci s-a hotărât să se uite și el la mine. Așa că acum ne priveam toți trei. Îmi amintesc de zâmbetul lui Bra, zâmbetul copilului de șapte ani și astăzi știu că acel zâmbet mai există numai în memoria mea, pentru că Bra e acum un bărbat în toată puterea cuvântului.

„Ți-a trecut vreodată prin minte, în urmă cu cincisprezece ani, că o să se întâmple așa ceva, că o să ne întâlnim aici?“, îmi vine să-l întreb pe don Nicolás, dar nu-l întreb. Mă felicită pentru premiu și eu continui să stau lângă el, e singurul loc unde mă simt bine în această seară a premierii, pentru că mă transportă pe vremea când Bra și Valdi erau copii de șase și șapte ani.

Îl văd pe don Nicolás ca pe un copac viguros, un copac al trecutului. Organiza excursii. Ne ducea să vedem zăpada, toți, părinți, copii, profesori, Ne ducea la schi. Făcea rost de schiuri și clăpari pentru elevii mai săraci. Democratiza excursia. O dată am mers la pârtia din Candanchú și ne-am cazat cu toții la o cabană. Eram vreo șapte, opt familii. Don Nicolás aranjase totul. Am făcut cina împreună: cârnați mai groși și mai subțiri, ouă. Se apropia Crăciunul, trebuie să fi fost 21 decembrie, la un sfârșit de săptămână. Și acum se apropie Crăciunul, suntem în 11 decembrie.

Apropierea Crăciunului îmi amintește de tata, căci a murit pe 17 decembrie. E perioada când Dumnezeu pogoară pe pământ. Nimeni nu mai crede în Dumnezeu, dar mie mi se pare că de Crăciun cerul își împrumută culoarea de la albul corpului lui Dumnezeu, mi se pare că Dumnezeu se încarnează în râurile înghețate și în vântul rece al dimineții, se strecoară în zâmbetul oamenilor, dă vigoare inimii cerșetorului; pare că Dumnezeu rupe lanțurile istoriei, se dezlănțuie pe câmpuri, se dezlănțuie în orașe.

Firește că știu că Dumnezeu nu există. Dar există frumusețe în ideea de a fi iubit de o ființă atotputernică. Sau să te iubească cineva, oricine, numai să te iubească. E mai bine să te iubească o ființă fictivă, decât să nu te iubească nimeni.

Firește că știu că a vorbi despre Dumnezeu e ceva depășit, nedemn de un scriitor din secolul XXI. Dar mie nu-mi pasă.

Cum Dumnezeu nu există, îmi zic că sărbătoarea Crăciunului va însemna prezența peste tot a tatălui meu. Ca și cum el i-ar fi luat Dumnezeului biblic stăpânirea cerului și a pământului.

Vai de capul meu, câtă frumusețe văd și la cât de puțin îmi folosește.

Dar o văd.

La plecare, don Nicolás îmi zice:

— Când mergem la schi?

Și întrebarea asta mă tulbură foarte tare.

Am citit undeva că Dumnezeu are o listă cu numele tuturor ființelor vii (animale și oameni) care au existat sau există de la începutul timpului.

Niciunul nu se va pierde.

Mă gândesc la lista aceea în timp ce mă îndepărtez de don Nicolás, știind că n-am să-l mai văd niciodată.

Sau voi vedea doar numele său pe listă.

Mare între oameni, mare între oamenii pe care i-am cunoscut în viața asta, așa îl văd îndepărtându-se pe don Nicolás.

N-am să-l mai văd niciodată.

Amândoi știm asta.

Niciodată nu o să mai schiem împreună.

Cea mai uluitoare poveste visată de omenire continuă să fie învierea lui Cristos. Nu mai este o credință, e evident. Acum e doar un mit, detestat de mulți oameni, și pe bună dreptate, căci la vremea lui a fost o dogmă impenetrabilă și fiind o astfel de dogmă a servit drept scuză pentru asasinarea oamenilor. Dar dacă ne limităm numai la poveste, putem avea acces la o revelație despre ceea ce suntem: un jind de reîntoarcere, de întoarcere la carne.

Mă farmecă mitul învierii pentru că este vorba despre o înviere din morți. Mă uimește faptul că două mii de ani înainte de ideile despre nemurire care apar acum ca urmare a ultimelor descoperiri tehnologice și se întrevede posibilitatea ca creierele noastre (memoria, inteligența, voința) să poată fi mutate într-un alt spațiu, care să nu fie organic sau uman, în mitul învierii deja apăreau toate astea și încă într-o formă mult mai frumoasă.

A învia dintre morți era ceva omenesc și conținea frumusețe.

Mutarea creierului într-un computer este jalnic și trist și asta se va întâmpla până la urmă. Da, vom avea o nemurire pe care nu o putem numi așa; va fi mai degrabă un soi de permanență, de persistență.

Vor putea fi etichetate drept „vieți permanente". Va fi o permanență garantată, funcțională, plăcută, accesibilă, populară, dar nu glorioasă.

Toate astea mi-au venit în minte pentru că mă aflu în plină sărbătoare a Crăciunului, e 25 decembrie 2018.

Am venit pentru două zile în Barbastro, așa că am făcut asta: m-am dus până la intrarea clădirii în care se află casa unde Bach și Wagner au locuit împreună. Am simțit o dezordine morală. A mea, firește. Și o altă dezordine, temporală. În locuința aceea, tata a trăit patruzeci și cinci de ani, iar mama a trăit cincizeci și patru de ani.

M-am gândit la asta: la diferența asta de ani trăiți acolo.

Exista o relație specială între 4 și 5. Tata, 45 de ani, mama, 54. Sunt uluit de acești nouă ani în care casa a fost fără tata.

Casa, ordinea asta, cărămizile astea.

Am sunat la interfon.

Nu mi-a răspuns nimeni.

N-au mai închiriat apartamentul, ce bine, m-am gândit. M-am uitat din stradă la pergola verde, pergola verde de la sufragerie. Era tot acolo, abandonată, uzată.

Părea drapelul trecutului.

I-am dăruit fiului meu Valdi o geacă, apoi m-a cuprins tristețea și am suferit la gândul că poate o să o arunce într-un colț al dulapului său și n-o s-o poarte niciodată.

În clipa asta, cel mai important lucru pentru mine este să știu că va purta geaca aceea. Poate că geaca aceea este pielea mea, oferită fiului meu. Frica lui Cristos apare în momentul în care crede că tatăl său l-a părăsit.

Tata mi-a adus din Jaca o geacă din piele întoarsă. Aveam atunci paisprezece ani. E cea mai bună geacă pe care am avut-o în viața mea.

De fiecare dată când o îmbrăcam, simțeam forța iubirii lui. La un moment dat din viețile noastre, acea geacă de piele întoarsă a dispărut. Am căutat-o de multe ori prin casa părinților mei. După moartea mamei, când am golit apartamentul, am continuat să o caut.

De fiecare dată când o îmbrăcam, știam că tata nu m-a părăsit.

Din motive de serviciu, Mo trebuia să fie în Statele Unite în primele zile din ianuarie, 2019. Așa că ne-am hotărât să mergem mai repede și să petrecem Revelionul la Chicago, unde am ajuns pe 30 decembrie.

Au fost peste nouă ore de zbor din Madrid. La *economy class*, firește. Am dormit pentru că m-am drogat: iau o pastilă, un relaxant muscular, care mă adoarme pe loc. Așa doarme și Arnold și nu mai turuie. Mo nu a dormit, s-a uitat la filme pe ecranul plasat pe scaunul din fața ei.

Asta ne-a dat puțin viața peste cap, așa că atunci când am ajuns la Chicago eu eram proaspăt ca un trandafir, iar Mo obosită de *jet lag*.

S-a întins pe patul din camera de hotel și a adormit. Am acoperit-o cu o pătură, o pătură pe care o găsisem în dulap. Am stins luminile și am coborât în stradă.

Se auzeau colinde, oamenii intrau și ieșeau din magazine. Se făcea tot mai frig, erau minus șase grade. Din când în când, ningea.

Îmi plăcea mult frigul care se lăsase. „Și mai frig", îi strigam cerului.

M-am dus până la poduri, pe unul dintre ele chiar am mers încercând să-mi dau seama unde era exact jumătatea lui, mânat de gândul că la jumătatea podului trebuie să fie adâncimea cea mai mare a râului. M-am sprijinit de balustrada plină de zăpadă și m-am uitat la întunecimea apelor.

Când eram mic, făceam asta pe râul Barbastro, apoi pe toate râurile din toate orașele în care am călcat: căutam mijlocul râului, albia apelor, de pe pod, stăteam acolo, gânditor, încercând să văd spiritul râului. A fost un poet englez care făcea la fel și credea că râurile au suflet. Eu cred la fel. T.S. Eliot a meditat asupra râurilor. Zicea că râul este în noi, râul este un curent înfrățit cu umanitatea noastră și ne obligă să facem poduri. Aproape la fel a gândit și Jorge Manrique cu cinci sute de ani mai devreme.

Râurile sunt obsesia noastră. Ceea ce a văzut la râuri Jorge Manrique în secolul al XV-lea, a continuat să vadă Eliot în secolul XX, iar acum văd eu.

M-am gândit să mă arunc în apa aia.

Să mă dezbrac, să rămân gol și să sar. Am presupus că nu aș apuca să simt foarte multe. Înălțimea, căderea, răceala extremă a apelor, toate astea m-ar face să-mi pierd cunoștința aproape imediat. Și aș înceta fără durere să mai exist. Apoi m-am gândit la Mo, la cum ar primi vestea și cum vestea aia ar ajunge și la alți oameni.

Cine sunt acei alți oameni, în afară de Mo?

Nu vedeam pe nimeni.

Nimeni.

Era multă libertate acolo, un soi de desprindere de orice legătură cu oamenii.

Întunecimea apelor era foarte atrăgătoare. Putea fi o moarte dulce. O fi gândit tata vreodată așa cum gândesc eu acum pe podul ăsta, în ninsoare?

S-o fi gândit vreodată la sinucidere?

Niciodată.

El, niciodată. Și speranța mea stă în acest niciodată.

Adevărul este că aveam chef să mor, iar dorința aceea, de data asta, nu venea de la nenorocitul de Arnold, nici din vreo tristețe de nedepășit. Cheful de a mă arunca în apă venea de la impulsul spre extincție.

Plenitudinea care trebuie să existe într-un adio trăit cu profunzime extremă.

M-am gândit la mama.

Încă nu a sosit timpul să mă alătur ei.

Încă nu a sosit timpul, dragă mamă. Încă nu a sosit timpul de a fi din nou mamă și fiu în vecii vecilor, până când soarele va cădea cioburi pe pământ și entropia va câștiga lupta cu universul.

Paternitatea și maternitatea reprezintă victoria asupra entropiei, asupra degradării vieții și materiei. Știe asta vreun fizician? Știu eu, cel care la cincisprezece ani nu înțelegea geometria punctelor în planurile echidistante ale unei drepte. Nu înțelegeam matematica. Nu înțelegeam graficul funcției. Îmi amintesc de cât de complicată era matematica în anul trei de liceu. Iar acum sunt matematicianul suprem, regele matematicienilor, căci tocmai am descoperit, aici, pe râul Michigan, în ziua de Revelion din 2018 că paternitatea și maternitatea sunt axul gravitațional al bucuriei și frumuseții, sunt o forță trainică ce se impune fără violență, dar cu iubire, blestematei de entropii.

Am continuat să mă plimb pe pod.

Când eram hotărât să mă întorc la hotel, m-am întors de fapt în același loc, cu aceeași idee în minte.

Eram singur acolo, în mijlocul podului. O grămadă de amintiri îmi veneau în minte. Nu-mi era frig, eram doar curios cum ar fi senzația de a te arunca în râul din Chicago. Am calculat că mă aflam la o înălțime de vreo cincisprezece metri. Suficientă pentru ca greutatea corpului meu să mă poarte până pe fundul apei, unde ar fi nămol și pietre, un spațiu fantasmagoric și condamnat la invizibilitate.

Dacă nici tata și nici mama nu s-au aruncat în niciun râu, nici eu nu aveam să mă arunc.

L-a văzut pe tata la capătul acestei scări de gânduri. Purta un costum gri și cravată. Prin 1975. Îmi vorbea din 1975, vorbea cu fiul său, de Revelionul din 2018.

În realitate, deja eram doi străini.

Sunt treisprezece ani de când nu te-am văzut, i-am zis.

Întoarce-te la hotel, mi-a zis el.

Treisprezece ani fără să ne vedem, treisprezece ani care anunță cei treisprezece mii de ani care vor veni și în care nu ne vom vedea.

Am ajuns niște străini, tată? Se poate așa ceva? Spune-mi tu, care acum știi totul.

Ne privim cu neîncredere?

Chicago era o fantomă de oțel, sticlă, fier și beton; era o huidumă inumană, construită totuși de inimi umane. Beton, fier și sticlă la minus șapte grade.

M-am gândit la miile de familii care au trăit în orașul acesta în ultimii o sută de ani, de când orașul a început să prospere; am vrut să aud conversațiile oamenilor care au trăit aici; conversații din 1920, din 1930, din 1940.

Dar și conversațiile familiilor de la 1890, de la 1900, de la 1910. Păream un medium. Bărbați și femei născuți aici în 1900, odată cu secolul XX și au prosperat, au fost tați și mame, asta este Chicago, un râu de bucurie din trecut.

Vreau să văd bucuria din trecut: momentul venirii pe lume a primului copil, momentul nunții, momentul înaintării în funcție la locul de muncă, momentul cumpărării unei case în anul 1918.

Toate acelea pe care râul încă le poartă în sine.

Toată acea energie întunecată pe care o revărsăm asupra vieții cât timp suntem vii și ale cărei rămășițe le pot vedea numai spiritiștii, mediumurile sau poeții, și pe care eu le pot vedea pentru că am moștenit asta de la Wagner, mama mea.

Ea mi-a transmis darul acesta, întemeiat pe logică: energia umană nici nu se creează, nici nu

dispare, ci se transformă.

Eu sunt un exemplu al acestui principiu fizic. Moștenirea e asta.

Erau cerșetori pe stradă, dispuși să moară în mijlocul gerului sălbatic. Le-am dat tuturor câte un dolar. Unuia i-am dat cinci dolari pentru că nu mai aveam bancnote de un dolar.

Mă priveau zâmbind speriați. Ar fi trebuit să le dau mai mult. Ar fi trebuit să le dau toți banii mei. Ar fi trebuit să știu cum să mă desprind de groaza de a nu avea bani și să le dau toți banii mei, dar n-am fost în stare, de frică să nu sfârșesc ca ei. Și totuși, toți sfârșim ca ei, pentru că toți suntem datori cu o moarte. Cu toții suntem sclavi ai banului. Nu vedeam asta. Nu știm să vedem cea mai mare sclavie.

M-am întors la hotel și Mo încă dormea.

Camera era plină de țiuituri electrice pe care Mo, din fericire, nu le aude.

Eu le auzeam pe toate. Printre ele era unul fantasmagoric, greu de spus de unde provenea: era un zgomot ca de metrou, se auzea în cameră tot la două minute.

Imperfecțiunea vieții justifică sinuciderea, a justificat-o ieri, o justifică azi și o va justifica mâine, zice Arnold, și zice răspicat. Cum de a putut apărea Arnold din cineva sperios și temător ca mine, mă întreb. Și chiar Arnold este cel care întreabă.

Arnold haoticul, Arnold desfiguratul, Arnold depresivul, Arnold cel mare.

Arnold, regele lumii.

Imperfecțiunea vieții mi-a zgâriat inima în tot timpul existenței mele.

Imperfecțiunea vieții, să o simți, să o simți până la greață, de la tine am primit asta, mamă, mă însoțește, e a ta. Când îmi apare în fața ochilor sfânta imperfecțiune a vieții, vii și tu odată cu ea și mă săruți, în sfârșit.

Arnold ești tu.

Arnold e din stirpea ta.

Bunicul din partea mamei s-a sinucis pentru că fiul său cel mare a murit într-un accident de mașină, care s-a izbit de un camion, la șaptesprezece ani. Bunicul nu a reușit să treacă peste asta și s-a spânzurat.

Ceva de la el ajunge până la mine.

De aceea stă Arnold lângă mine, îmi amintește de bunicul și de acel unchi care a dispărut cu totul, căci nici cu bunicul, nici cu unchiul nu există nici măcar o singură fotografie.

Un accident pe o șosea, prin anii patruzeci, sfârșitul anilor patruzeci, după calculele mele, dar nu pot ști cu exactitate.

Nu puteam dormi, bâzâitul electric îmi tortura nervii, așa că am început să mă gândesc la tata și chipul său răsărea din întunecime, de parcă ar fi răsărit din apele râului pe care le văzusem. Ca și cum tata ar putea cuprinde toate locurile în care am fost, sunt și voi fi. Ideea că el și ea, mama mea, mă pot însoți în această derivă terestră în care s-a transformat viața mea, mă liniștea, dar tot nu reușeam să adorm.

În camera asta dintr-un hotel din Chicago nu se afla liniștea. Nu mai există liniște. Citeam un eseu de Erling Kagge despre liniște și îmi însușeam pe loc tot ce citeam acolo. Exploratorul norvegian a mers la Polul Sud: în ger, în zăpadă, în absența oamenilor, Erling Kagge jinduia să afle liniștea.

Se prea poate ca liniștea să fie bucuria.

Arnold e zgomotul.

Pentru bunicul meu, Arnold a fost zgomotul unui camion izbindu-se de un copac.

Mi-am dat seama că mereu caut cu disperare liniștea, pentru că în liniștea absolută îi pot auzi pe morți, pe tata și pe mama, și mă pot auzi pe mine însumi.

A reușit Erling Kagge să-și audă morții acolo, la Polul Sud?

Prevăd o expansiune a zgomotelor, pentru că civilizația noastră produce, mai mult decât orice, zgomote.

Natura produce sunete, oamenii zgomote.

Pe scriitorul ceh Franz Kafka zgomotele îl înnebuneau.

Când sunetul se transformă în zgomot începe degradarea vieții. De asta nu suport zgomotele.

Aici, în clipa asta plină de angoasă și confuzie, îmi amintesc de Bra și Valdi, care sunt în Spania.

Mă ridic din pat, acum știu de unde vine zgomotul: e de la lift, lipsitul de suflet, blestematul de lift. De ce mă deranjează atât de tare zgomotul acesta și de ce tânjeam să-l aud în urmă cu patruzeci și cinci de ani? Pentru că în urmă cu patruzeci și cinci de ani, când nu puteam dormi pentru că părinții mei nu erau acasă, zgomotul ascensorului le anunța întoarcerea și mă liniștea.

Un zgomot iubit și un zgomot urât și ambele sunt același sunet. Firește că s-au schimbat mult tehnologia și construcția lifturilor. Dar principiul continuă să fie același: electricitate și scripeți, angrenaje, șuruburi, cabluri metalice și sistem de frânare.

Toți dorm, toți reușesc să doarmă, numai eu nu.

Îmi amintesc de când eram în armată.

Era la fel: venea ora culcării, se dădea stingerea și colegii mei de dormitor adormeau buștean în trei secunde.

Da, în trei secunde.

Nu înțelegeam nicicum ce fel de însușire era aceea.

Una dintre nopțile de insomnie a fost specială. Era vară, era o căldură cumplită, dormeam cu fereastra deschisă. Din când în când adia un vânticel și lumina lunii se strecura în încăpere. Tocmai împlinisem douăzeci și trei de ani. Toți colegii mei erau epuizați, rupți de oboseală după instrucția grea de peste zi. Și eu eram, numai că nu puteam pune geană peste geană.

A fost una dintre primele dăți când, intenționat, gândul meu s-a impus asupra trupului meu.

Mereu gândurile mele au fost mai tari decât corpul meu. E o înfăptuire cumplită, o izbândă de-ale lui Arnold: nu conta care era starea corpului meu, gândurile mele (marele Arnold) îl guvernau și guvernează totul, ca în aceste momente, când mintea mea a decretat ca zgomotul liftului să-i cheme pe morți, așa că trebuie să stau de veghe, să veghez nimicul, pentru că părinții mei deja sunt nimic, așa cum și eu voi fi, cum aș fi putut fi în urmă cu treizeci de minute dacă m-aș fi aruncat în râul din Chicago, continuând astfel tradiția întemeiată de bunicul meu.

Lângă oricine am dormit, a adormit înaintea mea. Fratele meu, în copilărie. Colegii, prietenii, în tinerețe.

Toți au adormit înaintea mea.

Și iată-ne aici, pe mine și pe Arnold, mereu treji, de parcă am fi de gardă. Și poate chiar suntem de gardă.

Arnold aducându-mi aminte de groaza de a fi viu, aducându-mi aminte că există golul și nimicul, că există eșecul. Arnold Schönberg, muzicianul celor care suferim de toată harababura psihologică de pe pământ.

Marele Arnold, o ființă maiestuoasă, o ființă care-i cu mine, o ființă care vine de la ei doi, e și el fiul lui Bach și Wagner. Și al bunicului meu, mai ales.

Arnold, marele Arnold, căruia oamenii îi zic „depresie“, „depresie severă“, „depresie endogenă“, „anxietate“, „angoasă“, „nevroză“, „tulburare obsesiv-compulsivă“, „tulburare bipolară“, nume de care Arnold râde.

Pentru că Arnold este zgomotul furiei.

E mai mult decât numele astea triste date de psihiatria contemporană.

Arnold este un artist al haosului, al groazei, al diformității, al imperfecțiunii și al adevărului.

Arnold, sălbaticul.

Arnold, ucigașul de creiere.
Arnold, adevărul gol-goluț.

De când s-au născut copiii mei, nu mai știu să cheltuiesc bani pentru mine. Dacă trebuie să-mi cumpăr o cămașă, o caut pe cea mai ieftină. Nu știu să-mi ofer niciun capriciu, oricât de puțini bani ar presupune. Renunț la tot, și nu o fac pentru că m-aș simți vinovat, ci pentru că nu merit nimic, pentru că nimeni nu merită nimic.

Uneori mă gândesc ca ultimul gest al vieții mele să fie un transfer bancar. Să le trimit toți banii mei și să dispar. Să le trimit lor toți banii pe care am reușit să-i adun și apoi să mă transform într-un cerșetor. Poate că atunci aș fi împăcat.

Nu fac asta pentru că sunt alienat, ca toți oamenii din lumea asta.

Dacă nu știi să te transformi într-un cerșetor, nu știi nimic, nu ai învățat nimic, ești un tâmpit, dacă nu știi să renunți la tot, viața nu-ți permite să o cunoști, uite-așa-i de simplu.

Adevărul este numai al cerșetorilor.

Viața e cerșetorie.

Nu știu să mă transform într-un cerșetor.

În camera de hotel sunt niște papuci de casă. Aprind lumina și Mo continuă să doarmă, ce noroc pe ea că doarme în continuare. Îi scot din ambalajul de plastic și mi-i pun în picioare. Sunt groși, sunt de calitate. Și îmi amintesc că ultima dată când am stat cu Valdi la Madrid, n-am avut să-i dau papuci de casă. Sunt super comozi și mă gândesc că l-ar încânta, că ar zâmbi când i-ar lua în picioare, așa că mă agăț de hăul ăsta, de transmutația asta a unor papuci de casă spre bucuria fiului meu.

Mă uit la papucii de casă.

Nu sunt de genul folosește-i o dată și aruncă-i. Cineva din departamentul de resurse materiale al acestui hotel, al acestui lanț de hoteluri, a desenat acest tip de papuci de casă care nu sunt precum cei din alte hoteluri, care sunt caracterizați de absența tălpii, de rezistența scăzută, de imposibilitatea ca piciorul să se simtă comod în ei; pe când acești papuci de casă au o talpă groasă și căptușită, sunt confortabili, de asta mi-ar fi plăcut ca Valdi să fie aici.

„Uite, Valdi, papucii ăștia sunt pentru tine“, iar el i-ar fi privit curios și și-ar fi dat seama, ca mine, pentru că ne asemănăm mult, că papucii ăia sunt o sărbătoare a vieții.

Și i-ar fi încălțat.

Și-am fi râs împreună.

Căci felul în care Valdi și cu mine râdem împreună este condamnat să dispară din lumea asta.

Și va dispărea, așa cum a dispărut felul în care râdeam împreună eu și tata.

L-am sunat pe Valdi de la Chicago, mâine este Anul Nou și ziua lui de naștere. Am coborât din cameră în *hall*-ul hotelului, devreme, dar era ticsit de oameni peste tot: în fotolii, la cafenea, în magazine. *Hall*-ul acestui hotel este aproape ca un orășel.

L-am sunat de două ori, a doua oară mi-a răspuns. Mi-a zis că poartă geaca pe care i-am făcut-o cadou în urmă cu câteva zile.

Asta mi-a fost suficient.

Dar apoi m-am uitat în telefonul mobil la cât timp a durat convorbirea noastră și am văzut că doar un minut și o secundă.

A trebuit să mă agăț cu putere de ideea că poartă geaca pe care i-am făcut-o cadou, cum poate omul să se agațe cu atâta pasiune de genul ăsta de fapte. Cât de importante pot ajunge să fie unele cadouri, cele care au capacitatea de a ne conduce la prezența ființei iubite.

De asta tata și mama erau obsedați să știe dacă port hainele pe care mi le cumpărau.

Acum înțeleg.

Prea târziu.

Înțelegem totul prea târziu.

Nici Valdi n-are habar ce e cu obsesia asta de a ști dacă poartă sau nu geaca; nu poate înțelege că e o chestiune extrem de importantă pentru tatăl său, așa cum nici eu n-am înțeles niciodată de ce tata mă întreba de mii de ori dacă port geaca pe care mi-o dăruise.

Când un tată sau o mamă îi fac fiului cadou o geacă și el o poartă, acel tată și acea mamă ating corpul fiului lor prin mijlocirea acelei haine și așa se pot simți liniștiți. Prin intermediul gecii făcute cadou, sunt cu fiul lor, ăsta-i miracolul.

Americanii se maschează de Anul Nou. Hotelul ăsta e o adevărată sărbătoare. Oamenii poartă haine elegante. Cât de recunoscător îi sunt eleganței oriunde o întâlnesc. Am plănuit să ne uităm de la fereastra camerei noastre la focurile de artificii. O grămadă de clienți ajung la hotel încărcați cu bagaje, cu geamantane, cu ornamente de sărbători de iarnă; își poartă costumele în huse, există o obligație socială de a te deghiza.

Restaurantul hotelului oferă un meniu de sfârșit de Revelion, un bufet suedez în care toate felurile de mâncare au același gust.

Restaurantele americane sunt mereu prost iluminate. Asta le dă o senzație de irealitate care trece prin mâncare și-ți intră în suflet.

Ne-am uitat la meniu pentru că voiam să mâncăm ceva la cină.

Viața înseamnă să faci alegeri, mi-am zis în timp ce observam diversele feluri de mâncare și din mers trăgeam cu ochiul la ce alesese perechea de alături, care nu prea dădea atenție mâncării, probabil pentru că era o pereche de proaspăt îndrăgostiți.

Nu i-am invidiat deloc pe îndrăgostiți, mă interesa numai ce aleseseră. Mi se părea mai interesantă carnea care li se răcea în farfurii, decât sărutările înflăcărate pe care și le dădeau.

Am ales să mă uit la carnea dintr-o farfurie, trista carne a unui animal mort aflată în fața a două ființe care o disprețuiau.

Nu suntem conștienți de alegerile pe care le facem. Mi-a spus cândva un psihanalist care e și actor de teatru. Mi-a spus că cele mai importante decizii pe care un bărbat sau o femeie le ia în viață sunt făcute inconștient.

Deciziile sunt secrete și sunt secrete, ba chiar de nemărturisit, pentru că moralitatea lor nu e socială, ci biologică, aproape animalică, instinctivă, atavică, nu reflexivă.

Convorbirea cu Valdi a durat un singur minut. Știu că ar fi trebuit să vorbim cel puțin zece minute.

Trebuie să fii mereu pregătit pentru cele mai mari dezamăgiri din câte se pot imagina; și în acele dezamăgiri trebuie să faci loc bucuriei, da, bucuriei.

Pentru că bucuria este responsabilitatea mea ca ființă umană. Este temelia naturii mele.

Singurul lucru sfânt e bucuria.

Ce bine ar fi ca Valdi să o descopere cât mai repede.

Poate că știe deja. Până la urmă, eu mereu am avut nevoie de mult efort și de mult timp până să descopăr adevărurile esențiale ale vieții, iar unul dintre ele este că viața te dezamăgește mereu, pentru că este imperfectă.

Poate că moartea nu o să mă dezamăgească, dar ăsta-i un sarcasm care nu-și are locul în noaptea asta.

Anul Nou vine mereu plin de melancolie.

Am ajuns în Iowa City pe 2 ianuarie. Eram agitat pentru că mă simțeam la distanță nu de Spania, ci de fiii mei care locuiesc acolo. Am călătorit cu autobuzul, cu Greyhound, așa cum călătoresc săracii. Americani săraci, mai toți afroamericani, chinuiți de boli și obezitate, de angoase și de încă ceva căruia nu aș ști cum să-i zic, poate inconștiența propriei sărăcii. Ei cred că nu merită o altfel de viață, iar asta poate fi aproape de invidiat.

Mo cumpărase așternuturi noi pentru casa din Iowa, așa că m-am lăfăit prin pat, încântat de acea catifelare și moliciune. M-am gândit la demnitatea așternuturilor, a curățeniei, la cât de mult ne place nouă, oamenilor, să inaugurăm lucruri noi. M-am gândit la așternuturile avute de-a lungul vieții mele, a diferitelor mele vieți.

Câte întrebări i-aș pune acum mamei despre așternuturile pe care le-a avut în viața ei, ca să le pot înțelege mai bine pe cele din viața mea. Când am plecat la studii la Zaragoza, mama mi-a cumpărat un așternut nou, cearșaful avea elastic la colțuri, așa că mi-era ușor să-l întind, numai că era un așternut de proastă calitate și se scămoșa, iar eu nu suportam asta.

Îmi închipui că trebuie să fi fost un așternut ieftin.

Cel pus de Mo e excelent, ca un culcuș.

Mă chinui deja de câteva zile cu limba engleză. E o limbă care mă descurajează; de fapt, mă neliniștește existența limbilor străine.

Părinții mei vorbeau o spaniolă simplă, mai ales mama, plină de expresii colocviale și de regionalisme din Alto Aragon. Nici nu știu cum de sunt capabil să vorbesc o singură limbă, spaniola. Normal ar fi fost ca un tip ca mine să nu fi învățat să vorbească deloc.

Așa se face că de multe ori, când vorbesc în public, stâlcesc cuvintele. Oamenii se uită la mine cu un amestec de mirare, plictis și compasiune.

Am încercat să învăț engleza pentru că ajunsesem să călătoresc frecvent în Statele Unite. Am ajuns să o înțeleg bine când o văd scrisă. M-am gândit la tata, m-am gândit la el în engleză. Râdeam în sinea mea. Am avut o discuție absurdă cu recepționera hotelului unde ne cazaserăm în Chicago. Am sunat la recepție pentru că uitaseră să facă curat în camera noastră, dar nu-mi găseam cuvintele în engleză, așa că în disperare de cauză am început să-i vorbesc recepționerei în spaniolă. Ea m-a întrerupt imediat spunând că nu vorbește spaniolă. Am început să-i vorbesc în franceză, limbă pe care am studiat-o la liceu. Mi-a zis că nu știe nici franceză, că putem vorbi doar în engleză.

Am închis telefonul.

Și am început să visez că tata, când împlineam doișpe ani, m-ar fi trimis, la costum și cravată, la un colegiu din Londra, unul de elită. Am început să fantazez cu un bilingvism la care niciodată nu o să am acces. Nicio recepționeră din Spania nu și-ar găsi de lucru vorbind doar spaniola, dar în Statele Unite găsește vorbind doar engleză. Nedreptatea va mai exista încă multe decenii, mai bine zis secole.

Îmi place mult limba engleză, dar nu o mai studiez. Oamenii cred că urmare a deselor mele călătorii în Statele Unite vorbesc o engleză perfectă, dar e o minciună. I-am dus de nas pe toți, făcându-i să creadă că vorbesc engleza. Nu e o minciună sfruntată, mai degrabă inocentă, plină de umor, neînsemnată, aproape o glumă intimă pe care mi-o fac mie însumi.

Tatei îi plăcea franceza, datorită distanței mici dintre Barbastro și Franța, dar cred că în limba aceea știa să spună doar „ce faceți“, „bună dimineața“, „bună seara“ sau „bună ziua“.

Acum nu mai vreau să vorbesc nicio limbă.

Moartea mai înseamnă și asta: uitarea limbii materne. Morții spanioli uită spaniola. Morții englezi uită engleza, iar rușii, rusa.

Intră în moarte fără cuvinte.

Ce mă miră nu este că-i atât de greu să învăț engleza, ce mă miră este faptul că am învățat spaniola, mi se pare extraordinar că o inteligență mediocră ca a mea a reușit să învețe chiar și o singură limbă.

E minunat să știu că am o inteligență mediocră și cu toate astea capacitatea mea de a iubi viața este cea a unui zeu al inteligenței. Niciodată n-am înțeles cum de mi s-a întâmplat una ca asta: cum o inteligență mediocră ca a mea poate iubi atât de mult lucrurile.

Uneori mă gândesc că n-am învățat nicio limbă, că nu am învățat spaniolă, că e o ficțiune de-a mea, că în realitate nu știu să vorbesc nicio limbă. Pentru că a vorbi o limbă, chiar și numai una, e semn de vanitate.

Treptat, am ajuns dependent de benzodiazepine, arma cu care-l fac să tacă pe Arnold Schönberg. Nu contează ce ia un bărbat sau o femeie, lui Dumnezeu nu-i pasă. Nimeni nu este vinovat că încearcă să alunge prezența ororii din lume, prezența lui Arnold.

Oroarea din lume face și ea parte din frumusețea lucrurilor.

Limba engleză, cu monosilabele ei indistincte, este pentru mine o frumusețe de neînțeles.

Nu înțeleg ce mi se spune și sufăr.

E o suferință care te transformă într-o piatră, într-un dulap, într-un copac. Cineva care e și el acolo, redus la prezența fizică. Mai mult, la o prezență fizică obișnuită, neînsemnată. Regăsești umilința pietrelor și a copacilor. De aceea, mă gândesc că e un miracol că vorbesc spaniola.

Când sunt aici, în Statele Unite, încep să vorbesc spaniolă pe stradă. Vorbesc singur. Mulțimea de oameni care vorbesc singuri în țara asta este incalculabilă. E un exercițiu de descărcare sufletească și disperare. Aud cuvintele mele spaniole și cred că nu sunt adevărate, că sunt inventate.

Toate limbile sunt sunete inventate. Primul care și-a dat seama de asta a fost lingvistul Ferdinand de Saussure, născut la Geneva[1] în 26 noiembrie, 1857. Pe seama lui circula o glumă nesărată: se spunea că nu doar se născuse la Ginebra, ci că a și trăit cu ginebra, o băutură care-i plăcea foarte mult.

Saussure a murit la cincizeci și cinci de ani, pe 2 februarie 1913, și a luat cu el în mormânt una dintre cele mai cumplite descoperiri despre condiția umană: limbile noastre sunt doar niște melodii, sunt sunete scornite.

Cuvintele noastre sunt precum ciripitul la păsări.

Saussure a demonstrat că drumul de la realitate, de la materie, de la viață la cuvinte e un drum lipsit de substanță, artificial, de mucava. A demonstrat că viața nu trăiește prin cuvinte.

Mă simt atât de vinovat, încât mă îndoiesc că vorbesc o limbă cunoscută. Mă gândesc că sunt o piatră care emite sunete sparte.

Când reușesc să înțeleg o conversație în engleză, mă împlinesc social, urc pe scara societății, nu mai sunt un amărât de spaniol mort de foame care se târăște pe meleagurile visului american și mă transform într-un cetățean. Dar la următoarea conversație, dacă e ceva mai complexă, revin la condiția mea de muritor de foame.

Mă târăsc prin Statele Unite vorbind o engleză de nimeni înțeleasă. De ce să folosesc eufemisme: vorbesc o engleză de căcat. De fiecare dată când spun ceva în engleză, oamenii se uită la mine ca la un cerșetor. Nu înțeleg ce-mi spun și sfârșesc prin a spune da la orice.

Toți cei care nu vorbim engleza suntem cerșetori în imperiul acesta. E o lecție de umilință.

Dar îți și vâră ura în suflet. Și te face să te simți foarte singur. Această singurătate lingvistică te face să te dedici ție însuți, să vorbești mai mult cu tine însuți.

Nu sunt neapărat americanii cei care te privesc cu milă sau dispreț când văd că nu știi engleza, ci spaniolii care știu engleză. De aceea, Spania este o țară crudă, produce genul ăsta de oameni neînțelegători și fanatici. Când un spaniol care vorbește engleza întâlnește un alt spaniol care nu o vorbește, îl disprețuiește pe loc, pentru că disprețul este identitatea noastră istorică. Imediat se gândește „unde merge țăranul ăsta, amărâtul ăsta, incultul ăsta, mojicul ăsta". Spaniolii care nu vorbesc engleza sfârșesc prin a se teme de spaniolii care o vorbesc, nu de americani.

Îmi amintesc că oamenii râdeau și-și băteau joc de Mariano Rajoy, fostul prim-ministru, pentru că nu vorbea engleza. Dar asta se făcea în Spania, nu în Statele Unite. Spaniolii râdeau de Rajoy, nu americanii. Nu i-am văzut niciodată pe spanioli să râdă de un președinte al Statelor Unite pentru că nu știe spaniolă.

Mariano Rajoy era și este de dreapta, dar faptul că nu știa englezește arăta că provine din clasa de mijloc, dar nimeni nu a înțeles asta. Spaniolii îi disprețuiesc pe politicienii care nu vorbesc engleza. Cred că Cervantes nu vorbea engleza, nici Goya, nici Federico García Lorca. Cei care o vorbesc au studiat-o de mici. Dar asta nu contează. Ce contează este să ai motive întemeiate pentru ură, iar a nu vorbi engleza este un motiv cât se poate de întemeiat. Toată lumea a râs de accentul cu care o fostă primăriță a Madridului a spus câteva cuvinte în engleză. Normal că era o engleză proastă, așa cum e și a mea, așa cum e a tuturor celor care nu am avut un tată bogat care să ne plătească o școală bilingvă, dar numai o țară de ciobani e capabilă să râdă de cineva pentru un asemenea motiv.

Nu știu ce ar fi spus Ferdinand de Saussure despre ura îndreptată împotriva limbii; l-ar fi interesat să cunoască Spania, cu siguranță. Ar fi putut adăuga o notă pitorească la *Curs de lingvistică generală*, una dintre cele mai teribile cărți pe care le-am citit în viața mea, pentru că acolo ni se spune că noi, oamenii, suntem doar niște superstiții de vocale și consoane. Cei mai mulți oameni mor fără să-și dea seama că și-au trăit viața vorbind în temeiul unei convenții arbitrare, în temeiul unei ordonări sonore care e doar un teatru vocal. Mor fără să știe că de fapt și-au petrecut viața cântând, nu vorbind.

Când bălmăjesc câteva cuvinte în engleză, mă gândesc la tata și la mama. Mă gândesc că îmi spun „întoarce-te acasă, lasă asta, ei nu te înțeleg pe tine și tu nu-i înțelegi pe ei, niciodată nu vei reuși, ești prea bătrân deja, în curând o să ni te alături, iar nouă ne ajung trei cuvinte, două cuvinte, un cuvânt, niciun cuvânt". Uneori îl iau pe tata la rost, de ce, când eram copil, nu m-ai trimis la vreo școală englezească, de ce m-ai lăsat invalid, de ce m-ai condamnat la tetraplegia asta, la bezna asta, la beciul ăsta. Alți tați și-au trimis copiii în Anglia în fiecare vară, zece ani la rând. Tu nu m-ai trimis nicăieri. Popii ăia nu te învățau engleza. Nici măcar franceza. Nu te învățau nicio limbă vie.

Te învățau moartea. Erau specialiști în limbi moarte. Te învățau latina, pentru că nimeni nu o vorbea.

Așadar, iată-ne, eu și el, prin orașele din Statele Unite, tata și cu mine, fără să vorbim cu cineva. „Nu vorbi cu nimeni, măcar așa n-o să știe sigur, căci dacă-ți deschizi gura vor ști că suntem doi cerșetori", îmi zice tata.

Dacă nu vorbești, dacă taci mâlc, te poți camufla, îți poți ascunde rușinea de a nu vorbi engleza, atâta timp cât nimeni nu te întreabă nimic.

---

1. În original, în spaniolă „Geneva" se spune „Ginebra", iar în continuare urmează un joc de cuvinte intraductibil, pentru că tot „ginebra" mai înseamnă și „gin" (n.tr.).

Mâine mă întorc la Madrid. A trebuit să stau o noapte la Chicago. Autobuzul cu care am plecat din Iowa City m-a lăsat în Orașul Vântului la amiază, în jur de unu. Șoferul mânca Doritos și asculta muzică la căști, conducea cu o singură mână. Zâmbea, muzica pe care o asculta îl binedispunea.

Compania de transport cu care am mers nu are autogară. Se numește Megabus, cea mai ieftină concurență pentru Greyhound. Dar călătoria cu Megabus e mult mai plăcută, chiar dacă te lasă în mijlocul unei șosele pustii, fără case, fără civilizație, pe un teren viran. Am avut ceva de mers până să găsesc un taxi care să mă ducă la hotel.

Mă îndreptam spre hotel plin de teamă, mi-era teamă că o să-mi dea o cameră care nu-mi va plăcea. Le-am scris cerându-le una liniștită. Am început să mă tem de camerele de hotel. Poate că e vorba despre aceeași teamă ca de necunoscut. Dar de data asta am avut noroc și camera a fost splendidă.

Era atât de mare încât imediat m-am simțit agitat. Voiam să pun stăpânire imediat pe vastitatea ei.

Camera are (scriu la prezent pentru că în clipa asta mă aflu în cameră) patru ferestre mari, două dau spre bulevardul Michigan, iar celelalte două spre un zgârie-nori, chiar dacă eu aș spune că toate cele patru ferestre dau de fapt spre bulevardul Michigan. Totul era atât de curat încât mi-am zis că nu merit atâta curățenie. Patul imens mi s-a părut o provocare, la cât sunt de scund. Cum să acopăr cu corpul meu această urieșime, această vastă imensitate de cuvertură, cearșaf, perne, saltea.

Am ieșit în oraș să mă plimb. Am mers din nou la podul pe care am stat la sfârșitul anului. De data aceasta nu mi s-a mai părut amenințător. Am vrut să-i sun pe Valdi și pe Bra ca să le spun că mâine mă întorc la Madrid, dar niciunul nu mi-a răspuns.

L-am sunat pe fratele meu și bine am făcut. Mi-am dat seama de ceva uluitor: prin intermediul fratelui meu, puteam să le spun părinților mei morți că sunt aici, pierdut în orașul acesta.

Simțeam nevoia ca ei să primească mesajul acesta.

Poate că v-ați transformat în zgârie-nori, m-am gândit. Dacă e așa, n-are de ce să-mi fie frică.

Cred că tendința mea spre haosul psihic crește. Mă gândesc la deteriorarea capacităților mele. Nu mă gândesc la deteriorarea lui Mo, pentru că ea este mai tânără. Mi se pare că e bine, că e bucuroasă. Plină de entuziasm. Are viața de partea ei, deși uneori nu-și dă seama. Are o profundă energie vitală. Mo e ca un copac. Copacii sunt cel mai frumos lucru din lume. Mereu am fost fermecat de copaci.

Am profitat de zilele din Iowa ca să vorbesc cu psihoterapeutul meu; Mo m-a trecut pe asigurarea ei medicală, așa că am avut acces la sistemul de sănătate american. Datorită ei am avut o grămadă de medici. Am căutat, firește, un doctor bilingv. I-am vorbit despre nevrozele mele. Mi-a zis să nu mă simt vinovat pentru ele, să-mi trăiesc nevrozele fără vinovăție.

Am mers să cumpăr apă și fructe de la un CVS. M-am plimbat printre rafturile pline de lucruri, lucruri a căror finalitate mi se părea cea mai puțin importantă din lume. Totul era extrem de scump. Mi-am cumpărat o banană cu un dolar, era tot ce am găsit mai ieftin.

Din nou senzația de profundă nemeritare.

După ce am ajuns în cameră, mi-am dat seama de incoerențele din viața mea: nu avea niciun sens să mănânc la cină o banană de un dolar într-o cameră de lux, gândul ăsta m-a aruncat într-un abis, în abisul tuturor uriașelor și întunecatelor contradicții care stau la temelia vieții mele, care într-o zi va dispărea.

Capitalismul este epuizant.

Și Arnold e tot capitalismul.

Am la mine o grămadă de benzodiazepine, în eventualitatea că Arnold mă vizitează în noaptea asta. S-ar putea să nu vină. Nu vine întotdeauna.

Până la urmă, Arnold a venit, așa că am luat câteva. Aș putea să le iau pe toate și să mor aici, în camera asta minunată.

Părinții mei sunt deja morți, așadar nu le-aș face nicio problemă. Pentru copiii mei, moartea mea ar fi ceva ireal și îndepărtat, căci până la urmă ar avea loc de cealaltă parte a Atlanticului. Greul ar cădea pe umerii lui Mo. Ar trebui să facă față tuturor problemelor birocratice. Să completeze toate formulare. La început, i-ar fi greu să reacționeze, ar plânge ca o nouă Magdalena, dar apoi simțul datoriei ar face-o să se pună în mișcare, să rezolve toată birocrația și să mă îngroape undeva. Și mi-ar organiza o înmormântare frumoasă. Ceea ce nu știu este dacă m-ar trimite în Spania sau m-ar lăsa aici. Mi-ar plăcea să mă lase aici, în Statele Unite, aș fi încântat să mă lase aici. Bach și Wagner n-au mormânt, pentru că au fost incinerați, așa că rămășițele mele nu trebuie duse nicăieri. Îmi amintesc de mormântul lui Elvis Presley, aproape de cel al părinților săi. Ce bine a gândit Elvis faza asta: toți trei împreună; mă rog, toți patru, căci mai e înmormântat și fratele geamăn al lui Elvis, născut mort pe 8 ianuarie 1935, căruia totuși i-au dat numele de Jessie Garon Presley. Am uitat de bunica lui Elvis, deci sunt cinci. Bunica lui Elvis a murit pe 8 mai 1980, după ce și-a îngropat nepotul în data de 16 august 1977 și fiul în 26 iunie 1979. Mă gândesc la bunica aceea care a văzut cum moare totul.

Când am vizitat Graceland și am văzut mormintele părinților săi și al lui, am știut că Elvis Presley plecase din lume după ce înțelesese sigurul lucru care merită a fi înțeles. Aveau să fie din nou împreună, la asta mă refer.

Cred că mi-ar fi bine îngropat în Statele Unite, ca atâția bărbați și atâtea femei care, dintr-un motiv sau altul, au sfârșit aici. Nu-mi provoacă nici cea mai mică tristețe. Putem și trebuie să vorbim despre orice, fără dramatisme.

Când vine vorba de ultima dorință și cineva își exprimă dorința de a fi îngropat într-un loc anume, nu văd altceva decât egoism sau vanitate. Firesc este să te îngroape unde se poate. Așa că nu e cazul să ne exprimăm nicio dorință. Unde-i mai ușor. Unde nici să nu se vadă. Unde-i convine celui care te va îngropa. Unde să nu deranjezi. Unde e cel mai economic, ca să nu zic ieftin. Unde nu trebuie făcute niciun fel de pregătiri. „Acolo unde locuiește uitarea“[2], acolo.

Pe unde umblă corpul meu în timp ce dorm prin paturi de hotel? Coboară în lumea celor care nu mai sunt și stă cu ei, stă la taclale cu ei, primește invitația de a rămâne acolo, de a sta acolo, într-un loc fără lumină și fără materie?

Pare o minciună ca Wagner să nu revină lângă mine.

Aș primi-o ca și cum ar fi cel mai mare dar din viața mea, aș vedea-o pogorând din ceruri și ar avea grijă de mine. Când adorm cu zâmbetul ăla provocat de drogurile de la Arnold, o văd pe ea.

O văd pe mama, un ținut care a colonizat ținutul meu și niciodată nu mi-a oferit independența, nici eu nu i-am cerut-o.

Când dorm în marile paturi din hotelurile americane, încep să cobor prin galerii și tunele, prin grote submarine, prin ghețari plin de fum și bolovani galbeni din care se aude muzică de operă și acolo văd elefanți care vorbesc, văd chipul trecutului, văd trecutul transformat în comandant, în șeful vieții și îngenunchez în fața lui.

El râde de mine, așa cum râd părinții de copiii încăpățânați și inocenți.

Și-mi zice „întoarce-te în patul tău, du-te înapoi la hotelul tău“.

Și atunci mă trezesc, când e aproape șase dimineața, când se întrezărește o nouă zi.

Sosirea acelei ore, șase dimineața, mă unge pe suflet, pentru că tu, tată, te trezeai de multe ori la ora aceea, când plecai la drum. Îmi amintesc ora aia și mă cuprinde amețeala. Mă întreb cum se poate ca amintirea ta să rămână vie printr-o oră: cumplita oră șase dimineața. Pentru că aceea era ora pe care tu o alegeai, de bunăvoie, pentru a pleca la drum.

Agenții comerciali aveau dreptul acesta: să-și aleagă ora de plecare la drum. Tu ai ales mereu aceeași oră: șase dimineața. Și ora asta s-a gravat pe tabla neagră a sufletului meu, la foc galben.

Era ora ta: șase dimineața.

Pentru mine a fost marea oră a lumii.

Ora oamenilor care prin munca lor au dat consistență și materialitate acestei lumi.

Ora muncitorilor.

Marile tale călătorii nu vor fi niciodată ca ale mele. Ale tale erau de maximum trei sute de kilometri; ale mele sunt de șapte mii și totuși, călătoriile tale sunt legendare și minunate, iar ale mele, nu.

Tu mergeai prin satele uitate și capitalele de provincie din anii șaizeci ai fostului secol XX.

Eu vizitez marile orașe ale planetei.

Dar călătoriile tale erau cosmice, ale mele neînsemnate.

Cum se face scamatoria asta?

---

2 Vers de Gustavo Adolfo Bécquer, preluat și de Luis Cernuda (n.tr.).

E șase dimineața, camera de hotel e imensă, mă ridic din pat. E frig. Mă uit pe fereastră la bulevardul Michigan.

Sunt minus șapte grade.

Mă îmbrac repede și cobor în viteză de la etajul 21 în stradă.

Nu e lumină.

Există doar gerul.

Merg o vreme și văd că de fapt sunt minus unsprezece grade.

Continui să umblu.

Trec câteva mașini.

La recepție, tipul din tura de noapte se uită la mine surprins, mă întreabă dacă am nevoie de ceva. Nu știu ce să-i spun. Am simțit nevoia de a atinge noaptea geroasă, nu pot să-i spun asta. Îi arăt cartela camerei, nu cumva să sune la poliție. Nu există clienți ciudați ca mine.

Mă dezbrac în cameră.

Mă vâr din nou în pat.

Lumina zilei începe să se strecoare prin perdele. Vine lumina.

Fac eforturi timide pentru a invada partea de pat în care nu am dormit, adică un teritoriu vast care va rămâne virgin. Nu îndrăznesc să invadez partea aceea de pat. Mi se pare că este un lux pe care nu-l merit.

Nemeritarea e singurul subiect al vieții mele. Când ești conștient că nu meritai tot binele și tot norocul, atunci înțelegi cât de generoasă e viața.

Și am o revelație. În sfârșit, reușesc să-mi dau seama ce mi se întâmplă în camerele de hotel. În ele mă întorc în uterul matern, mă întorc la corpul și la materia mamei mele. Mă întorc la sângele ei, din care niciodată nu ar fi trebuit să ies.

De asta nu trebuie să existe zgomote.

De asta sunt atât de fericit în camerele de hotel americane, pentru că sunt mari și luxoase, pentru că sunt sus în hoteluri cu multe etaje, pentru că înălțimea aia e un simbol, pentru că luxul acelor camere îmi redă luxul sângelui mamei mele.

De aceea găsesc bucurie în acele camere.

Sângele mamei mele era o arhitectură luxoasă făcută din carnea ei.

Așa că intru în casă, intru în corpul mamei mele.

Relația dintre o mamă și fiul ei are o forță energetică mereu în stare să facă față tuturor invențiilor tehnologice din viitor și tuturor cuceririlor de noi și inimaginabile spații de libertate pe care viitorul le va aduce omenirii.

În relația dintre o mamă și fiul ei se află energia lui Dumnezeu. El e acolo — nu contează ce înțelegem prin Dumnezeu, nu are de-a face cu religiile, ci cu misterul — în relația aceea, stă acolo, se odihnește acolo. Oricât de multe lucruri va aduce umanitatea (și vor fi lucruri fascinante, eliberatoare, jubiliare), nu vei pierde niciunul dacă îți menții mama vie în timp.

Tot ce ai trăit lângă mama ta este mai important decât tot ce urmează să vină, asta am vrut să spun.

Mai mult: dacă știi să vezi și să păstrezi în sufletul tău tot ceea ce mama ta ți-a dat, nu vei muri niciodată.

La toate astea mă gândesc în dimineața asta, în acest hotel din Chicago, unde simt că întregul

oraș s-a hotărât să mă apere, să mă iubească.

Încerc să dorm, dar dorm din douăzeci în douăzeci de minute. Mă trezesc și aprind lumina. Îmi pun halatul (din partea casei) și mă plimb prin cameră.

Halatul acela e atât de perfect încât încerc să-l scap de neomenia lui, de lipsa unor rădăcini familiale. Este un halat anonim care va trece de la un corp la altul.

Așa cum eu merg din oraș în oraș.

Mă uit pe fereastră.

Îmi dau seama că nu-mi mai e frică, chiar dacă continui să-mi țin privirea departe de oglinzi.

Mi-a luat cincizeci și șase de ani ca să scap de teama de mine însumi. Nu știu cine sunt, nici nu voi ști vreodată, dar nu-mi mai e frică de mine. Dacă mă uit în oglindă, nu știu cine-i omul de acolo. Nimeni nu a știut vreodată. Nimeni nu va ști.

Nici mama nu a știut cine era.

Vor ști, cândva, Valdi și Bra?

Vor ști copiii copiilor lor?

Cea mai urâtă întrebare pe care i-o poți pune unui tată sau unei mame care-și văd rar copiii este ce mai fac copiii lor. Vei vedea cum amuțește pe loc. Privește în gol. Se pierde. Nu știe ce să răspundă. Nu te mai aude și începe să-și treacă în revistă tot trecutul pentru a găsi undeva vina care să explice de ce-și vede copiii atât de rar.

Se întoarce în timp, îi vede născându-se, îi vede crescând, îi vede din nou născându-se. Vede cu viteza luminii zilele de naștere, petrecerile din familie și vacanțele de sărbătorile de iarnă. Vede totul și tot ce vede se transformă într-un eșafod.

Ajută-l, din milă, să-și găsească vina.

Mulți oameni te ajută să-ți găsești vina, pentru că cel mai rău este să nu o găsești. Dacă nu o găsești, înseamnă că pur și simplu copiii tăi nu te iubesc, sau nu te-au iubit niciodată, ori nu te vor iubi niciodată.

Dacă o găsești, s-ar putea să-ți vină să te sinucizi.

De multe ori mi-a venit să mă sinucid, știu de ce, știu cu exactitate, știu că din cauză că-mi vedeam rar copiii, dar și din obsesia de a-i vedea. Obsesia asta e personală, e a mea.

Îți faci calcule în privința morții. Te gândești la câți bani ai la bancă. La asta m-am gândit când treceam un pod peste autostradă. Cât i-aș da lui Bra și cât i-aș da lui Valdi. Aceeași sumă, m-am gândit la sumă. M-am gândit să-i las ceva bani și lui Mo, ca să se întoarcă în Spania și m-am mai gândit și că, la sfârșit, ea va trebui să mă îngroape. Și să-mi achit datoriile.

Așa stând lucrurile, aș putea pleca de pe lumea asta.

Nu sunt fabulații; am des astfel de gânduri, dar nu mi se par îngrozitoare, pentru că ele conțin o neobișnuită duioșie, o scrisoare de dragoste.

Oamenii au alungat poezia din viața lor, de aceea există atâta amărăciune, nemulțumire și ură. Experiențele de viață în care există poezia nu mai sunt frecvente.

Banii ăștia le vor fi de mare folos în viitor; nu sunt mulți, dar tot e ceva. N-am știut niciodată ce gust au banii moșteniți. Toți banii din viața mea i-am câștigat întotdeauna muncind.

Câtă frumusețe va fi în banii ăștia pe care am reușit să-i câștig, dacă o să-i las lor.

Mă gândeam la ce vor face Bra și Valdi cu banii și cum își vor aminti de moștenirea asta după ce vor trece patruzeci de ani. Atunci, după patruzeci de ani, ei se vor pregăti să lase ceva copiilor lor. Și iată cum am dat nas în nas cu tunelul timpului.

Podul e la o înălțime de vreo douăzeci și cinci de metri peste autostradă, poate chiar treizeci. Mi s-a părut o înălțime suficientă. Mi-a trecut prin minte să mă arunc pe unde trec mașinile, atunci impactului izbirii de asfalt i se vor adăuga loviturile fatale ale mașinilor, numai că exista riscul ca unul dintre acei șoferi să se rănească, inclusiv să moară. Dar ce mi-ar păsa mie de haosul provocat de sinuciderea mea, dacă oricum n-aș mai fi conștient de nimic.

Exact în acel moment am simțit o împunsătură în inimă, un soi de certitudine că voi continua să fiu conștient.

Îmi pot imagina o lume fără mine, așa cum li se întâmplă tuturor oamenilor. De fapt, nu e chiar așa, mai exact este că pot să-mi imaginez o lume fără mine pentru că aș continua să fiu — într-un soi de existență despre care nu știu nimic — legat de viața ființelor pe care le-am iubit.

Mereu legat de ele.

N-am moștenit bani la moartea lui Bach și Wagner, iar acum mă întreb ce s-ar fi întâmplat dacă aș fi moștenit bani. Cred că mă aflu la un pas de încă una dintre marile enigme ale vieții

mele. Dacă aș fi moștenit de la ei o locuință, sau o sută de mii de euro, sau un apartament la mare, sau niște terenuri, sau orice altceva, nu i-aș mai iubi atât de mult. Iubirea mea este mult mai profundă tocmai de asta, pentru că nu mi-au lăsat niciun bun material, dimpotrivă, împreună cu fratele meu a trebuit să plătim înmormântarea. Dar văd în asta ceva ce are dimensiuni supranaturale.

Faptul că părinții mei nu au avut nimic îmi confirmă bănuiala că au fost îngeri deghizați.

Dacă mi-ar fi lăsat bani, cred că i-aș fi transformat în iubire.

Dacă mama mi-ar fi lăsat, nu știu, să zicem cincizeci de mii de euro în cont, cred că m-aș duce zilnic la banca aia pentru a vedea cei cincizeci de mii de euro, pentru a o vedea pe ea, împrăștiată acolo, iubindu-mă prin intermediul banilor. Pentru că se poate iubi prin intermediul tuturor lucrurilor.

Cât de mult avem nevoie noi, oamenii, să ne simțim speciali.

Într-o noapte din Săptămâna Mare, în 1981, doi tineri cutreieră un sat din Alto Aragon, dintr-un capăt într-altul, o dată și încă o dată, bat aceleași străzi.

Vorbesc încontinuu.

E prima mea dragoste.

Nu înțeleg ce se întâmplă, dar sunt nebun de bucurie, îmi tremură inima, mă simt cel mai norocos tânăr. Nu înțeleg cum de am atâta baftă, eu, atât de neînsemnat, un neica nimeni.

M-am îndrăgostit și ea răspunde dragostei mele.

Nu reușesc să înțeleg.

De ce să merit eu asta?

Cine are grijă de mine, dar cine? Nu destinul. Nu întâmplarea. Simt răsuflarea voinței cuiva sau a ceva.

La șase și jumătate dimineața, mergem fiecare la casa lui.

Intru în casa mea ca și cum aș intra în altă casă. Altceva nu-mi mai amintesc, îmi închipui că Bach și Wagner dorm, nu cred să știe ceva din ce s-a întâmplat.

Nu știu nimic din ce s-a întâmplat și e minunat să nu știe nimic.

Așternutul e rece, dar e o alinare, pentru că mă simt invincibil, așa se simt îndrăgostiții.

A sosit primul cadou din viața mea, disproporționat, nemeritat, de o generozitate răvășitoare.

Încă nu înțeleg cadoul acela.

Se uită cineva la noi din ceruri? Le pasă stelelor de noi? Toată lumea are câte ceva, dar eu nu aveam nimic.

N-am meritat niciodată să se uite cineva la mine.

Asta e tot ce există mai bun în mine, un profund sentiment de recunoștință. Lumina vieții e recunoștința. Când ești recunoscător, poți vedea oamenii în esența lor. Îi poți vedea în goliciunea lor. Asta mi s-a întâmplat.

Perioada maturității e perioada recunoștinței.

Poetul Federico García Lorca iubea Spania cum nimeni nu a iubit-o vreodată. A iubit-o cu bucurie. I-a iertat totul Spaniei și continuă să fie aici, cu noi. Îl citeam când aveam cincisprezece ani și tata mă privea.

— Ce citești? mă întreba.

Se uita la coperta cărții.

— Citești Lorca, zicea.

Și zâmbea.

S-a transformat în fantoma noastră aurită. Lorca ne-a iubit pe toți, căci în poezia lui eram toți spaniolii, inclusiv cei care l-am omorât. Cu atât mai mult cei care l-au omorât.

M-am trezit în casa mea din Madrid și am visat scena asta, amintirea când tata m-a văzut citind din Federico García Lorca. A fost o zi însemnată ziua aceea când tata m-a găsit iubind Spania, pentru că Federico García Lorca a fost Spania.

Dar visul era și mai complex și mai extins, și era în întregime dominat de prezența lui Federico García Lorca.

Visul meu e așa:

Suntem împreună, toată familia mea. Nimeni nu a murit, nici nu va muri vreodată. Stăm la o terasă pe plajă, e plin de oameni fericiți, plin de familii din toate regiunile Spaniei. Se aud accente din toate zonele, din nord, din sud, din Aragon, din Catalonia, din Extremadura, din Galicia, din La Mancha. Suntem toți împreună. Unii beau sangria, alții bere rece ca gheața. Tata e un bărbat de patruzeci de ani. Mama, o femeie de treizeci și cinci. Copiii mei au, inexplicabil, aceeași vârstă ca părinții mei. Nepoții mei sunt copii la vreo șapte, opt ani și se joacă cu mine. Nu știu ce vârstă am, dar nu contează. E o mare petrecere familială. În fața noastră se întinde Mediterana. Se aude muzică. E Argentinita și cântă așa: „Trăiască Sevilla, trăiască Triana, triască cei din Triana, trăiască cei din Sevilla!“

La pian cântă Federico García Lorca.

Pare că Federico García Lorca e cu noi, că ar fi din familia noastră, sau din toate familiile de aici, de pe terasa asta de pe plajă. Ca și cum ar fi fratele drag al tuturor celor care ne aflăm acolo.

Câtă frumusețe.

Suntem anunțați că mai durează vreo douăzeci de minute până să ni se aducă paella și, pentru că e cald, facem cu toții o baie în mare. Apa e transparentă, valurile liniștite. Tata poartă un șort de baie din anii șaizeci din secolul trecut și zâmbește ca un zeu de marmură.

Râdem și ne jucăm în apă.

Apoi ni se aduce paella, plină de calamari, sepie, langustine, creveți, stridii, homari, midii și ardei delicioși.

Mama zice că orezul e perfect și se bucură din plin de el.

E bronzată și frumoasă.

Se aude din nou Argentinita cântând, cântă romanța *Los mozos de Monleón* și la pian cântă Federico García Lorca.

Soarele se scurge pe nisip, lumina albastră e de apă.

„Muchachos que vais al toro, mirad que el toro es muy malo...“, cântă Argentinita, într-o veșnicie intens spaniolă.

Îl văd pe Federico García Lorca contopindu-se cu Spania. Văd frumusețea absolută, pentru că Federico García Lorca a fost frumusețea absolută.

A mai fost și cea mai revoluționară bucurie văzută vreodată de Spania.

Spania și Federico García Lorca sunt unul și același. Exact același. De-a lungul timpului, milioane de spanioli, milioane și milioane de săraci și umili, săraci și fericiți, săraci și săraci, săraci și flămânzi, săraci și frumoși, asta a fost Lorca, toate aceste milioane de bărbați și femei care ne-am născut și am trăit aici. Toți vai de capul lor, toți cu inima plină de speranță.

Asta a fost Federico García Lorca.

Mă bucur că tata m-a văzut o dată citind din guvernatorul bucuriei.

A fost primul poet pe care l-am citit și m-am îndrăgostit de el pentru totdeauna. Cred că era și este cel mai mare poet din univers.

„Amigos, que yo me muero; amigos, yo estoy muy malo..."

Se caută de multă vreme osemintele lui Federico García Lorca. I-au căutat mormântul peste tot. Există multe teorii despre unde s-ar afla, dar nu-l găsește nimeni.

Nu vrea să mai iasă la lumină.

E sub picioarele noastre.

Călătorește sub pământ prin peninsula Iberică, de la Granada la Santander, de la Santander la Valencia, de la Valencia la Sevilla, de la Sevilla la Madrid, se mișcă pe sub pașii noștri de la suprafață și continuă să ne iubească de sub pământ.

Continuă să ne iubească.

Pe 18 august 1936, Federico García Lorca a fost asasinat în Granada.

În pământ e cel pe care pământul de deasupra, numit Spania, l-a iubit până a căzut mort. Sub pământ, în pământul la care a ținut atât de mult. Pare că ar exista o ordine și un mister. Ce bine-ar fi să veghezi în continuare asupra noastră, ce bine-ar fi să continui să ne transformi în frumusețe. Avem nevoie de frumusețe.

Să nu te arăți niciodată.

În pământul nostru, există o hălăduire sălbatică de cadavre îngrozite de posibilitatea că cei ce sunt în viață le vor găsi.

Cum să știi dacă cei care vin acum sunt prieteni și nu casapii dintotdeauna.

Cum să știe asta un cadavru din 1936.

Crima nu poate fi mântuită.

Nu te lăsa găsit niciodată.

Bra a mers la școală în Franța, într-un sat din Pirinei. Nu a vrut să meargă. Urma să meargă acolo la colegiu.

Liceul se afla în mijlocul unui loc uluitor de frumos, în creierul munților și a pădurilor nesfârșite. Era vară. Bra o ținea una și bună că nu vrea să petreacă un an acolo. Urma să facă clasa a noua la acel liceu francez, printr-un acord încheiat între Franța și Spania.

Asta se întâmpla acum un deceniu, în 2009. Datele înseamnă totul pentru mine și simt nevoia să le repet pentru că mi se pare că e necesar să le zic de două ori, să insist asupra lor.

Dar din anul 2009, în timp ce mă uitam la liceul unde urma să studieze fiul meu, am trecut la începutul anilor ’70. Tata îmi tot spunea că ar vrea să mă trimită la un schimb cu un copil francez. Eu aș fi mers în Franța, iar copilul francez ar fi venit în Spania, cam așa înțelegeam eu toată ideea asta.

Băteam câmpii cu ideea asta.

Nu o înțelegeam bine.

— O să te trimitem în Franța, zicea tata umblând cu mine de mână prin Barbastro. Și un copil francez va veni în Spania, conchidea el.

Asta nu s-a întâmplat niciodată.

Nu vreau să pierd ce am simțit, nu vreau să pierd cele mai frumoase lucruri pe care le-am simțit în viața mea.

Mă apropii de problema capitală a acestor pagini pe care le scriu cât de bine pot.

Nu vreau să pierd niciuna dintre zilele pe care le-am trăit în lumea asta, a cărei esență este sfințenia. Cine ne-a furat sfințenia din lume? Cineva ne-a furat-o și jaful ăsta este recent.

Sfințenia? Ăsta da cuvânt. Mai este unul: frumusețea. Mereu confund cuvintele. Dar faci tot ce poți ca să mergi dincolo de frumusețe, și întrebarea e cum mai numești tu asta, deși, pe de altă parte, orice om are dreptul de a jindui după un bine de origine supranaturală.

Orice om care a avut o familie, dacă jinduiește după ea cu imaginație și simțire, poate trăi în spiritul frumuseții, asta am vrut să spun.

Bra nu voia să stea acolo. Avea doar treisprezece ani. În vara aceea, ne-a rugat încontinuu să anulăm înmatricularea. Probabil că el nici nu-și mai amintește.

Ne-am întors la începutul lui septembrie, de data aceasta pentru a-l lăsa la internat. Avea o valiză, o valiză uriașă. Eram în 1 sau 2 septembrie. Acolo, în Pirineii Centrali, la treizeci de kilometri de Lourdes, foarte aproape de Pau, printre izvoare și păduri adânci. Acolo se afla liceul acela bătrân, cu hardughiile lui străvechi. Directorul a amintit principiile culturale ale Republicii Franceze. A avut loc o ceremonie publică.

Franța m-a tulburat. M-a tulburat ordinea colectivă, dragostea pentru acea ordine, ceva imposibil pentru un spaniol.

Mulți dintre profesori purtau cravată.

M-am uitat uluit la cravate.

Directorul ne-a vorbit despre internaționalismul culturii și educației franceze. Era un bărbat elegant, calm, la vreo șaizeci de ani. Purta o mustață îngrijită pe care eu am văzut-o drept un simbol estetizant al Franței.

M-am gândit la Franța.

Mi-am amintit de o evidență geografică și în clipa aceea mi s-a părut revelatoare. Franța și Spania sunt unicele țări din Europa care au sute de kilometri de coastă în două ape strategice: Mediterana și Atlanticul. Regatul Unit și Germania nu au habar de cultura mediteraneeană. Italia și Grecia nu au habar de cultura atlantică. Franța își ascunde latura mediteraneeană, și-a dezvoltat mai mult latura atlantică. În Spania, dimpotrivă, e mai relevantă identitatea mediteraneeană, decât cea atlantică. Dar să ai acces la cele două ape este un dar din partea spațiului și al labirinturilor politice ale istoriei.

Mamei nu-i plăcea Atlanticul, pentru că apa lui era rece, prefera Mediterana. În schimb, tatălui meu îi plăceau Galicia și apa Atlanticului de acolo, pentru că vara nu era cald și pentru că fratele lui, Rahma, se mutase în Galicia, iar asta mereu i s-a părut interesant și atrăgător.

Tata a iubit Galicia pentru că fratele său s-a dus să trăiască acolo. Nu a știut să-i spună fratelui său că-l iubea, așa că i-a spus întregii Galicii, ceea ce mi se pare minunat. Când vorbea despre Galicia, tatei îi scânteiau ochii și asta era datorită lui Rahma, pentru că își amintea de fratele său, își amintea de copilărie și de prima tinerețe, iar eu am moștenit iubirea aia pentru Galicia și de fiecare dată când merg acolo sunt însoțit de tata și de unchiul meu Rahmaninov, cei doi frați adevărați, care s-au iubit atât de mult și și-au spus asta de prea puține ori. Fidelitatea lui Bach pentru Galicia își avea temelia în călătoriile făcute la sfârșitul anilor șaizeci și începutul anilor șaptezeci. Ultima a fost în 1974.

Am străbătut Spania într-un Seat 600, apoi într-un Seat 850, apoi într-un Seat 124 și destinația era Galicia. Lugo, acolo unde locuia Rahmaninov cu familia sa recent întemeiată. Tatălui meu îi plăceau verile din Galicia pentru că nu suferea de cald noaptea, chiar putea dormi învelit cu o pătură subțire și era înnebunit după mâncarea galiciană, era încântat de cât de bine se mânca acolo. Îi plăceau crabii-păianjen. Cele mai plăcute amintiri cu ei sunt de la plajă din La Lanzada, acolo, împreună cu fratele său, atunci, în 1970, în 1971, în 1972. Odată am plecat spre Barbastro cu o ladă de crabi-păianjen, dar s-au stricat, drumul în Seatul 850 dura două zile. Crabii-păianjen n-au rezistat. Tristețea de pe fața lui Bach era cât un ocean.

N-au rezistat crabii-păianjen, Doamne, Dumnezeule, aș fi putut să-l ajut cumva. Bach a vrut să ducă Atlanticul în Barbastro. Dar nu a putut.

Noi, spaniolii, avem două mări, aproape trei, mări cu plaje kilometrice, precum cea din La Lanzada. Iar Atlanticul devine Marea Cantabrică atunci când ajunge la Santander și San Sebastián. Își schimbă numele. De ce își schimbă numele?

Ce mare prefer eu?

Nu știu.

Mamei îi era limpede, iubea atât de mult soarele verilor mediteraneene, iubea atât de mult felul acela de a trăi pe lume. Și toate astea pulsau în creierul meu acolo, la internatul unde urma să stea Bra. Eram prins de un vârtej geografic. M-am gândit că poate Atlanticul din Franța era diferit de Atlanticul din Spania. M-am gândit că Mediterana spaniolă era altfel decât cea italiană. Alunecam într-un haos sentimental care amesteca mări, țări și familia. Cum îmi lăsam copilul în grija Franței, am simțit nevoia să meditez asupra naturii țărilor, asupra frumuseții mărilor, asupra întâmplării de a avea o singură mare, de a avea două sau trei.

Întâmplarea le dă munți unor țări, altora le dă deșerturi. Unora monarhii, altora republici. Unora, bogăție, altora sărăcie.

În fine, m-m gândit să iubesc Franța, doar îmi lăsam copilul în grija ei.

Franța, te iubesc pentru că știu că tu-l vei iubi pe Bra, la asta mă gândeam, îmi băteam capul cu astfel de cimilituri, cu acea confuzie mentală, cu acea vulnerabilitate, cu acea frenezie, cu acea formă de gândire magică, cu acel Arnold care era acolo și-mi spunea „îți abandonezi copilul“, cu acele limite la care mă împinge Arnold.

Apoi ne-au condus la dormitoare și ne-au fost prezentați colegii de cameră ai lui Bra. M-am speriat. Erau foarte înalți. Bra era încă în creștere.

Dormitorul era mare, gândit pentru șase persoane, cu trei rânduri de paturi suprapuse. Am verificat dacă paturile erau rezistente. Bra m-a întrebat de ce tot trăgeam de gratiile paturilor, a fost singurul care a observat.

S-a tras la sorți și lui Bra i-a revenit patul de jos, numai că colegul care urma să doarmă în patul de sus mi s-a părut foarte corpolent, foarte mare. Așa că eram obsedat de rezistența paturilor. Disimulam cum puteam, dar nu mai făceam altceva decât să verific rezistența oțelului din paturile acelea. Când nu mă vedea nimeni, trăgeam cu mâinile de gratiile paturilor.

Până când nu m-am urcat, sub un pretext oarecare, în patul de sus, nu m-am liniștit.

Brusc, toată lumea s-a uitat la mine. Părinții celorlalți copii, cel care ne arăta încăperile, băiatul căruia îi corespundea patul de sus care se trezise brusc că un adult se așezase pe salteaua lui.

Dacă mă ținea pe mine, atunci avea să-l țină și pe colegul mare și corpolent care urma să doarmă în patul de deasupra patului unde dormea fiul meu, acesta era raționamentul meu, care era egal cu raționamentele mamei mele.

Mama a avut mereu aceleași obsesii când era vorba de copiii ei. Nu sunt obsesii, sunt griji primitive, inteligențe rudimentare, care dăinuie în nevoia de a le asigura protecție maximă copiilor tăi.

Am dormit într-o cabană, a doua zi urma despărțirea. Aveam să-l revăd abia peste o lună. Natura era strălucitoare.

De ce era atâta lumină?

Cabana era mică, dar primitoare, înconjurată de copaci frunzoși care se legănau și crengile lor produceau muzică. Din apropiere pornea un drum care ducea în sat, mărginit de brazi. Erau multe familii cazate în cabanele din jur. Toate acele familii veniseră pentru același lucru, ca să-și lase copiii acolo, în grija învățământului francez. Cu toții împărtășeam aceeași idee, le doream copiilor noștri să învețe franceză și să aibă o viață mai bună. Acesta era jindul nostru: copiilor noștri să le fie mai bine, să vorbească franceză, să fie mai deștepți decât noi, pentru că toți credeam că francezii mereu o duseseră mai bine decât noi. Nu spuseserăm asta cu voce tare niciodată, dar de asta eram acolo, pentru că în adâncul nostru nu aveam încredere în Spania.

Acesta era motivul.

Cred că singura persoană pe care am cunoscut-o în viața mea care să aibă mereu încredere în Spania a fost tata.

El credea în Spania.

Credea în Spania pentru că avea o bunătate naturală, pentru că-și iubea satul, Barbastro, pentru că-și iubea fratele, deși nu i-a spus-o niciodată.

Am îndrăgit cabana aceea, părea un mic paradis și se vorbea spaniolă peste tot.

I-am spus lui Bra că se află acolo pentru a cunoaște altă cultură și a învăța să trăiască laolaltă cu alți copii de vârsta lui. În realitate, cel mai mult îmi doream să învețe franceza.

Dacă înveți o altă limbă, dacă o înveți bine, poți ajunge să fii două persoane, la asta mă gândeam. Cred că era gândul unui om speriat.

În ziua următoare, mi-am luat la revedere de la Bra la internat. L-am pupat de două ori în timp ce Arnold zgâlțâia din nou patul de deasupra.

M-am gândit la lucrurile lui, la șosetele lui, la cămășile lui, la puloverele lui. Pe drumul de întoarcere m-am gândit numai la asta: la hainele lui, la trusa lui nouă de igienă personală, la pantofii lui, la periuța lui de dinți. Arnold era cel care rememora în creierul meu toate astea.

Mi-am amintit de trusa de igienă personală a tatei.

Trusele astea sunt importante, sunt pline de vulnerabilitate și de duioșie. Trusele copiilor mei

îmi sfâșie inima. La fel mi-o sfâșia și cea a mamei, plină de rujuri și creme.

Când vedeam trusa tatălui meu, în ultimii săi ani de viață, mi se rupea sufletul, pentru că era aceeași de patruzeci de ani.

Cât a durat drumul de întoarcere, Arnold mi-a reamintit că-mi abandonasem fiul. Acum îmi dau seama cât de neîntemeiată era angoasa mea din acea perioadă.

Dar Arnold e tot aici.

Mi-e tot mai teamă, îmi analizez teama ca pe o pădure amenințătoare.

„De ce trebuie să-ți fie teamă dacă în viață există numai frumusețe?“

Cine mi-a spus fraza asta? Cine tocmai mi-a spus-o?

El, tata, care continuă să vină. Nu înceta să vii și spune-mi dacă ți-e teamă acolo, acolo unde ești.

Niciodată un tată nu-i spune fiului său că-i este teamă.

Nu există în viață ceva mai neajutorat decât un scriitor. Cei mai buni sunt cei mai neajutorați, cei mai copii. Scriu pentru că le este teamă.

La asta m-am gândit azi-dimineață, la vulnerabilitatea mea. M-am trezit în Cartagena de Indias, în Columbia. Am venit în orașul acesta minunat ca să vorbesc despre părinții mei morți, să vorbesc de romanul pe care l-am scris despre ei.

Mi s-a întâmplat ceva aproape supranatural: în timp ce mergeam prin Cartagena de Indias, pe o stradă înțesată de oameni, mi s-a părut că timpul intră într-o gaură neagră și, cum era foarte cald, o căldură asemănătoare celei de la Mediterana în lunile de vară din Spania, am avut senzația că ei s-au întors, părinții mei, și că mergeam împreună prin Cambrils, în vara anului 1975, iar senzația a fost atât de puternică, încât mi-au dat lacrimile.

De ce sunteți peste tot?

„Ne-ai evocat într-o carte, ai făcut asta, umbli prin toată lumea povestind viețile noastre. Cine ești tu ca să povestești viețile părinților tăi la mii și mii de străini?“

Nu sunt străini, sunt oameni buni.

„Asta așa-i, sunt oameni buni.“

Într-o bună zi, toată omenirea va atinge perfecțiunea, bunătatea totală și atunci va începe o nouă eră pe Pământ.

Trăiesc într-o lume ticsită de spectre.

Continui să cutreier străzile din Cartagena de Indias, viața pare să dea pe dinafară, oamenii cântă, bărbați și femei strălucesc învăluiți de zăpușeală, e o noapte plină de fericire, de bucurie, e vineri, e plin de restaurante, baruri, piețe, se aud chitare și cântece.

Lasă-mă să văd inima vieții, îi spun tatălui meu.

„Îți amintești de tauromahie? mă întreabă.

Defăimata, disprețuita tauromahie spaniolă, da, îmi amintesc.

„Totul ține de picador, obiectivul său este să slăbească forța taurului, pentru că forța taurului e excesivă, e ca un uragan. Fii atent la tauromahie, acolo e totul.“

Tată, acum oamenii din Spania urăsc tauromahia. Toată lumea o detestă, și eu la fel. Nu suport să văd cum suferă un biet animal.

„Nu e vorba de asta, schimbă protagoniștii, trebuie să vezi în picador forța timpului. Taurul iese în arenă cu o energie insuportabilă. Viața este insuportabilă. Tinerețea este energia aceea: ne depășește, ne ia pe sus, ne înfurie, ne anulează. De aceea intervine personajul acela sinistru și criminal, picadorul, a cărui misiune este, prin intermediul durerii, să-l slăbească de puteri pe taur, să-i fure energia aceea cosmică, pentru a-l liniști. Exact așa ajungem și noi la moarte, ca o concluzie naturală, după ce ne-au slăbit puterile de la atâtea împunsături cu lancea însângerată. Lancea însângerată, nu o vezi? E în tine.“

Văd un palmier luptând împotriva vântului, rezistând asaltului nemilos al forței Atlanticului. E singurul palmier care există pe plaja asta.

De fapt, nu e nicio plajă, e doar coastă, un loc anonim unde marea ajunge și nimeni nu o așteaptă. Plajele sunt locuri unde oamenii așteaptă marea. Marea ar trebui să se simtă recunoscătoare sau entuziasmată pe plaje.

Marea pe care o văd din camera mea de hotel ajunge la țărm și acolo nu e nimeni. Marea e ca mine, o viață care ajunge într-un loc unde nu e nimeni.

Mai întâi am fost fiul unui tată și al unei mame, apoi un bărbat care s-a căsătorit de două ori, asta am fost. Nu mai e nimic de adăugat. Suntem locurile unde cineva ne-a așteptat.

Mă uit din nou la palmier.

Simt că inima mi se topește în acest oraș, Cartagena de Indias, unde sunt singur, unde niciodată nu o să vin cu tata, nici cu mama.

Am rămas fascinat de atmosfera de pe stradă și de pălăriile care se vindeau peste tot. Pălării superbe, dar care totuși îmi inspirau teamă. Teamă de pălării.

Cineastul Luis Buñuel a mărturisit că se teme de pălăriile mexicane; și mi-e îmi stârnesc teamă.

Pentru că pălăriile sunt o podoabă pe care nu o merit.

Tata nu a purtat niciodată pălărie, se gândea că pălăria îi va strica frizura, lui, cel care era obsedat să-i stea bine părul. N-am știut niciodată cum să-mi aranjez părul. Când intru într-o frizerie și sunt întrebat cum vreau să mă tundă, nu știu ce să zic. Pățesc la fel și când intru într-un magazin de încălțăminte și mă întreabă ce număr port la pantofi. Toate astea le hotăra mama mea. Apoi le-am hotărât eu, dar pe baza unor minciuni.

Cu toate astea, am vrut să-mi cumpăr o pălărie, dar n-aș fi știut cum să o pun în geamantan. Apoi mi s-a spus că se putea împături, dar deja era prea târziu.

În Cartagena am descoperit un fruct, pitahaya, supranumit „fructul dragonului". Pitahaya e o fuziune între kiwi auriu, smochine și pepenele spaniol. M-a uimit pentru că mi s-a părut foarte umil, la fel de umil ca mandarina. Mama nu a văzut niciodată pitahaya. Nu știu ce-ar fi zis despre fructul ăsta. Cred că i-ar fi plăcut. Îmi amintesc că era nebună după perele din soiul San Juan.

Comunic cu mama prin intermediul fructelor.

Fructele sunt tot mai importante pentru mine, pentru că am văzut că pentru mama fructele simbolizau apa, soarele și pământul.

În Cartagena mi-am dat seama că ajunsesem dependent de pitahaya. Poți mânca oricâte, e ca și cum ai bea apă. Dar mă deranja faptul că maică-mea nu auzise de fructul ăsta, iar asta mă făcea să mă îndoiesc de descoperirea mea. Mi se întâmplă atâtea lucruri pe care nu le pot împărtăși cu nimeni, ceea ce mă omoară cu zile. Mă omoară cu zile singurătatea asta, boala asta.

Am ajuns dependent de Cartagena de Indias, acolo unde soarele, briza Mării Caraibilor, umiditatea arzătoare, copacii, vegetația în stare de grație, casele, palatele, mânăstirile, bisericile, străzile înguste, curțile interioare, fântânile, piscinele hotelurilor, tarabele, muzica, se reped asupra ta ca un uragan de voluptate și de preamărire a vieții.

Te simți ca încoronat de briză și umiditate. Să fii acolo, în orașul acela, să nu faci nimic altceva decât să fii acolo se percepe ca un succes al existenței, un succes al vieții.

Oriunde aș fi, port mereu cu mine stafiile mele. Când călătoresc, călătoresc ele.

Dacă privesc marea, privesc ele.

Stafiile mele din trecut sunt tot ceea ce sunt eu azi.

Am fost iubit și am fost urât, asta pot să văd.

Am provocat iubire și ură.

Trebuie să știi să găsești iubire și în faptul că ai fost disprețuit. Dacă cineva m-a urât, a fost pentru că mai întâi m-a iubit.

Nu poți ascunde faptul acesta, faptul că ai făcut rău altor persoane, pentru că e inerent vieții.

Faptul că i-ai făcut să sufere pe cei din familia ta este întotdeauna de neiertat și inevitabil.

Impunerea personalității tale și căutarea fericirii tale le fac rău celor pe care-i iubești sau i-ai iubit cel mai mult.

Nu există tihnă în viață.

Nu poți pretinde să duci o viață liniștită. Viața e orice altceva, dar nu ceva liniștit.

Viața înseamnă pasiune. Viața este Arnold.

Cred că le-am făcut cu adevărat rău numai câtorva persoane, două, trei, toate din familia mea. Pentru că tot ceea ce este important se petrece în familie.

Suferința provocată persoanelor străine de familia ta este o suferință iluzorie, nu există. Din simplul motiv că suferința vine din iubire, iar iubirea se oferă în familie.

Oamenii normali îi fac să sufere numai pe cei din familia lor, pentru că acolo este iubirea.

Cred că l-am văzut acum vreo patruzeci de ani, și în seara asta l-am revăzut. A venit la prezentarea romanului meu, într-un oraș din sudul Spaniei. După prezentare, au fost destui cititori care au venit să vorbească cu mine și să le dau autograf. Mi-a atras atenția un bărbat care mi se părea cunoscut. Forma feței, frizura, privirea.

M-am gândit că-l știam de undeva.

Patruzeci de ani, poate chiar patruzeci și doi trecuseră de când nu-l mai văzusem.

Când mi-a dat cartea să i-o semnez, mi-a întins mâna, iar eu i-am strâns-o. Atunci mi-a spus:

— Sunt vărul tău, Benito, fiul lui José și al lui Adoración.

Am încremenit. M-au cuprins emoțiile. Nu știam ce să-i zic. L-am întrebat despre cei doi frați ai săi, ceilalți verișori ai mei.

Mi-a zis că trăiesc.

— Trăiesc, asta mi-a zis, ca și cum ar fi știut că după patruzeci de ani aceasta-i singura veste care contează. Nu contează dacă lucrează sau nu, dacă locuiesc la Madrid sau la Paris, într-un sat sau pe o insulă, dacă sunt bogați sau săraci, dacă sunt burlaci sau căsătoriți, văduvi sau preoți.

Contează doar asta: „trăiesc".

Am deschis cartea ca să i-o semnez și atunci m-a întrebat:

— Apar și eu în carte, nu-i așa? N-am știut ce să-i zic, dar da, apare în carte. E în carte, apare în romanul meu.

Era vărul meu primar.

Maică-sa, Adoración, era sora mai mare.

Cele două surori — mama mea și mama lui — îmi răsar în minte, împreună din nou, așa cum erau mereu în urmă cu patruzeci și cinci de ani, pentru că nu erau doar surori, ci și foarte bune prietene. Fiind mai mare, Adoración era cea care comanda, pe ea pica greul deciziilor. Era inteligentă, simpatică, binevoitoare, veselă. Avea carismă, era o femeie copleșitoare și plină de viață. Știu că mama o iubea mult, dar s-a întâmplat atât de demult, încât pare că nu s-a întâmplat niciodată.

Eu și Benito continuam să stăm acolo, privindu-ne, iar eu nu știam ce să-i spun. Nu puteam să ne manifestăm dragostea, nici măcar să ne pupăm, dar eu ardeam pe dinăuntru.

Se lăsase, brusc, liniștea.

— Ai copii? l-am întrebat într-un târziu.

Mi-a zâmbit și a arătat cu degetul spre un tânăr și o tânără din cealaltă parte a sălii.

— Ăia doi de acolo.

I-am privit și mi s-au părut doi îngeri.

Erau doi îngeri.

Apăruse ceva sfânt, în sfârșit.

Cel mai mare era un băiat înalt, mult mai înalt decât Bra sau Valdi, mai înalt decât oricare membru din familia noastră: un băiat frumos, zâmbitor, cu barbă, chipeș. La fată nici nu am putut să mă uit, nu am avut curajul de-a o privi.

Nu știu dacă a fost un gest de lașitate.

Am simțit o dragoste adâncă pentru copiii vărului meu, mi s-a părut că erau și copiii mei.

— Sunt și copiii mei, mamă, i-am zis mamei mele, fantomei ei.

Ar fi trebuit să-l îmbrățișez pe Benito. Dar mereu îi încurcasem numele cu cel al fraților săi, nu reușesc să țin bine minte. Avea doi frați: unul se numea Luis Alfonso, celălalt Armando, sau poate că Luis Armando și celălalt Alfonso.

Verișori primari ale căror nume s-au evaporat.

M-a rugat să scriu următoarea dedicație: „Lui Benito, fiul lui José și al lui Adoración." Așa am scris și am adăugat: „și o îmbrățișare de la vărul tău primar".

A plecat cu cartea semnată, copiii lui îl așteptau, zâmbind. Păreau fericiți să aibă un tată care apare în carte. Cum Dumnezeu de ne-am înstrăinat atât de mult? Acesta pare să fie destinul vieții mele.

Organizatorii evenimentului au observat că Benito nu era un cititor oarecare, nici vorbă. Au observat că se întâmplă ceva cu mine. Când neliniștea mă copleșește, nu mai aud ce-mi spun oamenii și pătrund într-un tunel.

Restul nopții am rămas în tunel, gândindu-mă la Benito. Poate că lucrul cel mai extraordinar a fost că înfățișarea sa mi s-a părut cunoscută. M-am gândit la aceste două cuvinte: „văr primar"[3], conțin un abis. Conțin cuvântul „frate", adică fiu al mamei tale și al tatălui tău.

Câți ani o fi având? De câte ori s-o fi căsătorit? Când s-a căsătorit? Ce lucrează? Îi merge bine?

Publicarea romanului meu a fost un soi de magnet care a atras spre carte tot restul familiei mele, împrăștiată prin Spania, mai ales pe verișori. Verișori primari. Unora le place cartea, bănuiesc că altora nu.

Dar mie, îmi place?

Cred că mă pregătesc de plecare de pe lumea asta și o fac în stilul meu.

Ce aș fi simțit eu dacă un văr primar de-ai mei ar fi scris o carte despre familia noastră?

Aș fi citit-o cu inima strânsă. Cred că aș fi plâns, pentru că simplul fapt de a scrie povestea morților noștri este frumusețe în sine. Să-i aduci pe morți în prezent nu poate fi rău niciodată.

Dacă nu-i aduci, mor și mai mult.

Nu se poate să moară și să tot moară, mai ales când stă în puterile tale să eviți asta.

Cu siguranță că Benito are în inimă un altar unde stau părinții lui, unchiul și mătușa mea, și el îi contemplă în fiecare zi. Benito nu a simțit nevoia să scrie o carte, îi e suficient să-i poarte în inimă pe José și pe Adoración. Îi invidiez austeritatea, încrederea nestrămutată a inimii lui.

Mie nu-mi era îndeajuns să-mi port părinții în inimă; eu a trebuit să le actualizez viețile și poate că tocmai de asta Benito s-a uitat la mine într-un fel care includea, mai mult decât un reproș, o dureroasă intuiție a slăbiciunii mele umane. Dar fără slăbiciunea asta a mea, nu ne-am fi revăzut niciodată.

Nu aș fi văzut niciodată zâmbetul inocent și bun al fiului său, chiar dacă l-am văzut numai pentru o secundă.

Nu, nu a fost atât de blamabil, sau de stupid, sau de nepotrivit ceea ce am făcut.

A avut sens.

Incredibil este că nu cred să fi luat eu acea decizie.

Cine a luat-o?

Poate că decizia aia nu a venit din cele mai inexplicabile întunecimi, poate că morții nu mai interferează cu viitorul din trecutul lor dureros. Dacă nu aș fi scris o carte despre familia mea, nu i-aș fi revăzut pe verișorii mei.

Nu aș mai fi știut nimic de ei.

Să știu de ei este important.

Să știu că sunt vii, că se bucură de viață și că bezna din care venim cu toții s-a luminat puțin până la urmă. Părinții lor erau frați. Noi nu mai suntem nimic. Legătura a dispărut, ca să nu mai

zic de cea dintre copiii lor și ai mei. Și, brusc, apare un roman în care apărem toți și legătura se reface.

Romanul acela părea o euharistie.

O speranță în mijlocul muțeniei universale.

Faza e că mulți dintre verișorii mei, dintre cei care au mai rămas din familiile părinților mei, au citit cartea.

Și iată cum o familie care nu a însemnat nimic niciodată, care niciodată nu a fost exemplară, care nu mai știa ce înseamnă fraternitatea, care își distrusese memoria comună, o familie în care nu mai existam unii pentru alții, acum e cunoscută public.

E ciudat, clar.

E o ciudățenie care mă fascinează.

Nu ne puteam privi în ochi eu și Benito, nici nu ne-am îmbrățișat, doar am dat mâna.

Totuși, el purta carnea mamei mele, așa cum eu purtam carnea mamei lui, pentru că mamele noastre au fost surori. Iar trăsăturile lui erau asemănătoare cu ale mele. Această asemănare anatomică era ceva real și biologic. Nu mai aveam o relație familială, ci biologică, singura care e sigură, tulburătoare și indiscutabilă.

Benito semăna mult cu Monteverdi, unchiul lui, fratele mai mic al mamei sale. Marele Monteverdi care a rămas holtei, a murit singur, a murit beat de secrete de familie. Bietul Monteverdi. Noroc și suferință totodată, și zic noroc pentru că eroismul de a muri fără să știi de ce ai trăit mă copleșește în momentul acesta.

În familia mamei mele au fost șase frați, numai eu mi-i mai amintesc.

Mai trăiește unul singur, îl cheamă Cristóbal. Copiii lui, așadar verișorii mei, insistă să mă duc să-l văd, dar eu nu vreau. Copiii lui Cristóbal au citit romanul și imediat au vrut să mă duc să-l văd, dar nu pot, nu am curaj, nu am forța de a sfida faptele, pentru că de fapt am inventat totul.

Numai el a mai rămas.

A mai rămas numai Cristóbal, pierdut într-un apartament închiriat de la stat, la periferia Madridului, așteptând să-i sune ceasul.

Iar odată cu el vor dispărea toți frații.

Nimeni nu și-i amintește cu pasiunea cu care mi-i amintesc eu. Dacă nici pasiunea asta nu e dragoste, atunci cineva să-mi spună ce-i.

---

3 „Primo hermano“, în spaniolă. Pentru a se putea înțelege continuarea, trebuie precizat că „hermano“ înseamnă „frate“ (n.tr.).

Familia din partea mamei era diferită de cea din partea tatălui, foarte diferită. Mereu mi-au plăcut mai mult cei din partea tatălui, dar ce mai contează asta, cui să-i mai pese de această preferință când toate ajung cenușă, e o vanitate aproape ridicolă.

Dar printre rudele mamei au fost doi îngeri: mătușa Reme și soțul ei. Până și în trecut se duce un război. Morții unei familii luptând împotriva morților din cealaltă familie, pentru a vedea cine obține cel mai bun loc în memoria mea.

Exact în clipa când scriu astea, Lucía, verișoara mea primară, fiica lui Rahma, îmi trimite pe WhatsApp fotografii cu bunica mea.

Și fotografii cu tata și cu fratele lui, amândoi au lucrat la aceeași firmă. Îi retrimit fratelui meu fotografiile. El îmi răspunde întrebându-mă de unde am scos fotografiile alea. Fratele meu zice: „Ce elegant e tatăl tău în fotografia asta".

Nu spune „ce elegant e tata".

Iar asta este foarte important.

În alegerea de a spune „tatăl tău" în loc de „tata" stă întregul mister al familiei.

Nu am vrut să împărtășim sau să exteriorizăm legăturile.

Am preferat să fim singuri, fiecare cu legăturile lui. Și cred că alegerea asta a fost specială, diferită, originală. A fost o alegere determinantă, ne influențează la infinit.

Când mama vorbea cu mine despre tatăl meu, nu spunea niciodată „tata", iar tata făcea la fel în cazul mamei, nici el nu zicea „mama". Mereu zicea „maică-ta".

Nu a zis niciodată „întreab-o pe mama".

De asta, acum, fratele meu îmi spune „ce elegant e tatăl tău în fotografia asta".

Dar eu i-am răspuns „da, ce elegant e tata". Și probabil că răspunsul meu pe WhatsApp l-a pus pe gânduri. Și a înțeles perfect ce voiam să-i spun.

Ce s-a întâmplat în viața celor trei frați de au ajuns să rupă legăturile primite la venirea pe lume în aceeași familie?

Iată-i pe toți trei:

E o fotografie din anii cincizeci. Nimeni nu știe dacă din 1951 sau 1958, cu siguranță a fost făcută în acel interval, dar nu e datată. Cei rămași în viață se dau de ceasul morții pentru o cât mai exactă datare a trecutului. Cred, pentru că sunt ghicitor, că este din 1954, cam pe-acolo.

Conversațiile dintre cei trei frați din ziua când a fost făcută fotografia au fost uitate, au dispărut. Dar e cert că ele au existat.

Acele conversații continuă în trecut, pentru că trecutul e un act de frumusețe. Am făcut un pas înainte, un pas uriaș, și frumusețea mi-a apărut drept singura explicație a misterului vieții.

Fiecare dintre cei trei avea o viață de dus la capăt, și totuși, iată-i acolo, împreună.

Împreună, cei trei frați.

Bach la stânga, Rahmaninov la dreapta. În mijloc, mătușa mea, Esmeralda, căreia nu i-am dat niciun supranume de muzician în cartea asta pentru că nu am curajul necesar, pentru că trăiește și pentru că am văzut-o o singură dată în viața mea.

De fiecare dată când bunica mea îi vedea împreună pe toți trei, trebuie să se fi simțit fericită și binecuvântată.

Dar bunicul meu, oare mai trăia?

Da, într-adevăr, mai trăia când a fost făcută fotografia. E un exorcism ceea ce fac eu aici, e cea mai lungă călătorie cosmică făcută vreodată de un om.

Râd de călătoriile spațiale.

Râd de călătoriile pe planete sau stele aflate la milioane de ani lumină de Terra.

Călătoriile alea sunt o nimica toată.

Cea mai mare călătorie este în împărăția unde se află ele, ființele pe care le-am iubit și care au plecat, lăsându-ne vulnerabili pentru totdeauna.

Ziua în care a fost făcută fotografia putea fi una de primăvară sau de toamnă, de la jumătatea

lui mai, sau de la începutul lui octombrie. Deduc din hainele cu care sunt îmbrăcați. Sau poate că era iunie, căci ea, mătușa mea, poartă mâneci scurte, sau poate că o fi fost jumătatea lui septembrie.

Dintre cei trei, numai ea mai trăiește.

Cei doi frați au murit.

Esmeralda trăiește într-un oraș spaniol, dar numele lui nu mi-e cunoscut.

Bach și Rahma au murit, da, așa este, au murit departe unul de celălalt. Mai întâi a murit Bach, apoi Rahma.

Pentru mine, cei trei din fotografie au fost ultimii trei romantici: cel din dreapta este Lord Byron, femeia din mijloc este Mary, iar bărbatul din stânga este Percy B. Shelley.

Încerc să dorm tot mai mult, imaginea patului meu mă liniștește, îl simt ca pe locul în care dispar. Mă droghez pentru a dormi mai mult, pentru ca Arnold să tacă, recunosc asta cu seninătate, pentru că asta este ceea ce se întâmplă. Pentru ca Arnold să dispară. Singurul țel al vieții mele este de a-l face pe Arnold să dispară. Bănuiesc că asta li se întâmplă multor oameni de vârsta mea. Într-o zi, l-am auzit pe un prieten spunând că soția lui, care e scriitoare, a ajuns dependentă, pentru că făcea abuz de pastile ca să poată dormi.

Atunci când dormi, nu mai ești nici vinovat, nici nu mai poți comite greșeli, fiind în același timp viu. Cât timp dormi, nu ești mort. Nu trebuie să faci față nici nemulțumirii, nici frustrării, nici eșecului, pentru că dormi, dar ești prezent.

Să dorm cât mai multe ore a ajuns să fie, în viața mea actuală, un obiectiv militar pentru sănătatea mea fizică și psihică.

Li s-a întâmplat multor oameni, oameni care încearcă să scape prin somn de eșecuri, așa cum s-a întâmplat cu Marilyn Monroe sau Amy Winehouse. Nu luau pastile pentru a se trezi odihnite și a merge mai departe; le luau ca să scape de vocile, faptele, decepțiile și nenorocirile personale.

Firește că pastilele astea ne mănâncă neuronii, dar m-au ajutat să-mi văd patul ca pe un drum spre locuri extraordinare.

Acolo voiam să ajung, în acele locuri.

Nu e vorba de visele ciudate pe care le am, toată lumea are vise ciudate, ci de profunzimea pe care o găsesc în pat, iar acea profunzime crește în camerele de hotel, acolo unde a fi singur înseamnă a fi aproape de pacea sufletească. Iubesc așternuturile. Să-mi întind picioarele goale până la capătul plăpumii, să simt acel spațiu neexplorat și apoi să încep să-mi amintesc toate paturile în care am dormit.

Cât de singur am ajuns, locul ăsta este aproape un altar.

Nu mi-aș fi putut imagina că voi reuși să trăiesc cu sentimentul ăsta, care pentru mulți este natural. Cât de singură trebuie să se fi simțit mama după ce a rămas văduvă. Mi-o închipui în altarul în care mă aflu eu.

Toți suntem apăsați de propriul nostru Arnold. Arnold, dătătorul de altare. Nu există bărbat și nici femeie care să nu aibă un Arnold.

Somnul te apropie de morții tăi, ei te ating când dormi.

Nu îndrăznesc să te atingă când ești treaz, te ating când te prăbușești în abisul acela.

Să dormi fără întrerupere multe ore, ca atunci când erai copil, și să te trezești pentru a continua să fii plin de entuziasm, să te trezești plin de bucurie, căci atunci trupul tău era proaspăt și sufletul la fel.

Uneori mă gândesc că n-am știut să înțeleg nimic. Iar acum, când am cincizeci și șase de ani și peste șase luni voi face cincizeci și șapte, văd că din cenușa trecutului meu se înalță o dorință și nu știu ce este.

Crezusem că am văzut multe în viață, dar era o minciună. Nu văzusem nimic, până când nu am dat peste asta, ceva cu totul nou, și care tocmai mi s-a arătat.

Este frumusețea.

Frumusețea care se dovedește a fi ultima invitată în viața mea. O caut peste tot, e nouă în inima mea.

Viața oricărui om este chemată să descopere frumusețea și frumusețea este peste tot, în toate locurile vizibile și invizibile.

Astăzi sunt la Zürich, mă aflu aici pentru că Mo a fost invitată să predea un semestru la universitatea de aici. Am senzația că mă târăsc prin lume. Nu că aș călători prin lume. Nu vreau să călătoresc. Cel care călătorește, nu-și apropriază ceea ce vede. Îmi place expresia „mă târăsc prin lume“ pentru că înseamnă să călătorești cu inima în țărână.

În după-amiaza asta mă întorc la Madrid.

În aceste zile la Zürich am fost obsedat de lac. Foarte mulți oameni s-au refugiat în orașul acesta, oameni care fugeau, sau oameni care nu aveau altundeva unde să meargă, dezertori, revoluționari, scriitori, pictori, artiști, filosofi, aristocrați faliți, exilați de toate soiurile. Scriitorul irlandez James Joyce este îngropat aici; la fel și Elias Canetti. Sunt unul lângă celălalt. Le-am văzut mormintele azi-dimineață. Tot în Zürich a apărut și dadaismul, care ura convențiile, lua burghezia în răspăr și căuta o libertate care nu există, dar cel puțin o căuta. Se spune că poetul dadaist Tristan Tzara și revoluționarul Lenin, care a locuit aici în 1916, au jucat o dată șah fără să știe nimic unul despre celălalt, așa cum joacă doi necunoscuți, din întâmplare. Dadaismul este tinerețea secolului XX. Apoi ni s-a dat nouă să trăim maturitatea și bătrânețea secolului.

Dacă tot au fost la Zürich atâția oameni celebri, mi-ar fi plăcut ca și mama și tata să fi fost la Zürich. Și, ca de obicei, mi-a venit în minte întrebarea cum ar fi fost viața mea dacă tata și mama s-ar fi născut și ar fi trăit la Zürich.

Așa îi port cu mine, inventându-le vieți noi în care apar mereu și eu. M-am gândit că Bach ar fi fost ceasornicar, iar Wagner vânzătoare la ceasornicărie, sau invers, nu contează. Important este să fie împreună. În Zürich, totul ține de ceasuri. Întregul oraș este o vitrină cu ceasuri de lux.

Să dai timpului luxul timpului, asta înseamnă ceasurile de aur.

Poate că nemurirea este un lac cu un mic cuter în mijlocul apei, într-o zi cu soare cu dinți, un soare încețoșat, cu lumină puternică, dar nu caldă, o lumină mai degrabă rece din cauza brizei, un soare amestecat cu vestirea sosirii lunii, ca și cum apusul ar fi prezent deja, iar cuterul ar emana un miros sfânt de lemn, lemnul din care s-a făcut ambarcațiunea aceea, și pe punte ar sta o familie, un bărbat, o femeie și copiii lor, iar copiii s-ar uita la părinții lor cu o sclipire rea în ochi, o sclipire care vorbește despre moarte și pierdere, iar cuterul s-ar mișca lent, câțiva pescăruși ar coborî din cer și s-ar lăsa pe apă și, din când în când, mama ar arăta cu degetul spre cer, indicând un loc anume, apoi și-ar lăsa mâna în jos încet, până ar scufunda-o în apă și ar simți răceala apelor provenite din zăpada topită a iernii.

Toate astea le-am văzut pe lacul din Zürich.

Mi-am văzut familia într-un punct al eternității.

Mă sperie stăruința ideii de sinucidere, nu-mi dă pace nicio clipă. Și sinuciderea se moștenește. Avem cuvinte noi: „biologie“, „genetică“, „ADN“, sunt metafore futuriste, sunt cuvinte avangardiste pentru a numi ceva ce a fost dintotdeauna acolo: întunecata forță a vieții care trece de la părinți la copii, de când a apărut inteligența omenească pe pământ.

Pentru că la sfârșitul timpului vom descoperi că Adam și Eva au fost adevărați, au locuit în casa ta, pentru că au fost tatăl și mama ta.

Iar acum trebuie să plec din Zürich.

Mi-am făcut bagajul, un geamantan micuț, iar străzile sunt scăldate de soare. Mo stă pe canapea și citește, așteaptă să vină clipa despărțirii.

Ea va rămâne la Zürich, eu voi pleca cu avionul, mă voi înălța până la nori, voi zbura peste Alpi, iar ea va sta în continuare acasă, vom fi la mii de kilometri distanță, dar frumusețea va continua să trăiască în inimile noastre.

Odată găsită, nu mai pleacă.

O să mă uit la ea în fotografiile de pe Facebook, pentru că îmi place să mă uit la fotografiile cu ea, în acele fotografii Mo se transformă într-o altă femeie; poate că acesta este unul dintre marile ei mistere.

Mereu i-am spus lui Mo că aparatul foto o iubește.

Când spunem că o persoană e fotogenică sau că aparatul foto o iubește, nu suntem conștienți că de fapt cine ne iubește este lumina soarelui, căci asta înseamnă fotografia: iubirea luminii pentru corpul tău, căderea luminii asupra cărnii tale trecătoare.

Așa că mă uit la fotografiile cu Mo și văd în ele o altă persoană.

Când o am în fața ochilor, este ca și cum nu aș vedea-o pe de-a-ntregul, de aceea mă uit la poze cu ea.

Și mă îndrăgostesc de pozele alea.

Iar Arnold se îndrăgostește și el.

În momentul acesta, mă aflu într-un oraș numit Póvoa de Varzim, în Portugalia. Din camera mea de hotel contemplu oceanul. E înspăimântător, plin de valuri violente. Oricare dintre valurile alea m-ar putea ucide.

E Atlanticul.

Oceanul e o preajmă, o avertizare, o capcană, o armată care încercuiește pământul, o prezență a vidului cosmic.

Îmi amintesc de poezia lui Eliot.

Morții mă cheamă din nou. Și pe Eliot îl chemau morții, îi vedea pretutindeni. Cum să nu îi vezi pe morți dacă vrei să vezi viața.

Moartea te face dependent de ea.

Valurile alea furioase mă sfidează.

Îl sun pe Bra. Îmi răspunde. Vorbim șapte minute care-mi alină sufletul.

Închid telefonul, sunt lungit pe pat. Îmi las telefonul pe piept ca și cum ar fi fost un pistol, un crucifix, un pumnal, un sacrament.

Aud un zgomot, foarte slab, dar îl aud. Mă ridic din pat și încerc să-mi dau seama de unde vine. Îmi lipesc urechea de pereți. Nu pare să vină din camera alăturată. Celălalt perete e exterior, dă spre scara de incendiu. Deschid ușa camerei mele și mă uit la scara de incendiu.

Este o scară obișnuită, lipită de clădire, inertă, ruginită, mâncată de umiditate și de sarea marină.

Mă întorc în cameră cu un sentiment de neajutorare amestecat cu o senzație de excentricitate.

Nu reușesc să localizez zgomotul.

Îmi amintesc de cuvintele psihiatrului meu american: de multe ori, aceste obsesii sunt în legătură cu ceva mai ascuns care se întâmplă în inconștientul nostru. Știu că asta-i adevărat, aceste zgomote mă anunță că există ceva acolo, jos, care-mi amintește că încă există.

Ce este?

Alți oameni nu trăiesc într-o asemenea agitație continuă, pentru că viața mea e așa, o continuă agitație, o coborâre în camerele aflate sub corpul meu.

Arnold peste tot.

Zgomotele alea sunt amintirea Răului, amintirea prezenței omului, prezenței nedreptății, prezenței nefericirii. Acesta este un alt cuvânt care apare mereu în viețile oamenilor: nefericirea.

Nu știu ce caută acolo nefericirea.

Ce este nefericirea?

Este Arnold.

Aud din nou zgomotul acela. Ies pe coridor. Sunt la etajul zece. Pe măsură ce înaintez pe hol, se aprind luminile, mereu sunt surprins de automatizarea asta atât de prezentă în hoteluri și care are ceva de supranatural. Brusc, când trec prin fața unei camere, aud gemete.

Sunt doi oameni care fac dragoste. Îi aud, pe el și pe ea, o voce de bărbat și una de femeie. Vorbesc în portugheză. De fapt, nu vorbesc, murmură. Mă simt ușor scandalizat. Îi aud și nu pot evita să nu mă întreb cine or fi.

Plăcere este ceea ce simt?

Ce este plăcerea?

Ea țipă, el scoate niște monosilabe.

Se aude pe tot coridorul.

Mă gândesc la camerista care va trebui să curețe resturile acestei scene de dragoste. Transpirație, spermă, mirosuri, fluide, prosoape, așternuturi umede.

Ce mai există dincolo de toate astea? Există ceva undeva?

Voința de a fi în alt corp este voința morții, mereu a fost așa pentru mine. În afară de situația în care celălalt corp este uns prin taina căsătoriei. N-am crezut niciodată în Dumnezeu, dar cred în instituția căsătoriei. Pare a fi o credință cu care m-am trezit peste noapte, pentru că-mi amintesc că am scris împotriva căsătoriei, am chestionat de mii de ori căsătoria și totuși, acum mi se pare un spațiu al adevărului. Poate că mă gândesc la căsnicia părinților mei, care a fost perfectă. Căsătoria a apărut pe lume pentru a ne apăra de noaptea sălbatică a tuturor morților, sau de neajunsul de a fi unul singur. Acest neajuns de a fi unul singur și de a te transforma în iluminarea de a fi doi se împlinește prin căsătorie.

Nu mă refer la cununia bisericească, evident.

Vorbesc despre relația ancestrală între doi oameni, al căror sex nu contează, ci contează uniunea.

Uniunea este frumusețea.

Căsătoria a apărut pe lume ca să nu mai fim unul, ci să devenim doi.

Așa cum au făcut tata și mama.

Nu mai vreau să continui să aud gemetele astea. Îmi vine să bat la ușă și să le spun amanților: „Bună, sunt preotul, am venit să vă cunun. Pentru că știu că nu sunteți cununați. Dacă ați fi, nu v-ați trage-o cu atâta patimă. Dar dragostea asta, făcută așa, cu atâta pasiune, fără să fie prin mijlocirea căsătoriei, vă va ucide“.

Vă va ucide.

De asta sunt aici, ca să vă cunun.

Aveți nevoie de liniște sufletească.

Pentru că niciun om nu poate să dăinuiască în pasiune, s-ar putea ca Bach să fi știut asta în anumite momente din viața lui, s-ar putea ca tocmai să-mi spună asta cu ajutorul zgomotului din camera mea, pentru că zgomotul din camera mea m-a făcut să ies pe coridor și să aud gemetele amanților.

Gemetele amanților sunt ridicole. Invenția voluptății a fost doar atât, o invenție. E numai biologie.

„Intră și cunună-i“, îmi zice Bach zâmbind.

„Căsătorește-i ca să aibă liniște, căci căsătoria ne dă liniște sufletească.“

Când eram copil, credeam că Dumnezeu se căsătorise cu Fecioara Maria. Îmi amintesc că la prima mea comuniune nu exista în mine niciun principiu religios în afară de vanitate. Vanitatea, mereu cu vanitatea de gât. Voiam ca Isus Cristos să coboare de pe cruce și să-mi spună ceva, să-mi spună „tu ești alesul“.

Acum am cincizeci și șase de ani, am Atlanticul în față și singurul absolut care-mi rămâne de cunoscut este moartea, pe care l-aș putea cunoaște chiar acum, căci valurile sunt imense. În zece minute aș muri înecat. Nu cred. Știu să înot, aș lupta pentru viața mea. Ar dura mai mult de zece minute.

Ar dura două ore.

Două ore de chin, poate mai puțin, poate patruzeci de minute; există minunea asta de a măsura lucrurile.

Timpul se poate măsura, suferința nu.

Mă mâhnește mulțimea de valuri care ajung pe plajă, o mulțime furioasă, milioane de valuri din toate oceanele Pământului care mor pe plajă fără să aibă conștiința a ceva și bine că nu o au. Dar toate aceste valuri uriașe din fața mea sunt de o frumusețe cumplită, aici, în Póvoa de Varzim, valuri care mă cheamă.

Totul mă cheamă.

Tata a fost cel care mi-a arătat marea și nu mă pot întoarce la clipa aia, la acea prezentare, la ziua când tata m-a dus să văd marea.

Singura modalitate de a poseda valurile acelea este să le fac să se spargă de corpul meu, de fața mea, de brațele mele.

Toate ființele umane care se căsătoresc în clipa asta sunt bucuria. Căsnicia părinților mei a însemnat onestitate, stabilitate, fermitate, edificare. A fost un castel. Au construit un castel. Așa că trebuie să-i pomenesc și din perspectiva căsniciei, pentru că au fost căsătoriți.

Uitasem de acea perfecțiune care i-a ajutat să-și împlinească viețile: erau căsătoriți. Datorită căsniciei, trecerea lor prin lume a avut delicatețe și stabilitate.

„Stabilitate“ este un cuvânt fundamental în viața omenească. Stabilitatea este frumusețe și bucurie.

Pe lângă cuvântul „stabilitate“, mai este unul foarte frumos: „sorginte“.

S-au căsătorit pe 1 ianuarie 1960, dar au ascuns data, au aruncat-o în mare, în valuri, în valuri ca astea pe care le am acum dinainte. Valurile din 1960 sunt aceleași valuri în 2019.

Legătura lor prin căsătorie a fost tot ce au avut mai trainic în viețile lor și din trăinicia aceea am apărut eu și fratele meu. Legătura aceea dintre ei nu era niciodată rostită, dar exista. Cum poate fi ceva nerostit esența și motorul vieții?

Așa a fost.

Oamenii vorbesc puțin despre căsniciile lor, de multe ori le ascund, deși sunt tot ce li s-a întâmplat mai important în viață. Faci cunoștință cu o persoană și în loc să-ți vorbească de căsnicia ei, începe să-și vorbească despre locul de muncă, sau de călătorii, de politică, de fotbal, de filme sau de economie.

Ne e teamă să vorbim despre ceea ce ne provoacă teamă. Căsnicia ne stârnește teamă, căci este teama însăși.

Ar fi trebuit să ne fie de ajuns să fim căsătoriți, dar cineva a conchis că asta nu-i de ajuns.

De unde mă aflu acum, în Póvoa de Varzim, faci cu mașina mai puțin de jumătate de oră până la Porto.

Am toată ziua liberă, e sâmbătă. Așa că m-am urcat într-o mașină care m-a dus la Porto.

Au trecut aproape șaisprezece ani de când am fost la Porto, în Săptămâna Mare din 2003. Acum e februarie, 2019, atunci era aprilie, 2003. Cumpăraserăm o mașină, un Renault și am mers toată familia în Portugalia.

Îmi amintesc foarte bine călătoria aceea. Bra și Valdi erau niște țânci, firește. Sunt sigur că nu-și mai amintesc. Aveam un chef nebun să probez mașina aia și să merg undeva cu ea, oriunde.

Am mers în Portugalia toți patru.

Acum sunt singur.

Fac o analiză sumară, încerc să îmi dau seama cine am fost în 2003 și cine sunt acum, în 2019.

Nu văd legătura, nu găsesc ușa care duce de la un bărbat la alt bărbat, ușa aia ar trebui să fie un corp.

Ar trebui să fie corpul meu.

Mă uit la râul Duero și îmi amintesc că în 2003 am fost fascinat de delta lui. Verbul „a fascina“ nu se potrivește clasei mele sociale. Cei din clasa mea folosim „a plăcea“. Nu m-a fascinat nimic în viața asta pentru că nu mi-am putut permite, mie lucrurile mi-au plăcut, dar nu m-au fascinat. Tata nu a folosit niciodată „a fascina“, iar mama nici nu știa ce înseamnă verbul acela. Totuși, am sfârșit prin a-l folosi, și de fiecare dată când îl folosesc, mă îndepărtez de Bach și Wagner, iar asta mă îngrozește. În prezența lor, niciodată n-am folosit cuvinte pe care ei nu le cunoșteau.

Suntem felul în care vorbim și trebuie să rămânem fideli acelui fel de a vorbi, pentru că este patrimoniul nostru moral. Nu avem altul. Oamenii ca mine nu pot folosi „a fascina“, plus o grămadă de alte cuvinte de care am fost jefuiți în noaptea istoriei.

Am venit la Porto cu un prieten. Suntem de aceeași vârstă.

Îmi spune întâmplări din viața lui și eu îi spun din viața mea, printr-o înțelegere tacită, bazată pe generozitate și atenție. Dacă ți se fac mărturisiri, faci și tu mărturisiri și așa timpul trece mai repede, nici nu-l simți, căci mărturisirile au ceva de tauromahie. Înserarea se lasă peste Porto. Și pentru că ne considerăm destul de străini unul de celălalt, ne facem tot mai multe mărturisiri. Prietenul meu își deschide sufletul, eu îl deschid pe al meu.

Ne oprim la o terasă. Beau o Coca-Cola zero, el bea o bere.

Orașul e acolo, înserarea face tot mai mult loc nopții și-mi vin din nou în minte amintirile din călătoria aceea din 2003. Bra și Valdi erau foarte mici, De atunci au trecut șaisprezece ani și copiii ăia sunt acum bărbați și enigma asta a transformării unui copil într-un bărbat mă uluiește, mă entuziasmează și mă înnebunește.

Pentru că un copil nu-și poate aminti cum era când era copil. Are nevoie ca părinții lui să-i spună cum a fost. Niciodată n-am putut să mă văd copil. Tata și mama mi-au povestit câte ceva, după ce am crescut.

Nici Bra și nici Valdi nu au cum să știe cum a fost acea călătorie la Porto, în 2003. Doar eu știu. Aștept să mă întrebe cum a fost. Când eram deja adult, tatălui meu îi plăcea mult să-mi povestească despre unele dintre călătoriile pe care le-am făcut când eram copil. Nu vreau să zic că-

mi spunea multe chestii, câteva fraze, acolo, dar erau fraze de aur care mi se întipăreau în inimă: „Când am fost la fratele meu, în Lugo, de Săptămâna Mare, în 1970, mâncai doar calamar prăjit, nu mâncai altceva nici în ruptul capului, numai calamar“.

Atunci, în 1970, mă privea cu o duioșie cum nu am mai văzut niciodată de atunci. De asta sunt obsedat de toate aceste amintiri, care vor sfârși prin a mă ucide, amintiri întemeiate poate pe o singură întrebare: de ce m-a iubit tata atât de mult?

Nu am meritat.

Drumul acela l-am făcut cu mașina tatei, un Seat 124 recent cumpărat. Un drum de o mie de kilometri.

Mă uit la prietenul meu care-și vede de bere. Mă uit la coca-cola mea și acum văd limpede un motiv pentru a continua să trăiesc: să aștept, să aștept ca fiii mei, într-o bună zi, să vrea să afle cum a fost acea călătorie.

Și atunci o să-mi amintesc de acea frază sfântă izvorâtă de pe buzele de aur ale tatălui meu, de privirea lui minunată, de nesfârșita lui iubire pentru mine, căci din iubirea lui nesfârșită au răsărit cuvintele astea: „mâncai numai calamar prăjit“.

Am mâncat pentru tine, tată, pentru ca într-o zi fraza aia și faptul că mâncam numai calamar prăjit să fie pasajul acesta prin care vii la mine.

Mai târziu, la hotel, stând în fotoliu și auzind marea în depărtare, cu briza intrând prin ușa deschisă a balconului, am început să mă gândesc la moarte, să mă gândesc cu adevărat.

Nu la moarte în general, ci la a mea.

Cum va fi?

Oamenii nu știu să se gândească la propria moarte: de câte ori se gândesc la moarte, se gândesc la moartea celorlalți, la a altora, oameni pe care i-au iubit sau i-au disprețuit, dar nu la cea proprie.

Nu știm să facem acest exercițiu de inteligență. Nu e plăcut să-l faci.

Mă joc cu ideea că e un pistol pe masă. Armele trebuie să miroasă a ceva, a metal, a fier, a vaselină. Îmi imaginez mirosul ăla, sunt foarte sensibil la mirosuri. Pentru că viața a fost, înainte de orice altceva, un miros. Mirosul unei arme de foc e de neuitat. Mirosul ăla îți rămâne pe degete.

Când am făcut armata, mi-am dat seama cât de ucigaș e un glonț. Până nu vezi, nu-ți poți închipui ce face un glonț. O împușcătură e o abstracție până când vezi ce face. La poligonul de tragere era o veche grindă de fier, rămasă acolo de la vreun șantier. Era alături de țintele la care trăgeam. Într-o zi, când m-am dus să verific ținta în care trăsesem, m-am uitat atent la grindă. Avea urme de gloanțe care nu nimeriseră ținta. Gloanțele alea făcuseră niște găuri perfecte în grinda de fier. Mi-am imaginat găurile alea, perforările alea într-un corp omenesc. A fost ca o revelație. Am înțeles mai bine moartea cauzată de armele de foc.

Armele de foc au avantajul de a te duce în pragul morții în cea mai rapidă manieră imaginabilă. Creează simultaneitate între viață și dispariția vieții. De aceea sunt interzise peste tot, mai puțin în Statele Unite, unde pasiunea aceea pentru imediatețea morții încă nu a fost prescrisă.

Mi-au venit în minte Ernest Hemingway și Mariano José de Larra. Ambii s-au sinucis așa, cu arme de foc. Mi-am amintit și de președintele chilian Salvador Allende, care s-a sinucis la 11 septembrie 1973, ca urmare a loviturii de stat împotriva guvernului său și a sălbaticului atac armat asupra palatului La Moneda. Stânga nu a recunoscut sinuciderea lui și timp îndelungat a susținut că fusese asasinat de militarii care dăduseră lovitura de stat. Acum se acceptă că Allende a decis să-și tragă un glonț și gestul acesta conține mai multă onestitate decât presupusa sa asasinare de către militari, căci nu le-a dat nicio opțiune, iar asta contează. Contează mult pentru că presupune un act de conștiință, în care capitularea nu e nici măcar o ipoteză. Cine nu se sinucide speră în adâncul său să nu fie ucis de ceilalți, deschizând astfel ușa rugăminții de îndurare. Allende nu a vrut să lase loc nici măcar sugerării unei ipotetice îndurări, nu a vrut să ajungă să depindă de o decizie, nu a vrut nici măcar să se uite în ochii mizerabililor care veneau să distrugă democrația. Nici să-i insulte, nici să le vorbească, nici să le spună pe nume, nici să-i condamne, nu a vrut nimic. De aceea, glonțul care i-a împrăștiat creierii a fost un glonț bun din punct de vedere moral, un glonț curajos, plin de necesitate. De fapt, au fost două gloanțe, pentru că Allende s-a folosit de arma sa automată pentru a se împușca în cap și în față. Cele două gloanțe i-au distrus oasele feței. Legiștii au constatat că fața îi era de nerecunoscut. Autopsia lui Allende a revelat ceva surprinzător: președintele chilian avea ficatul, inima, rinichii și plămânii în stare bună de sănătate, ca și cum ar fi fost organele unui tânăr, ceva destul de rar la un bărbat de șaizeci și cinci de ani.

Faptul că avea organele sănătoase înseamnă, în mod simbolic, că democrația are de-a face cu bucuria, așa vreau eu să văd lucrurile. Ar mai fi putut să trăiască încă mulți ani. Dată fiind sănătatea organelor sale interne, Allende ar fi ajuns nonagenar.

Mă emoționează luciditatea lui Allende, mă emoționează că nu a șovăit nicio clipă. Știa foarte bine ce are de făcut și determinarea lui continuă să ne inspire. Pe mine mă inspiră, îmi spune că există oameni care au meritat să trăiască, oameni care călăuzesc omenirea spre un loc plin de demnitate.

Nu se poate trăi fără demnitate.

Continui să mă joc cu ideea pistolului pe masă, cu greaua lui arhitectură de fier, cu prezența lui impunătoare. Glonțul și împușcătura reprezintă zecimea de secundă în care corpul trece de la conștiență la inconștiență.

Dar ce-ar zice tata dacă m-ar vedea apărând lângă el cu o gaură în tâmplă.

Bach nu m-ar mai iubi.

Nu pot să o fac datorită lui.

Puterea ta ajunge până acolo, în acel necunoscut loc al conștiinței mele. Un mort îmi interzice să mă sinucid.

Nu ți-ar plăcea deloc să ajung la tine în asemenea condiții, cu un „nu“ spus vieții prin împușcarea corpului pe care tu și mama mi l-ați dat. Nu pot să o fac datorită vouă.

Datorită vouă, care sunteți morți.

Dar aș putea-o face din cauza celor care sunt în viață. Pentru că cei vii nu mi-au dat nimic.

Numai voi doi, care nici nu mă așteptați, nici nu vă amintiți, pentru că inventez totul; îmi imaginez că încă mă auziți, pentru că asta mă ajută să rămân în viață, să ajung la ea, la bucurie.

Normal că știu că inventez totul, că nu mă auziți, normal că știu că nimic nu a fost așa cum povestesc eu, știu că nu a fost atâta iubire, știu că totul a fost banal, știu că îmi doresc la nebunie să inventez această poveste de iubire, să-mi inventez viața, care nu e așa cum o povestesc eu, pentru că cel care povestește e Arnold, acea ființă posomorâtă și totodată mult prea luminoasă.

Niciodată nu va fi din disperare, nici din tristețe, nici din cine știe ce nenorocire.

Va fi din iubire de frumusețe.

Va fi pentru frumusețe.

Și pentru că bucuria dispare din inima mea.

Nu cred că frumusețea li se arată oamenilor în tinerețe, nici în floarea vieții. Se arată când totul începe să dispară. Se arată la vârsta de cincizeci și cinci, cincizeci și șase sau cincizeci și șapte de ani. Atunci, la vârsta aceea, începe să se lase văzută frumusețea care a stat ascunsă atâta vreme.

E de râsul lumii că tocmai eu mă gândesc la gloanțe, la găuri în corp, la grinzi perforate. Tocmai eu, care când mă duc la dentist mi se pare că mă duc la tăiere, eu, care nu suport nici cea mai mică înțepătură de ac în gingie, eu, care atunci când îmi schimb ochelarii, nu suport jetul de aer în pupile.

Și pe de altă parte, de unde naiba să fac eu rost de un pistol.

Nu e de vânzare la Carrefour, nici la Hipercor, nici la Zara.

Am tușit toată noaptea. Tusea nu m-a lăsat să dorm. Răcelile sunt cea mai indescifrabilă chestie din lume. Nimeni nu știe, în realitate, ce sunt. Cu atât mai puțin medicii. Cred că sunt o amintire puternică a primei nopți a inteligenței în luptă cu bacteriile.

Prima noapte în care Homo sapiens a fost conștient de corpul său, de dureri, de suferințe fizice, de transformarea suferinței fizice în acea categorie ciudată numită suferință psihică, alias Arnold.

Acum sunt din nou la Zürich.

Mo m-a așteptat în apartamentul ei.

Am ajuns aseară, de la Madrid, am ieșit să ne plimbăm prin oraș, în fiecare casă pe care o vedeam așezam o familie.

Familiile au întemeiat orașe lângă râuri și lacuri. I-am zis lui Mo că ar trebui să mergem la lac. Am luat tramvaiul și am mers să-l vedem. Nu are nume, i se zice lacul din Zürich. E tămăduitor lacul ăsta, de fiecare dată când îl văd mă liniștesc, mă calmez, îmi dă pace sufletească.

M-am gândit la singurătatea peștilor și la apele reci.

Adâncimea maximă a lacului este de 136 de metri. M-am gândit că și peștii formează familii, ciopoare, grupuri. Acolo, la adâncime, trebuie să fie pietre, nisip, beznă și nimic și așteptare.

M-am gândit la apa de la adâncime, pentru că apa de la suprafață e altfel decât cea de la adâncime. Nu apele de la țărm, care convieţuiesc cu oamenii, convieţuiesc cu pământul, convieţuiesc cu porturile și cu vapoarele ancorate. M-am gândit la apele alea îndepărtate, la distanțe kilometrice de țărm, aflate în adâncime și mi-am zis că tata și mama trăiesc în apele acelea.

Pentru că ei sunt peste tot. Știu, ei sunt peste tot, numai așa pot trăi. Dacă atunci când mă gândesc la te miri ce îmi zic că și ei sunt în gândul acela, atunci gândul meu se bucură.

În urmă cu câtva zile, scriitorul columbian Héctor Abad Faciolince a spus că sunt un orfan de cincizeci de ani. M-a definit cu exactitate. Un orfan de peste cincizeci de ani care se târăște prin lume purtat de ceva nou care a apărut în viața lui: o speranță căreia uneori îi zic frumusețe, alteori bucurie. Trebuie să credem în bucurie, căci fără ea viața umană nu va dăinui.

Nu știu cine sunt.

Nu știu ce vor deveni copiii mei.

N-o să-mi cunosc nepoții, nu pot nici măcar să-mi imaginez chipurile copiilor nepoților mei, care nu vor ști cine sunt, nici de ce am fost pe lumea asta, nici de ce am suferit, nici de ce m-am bucurat, nici cum a fost ultima mea zi pe pământ.

Și totuși, ziua aceasta din Zürich este reală.

Dar trecutul, e și el real?

Îmi amintesc de prietenii care au dispărut din viața mea. Ajungem să ne cunoaștem moartea de la distanță, de la mare distanță.

Într-o zi o să aflu că el sau ea, o parte a acelor perechi de prieteni de-ai mei, a murit. Sau poate că eu voi fi cel care va muri. Și trebuie să facem față ciudatei senzații care va rămâne în inima noastră, pentru că vom vedea, acolo, la depărtare, viața noastră trecută spunându-ne adio, dar un adio cumplit de fugitiv.

Îmi amintesc că prietenii aceia veneau la noi la cină. Aduceau cadouri pentru cei doi fii ai mei, care pe atunci erau foarte mici.

Un scriitor trebuie să scrie mereu, până la sfârșitul zilelor sale, să scrie mii și mii de amintiri. Prietenii aceia au adus o jucărie care imita un cort de indieni, iar Bra și Valdi au fost încântați.

Am instalat cortul, și Bra și Valdi au fost cuceriți, oarecum neașteptat, de jucăria aceea. Îmi amintesc că acea pereche de prieteni căsătoriți — lui am să-i zic Schumann și ei Clara Schumann — erau de o generozitate extraordinară și le plăcea foarte mult de copiii mei, iar pentru asta le sunt foarte recunoscător, așa ceva te ajută să-ți împarți paternitatea, ca și cum ți-ar mai lua din greutatea ei. Toți părinții sunt recunoscători pentru astfel de gesturi, gesturi prin care cineva, pentru câteva momente, devine tata sau mama copilului tău.

Schumann și Clara au fost importanți în viața noastră din acei ani și totuși au dispărut. Sau eu am dispărut.

Îl admiram pe Schumann, vedeam în el un model și mă gândeam că Schumann făcuse față, în cel mai natural mod, provocărilor etice ale vieții. Mi se părea un bărbat elegant, cult, cumpătat și de o exactitate extremă când venea vorba de a judeca ceva. Mi-am dat seama că exactitatea, în orice aspect al vieții, de la cel mai banal la cel mai conceptual, era o formă de a iubi viața. Amândoi, atât el, cât și Clara, le-au arătat multă dragoste lui Bra și Valdi, iar astăzi vreau să-mi amintesc asta și să le mulțumesc. Pentru că atunci când cineva prinde drag de copiii tăi mici, încrederea ta în viață crește și devii un om mai bun. E ca și cum ți-ar spune „mergi înainte, nu te lăsa, dacă ai nevoie de noi, anunță-ne, știm cât de greu este să o scoți la capăt cu copiii, și noi suntem părinți, deși copiii noștri sunt acum mari". Nici Bra, nici Valdi nu-și mai amintesc de ei, așa cum nici eu nu-mi amintesc de persoanele care i-au ajutat pe Bach și Wagner să ne crească pe fratele meu și pe mine. Sunt invizibile pentru copii; vizibile pentru părinți.

Mai era un prieten, am să-i spun Haydn, cu care petreceam multe nopți. Țineam mult la Haydn pentru că era un om vesel, jovial, luminos. Eram prieteni la cataramă și iată că acum s-au făcut vreo șase, șapte ani de când nu l-am mai văzut. Uneori văd fotografii cu el pe Facebook. O dată m-am gândit să-l sun, dar n-am reușit. În urmă cu vreo cinci, șase ani, i-am trimis o scrisoare, câteva rânduri, cu vești despre viața mea.

O scrisoare confuză și incredibil de scurtă.

Nimic, până la urmă nimic.

Nu mi-a răspuns, sau poate că trebuia să mai insist eu, nu mai contează.

Soții Schumann și Haydn au dispărut din viața mea într-un mod atât de original încât n-aș putea jura că au făcut cândva parte din ea, chiar dacă e cât se poate de adevărat că au făcut.

Există dovezi, uneori trebuie să apelăm la dovezi, chiar dacă viața nu are nevoie de verosimilitate.

Veneau la noi la cină.

Noi mergeam la ei, de multe ori. Nu am fost doar o dată. Nici doar de șase ori. De vreo sută de ori ar fi tot prea puțin. Calculele sunt importante când e vorba de rezultatele finale.

Prieteniile acelea au dispărut, sau, mai bine zis, au murit. Limba spaniolă avea și are un verb pentru toate astea. Verbul este „a frecventa". Se poate spune despre cineva „îl frecventam în vremea aia". Prin el se arată că a existat o legătură, iar natura acestei relații rămâne ascunsă, conținutul rămâne suspendat într-o ambiguitate politicoasă.

Oamenii trec prin lume creându-și multe legături despre care nimeni nu știe pe ce sunt întemeiate. Unele pe prietenie, altele pe relații de familie, pe simpatii, interese comune, iar despre altele nu se știe pe ce.

De aceea există „a frecventa", o minunată invenție a limbii spaniole, care îmi oferă un culcuș întotdeauna.

L-am frecventat pe Haydn și el m-a frecventat pe mine. Totuși, cel mai evident și cel mai misterios lucru din relația noastră este prezentul. Îmi imaginez că se gândește de multe ori la mine,

așa cum și eu mă gândesc la el.

Am ținut și țin la Haydn.

Țin la el?

Aici am vrut să ajung, la uluitorul prezent, căci nu pot sau nu știu cum să-l sun pe Haydn, n-aș ști ce să-i spun, mă tem de a nu ști ce să spun, și poate că orice aș spune s-ar transforma într-o eroare.

Vreau să mi-l amintesc la sfârșitul anilor optzeci, prin 1989, pe când era în deplinătatea forțelor. Pe atunci ne vedeam foarte des. Prânzeam împreună, cinam împreună, stăteam de vorbă și eram solidari. Aș vrea să pornesc acum în căutarea acelor zeci de ore de discuții pe care le-am avut, pentru că acele discuții — pot să jur — au avut loc, s-au întâmplat.

Așadar, de-a lungul a mai mult de două decenii, din 1988 până în 2010, mai mult sau mai puțin, eu și Haydn am purtat sute de ore de discuții.

Acel timp a avut loc.

Ne-am petrecut timpul unul cu celălalt. Și n-am construit nimic material care să dăinuiască. Am fi putut fi zidari și să înălțăm o casă, chiar dacă una mică, din patru pereți, în timp ce discutam, iar acum casa aceea ar sta drept dovadă, sau drept sorginte.

Știu că în oricare din zilele astea Haydn va părăsi lumea.

S-ar putea să o părăsesc eu primul.

De fapt, s-ar putea să conteze prea puțin cine o va părăsi primul. Relevant este să știu ce s-a întâmplat cu toate acele mii de ore de discuții: mărturisirile, complicitățile, secretele, hohotele de râs, glumele deștepte, hohotele nestăpânite, tot ce ne-am spus, de ce natură erau toate astea?

Deși întrebarea este cum pot fi salvate toate acestea?

În mod obișnuit, oamenii nu au de ce să-și pună întrebări, pentru că există o continuitate în relația lor. Dar când acea continuitate se rupe, apar toate astea, care și ele înseamnă frumusețe atâta timp cât te ajută să vezi cum e moartea înainte de moarte și îți îmbogățesc cunoașterea.

De ce natură sunt amintirile? Haydn avea un Renault 12, dar conducea foarte prost. Într-o seară, Haydn și soția lui au venit la noi la cină. A fost o seară specială, aparte, am vorbit despre o grămadă de lucruri și în tot ce am vorbit viitorul apărea luminos, promițătoarea idee de viitor, pentru că speranța în viitor este una dintre marile litanii ale vieții.

Trebuie să fi fost prin 1990, primăvara, când primăvara se învecina deja cu vara.

În ziua următoare, Haydn m-a sunat ca să-mi spună cât de bine petrecusem. A folosit cuvântul „memorabil". A spus că a fost o seară memorabilă. Iar seara aceea este acum aici pentru că așa a vrut Haydn. Poate că în loc de seară a spus noapte albă, căci Haydn era romantic și sentimental, dar știu sigur că a folosit cuvântul „memorabil".

Noapte albă sau seară memorabilă, așa e.

Convorbirile noastre telefonice durau cel puțin o oră. Discuțiile acelea erau pline de o armonie și o plenitudine cum nu o să mai am niciodată, pentru că tinerețea nu se mai întoarce niciodată.

Tocmai de asta îmi dau seama că ar trebui să pun mâna pe telefon și să îl sun pe Haydn, iar dacă nu pot vorbi cu el, atunci cu persoana care-l îngrijește, sau cu copiii lui, să încerc să-i transmit prin cineva că țin la el în continuare, că mă gândesc la el în fiecare zi, orice ar fi asta, orice ar însemna asta. Să-i spun: „Haydn, mă gândesc la tine în fiecare zi", căci așa este. Dar mi-e teamă, mi-e temă ca nu cumva el să-mi poarte ranchiună, chiar și o ranchiună inconștientă, o ranchiună nejustificată, pentru că în sufletul meu nu mai e loc de niciun fel de ranchiună.

Fie ce-o fi, Haydn nu mai este cel care a fost și nici eu nu mai sunt. Asta este una dintre marile terori silențioase ale vieții. Nu doar cum ne uzăm și murim treptat, ci și cum ne transformăm în necunoscuți, fără să fim așa întru totul.

Haydn s-o fi gândind că ar fi trebuit să-l sun, așa cum și eu m-aș putea gândi că ar fi trebuit să mă sune el, și uite-așa s-au scurs săptămânile și lunile care s-au făcut ani și care până la urmă se vor face moarte.

Știu că am fost important pentru Haydn.

Poate că Haydn s-a obișnuit să spună adio fără a rosti cuvântul „adio", căci e clar că a aflat de moartea unor prieteni de-ai lui din tinerețe pe care nu-i mai frecventa.

Din nou verbul acesta.

Îmi vin în minte prieteniile lui Haydn, pentru că am auzit despre ele. Haydn mi-a povestit despre prietenii săi și acele povești îmi vin acum în minte.

Prietenii aceia au murit fără ca Haydn să-i sune.

De asta mă gândesc că Haydn are mai multă experiență în chestiunea asta, el s-a născut în 1932, iar eu în 1962. Am fost de față când a primit vestea morții câtorva dintre prietenii săi și am fost foarte atent la cum primea acele vești. Am fost foarte atent, chiar dacă pe atunci pentru mine — din cauză că eram tânăr — moartea nu avea consistență. Mă gândeam cum ne gândim cu toții: nu mă privește, nu are ea treabă cu mine și, cine știe?, poate chiar nu o să aibă vreodată.

Exista ceva care mă emoționa când vedeam felul în care Haydn primea vestea că vreunul dintre prietenii săi mai mari decât el, unul născut să zicem în 1915, sau 1920, murise. Atunci Haydn începea să-și amintească de timpul petrecut împreună cu decedatul, de prânzuri și cine luate împreună, cândva, prin anii șaizeci sau șaptezeci.

Trecutul și viața însăși sunt niște prânzuri și cine luate împreună cu alții. Cu prietenii. Cu familia. Cu cine-o fi.

Acum e rândul meu să port povara amintirilor lui Haydn, pentru că am asistat la amintirile acelea, pentru că el mi le-a spus. Și pentru că sunt amintiri bune, amintiri despre persoane care au murit demult într-un oraș din nordul Spaniei, oameni pe care nimeni nu și-i mai amintește.

Am uitat să spun o informație relevantă.

Haydn era poet, un poet extraordinar, un om cult care a scris câteva cărți de poezie excelente. În cazul lui Haydn, condiția lui de poet a fost relevantă pentru că l-a înzestrat cu un simț al vieții intens și original. Ceea ce e și bine și rău. Mânat de impulsul vocației lui, Haydn a atins excepționalitatea vieții, ceea ce l-a făcut să aibă niște visuri care nu se vor împlini niciodată. Cei mai mulți oameni nu construiesc visuri extraordinare în viața lor, sau visuri cu caracter spiritual, așa cum a făcut Haydn pentru că era poet.

Era o plăcere să-l vezi plin de entuziasm și să-i asculți vorbele pline de entuziasm, numai că acum toate astea, care au fost atât de bune cândva, se transformă în ceva apăsător, ceva ce conține prea multă melancolie sau suferință. Acum, când nu-l pot suna. Poet fiind, Haydn își va trăi prăbușirea ultimelor sale zile cu o intensitate și o conștiință excesive, așadar dureroase.

În sfârșitul lui Haydn mi-l ghicesc pe al meu.

Nu știu ce să fac cu miile astea de amintiri din valiza lui Haydn. Poate că la un moment dat Haydn m-a văzut ca pe un fiu. Cred că Bach, tatăl meu, l-a văzut o singură dată. Mă întreba des despre el. I-a plăcut prietenia noastră și i-a atras atenția că erau de același leat.

Tatăl meu s-a bucurat că am un prieten de vârsta lui. Cred că asta l-a făcut fericit, s-a gândit că ajunsesem capabil de a admira oamenii din generația lui.

Tata se gândea că mă maturizam.

Îmi amintesc că Haydn m-a sunat când a murit tata, îmi amintesc condoleanțele lui lungi și pline de simțire.

Când a murit Wagner, mama mea, Haydn nu a mai sunat, pentru că deja nu ne mai frecventam și el era bolnav. Tocmai mi-am amintit că nu a sunat, iar asta ar putea fi o explicație pentru destrămarea prieteniei noastre, una care pe mine mă scoate basma curată. Dar nici nu mai

e vorba despre asta, așa ceva nu mai are acum niciun sens. Acum contează să știu ce s-a întâmplat, pentru că Haydn și cu mine ne-am iubit mereu, acesta-i adevărul, iar iubirea aceea era firească și limpede. De asta încerc să aflu ce s-a întâmplat.

Am fost devotați unul celuilalt, iar acum nu mai e nimic.

Dar chiar dacă nu mai e nimic, iubirea noastră prietenească rămâne inalterabilă și e motiv de bucurie.

Scriu despre Haydn pentru că a fost și este un om care a făcut casă bună cu bucuria.

Dacă m-aș prezenta acum în fața ușii casei lui și aș apăsa butonul soneriei, am fi din nou prietenii buni care am fost?

Ce s-ar întâmpla?

Prietenia noastră a fost importantă pentru că amândoi știam despre cuvinte că duc la înfăptuiri eroice care se desfășurau în vreun loc minunat, dar pe care nu l-am cunoscut niciodată. Acel loc eram chiar noi înșine, deci continuăm să nu-l cunoaștem.

Amândoi credeam în pasiunile pe care poezia le dăruiește oamenilor, și încă mai credem, dar fără să mai mergem la biserică.

Stăm acasă.

Îmi spunea multe lucruri despre cei care-l precedaseră în arta poeziei în orașul acela, psalmodia lent numele unor oameni a căror amintire era ștearsă demult. Haydn a fost mereu un om vesel și plăcut. Gândurile negre nu l-au bântuit niciodată, nici depresia, nu l-a avut pe Arnold în viața lui, iar asta mă face să cred că încă e bine, că se simte bine, că va avea un zâmbet larg în drum spre moarte. Și că Arnold nu o să treacă pe la el.

Vreau să-mi amintesc unele dintre nopțile albe, deși mi-e cam teamă să-mi pun memoria să scotocească după vremea aceea. Mi-e teamă, dar îmi amintesc de casa lui Haydn, un apartament mare, cu mobilier mic-burghez cumpărat în anii șaizeci, cu canapele cu forme moderniste și candelabre cu multe brațe.

„Ești bunul meu prieten tânăr“, zicea Haydn.

Prietenii lui cei mai buni erau doi oameni de vârste diferite. Prietenul mai vârstnic, al cărui nume nu contează acum, și eu, prietenul tânăr. Haydn și-a exprimat de multe ori încrederea în prietenia noastră. Rostea cele două nume — pe al prietenului vârstnic și pe al meu — cu voce tare și ne copleșea cu fidelitate și armonie, iar eu asistam la acele dovezi cu o anumită stinghereală, dar și cu uimire și mult respect, căci mi se părea un fel de a trăi care ținea de trecut, poate de anii cincizeci și șaizeci ai secolului XX, și astfel Haydn mă conecta cu trecutul, făcându-mă să văd în el umbra tatălui meu.

„Nimeni din orașul ăsta nu m-a înțeles cum mă înțelegi tu, îți jur, ți-o spun din toată inima“, mi-a zis Haydn.

Mereu luam cina împreună între Crăciun și Revelion, începând cu 26 și până în 30 decembrie. Acelea erau zile deosebite. Ascultam operă la picup la el sau la mine acasă.

1989, 1990, 1991, 1992, în anii aceia a fost.

Nu știu cât timp voi mai trăi; dacă voi mai trăi încă vreo douăzeci sau treizeci de ani, nu știu cum se vor reorganiza amintirea și părerea mea despre Haydn. Bănuiesc că amintirea se va schimba.

Când voi avea vârsta pe care Haydn o are acum, voi continua să mă gândesc la anii în care am vorbit zilnic, la anii în care eram prieteni la cataramă.

Oamenii de felul nostru tind să idealizeze viața, dar ce altceva să faci cu viața dacă nu să o idealizezi, asta este singura modalitate prin care viața ne dă voie să vorbim despre ea cu un pic de iubire, respect și drag.

Într-un fel, prietenia cu Haydn a fost una paralelă cu cea pe care nu am avut-o cu tata. De

multe ori, atunci, pe când aveam treizeci de ani, i-am comparat. Lui Haydn îi mersese infinit mai bine din punct de vedere material și intelectual. Chiar dacă la începutul prieteniei noastre îmi atrăgea atenția faptul că avea un amărât de Renault 12, o rablă deja demodată la sfârșitul anilor '80.

Am observat că pentru Haydn mașina nu era importantă, pe când pentru tata da, iar asta mă punea pe gânduri.

Coborârea în trecut e plină de pericole, doare, misterele lui te dor. Vai de omul a cărui viață e lipsită de orice mister.

Îmi închipui că asta face Haydn acum: încearcă să se gândească la cum i-a fost viața.

Și poate că Haydn, care m-a îndrăgit foarte tare, îmi trimite un mesaj minunat prin intermediul prieteniei noastre apuse, poate că îmi spune asta: amintește-ți cum eram eu când aveam vârsta ta, amintește-ți cum mă bucuram de viață, de prietenie, de veselie, de tovărășie, încearcă să-ți amintești de mine pe vremea aia, nu din orgoliul de a mă ști amintit, ci cu nădejdea că exemplul meu te-ar putea ajuta în infamul labirint al lumii și al timpului.

Cu nădejdea de a vedea că bucuria este posibilă la vârsta ta, o vârstă la care eu eram plin de bucurie.

Așa voi face, Haydn, așa voi face.

Muzica ta îmi răsună în inimă.

Țin un curs de scriere creativă în orașul spaniol Santander. Le vorbesc participanților despre o femeie care s-a născut la Montevideo în 1920 și a murit în același oraș, în 2009. A trăit optzeci și nouă de ani, cu paisprezece ani mai mult decât tata și cu opt mai mult decât mama.

Mereu fac astfel de calcule, nu le pot evita. Calcule care și-ar dori să țină contabilitatea speranței mele.

Ca și Haydn, Idea Vilariño s-a dedicat poeziei. A scris un poem memorabil despre despărțirile pe care le trăiesc oamenii, un poem la care țin extraordinar de mult, pentru că vorbește despre ceea ce mi se întâmplă mie, chiar dacă ordinea întâmplărilor e alta.

E un poem celebru pentru că este despre povestea de iubire pe care Vilariño a avut-o cu un scriitor celebru. Dar asta-i cel mai puțin important, aproape că nu contează. Contează felul în care Idea a văzut abisul relațiilor umane care cândva au fost de o intensitate copleșitoare, iar într-o bună zi s-au risipit.

A fost foarte îndrăgostită de un bărbat, credea că bărbatul acela era un țel în viață, unul mare, de neînvins, de neschimbat. Și nu era. A trecut timpul și bărbatul acela și ea s-au despărțit. Bărbatul era căsătorit. Și-au spus adio și s-a deschis abisul.

Nu povestea de dragoste contează, le spun cursanților mei.

Am xeroxat poemul, i-am dat fiecăruia câte o copie și acum ei îl citesc.

Citesc și eu cu voce tare: „Nu va mai fi, gata, nu vom trăi împreună, nu-ți voi crește copilul, nu-ți voi coase hainele, nu vei fi cu mine noaptea, nu te voi săruta la plecare, niciodată nu vei ști cine am fost, de ce m-au iubit alții. Nu voi ajunge să știu de ce, nici cum niciodată, nici dacă era adevărat ceea ce ai spus că era, nici cine ai fost, nici ce am fost pentru tine, nici cum ar fi fost să trăim împreună, să ne iubim, să ne așteptăm, să fim. Acum nu mai exiști într-o zi viitoare, nu voi ști unde locuiești, cu cine, sau dacă-ți amintești. Nu mă vei mai îmbrățișa niciodată ca în noaptea aia, niciodată. Nu te voi mai atinge. N-am să te văd murind".

Acesta este poemul scris de Idea Vilariño, sar peste câteva versuri când îl citesc cu glas tare, și-l citesc ca pe o bucată de proză. Oricum, acolo se spune o poveste.

Să nu vezi murind pe cineva care a fost important în viața ta este un mister, dar se întâmplă frecvent. Să nu mai știi nimic despre ultimii ani din viața cuiva care a fost esențial pentru tine, să nu știi nici numărul de telefon, nici domiciliul, îți creează o stare de irealitate profundă.

Suntem milioane cei care am simțit această irealitate.

Prieteniile sunt temporare, la fel și iubirile. Rămâne de văzut dacă își amintesc de noi oamenii de care noi chiar ne amintim cu o intensitate deșartă.

Își amintesc de noi la fel de mult cum ne amintim noi de ele?

Important este să ne amintim noi, pentru că prin amintire ne înălțăm. Cum ar fi fost să trăim împreună; întrebarea aceasta ne deschide un viitor care nu va mai fi. Dar îl vedem, pentru o clipă. Da, îl vedem. Clipa în care ne este dat să vedem viitorul acela ne face să iubim viața, umbra vieții.

Fiecare poartă în inimă un secret care este un secret chiar și pentru acea inimă.

Sunt în zona de îmbarcare a aeroportului din Zürich, trebuie să mă întorc la Madrid. Mă uit la pantofii noi pe care Mo mi i-a făcut cadou acum câteva zile.

La început, n-am vrut pantofii ăștia, nu pentru că nu-mi plăceau, ci pentru că nu aveam nevoie de ei. Dar erau superbi. Mă uitam la ei cu încântare. I-am văzut în Zürich, într-un magazin de încălțăminte dintr-un gang. Lumina de februarie intra în magazin și făcea ca pantofii să lucească precum niște fructe într-un copac.

Am intrat în magazin.

Era doar vânzătoarea.

Am încercat mai multe modele.

Întotdeauna când probez pantofi încerc să ghicesc prin ce locuri voi ajunge cu ei. Mă gândesc la covoare, la dușumele, la mochete. Mă gândesc la hoteluri, la parchet din lemn nobil, la marmură. Mă gândesc la viitor.

A-ți cumpăra pantofi înseamnă a paria pe viitor. Nu-și cumpără pantofi cineva care va muri mâine. Va trebui să mai trăiesc câțiva ani pentru ca acești pantofi să aibă sens. Nu aș putea fi lipsit de respect față de cadou, față de materialul din care sunt făcuți pantofi ăștia, față de efortul uman, de munca din spatele fabricării unor pantofi.

Mi-au plăcut atât de mult că am rămas încălțat cu ei.

Am ieșit din magazin încălțat cu pantofii noi. Îmi amintesc că numai la mama am mai văzut atâta nerăbdare. Ea făcea la fel. Dacă-și cumpăra ceva, voia să poarte imediat.

Am văzut-o de multe ori ieșind dintr-un magazin încălțată cu pantofii noi și ducându-i în cutie pe cei vechi. Prima dată când am văzut-o făcând asta m-am gândit că mama e o magiciană, că face vrăji.

Mă emoționa faptul că pantofii vechi ajungeau în cutia nouă. Îmi spulbera tot ce credeam eu despre nou și vechi. Brusc, pantofii care până în urmă cu zece minute fuseseră cei ai mamei mele acum nu mai erau, și în picioarele ei apăreau alții, iar cei vechi ajungeau într-o cutie elegantă și atractivă.

Nu reușesc să-mi amintesc pantofii mamei mele. Însă reușesc să-mi amintesc cizmele pe care și le cumpăra când era tânără, la începutul anilor șaizeci. Îmi plăceau cizmele alea pentru că urcau până mai sus de genunchi. Mi se păreau perfecte, îmi plăcea că mama purta cizmele alea.

O văd chinuindu-se să-și scoată cizmele alea, pentru că piciorul intra în ele forțat. Erau niște cizme cu carâmb moale și un fermoar nesfârșit. Mi se părea că mama era foarte sexi în cizmele alea de la sfârșitul anilor șaizeci și începutul anilor șaptezeci. Iar acum nu reușesc să-mi amintesc ultimii ei pantofi. Asta mă mâhnește. De ce nu m-am uitat cu atenție la pantofii ei? Dacă aș revedea-o, m-aș uita la pantofii ei. Cât de puțin m-am uitat la ea, cât de puțin.

Erau niște cizme de pe vremuri și noi o ajutam să și le scoată. Mi se păreau niște cizme-capcană, nu realizam că singurele părți dure ale cizmei erau tocul și talpa, iar restul se putea împături. Mă gândeam că cizmele pentru femei erau mai sofisticate decât cele pentru bărbați. Existau cizme care treceau mai sus de genunchi. Nu le-am mai văzut niciodată în magazinele de încălțăminte. Nicio femeie nu le mai poartă în ziua de azi. Dar la începutul deceniului șapte au fost o revoluție, iar văzute azi ne dăm seama că desenul lor conținea o formă veche a bucuriei sau a inocenței. La fel se întâmplă și cu acei pantaloni care se numeau tanganezi și formau un triunghi în dreptul gleznei, acoperind pantoful. În perioada aceea au făcut furori, astăzi abia de se mai

poartă.

Nu reușesc să-mi amintesc pantofii tatei. Unde-or fi ajuns ultimii săi pantofi?

Ce bine ar fi fost dacă aș fi fotografiat pantofii tatălui meu, m-ar fi ajutat să mi-i amintesc. Bine că am fotografiat Turnul Eiffel din Paris, sau Puerta del Sol din Madrid, sau Empire State Building din New York, dar nu pantofii tatălui meu, care erau mai importanți decât toate monumentele din cele mai frumoase orașe din lume. De asta, acum, fotografiez lucruri pe care majoritatea oamenilor nu le fotografiază.

Nu pot vorbi cu nimeni despre tata și despre mama, așa cum mi-ar plăcea să vorbesc. Nu pot vorbi cu nimeni despre ei, pentru că nimeni nu acceptă că nu i-am îngropat deja. Toată lumea sfârșește prin a-și îngropa morții. Eu nu am făcut-o, sunt tot în doliu pentru că sunt otrăvit cu frumusețea doliului, am ajuns dependent de doliu.

Cărările vieții mele au făcut ca astăzi să fiu invitat la un prânz cu Felipe González, în Madrid. Au trecut anii, dar în deceniul opt și bună parte din deceniul al nouălea din secolul trecut, Felipe González a fost totul pentru Spania. Pentru mulți, el a fost cel mai strălucit prim-ministru spaniol din secolul XX.

Am ajuns la întâlnire puțin iritat, pentru că ploua în Madrid și m-am pierdut. Până la urmă am luat un taxi de care nu aveam nevoie, de fapt, căci eram foarte aproape de locul stabilit, dar nu știam. Cred că nu o să mai am timp suficient pentru a cunoaște bine Madridul, deși îi acord toată atenția de care sunt în stare.

Am observat că mi-a slăbit mult capacitatea de orientare. Simțul meu de orientare a fost bun întotdeauna, dar acum nu mai este. Mă neliniștește mai tare să știu că-mi pierd simțul de orientare decât să mă știu pierdut în mijlocul Madridului. A doua neliniște se poate rezolva, prima nu. Dar ambele neliniști vin la mine contopite în aceeași descurajare, ca și cum ar fi un complot pus la cale de Arnold. Mi-e o groază cumplită de boli de genul Alzheimer și îmi amintesc de ultimele zile ale prim-ministrului Adolfo Suárez, care a fost în funcție înaintea lui Felipe González. În ultimii ani de viață, din cauză că suferea de Alzheimer, Adolfo Suárez a uitat cine fusese, a uitat că a fost prim-ministrul Spaniei. Se zice, nu știu dacă e adevărat, că atunci când regele Juan Carlos I l-a vizitat, Suárez nu l-a recunoscut și și-a închipuit că Juan Carlos I e un cerșetor, așa că a pus în palma regelui câțiva cenți. Nici măcar un euro, câțiva cenți.

Ploaia și vântul mi-au amintit de ostilitatea orașelor când nu ai parte de mașină oficială, când circuli cu transportul în comun.

Îmi doream foarte mult să-l cunosc pe Felipe González. Numai că, în timp ce ploaia cădea peste pardesiul meu, mă gândeam că acel pardesiu e nou și se strică. M-am mai întrebat și dacă Felipe González e un politician cu faimă internațională autentică, cineva destul de celebru încât să apară într-un roman și să nu trebuiască să precizezi cine e. Cineva precum Ronald Reagan, Margaret Thatcher sau Mihail Gorbaciov, pentru a numi câțiva politicieni din vremea lui. Deși nu-mi dau seama dacă cei pe care i-am numit sunt cu adevărat celebri. Nu știm cine va rămâne în istoria ultimului sfert al secolului XX. Poate că istoria se transformă într-o imensă irealitate.

Mă duceam la acel prânz și ca omagiu adus mamei mele și tatălui meu. Pentru că atunci când eram cu toții împreună, când eram o familie, când eram tata, mama, fratele meu și cu mine și mâncam de prânz, în anii optzeci, dădeam drumul la televizor și îl vedeam pe prim-ministrul Felipe González.

Cred că tata, mama, fratele meu și cu mine ne gândeam că Felipe González e Spania. Pentru că e imposibil să te gândești la o țară altfel decât prin intermediul persoanelor care o reprezintă.

Și, dacă Spania exista, atunci exista și familia noastră. Așa că atunci când îl vedeam pe Felipe González la televizor, ne vedeam pe noi înșine, formând un întreg, ăsta era secretul.

Am intrat în sala unde urma să aibă loc prânzul și mai multe persoane m-au salutat cu afecțiune și amabilitate. Am fost foarte recunoscător pentru asta, căci mi-era foarte teamă. Mereu mi-e teamă să mă întâlnesc cu persoane care au reprezentat ori reprezintă Statul sau Spania. Și totuși, în cazul lui Felipe González am simțit o senzație aparte: am simțit duioșie.

Mi-am dat seama că era un om foarte timid, îți dai seama de asta din mișcarea ochilor. Pare exagerat ce o să spun, dar acea mișcare a ochilor fostului prim-ministru, care oscila între o privire piezișă și o privire în pământ, mi-a amintit de două persoane. S-ar putea ca creierul meu să se fi

transformat într-o mașinărie capricioasă sau cam sătulă să tot proceseze informații, însă de fiecare dată când mă uitam în ochii lui Felipe González și îi urmăream privirea, îmi veneau în minte doi oameni care privesc sau priveau la fel ca fostul prim-ministru al Spaniei.

Cei doi oameni sunt: scriitorul spaniol Carlos Castán, autor al unor excelente volume de povestiri și tatăl meu, Johann Sebastian Bach.

Fostul prim-ministru privea ca ei.

Am fost hărăzit cu asta: fac comparații exacte între privirile oamenilor.

Mereu m-am priceput la a compara fizionomii, la a observa asemănări fizice, asemănări ascunse care alungă ideea de originalitate, ideea că trăim într-o lume originală; asta-i o virtute moștenită de la mama, cea care lăsa toată familia cu gura căscată când ghicea că cutărescu era leit cutărescu.

Continuam să-l privesc cu aviditate.

Iar el știa, bănuiesc că de peste patruzeci de ani are parte de oameni care-l privesc cu aviditate.

Peste patruzeci de ani pe buzele tuturor; și m-am gândit la asta, la cum trebuie să se simtă cineva care-și expune permanent chipul. Apoi m-am uitat la mâinile lui: fostul prim-ministru are degete subțiri, neobișnuite, mi s-a părut că mai degrabă are mâini deosebite. Degetele păreau să fie mai tinere decât restul corpului. Ca și cum degetele mâinilor sale nu ar fi îmbătrânit în ritmul în care o făcuse restul trupului său.

M-am gândit la Isus Cristos, m-am gândit la cum ar fi mâinile lui Isus Cristos. Pictorii au văzut la Isus Cristos cea mai frumoasă expresie corporală posibilă.

De la degete, am trecut la părul lui des. Nu avea niciun fir de păr care să nu fie alb. Dar capul său nu trăda locuri cu păr rar sau început de chelie. Ceea ce m-a bucurat. Apoi mi-am amintit că mai fuseseră și alți prim-miniștri care nu avuseseră probleme cu părul. De exemplu, nu vreau să zic că fostul prim-ministru José María Aznar ar avea mult păr, ci doar că are o chică neagră deasă. Și Adolfo Suárez a stat mereu bine cu părul. Cel care a avut cel mai puțin păr a fost José Luis Rodríguez Zapatero, deși cred că asta era din cauză că-i plăcea să poarte părul tuns foarte scurt. Nici Mariano Rajoy nu se putea plânge de păr. Era chel unul dintre foștii prim-miniștri, care a deținut foarte puțin funcția și aproape că nu contează; se numea Leopoldo Calvo[4] Sotelo și a ajuns la putere fără să fi fost votat de cineva, de aceea era chel. Îmi vine să râd gândindu-mă că numele lui se potrivește la fix cu teoria asta. Democrația avea păr abundent. Dictatorul Francisco Franco a fost chel. Chelia lui Franco era chelia Spaniei.

Democrația a adus guvernanți cu păr pe cap.

Ba chiar și cu favoriți, pentru că Felipe González, în tinerețea lui, purta favoriți, sau cel puțin eu mi-l amintesc cu favoriți. Dictatura e cheală și democrația pletoasă, să mori de râs, nu alta. Din punct de vedere anatomic și iconografic, democrația a adus guvernanți mai înalți. Franco era durduliu și scund. Suárez și Felipe trebuie să fi avut, după calculele mele, cel puțin un metru șaptezeci și cinci și erau slabi. Rajoy și Rodríguez Zapatero sunt înalți, peste un metru optzeci. Franco avea un metru șaizeci și doi, cam pe acolo. Democrația a adus corpuri mai zvelte, mai arătoase. Dacă prim-ministrul tău nu e nici gras și nici chel, asta te motivează, te ajută în viață. Te ajută foarte mult. Eu cred că însuși Dumnezeu l-a blestemat pe Franco (chiar Dumnezeu, cel pe care Franco îl pomenea atât de des) făcându-l chel, scund și gras. De asemenea, s-ar putea ca tocmai chelia, obezitatea și micimea lui să fi fost atributele care te făceau cel mai mult să crezi în Franco. Poate că mustața a fost trăsătura definitorie a aspectului său fizic. Mustața aia a ras patruzeci de ani din istoria Spaniei. O fi fost o mustață magică, o mustață cu puteri supranaturale.

Felipe a vorbit destul de mult, ceea ce m-a ajutat să-mi mai dau seama de încă ceva: locvacitatea lui se baza pe explicarea continuă a unor chestii evidente. Evidente pentru mine, dar mi-am dat seama că au fost mulți ani în istoria Spaniei în care aceste chestii nu erau evidente. Așa

că am avut revelația unui accident important din viața acestui bărbat: se transformase în dascăl.

L-am văzut pe Felipe González ca pe un dascăl.

Tot asta a fost și poetul republican Antonio Machado: un dascăl.

La fel a fost și Isus Cristos.

La fel a fost și filosoful Wittgenstein, pe care niciodată nu l-am înțeles prea bine și numai eu știu de câte ori a trebuit să spun că îl înțeleg, ca să nu par prost și pentru ca intelectualii să nu creadă despre mine că sunt un retardat, ceea ce de fapt și sunt. Asta o să-i placă la nebunie lui Arnold.

Niciodată nu l-am înțeles pe Wittgenstein, poate cel mult primele două fraze din *Tractatus*, după care totul se făcea impenetrabil. Nu știu de ce, dar acum mă bucur că nu l-am înțeles.

Totul este vanitate.

Faptul că nu sunt capabil de a-i înțelege pe atâția filosofi mă face să mă văd ca pe un om destul de puțin inteligent, care trăiește numai pentru a vâna frumusețea.

Pentru că frumusețea chiar mă interesează.

Frumusețea este analfabetă și incultă, îți ia ceva până să-ți dai seama de asta.

Iar bucuria e și mai și, mult mai analfabetă și mai incultă.

Dascălii repetă de mii de ori aceleași chestii. Asta făcea și făcuse Felipe González de-a lungul vieții lui: o nesfârșită repetare a trei concepte de bază, precum egalitate, democrație și dreptate, asediind conceptele astea din toate părțile, la fiecare argument, la fiecare cugetare.

L-am văzut mai degrabă ca pe un dascăl oropsit, nu ca pe cineva care a fost la putere.

În lumea veche, reprezentarea Statului sau a regatului, ori a imperiului trebuia să fie proporțională cu grandoarea a ceea ce era reprezentat. Acea proporționalitate a făcut ca regii sau împărații să fie divini, să fie mai presus de oameni. Nu puteai să-i privești în ochi. Dacă nu ar fi fost așa, ceea ce se reprezenta și-ar fi pierdut valoarea.

Grandoarea unui imperiu, a unei națiuni sau a unui Stat era simbolizată prin inaccesibilitatea împăratului și prin nimicirea imediată a celui care ar fi îndrăznit să-l privească în ochi. Căci altfel, maiestuozitatea imperiului nu era credibilă.

Dacă nu ar fi fost așa, totul ar fi intrat pe tărâmul îndoielii.

Sunt aici, lângă acest bărbat de șaptezeci și șapte de ani, iar puterea de reprezentare a coborât până la mâna mea, până la mâna unui om comun, ca mine. Sau ca oricare altul.

Viața foștilor președinți din toate țările occidentale s-a transformat într-una obișnuită, liniștită, pașnică, ca a oricărui cetățean. Dar bărbatul acesta nu este puterea și poate că nu a fost niciodată.

Cine este puterea?

Cine este garantul?

Cine sau ce face posibil ca oamenii să se trezească de dimineață și să meargă la muncă, ca funcționarii să-și îndeplinească sarcinile, să existe șosele, ca trenurile spaniole să funcționeze, ca poliția să investigheze infracțiunile, judecătorii să dea sentințe, profesorii universitari să țină cursuri și să corecteze lucrările de examen, arhitecții să facă locuințe, reprezentanții primăriei să urmărească bunul mers al serviciului de salubrizare, șefii de stat major să dispună cumpărarea de avioane noi din Statele Unite, bancherii să se gândească la investiții din viitor, fotbaliștii să-și dorească să marcheze, gunoierii să golească toate containerele de gunoi când noaptea se lasă peste peninsula Iberică, când toată Spania merge la somn?

Cine face posibil să existe Spania?

M-am gândit că atâta timp cât a fost prim-ministru, a fost Felipe González. Acum, când e în apropierea mea, am senzația că nu a fost el și cu atât mai puțin ar fi fost real monarhul ce-i stătea

alături pe vremea aceea, Juan Carlos I.

Am senzația că există o forță necunoscută, pe care o au toate țările, un soi de inerție care face ca totul să funcționeze.

În timpul discuțiilor, fostul prim-ministru l-a numit pe Juan Carlos I „bătrânul rege".

Pare o expresie frumoasă, elegantă: „bătrânul rege", dar în Spania Juan Carlos I nu se mai bucură de prestigiu. Pare că nimeni nu-l mai iubește. Asta m-a pus pe gânduri. Mor oamenii care l-au iubit. Oamenii de acum, persoanele tinere, cele de treizeci de ani, îl asociază pe bătrânul rege cu afaceri necurate, cu corupția, cu încasarea de comisioane ilegale. Totuși, fostul prim-ministru l-a numit „bătrânul rege".

Mă uit din nou la el și observ că are capul mare, ca mine. E o trăsătură genetică familială pe care o împărtășim.

Toți spaniolii sunt același spaniol.

Toți oamenii sunt un singur om.

De ce mă înduioșează omul acesta? Mi se pare, brusc, un copil. Oricare dintre noi ar fi putut avea acel noroc al istoriei care te transformă într-un prim-ministru. Norocul a căzut pe el, dar putea să cadă pe oricine.

Nu există nimic special, niciodată nu a existat.

Nimic special la nimeni, nici la Iulius Cezar, nici la Carol Quintul, nici la Napoleon.

E un hazard, nu e nici măcar misterul istoriei. Nu e altceva decât dorința noastră de a umple niște goluri ale naturii, lucruri pe care natura nu le-a dus la bun sfârșit.

Nu a știut să le ducă la bun sfârșit.

După prânz, ni s-au arătat niște dosare voluminoase în care erau ordonate și catalogate scrisorile pe care spaniolii i le scriseseră lui Felipe González pe vremea când era președintele guvernului Spaniei. Oamenii îi trimiteau scrisori lui Felipe González pentru că el era chipul Spaniei. A fost pentru mult timp. Bărbații, femeile, copiii, tinerii, bunicii, bunicile, adolescenții, toți îi scriau pentru că administrația publică nu are chip, pentru că o primărie nu are chip, pentru că un minister nu are chip, pentru că funcționarii Statului nu au chip.

Un funcționar nu-ți poate rezolva viața.

O instituție publică nu poate să înțeleagă nenorocirile care vin peste tine: o pensie de urmaș anulată, o boală, o concediere, moartea unui fiu, ruina economică, disperarea, singurătatea, sărăcia.

Mai ales sărăcia.

Mai ales singurătatea.

În acea epocă existau numai trei chipuri: Juan Carlos I, Adolfo Suárez și Felipe González.

Don Juan Carlos era regele, era ceva îndepărtat și cu rol decorativ, iar Adolfo Suárez a pierdut alegerile fără drept de apel și peste amândoi încă plutea umbra tristă a dictatorului Francisco Franco.

Așa că Felipe González a ajuns să fie Spania.

Fără el nu ar fi fost posibilă construirea edificiului democratic în care acum stăm cu toții. Oamenii știau asta. Merită amintit. Oamenii de treabă, simpli, liniștiți, știau. Știa și clasa de mijloc. Știau casnicele și soții muncitori, căci vorbesc despre Spania din 1980. Oamenii din vremea aceea scăpaseră de o dictatură, scăpaseră de analfabetism politic, totul era nou și existau visuri comune, toate erau noutăți. Oamenii au văzut că González însemna progres. Și asta-și doreau oamenii, să progreseze. Trebuia să scăpăm de duhoarea subdezvoltării, de duhoarea Spaniei înapoiate, de duhoarea franchismului, a bisericii, a catolicismului rânced, pentru că eram cea mai retrogradă societate din Europa. Dacă privim la deceniul al optulea cu ochii de azi, imediat ne

dăm seama că oamenii nu aleg aproape nimic, pentru că timpul istoric în care trăiesc determină totul. Cei care au trăit în anii optzeci au fost absorbiți de convențiile acelor vremuri, așa cum cei care trăim în al doilea deceniu al secolului XX suntem absorbiți de convențiile din prezent. Convenții pe care le numim adevăr, libertate, democrație, dreptate, progres, inclusiv iubire, inclusiv viață intimă, inclusiv erotism, inclusiv poezie.

Din 2 decembrie 1982 până în 5 mai 1996, Felipe González, prim-ministrul, a fost o formă umană, ochi, zâmbet, mâini, o voce prin intermediul căreia miilor și miilor de cetățeni spanioli disperați li se transmitea ideea că trăiesc într-o țară, adică într-o comunitate, într-o democrație, într-o fraternitate recognoscibilă, într-un loc în care merita să trăiești.

Pentru că dacă nu trăiești într-o comunitate (asta este ceea ce numim o națiune), nu trăiești nicăieri, rămâi în voia sorții.

Timpul a trecut, ura și iubirea se tocesc, totul ajunge să fie istorie, totul e pregătit pentru seninătatea cu care trecerea timpului stinge pasiunile politice, greșelile și realizările.

Vreau să mă întorc la puternica vrajă prin care un popor își caută reprezentarea pe un chip. Fără acel chip nu există națiuni. Puține chipuri democratice și legitime am avut noi, spaniolii.

Nu, nu au fost deloc multe chipurile democrației noastre, nici ale progresului. Mulți dintre spaniolii care i-au scris lui Felipe au murit sau au uitat că odinioară au pus o scrisoare la poștă, dar la un moment dat în viața lor Felipe González a însemnat ultima speranță pentru sufletele lor chinuite.

Mă gândesc la un om care la un moment dat, în perioada aceea când González a guvernat Spania, a pus la poștă o scrisoare pentru prim-ministrul lui, o scrisoare în care își povestea toată viața.

Nu există onoare mai mare decât să primești o asemenea scrisoare.

Scrisorile spaniolilor care au crezut în prim-ministrul lor, care au crezut că prim-ministrul îi va ajuta, care au crezut că prim-ministrul se află acolo pentru a-i însufleți, trebuie să ne protejeze de orice tip de întuneric.

Am plecat și, în timp ce merg să iau metroul spre casă, îmi imaginez o conversație cu mama. Îi spun că am luat masa cu Felipe González, Dar nu știu să duc mai departe această conversație. Încerc cu tata, amintindu-mi ce zicea tata despre Felipe González. Dar nu pot întreține nici conversația asta. Pentru că în conversațiile noastre nu a fost niciodată vorba despre literatură. Nu vor să vorbească cu mine.

De ce?

Deja ei nu mai văd prezentul meu.

Nu mai au acces la prezentul meu.

Sunt două fantome care se hrănesc din trecut. Nu-i interesează prezentul meu. Ar fi trebuit să-l cunosc pe Felipe González în urmă cu cincisprezece ani, acum e prea târziu.

Îmi vine în minte o imagine. Fostul prim-ministru a venit la întâlnire cu un Mercedes vechi. Întâlnirea a avut loc la sediul din Madrid al Fundației Felipe González, un spațiu mai degrabă mic, redus la o singură încăpere, din Fabrica Regală de Tapiserie, de pe strada Fuenterrabía. Am văzut mașina de la fereastră. Avea o escortă care nici măcar nu purta cravată. Era îmbrăcat ca un om obișnuit. Nu purta nici măcar geacă. Era tot ce putea fi mai departe de Kevin Kostner din filmul *The Bodyguard*, din 1992. Iar Mercedesul era un model din anii '90, demodat.

Cel mai rău lucru care i se poate întâmpla unei țări este exact același lucru care i se poate întâmpla și unui om. Cel mai rău este același lucru de-a lungul timpului și istoriei: cel mai rău este să fii sărac. Există o bucurie izvorâtă din bogăția înțeleasă ca exaltare a vieții, bogăția care reiese din contemplarea clădirilor, a catedralelor, a marilor poduri, a construcțiilor umane; de asemenea bucuria izvorâtă din abolirea foametei, a nevoilor esențiale; oamenii au nevoie de case, dulapuri,

haine, așternuturi, prosoape, pantofi, călătorii, mașini, avioane, nu se mulțumesc cu a fi pe lume; simt nevoia de a se împlini.

4 În spaniolă, „calvo“ înseamnă „chel“ (n.tr.).

M-am trezit abătut, cu Arnold mișunând prin casă. Era în toate camerele. În bucătărie, Arnold. La duș, Arnold. La masa de scris, Arnold. Într-un târziu, mi-a spus: „nu mai poți, renunță, ai încercat, dar nu mai poți, du-te înapoi în pat, nimeni n-o să te învinovățească pentru asta, ai făcut tot ceea ce este omenește posibil; dintre toți pe care-i vizitez, tu ești cel care a luptat cel mai mult, nimeni n-o să-ți poată reproșa că azi nu te-ai ridicat din pat, ești campion mondial, acum e cazul să te odihnești, ai dat totul din tine, nimeni nu a luptat ca tine contra mea, ești medaliat cu aur, dar acum trebuie să te odihnești, bagă-te în pat, nu te mai da jos din pat."

M-am ridicat, bineînțeles.

Trebuia să iau trenul ca să merg la T4, căci după-amiaza aveam avion spre Zürich. Arnold tot timpul cu mine.

Am străbătut T4 cu Arnold în inima mea; l-am sunat pe fratele meu și am vorbit de chestii obișnuite, ceea ce m-a mai încurajat puțin și am reușit să mă îndepărtez la câțiva metri de Arnold; apoi l-am sunat pe Valdi și n-am apucat să stăm de vorbă. El mânca, iar eu urma să urc în avion.

Mi-am zis în sinea mea: nu contează nimic, lasă-mă-n pace, Arnold, trebuie să mă concentrez să trăiesc după-amiaza asta de martie. Am început să mă uit la pantofi, pantofii primiți cadou de la Mo și care-mi plac atât de mult.

M-am așezat în așteptarea îmbarcării și continuam să mă uit la pantofi când mi-am dat seama că orice om poate avea acces, la un moment dat, la revelarea sensului existenței lui, dar când se poate produce acea revelație? Poate să dureze ani întregi până să vină. Asta înseamnă că avem o obligație: aceea de a rămâne în viață cât mai mult posibil. M-am speriat la gândul posibilității ca revelația aceea să ajungă prea târziu.

Mă gândesc că un om ca mine poate avea revelația aceea la nouăzeci de ani.

Să trăiești mulți ani este un succes, cel mai mare succes.

Să trăiești mulți ani înseamnă să fii cu viața mulți ani, să o cunoști tot mai bine cu fiecare zi. În fiecare zi un nou sărut din partea vieții. Bach și Wagner ar fi trebuit să trăiască mai mult, măcar încă vreo zece în plus. Astea sunt singurele calcule care contează, cele care măsoară vârsta noastră.

Se zice că vom ajunge să trăim o sută patruzeci de ani, de asta se vor bucura copiii lui Bra și Valdi. Dacă vor trăi o sută patruzeci de ani, atunci vor avea timp să mă caute prin uitarea în care voi zăcea, îi aștept acolo ca să le dau câte-un sărut.

Mi-ar plăcea să trăiesc o sută de ani cu sănătatea intactă, și asta o spun eu, cel care mă lupt cu sfaturile lui Arnold, care mereu îmi vorbește despre beatitudinea inconștienței pe care ți-o dăruiește moartea.

Să trăiesc cu conștiința a ceea ce am trăit, cu memoria ascuțită perfect, ca un cuțit de măcelar, capabil de a felia și mărunți deceniile în ani, anii în luni, lunile în zile, zilele în ore și orele în minute, așa vreau să fie memoria mea.

Am aterizat și am continuat să mă uit la pantofi pe măsură ce străbăteam terminalele.

Am luat tramvaiul și Mo m-a așteptat în stația de lângă casa noastră.

Văzând-o așteptându-mă, am simțit bucurie. Acesta este succesul: să te aștepte cineva undeva.

Am mers să văd lacul. Mo era obosită, avea de lucru și a rămas să citească pe canapea. Mi-a explicat cum să mă întorc cu tramvaiul și mi-a dat bani potriviți pentru automatul de bilete. M-am gândit din nou la mama, cea care, când eram copil, îmi dădea bani ficși pentru orice. Mi-am amintit de vechile monede spaniole din anii șaptezeci, de vechea monedă de cinci pesete și de cea de cincizeci de pesete, mi-am amintit că atunci când vedeam moneda de cincizeci de pesete întotdeauna eram mulțumit, căci era mare și îți dădea siguranță, cu moneda aceea puteai să faci față vieții liniștit, îți garanta că poți cumpăra niște lucruri. Vechile monede spaniole din timpul franchismului mi-au venit în minte când am văzut francii elvețieni. Spaniolii au venit aici, au emigrat aici, în Elveția, pentru că peseta valora puțin, iar francul elvețian mult mai mult. Spaniolii din anii șaptezeci au emigrat în Elveția încercând să găsească mai mulți bani pentru aceeași muncă. Viața spaniolilor continuă să fie la fel: încearcă să câștige bani, asta-i clasa de mijloc, încercăm să facem astfel încât să nu ne lipsească nimic. Asta-i ceea ce l-am văzut făcând pe tata și asta fac și eu: încerc să mă descurc. Niciodată nu vom avea puterea de cumpărare a elvețienilor, pentru că suntem spanioli, pentru că venim dintr-o țară unde politicienii sunt corupți, inutili, neglijenți, leneși și megalomani, care nu-și dau seama de esențial, iar esențial este că în Elveția se câștigă mai mulți bani decât în Spania pentru aceeași muncă. Lenevia e mai rea decât corupția. Lenevia politicienilor spanioli îi face să ocupe un birou și să vadă cum trece viața fără să intervină. Se gândesc că intervin funcționarii și muncitorii de rând, că de asta sunt plătiți de ei. Așa gândesc politicienii spanioli. Dacă o ducem bine, e datorită turismului, portocalelor și pentru că facem paella, numai de asta, și că suntem în Europa, că ne aflăm mai jos de Pirinei. În nicio țară nu se vede atât de tare ca în Spania distanța cosmică dintre politicieni și popor. Spaniolii de rând sunt minunați, harnici și dedicați, talentați și capabili, cinstiți și ageri la minte, plini de viață și întreprinzători; în schimb, politicienii lor sunt leneși. Lenevia le devorează sufletul. Spaniolii care se trezesc devreme au ridicat țara asta. Politicienii spanioli le sug sângele spaniolilor care se trezesc devreme și așa funcționează statul ăsta, prins într-un soi de vampirism atavic și primitiv, care își are rădăcinile în feudalismul medieval.

N-am cum să nu mă duc să văd lacul, i-am spus lui Mo.

Nu are sens să vin din Madrid și să nu văd lacul, apa, cea mai tare chestie de pe planeta asta: apa.

Mereu încerc să fiu în apropierea apelor, așa că am ieșit cu pași sprinteni, căutând râul, podurile, lumina plutind pe apă. Și iată lacul, învăluit în întunericul înserării.

Dacă văd apa, mă liniștesc. Pentru că unde există apa, continuă să existe natura, continuă să fie un adevăr. Unde e apă nu pot fi autostrăzi, camioane, avioane, magazine, zgârie-nori, spitale, închisori, ospicii. Unde este apă nu e loc de minciună.

Dacă văd apă, privirea mea nu se simte umilită, speriată, jignită.

Apoi am dat o raită pe străzile din centrul istoric și era ticsit de oameni tineri, căci era vineri.

Haydn, prietenul meu poet, mi-a spus, cu mulți ani în urmă, că eu sunt zodie de apă. Mi-am amintit brusc când mă uitam la apa curgând pe sub poduri. Tinerii umblau mascați pentru că era Carnavalul.

Străzile erau numai un râset și un cântec și bere și strigăte. Oamenii se bucurau.

Mi-am amintit de prima dată când am venit la Zürich, pe vremea când Bra și Valdi erau mici, trebuie să fi fost în 2007. Îmi amintesc că ne-am cazat la Novotel, care pe atunci era un lanț

hotelier celebru pentru prețurile bune. Avea piscină interioară și am mers să înotăm. Eu voiam să mă plimb prin Zürich, dar Bra și Valdi nu înțelegeau de ce trebuie să dăm piscina în schimbul unor străzi dintr-un oraș necunoscut, neprimitor și străin. Erau doi copii de nouă și zece ani și voiau să se scalde în apa caldă. Nu înțelegeau ce putea fi interesant la un oraș când toate orașele sunt la fel: străzi, semafoare, McDonald's și mașini.

Pentru un spaniol, toate orașele europene sunt aproape de neatins, mereu scumpe, mereu prea scumpe, mai culte, mai prospere decât ale noastre și ne aduc aminte cu ostilitate că suntem ruda săracă a acestui continent. Călătorim prin Europa cu frică, mereu atenți la prețuri, observând că taxiurile și restaurantele din orașele alea au prețuri astronomice. În schimb, când europenii vin în Spania, totul li se pare extraordinar de ieftin.

Eu, ca de obicei, căutam în orașe un anumit adevăr sau o anumită frumusețe, o anume revelație intelectuală, bietul de mine, mereu cocoșat de atâta subdezvoltare spaniolă, molima franchismului apăsându-mi mereu umerii. Noi, spaniolii din generația mea, avem nevoie să călătorim, poate pentru că ne-am născut într-o țară încremenită.

Totuși, acum caut acele amintiri și nu găsesc nimic, numai străfulgerări ale memoriei.

Merg în locurile unde am fost cu copiii mei, cu ani în urmă și nu găsesc nimic. Dar constatarea asta e valoroasă. Numai eu știu adevărul acesta: am fost aici, în Zürich și am revenit după doisprezece ani, fiind un cu totul alt om decât eram când am fost aici în 2007.

Mă gândesc la transformarea asta fizică și sufletească și nu am cum să nu fiu cel puțin recunoscător unei forme de destin. Căci știu că în anul acela, în 2007, eu nu eram fericit. Nu, nu eram. Se prea poate să nu fiu nici acum. Se prea poate să nu fiu niciodată. Dar un lucru e sigur: încerc să fiu, încerc din răsputeri.

Încerc din răsputeri, încerc cum numai eu știu, ăsta sunt eu, invocând ființele dragi mie, încerc să fiu fericit.

Știu că încerc pentru că m-am schimbat. Dacă o persoană se schimbă, atunci știm că încearcă să fie fericită.

S-ar putea să fie un timp potrivit pentru a întemeia familii și alt timp potrivit pentru a le distruge. Pe ruinele unei familii se înalță un bărbat care merge singur.

Am continuat să cutreier zona istorică uitându-mă la vitrinele cu ceasuri. Întregul Zürich e o sărbătoare a ceasurilor. Mă uitam la prețuri.

Toate ceasurile sunt extrem de scumpe.

Cine-și poate cumpăra un ceas de cinci mii de euro?

Nu aveam și eu dreptul să port unul la încheietură? Nu m-am chinuit destul în viața asta pentru a merita un astfel de premiu?

Ce premii ne dă viața?

Dragostea copiilor noștri?

Dacă mama ar trăi, aș putea să o sun și să o întreb ce părere are dacă-mi cumpăr un ceas de cinci mii de euro din Zürich.

„Ce faci la Zürich?" m-ar întreba.

Și mi-ar zice că dacă tot e să cumpăr un ceas de cinci mii de euro, atunci să îl cumpăr pentru ea. Să-i fac cadou un ceas; și mi-ar reaminti cât de puține cadouri i-am făcut cât a trăit și cât de multe îi fac acum, când e moartă.

Am zâmbit în sinea mea.

Am plecat de lângă vitrină. Am căutat tramvaiul 9 și m-am întors acasă.

Nu găsesc niciodată momentul potrivit pentru a merge la culcare, nu vreau să mă bag în pat, am senzația că trebuie să slujesc în continuare viața, să nu o las de izbeliște.

Mă bag în pat, paturile elvețiene nu au cuvertură, ci o pilotă umplută cu pene. La început, mi-e frig, apoi nu. Apoi temperatura e perfectă. Nu știu la ce să mă gândesc ca să mă prindă somnul. Mă gândesc la chipul tatălui meu când avea vârsta pe care o am eu acum.

Din pat, văd o luminiță îndepărtată; este încărcătorul de la laptopul lui Mo, pentru o clipă mi s-a părut o fantasmă. Mo folosește computere Apple, eu nu, eu folosesc din cele normale, nici nu știu ce marcă sunt. Mă uit adeseori la computerul ei și-mi zic că trebuie să fie mai bun decât al meu, pare mai trainic, întotdeauna este expus preferențial în magazine, este mai *cool*, mai infailibil. Și mai scump, mult mai scump. Am ajuns la o vârstă la care nu mai pot schimba marca laptopului, asta mă face să zâmbesc, gândul ăsta extravagant. În aeroporturi, în cafenele, în hoteluri, toată lumea are Apple, ceea ce mă face să mă simt un înapoiat, un provincial, ca unul care merge călare pe un măgar în fața unor oameni care călăresc cai înzorzonați.

Adorm simțindu-mă profund vinovat. M-am învățat să adorm stăpânit de sentimente care altora le-ar provoca panică, da, am știut să fac asta.

Instinctul de supraviețuire pe care un om este în stare să-l dezvolte conține o energie mai mare decât cea a combustiei soarelui și a tuturor stelelor din univers.

Mă gândesc că Bra și Valdi au moștenit asta de la mine, acest „da“ răspicat pentru supraviețuire. Nu e un bun material. Nu sunt bani. Nu sunt bijuterii. Dar e o moștenire fabuloasă.

Nu adorm.

Orice bărbat sau femeie care și-a schimbat radical viața aude o voce care-i pune mereu aceeași întrebare: „A meritat?“. Este cea mai tristă și mai lașă întrebare din câte există, căci e plină de imaturitate și de teamă și nu știe să-și dea seama de un adevăr inflexibil al vieții: există numai prezentul.

Prezentul e forța noastră.

Firește că mi-e dor de cele două familii întemeietoare din viața mea: familia în care am fost fiu și familia în care am fost tată, evident că sufăr că le-am pierdut și nici nu știu măcar de ce s-au pierdut.

Dar prezentul acesta în care trăiesc acum este incomensurabil, căci este un timp în care imprevizibilul îmi conduce viața. Nimic din ceea ce mi se întâmplă nu a fost prevăzut vreodată, prevestit, nici măcar bănuit. Imprevizibilitatea e tot bucurie, pentru că imprevizibilitatea pare un cadou, sugerează apariția unui înger, apariția extraordinarului.

Din acest prezent contemplu misterul prin care se pierd familiile, se desfac. Unele sunt șterse de moarte și de timp, altele de divorțuri și de dramele curente ale vieții.

Ce spectacol uman plin de neliniște, să vezi familiile pierzându-se pe calea uitării, a stingerii lor.

Nu mi-aș fi putut imagina că un om atât de obișnuit, ca mine, ar putea trezi interesul destinului.

Când un destin neașteptat își face apariția în viața ta, sfârșești prin a te îndrăgosti de libertate.

Este inexplicabilă această răsplată.

Cuvântul este „răsplată“. Câți pantofi ai în dulap? Câți pantofi au avut bunicii tăi? Câte generații te separă de foamete? Ce ai făcut pentru a merita asta?

Tata a fost mult mai fericit decât mine, având mult mai puține lucruri decât am eu. Zâmbetul cu care a înfruntat lumea n-o să-l am niciodată. Nu mi-a dat acel zâmbet, poate pentru că am scuturat pomul cunoașterii.

Ce s-a întâmplat?

Ce înseamnă toate astea?

Nu cumva am confundat bogăția cu gunoiul?

Ce ar fi făcut tata dacă i s-ar fi dat o viață ca a mea, o viață de scriitor, o viață cu cărți și cunoaștere?

Nu ar mai fi fost bărbatul excepțional care a fost, iar acesta este un mister care-mi îngheață sângele în vine, îmi otrăvește sufletul, mă mâhnește și mă buimăcește. Misterul acesta conține un mesaj pe care nu-l știu descifra.

Zâmbetul lui larg, austeritatea lui, marea lui demnitate, cum le-a dobândit dacă nu cunoștea lumea așa cum o cunosc eu? Sau o fi cunoscut-o și a lăsat să pară că nu o cunoaște?

Cine era?

Cine a fost bărbatul acela?

Cine sunt eu, dacă nu o versiune de-a lui, o variantă mai nereușită a sufletului său?

Așa e, o variantă neînsemnată, măruntă, de prisos a sufletului său, asta sunt eu.

Eu și Mo am mers la Basel. Din Zürich se face o oră. Când am văzut Rinul, m-am gândit la râul care trece prin satul meu și în apa căruia ne scăldam. Umezeala apei era aceeași. Forma umezelii și forma malurilor și felul în care râul ce curgea pe lângă case erau aceleași pe care eu le văzusem cu atâția ani în urmă.

Întreaga zi petrecută în Basel m-am gândit la umezeală, la forța umezelii de a face legătura între vii și morți.

Prima oară când am simțit umezeala râurilor a fost într-o zi de vară toridă. Umezeala râurilor e un cadou pe care ni-l face pământul, un cadou dedicat corpului tău, de asta uneori mă gândesc că tot ce am simțit în prima mea vară de lângă râul din satul meu e un sentiment care nu se va sfârși niciodată, chiar și când voi fi mort sentimentul acela va ieși din leșul meu, se va înălța și se va contopi cu întreaga umezeală a tuturor râurilor de pe pământ.

Asta am simțit astăzi când am văzut Rinul.

Mamei îi plăcea la nebunie umezeala râurilor.

De ce?

Uneori mă gândesc că era o femeie atinsă de un misticism devorator, pentru că mă arde, mă copleșește din lumea morților.

Mă invadează ea, mama mea.

Fructele pe care le mânca vara erau rodul umezelii pământului. De fiecare dată când intru într-un magazin de fructe vine și mama cu mine, îmi amintesc de ea, ea este cea care intră, nu eu. Pasiunea mea pentru magazinele de fructe o am de la mama. Ea pipăia și alegea pepenii. Ea folosea cuvântul „a tria".

„Trebuie să triezi pepenii", zicea.

Folosesc cuvântul ăsta, numai eu îl folosesc, pentru că în locurile pe unde trăiesc eu nu-l spune nimeni, verbul acesta nu se aude nicăieri, răsună doar în caverna sufletului meu. Minunatul verb „a tria". A fost unul dintre marile verbe pe care Wagner le-a folosit în viața ei, pentru că era verbul fructelor.

Cântărea pepenii în palmă, estima cât sunt de copți, îi strângea până când coaja le pârâia ușor, ba chiar îi ducea la ureche. Eu credeam că sunt toți la fel. Dar acum fac și eu același lucru cu pepenele, care mi se pare regele fructelor. Totul e ascuns într-un pepene. Nu știm nimic despre el până când nu-l deschidem. Iar înăuntrul lui e umezeala pământului transformată în dulceață.

Acum mama vine la mine prin umezeala unui râu european lângă care ea nu a stat niciodată. Ea nu știa că există țări, imperii, regi, istorie, și nici eu nu știu.

Din respect pentru mama, am uitat numele istoriei, politicii și realității.

Le aud numele zilnic, dar nu știu dacă există, iar dacă există n-au nimic de-a face cu mine, asta m-a învățat mama.

„Nimic nu are de-a face cu tine", a zis ea.

„Cu tine, numai eu și viața pe care ți-am dat-o avem de-a face, nu uita asta, că altfel te vor amăgi toți."

Mă vizitează în fiecare noapte. Și o las să mă viziteze.

Aș fi vrut să mă scald în Rin, căci de fiecare dată când văd un râu am chef să mă scald în el.

Râurile au fost mereu zeități. Un râu este un zeu, de aceea e important ca orice copil, de

mână cu părinții săi, să intre într-un râu, să atingă cu tălpile pietrele alunecoase de pe fundul apei, să cunoască întunericul din ape, copacii umbrind albia, misterul peștilor, limitele malurilor, mirosul de nămol, pata de noroi de pe față.

Cum îmi amintesc de tine de fiecare dată când văd un râu.

Obsesia ta pentru râuri este astăzi obsesia mea.

Obsesia aceasta nu va fi moștenită nici de Bra, nici de Valdi, se va pierde odată cu noi, nu le voi putea lăsa moștenire umezeala.

Lumea s-a schimbat.

Lumea noastră a fost diferită de lumea asta.

Șaptezeci și unu la sută din suprafața Pământului este apă.

De asta mă duceai vara la râul din satul nostru, pentru că apa este mai puternică decât pământul.

Așa am cunoscut apa și e foarte posibil ca Dumnezeu să fie alcătuit din apă. De fapt, nu din apă, ci să fie apă. Și poate că tu ești Atlanticul, iar tata, Pacificul.

Părinții se transformă în oceane, pentru că apa ești tu. Mereu ai fost apă, iar acum, când ești moartă, te-ai transformat în ocean. Și tot tu mi-ai dat puterea de a invoca morții. Se găsește în toate culturile, în toate civilizațiile.

A invoca morții înseamnă pur și simplu iubire, ce să fie altceva dacă nu iubire.

Așa că văzând Rinul te-am văzut pe tine, lungită pe pământ, bucurându-te de soare.

Infracțiunile, crimele se prescriu. Judecătorii și poliția nu mai cercetează infracțiuni comise cu mult timp în urmă. Când eram tânăr, asta mereu mi s-a părut nedrept, crimele nu pot fi uitate.

Ca să înțeleg, a trebuit să mai trăiesc niște ani și să îmbătrânesc.

Infracțiunile se prescriu pentru că timpul în scurgerea lui este mai puternic decât legile omenești și pentru că timpul revelează inconsistența dreptății și a nedreptății.

Timpul este înfățișarea sub care ni se arată natura și ne amintește că trecutul nu există.

De aceea, toate vinovățiile mele vor fi prescrise, nu pentru că ar exista iertare sau căință, ci pentru că vor deveni imemoriale. Nimeni nu-și mai amintește de infracțiuni săvârșite acum patruzeci de ani pentru că s-au evaporat. S-au făcut asemenea vântului, brizei, prafului de pe drumuri.

Cum să-ți amintești briza, sau vântul, sau praful?

Vinovățiile mele, dureroase mele vinovății sunt pe cale de a fi prescrise. Răul pe care l-am făcut în viața asta altor oameni, unor oameni pe care i-am iubit, dispare treptat. Asist zilnic la extincția faptelor, cu fiecare zi extincția este tot mai mare.

Se sting crimele noastre, care nici n-au fost nu știu ce crime. Mai degrabă niște greșeli care au provocat tristețe, angoasă și suferință.

Peste o sută de ani, cine va mai putea ști sau judeca durerea pe care le-am provocat-o altor oameni. Totul va fi prescris. Dreptul penal și dreptul civil au găsit această formulă fascinantă a încheierii perioadei legale.

Se apropie prescrierea tuturor greșelilor mele.

Și totuși, uzura inimii mele e încă acolo. Această uzură a început din ziua primei mele comuniuni. Cred că nu înțelegeam nimic din ce se petrecea. S-a prescris și ziua aia. Dar îmi amintesc de toate cadourile primite.

Niște prieteni de-ai lui Bach și Wagner, prieteni foarte buni, mi-au făcut cadou un binoclu. A fost un cadou extravagant care nu i-a plăcut lui Wagner, pentru că nu l-a înțeles și nici nu a văzut la ce ar fi bun. De ce-ar fi vrut un copil de șapte ani un binoclu. Sau de ce-ar fi vrut ea. Era de mare calitate, o marcă dintre cele mai bune. Un binoclu din 1970, scump, luxos, de un lux care nu se potrivea cu viețile noastre.

În anii care au urmat, nu l-am folosit la nimic. Nici Bach nu a fost deloc interesat de binoclu. Nu cred că l-a folosit vreodată. Nici măcar o singură dată. Îi era egal dacă lucrurile erau în apropiere sau la depărtare. Nu a demonstrat niciodată nici cea mai măruntă curiozitate. Bach, mereu mai presus de lucruri: indiferența lui față de apropierea sau depărtarea lucrurilor o văd azi ca pe o adevărată lecție de filozofie. Binoclul acela a tot fost mutat prin casă. Niciunul dintre noi nu știam ce să facem cu el. S-a deteriorat, încetul cu încetul. Husa era de piele. Nu știu unde a sfârșit. O lentilă de la obiectiv a căzut, rotița de focalizare s-a blocat. Nu se mai vedea nimic prin el, nici de aproape, nici de departe, dar își păstrase prezența impunătoare.

Nu știu de ce mi-au făcut un cadou atât de extravagant. Nu era pentru mine. Cine știe cum a ajuns la mine. Poate că a fost un cadou primit chiar de acei prieteni ai părinților mei, care n-au știut ce să facă cu el, așa că mi l-au pasat mie.

La eveniment a mai participat și un coleg și prieten de-ai tatei. Îl chema Jordi Ponce. Cred că mi-a dăruit un ceas de aur alb. Apoi, unchiul meu Rahma mi-a făcut cadou un ceas Duward din aur obișnuit. Am iscat multe discuții la școală, căci colegii mei refuzau să accepte că există aur alb.

Ziceau că e din inox. Eu aveam încredere în ceasul primit de la Jordi Ponce, aveam încredere în aurul alb. Nici nu-mi trecea prin minte că putea fi fals. Era un ceas Thermidor, asta era marca. Am fost foarte intrigat de aurul alb.

La fel mi-a stârnit interesul acel prieten al tatei, un burlac educat și sofisticat. Locuia în Barcelona. Mamei nu-i prea plăcea de el, dar nici nu-l antipatiza. Uneori îl critica, alteori îl lăuda. Dacă tata m-ar vedea acum scriind despre Jordi Ponce s-ar bucura și s-ar îngrijora, în egală măsură.

Cum se poate să-ți amintești asta, m-ar întreba.

Și eu mă întreb. Cum se poate să-mi amintesc toate astea. După mulți ani, i-am botezat pe Bra și pe Valdi. Aceea a fost o zi specială. Foarte specială.

Au trecut treizeci de ani de la prima mea comuniune până la botezul lui Bra și Valdi, dar atât prima mea comuniune, cât și botezul lor s-au sărbătorit la același restaurant.

Nu doar în același restaurant, ci la aceeași masă, în același loc din sală, lângă aceleași ferestre.

Acolo, unde eu am primit binoclul acela ciudat, copiii mei și-au primit cadourile. Cred că am fost singurul care și-a dat seama de detaliul acesta tulburător.

Era același spațiu.

Nu am fost singurul. Tata, marele Bach, și-a dat seama și el.

Ne-am dat seama amândoi, mereu amândoi, mereu el și eu.

Astfel se deschide carnea timpului, inima vieții, când contempli o coincidență de o asemenea dimensiune înțelegi că tot ceea ce ne înconjoară curge conform unei ordini care include dezordinea și a unei dezordini care include ordinea, de aici tensiunea, și din această tensiune emană bucuria, speranța și frumusețea.

Totul se prescrie, se prescriu infracțiunile, se prescriu greșelile mele, sunt în curs de prescriere vinovățiile mele și prescrise vor fi toate fantasmele mele.

Acum trei ani, în 2016, am fost din nou acolo, în sala aceea din acel restaurant și am stat și am atins aerul, pentru că numai aerul mă întâmpină când invoc trecutul.

Mi-am amintit de ce spunea Idea Vilariño: „Nu te voi vedea murind".

Invocarea trecutului te poate ține ocupat douăzeci și patru de ore din douăzeci și patru. Ce există în prezentul meu dacă nu această îndărătnică, decadentă, copleșitoare și voluptuoasă bogăție a trecutului.

Când absolvi un om de vină, când îl ierți, vede lumea fără tristețe și angoasă. Cine a inventat botezul a fost un adevărat stăpân al vieții: să fii absolvit de păcat, adică să-ți fie iertată orice vină. Prin naștere purtăm vina, nu a păcatului originar, ce mai poveste și asta, ci vina că părinții și bunicii noștri au făcut rău și o să-l facem și noi, pentru că în adâncul de nepătruns al vieții se află răul pe care-l facem semenilor noștri.

Și brusc, botezul șterge vina, pe când eu, pentru a scăpa de vina mea, a trebuit să scriu, să mă curăț, să mă purific, să mă înfierez, să mă iert, să stau ca pe jar, să mă distrug.

Bărbații și femeile caută bucuria și dau peste vină.

În fiecare zi mă gândesc la oamenii cărora, într-un fel sau altul, le-am făcut rău, chiar dacă în ochii unui judecător imparțial ar fi cel mai mic rău din lume; niciodată răul nu este obiectiv, răul atacă inima celuilalt, dacă celălalt se simte rănit nimic nu-l poate consola, acel rău este real și incontestabil.

Multe persoane nu înțeleg și nu vor înțelege asta niciodată.

Are legătură cu valurile mării, cu norii, cu copacii. Nimeni n-ar tulbura acea frumusețe a lucrurilor naturale: inima omului este ca un copac, nu poate înțelege nevoia cuiva de a-l curăța, de a-i răpi crengile, în schimbul promisiunii unei vieți mai bune.

Cobor împreună cu Mo pe o stradă din centrul orașului Zürich și dau peste o ceasornicărie faimoasă unde sunt expuse modele de ceasuri vechi. Nu sunt ceasuri la mâna a doua. Sunt ceasuri

pierdute în timp, iar asta înseamnă plenitudinea unui ceas. Împlinirea maximă a unui ceas este aceea de a fi victima timpului pe care îl măsoară. Sunt multe piese de colecție: sunt reprezentate toate mărcile prin modele începând din anii douăzeci ai secolului trecut până la modele de la începutul secolului XXI. Mă uit aproape îngrozit, pentru că am în fața ochilor un model Thermidor, de la începutul anilor șaptezeci, din aur alb.

Apoi, Mo și cu mine mergem la operă.

Mergem să vedem *Norma*, de Vincenzo Bellini, la Opera din Zürich, o clădire elegantă, de la sfârșitul secolului al XIX-lea, construită pe ruinele fostului teatru, care arsese. Mă emoționează clădirile care dispar și, odată cu ele, dispare și ce s-a petrecut între pereții lor. Alte clădiri le iau locul, clădiri care la rândul lor vor dispărea. Am luat cele mai ieftine bilete, douăzeci și cinci de euro bucata, singurele care se mai găseau, alături de cele mai scumpe, care costau peste trei sute de euro. Mereu se întâmplă așa: biletele care rămân nevândute sunt cele mai scumpe și cele mai ieftine, așa că de obicei găsești locuri goale. Plasatoarea ne-a condus la locurile noastre.

Începe actul întâi, un cor apare pe scenă. Este vorba despre corul cu Oroveso și druidele. De la locul meu, văd numai corpuri îndepărtate. Ce bine mi-ar prinde acum binoclul acela primit la prima mea comuniune. Trecutul este o pivniță plină de obiecte a căror utilitate se revelează în viitor. Pivnița aia mă duce cu gândul la providență, la cuvântul ăsta mitologic: providență.

Norma vrea să-și ucidă copiii pentru că bărbatul pe care-l iubește s-a îndrăgostit de o altă femeie, s-a îndrăgostit de Adalgisa. Norma se jertfește printr-un act de frumusețe egal cu cel pe care eu îl încerc în fiecare zi din viața mea. Mărturisirea vinovăției Normei este un act de credință în viață, un act de iubire, un act de singurătate.

Ies de la operă emoționat.

Frumusețea Normei mă rănește.

O port pe Norma în inimă. Eu sunt Norma, îmi zic. Toți suntem Norma. Toți suntem jertfă, renunțare, iertare și moarte, ca Norma. Oricât de multe voi pierde în viața asta, mereu îmi va rămâne posibilitatea de a reasculta opera asta, mereu îmi vor rămâne un binoclu pierdut și un ceas Thermidor, din aur alb, pierdut și el.

Am luat tramvaiul 9 și ne-am întors acasă.

Fantazez la o viață de aristocrat, aici, în Elveția, să am o casă în centrul orașului Zürich și să merg în fiecare săptămână la operă, la teatru, la balet, să mănânc de cină la cele mai bune restaurante, să am un yacht pe lac, să dorm mult și să mănânc puțin și să fiu liniștit, să ajung la liniște sufletească, la seninătate.

Să nu-mi doresc lucruri, să nu-mi doresc nimic.

Să existe cineva, undeva, care să aibă grijă de tine și acel cineva să șteargă răutatea, cruzimea și oroarea din viața bărbaților și femeilor.

Cuvântul la care gândesc clipă de clipă este „providență“, adorm cu cuvântul acesta în minte.

„Providență“, un cuvânt atât de tainic.

Cele mai traumatice momente din viața mea au loc într-un trecut foarte îndepărtat, când părinții m-au dus pentru prima dată la școală. Credeam că numai eu sunt pe lumea asta și dintr-o dată există sute de persoane asemănătoare mie. Trebuie să vorbesc cu ele, să stau cu ele. Și libertatea, entuziasmul, bucuria dispar.

Atunci îți pierzi bucuria pentru prima dată.

Persoanele care îmbătrânesc singure, fără familie, fără copii, fără partener de viață, redevin ființa care a pus temelia corpului lor, redevin copii. Copii în fața pericolului.

Copii care au rămas singuri în fața pericolului. N-am înțeles atunci de ce mama se îndepărta de mine și mă lăsa în seama altora, persoane care până la urmă au ajuns să facă parte din viața mea. Viața lângă mama s-a stins treptat și a venit viața asta mai lungă, mai extinsă, în care ea s-a tot îndepărtat de mine până când a murit.

Una dintre cele mai mari suferințe din inima mea s-a născut în timpul unei ore din școala primară, la un colegiu teologic. Preotul a trebuit să plece și l-a pus pe un coleg de clasă să-i țină locul.

A-i ține locul înseamnă să stai pe locul profesorului și să supraveghezi clasa, să nu vorbească nimeni, să fie disciplină.

Toate astea se întâmplă acum cincizeci de ani.

Acum o jumătate de secol.

Copilul ales strălucește de mândrie. I-a fost dată o misiune specială, este un copil ales, așa îl văd eu. Și încep să mă gândesc la ce se gândește orice persoană când este smulsă de lângă maică-sa și lăsată printre oameni: de ce l-au ales pe el, pe băiatul acela, și nu pe mine. Așa începe lăcomia după funcții, lăcomia socială.

Un copil de cinci ani jinduind funcția de supraveghetor de clasă.

Într-un mod total arbitrar, decide că vorbesc, dar e o minciună, nu vorbesc cu nimeni. Îmi scrie numele pe tablă. Dar îl scrie cu b, pe când numele meu se scrie cu v.

Văzând numele meu scris cu „b“ în loc de „v“ m-am simțit umilit și rănit, dar și perplex și plin de curiozitate, pe buza unui abis care avertiza că identitatea mea era neînsemnată, obișnuită pentru ceilalți oameni.

Eu, care eram un zeu pentru mama, acolo m-am văzut tratat ca un lucru fără importanță, ca o mogâldeață, ca un corp, ca un balot inexpresiv și ridicol.

A fost cea mai tristă zi din copilăria mea, cea mai neagră, cea mai cumplită.

Orice om a avut parte de o astfel de primă dată. Acum o pot vedea din perspectiva frumuseții, pentru că până la urmă copilul care am fost era pur și simplu îndrăgostit de mama lui, așa cum sunt toți copiii de pe fața pământului.

Copiii care nu înțeleg că au un destin social, pentru că au crezut că destinul lor este de a rămâne veșnic lângă mama lor, așa cum gândeam și eu.

Veșnic copilul și mama lui, copilul lângă mama lui, în slavă, stăpâni pe viață, întru stăpânire veșnică, precum în iconografia creștină. În iconografia aia se vorbește despre copilărie. Copilul Isus, odată îndepărtată semnificația religioasă, care e circumstanțială și anecdotică, înseamnă asta: inalterabilitatea mamei și fiului ei, într-un răvășitor spectacol plin de frumusețe, de umanitate, pentru că umanitatea trebuie să exulte pentru ca să o putem concepe, pentru ca să o putem înțelege, pentru ca inima noastră să explodeze de bucurie.

Mi-am pierdut regatul când am fost dus la școală.

B-ul din numele meu a fost începutul despărțirii de paradis.

Memoria este carne și sânge.

Neurochirurgii au multe cuvinte pentru carne și sânge, dar sunt doar cuvinte, cuvinte fără fapte.

Cuvinte care nu îmbunătățesc, nici nu fac mai cuprinzătoare, nici nu explică, nici nu nuanțează aceste două cuvinte: carne și sânge.

Carne și sânge, acolo se duce tot ce am fost.

Dar ce frumusețe sălbatică, copilul supraveghetor și celălalt copil care am fost eu, acum cincizeci de ani, la o oră din școala primară, el uitându-se la mine și hotărând că am vorbit, că am încălcat regulile, el jucându-se deja cu legea, iar eu blocat în fața dramei iscate de lege, cu numele meu înaintat oprobriului public, scris pe o tablă, cu o greșeală de ortografie.

Apoi, preotul a revenit și a cerut să fie șterse numele.

Nu au existat pedepse, nici consecințe, totul a fost anulat, pur și simplu. Nici măcar nu a catadicsit să citească cele două nume care apăreau pe tablă. Le-a șters ca pe ceva lipsit de importanță.

Și atunci mi-am dat seama că ceea ce părea o dramă de nedepășit și cu consecințe dezastruoase, a dispărut transformat în praf de cretă.

Tata nu a cunoscut intensitatea capitalismului pe care am cunoscut-o eu. Nu avea capitalismul în el, de aceea nu și-a pierdut încrederea în cuvântul dat, în bunătatea naturală. Capitalismul nu i-a împietrit inima.

A trăit fără să fie neîncrezător în cineva.

Mergea cu mașina prin localități, total încrezător. Niciodată nu și-a pierdut încrederea în oamenii cu care se întâlnea.

Această încredere a tatălui meu în ceilalți oameni a fost de aur.

În privința asta semăna cu Mo, pentru că nu am văzut o femeie mai încrezătoare decât ea. Mereu are încredere în oameni. Mereu se gândește că oamenii vor da tot ce e mai bun în ei și că niciodată n-o să-i facă rău.

Eu semăn cu mama, și în ea se cuibărise neîncrederea. Nu sunt ca tata. Însă acum văd limpede că neîncrederea e doar slăbiciune și eșec.

Nu, tata nu a cunoscut intensitatea capitalismului pe care am cunoscut-o eu. L-a văzut, firește că l-a văzut. Vedea că există bogați și săraci, vedea deplasarea capricioasă a bogăției, dar a știut să rămână deoparte, nu a intrat în joc.

Cum a făcut asta?

Voi muri fără să știu.

Niciodată nu a fost înșelat cum am fost eu. Niciodată nu l-am văzut să invidieze pe cineva. De parcă viața lui ar fi fost atât de trepidantă încât nu ar mai fi avut timp să vadă bogăția altuia.

Nu și-a dorit să aibă bogății materiale, case, mașini scumpe, nici proprietăți de orice fel, cu atât mai puțin bani.

Nici nu a știut măcar că existau averi uriașe. Nu s-a uitat la vecinii bogați din Barbastro, deși erau câțiva. Nici nu i-a trecut prin minte că are ceva de-a face cu obligația asta, cu obligația de a fi bogat sau sărac.

Nu a fost tentat.

Nu s-a uitat.

Era prins cu ale lui, dar ce erau, Dumnezeule, ce erau acele ale lui. Cred că eram eu, cred că erau Wagner și fratele meu. Și el însuși.

Exista în el ceva din trăinicia unui om din popor, ceva înrădăcinat în profunzimea oamenilor simpli din Barbastro. La cei umili chiar s-a uitat, pentru că-i trezeau curiozitatea. Bogații nu-i trezeau curiozitatea. Oamenii simpli, da, pentru că probabil îl transportau în acel Barbastro de pe vremea tatălui său, Barbastro dinainte de războiul civil, satul în care el a fost copil.

A vorbit puțin despre începuturile copilăriei lui, petrecute înainte de 1936.

În vremea aceea, trebuie să fi văzut ceva nemaipomenit pe străzile din Barbastro. Războiul l-a decimat. El și-a păstrat un soi de misticism care-l ducea înapoi la încremenirea satului, la piața înconjurată de galerie, la cele patru străzi principale, la cele două poduri peste râu, la cele două biserici, la baruri și la grădinile de zarzavat.

Ăsta ar fi putut foarte bine să fie paradisul lui.

Uneori îl observam cum merge pe străzile din Barbastro. Mergea într-un fel aparte, ca și cum ar fi salutat umbrele, morții, trecutul. Vedea trecutul satului său.

Era un pod între trecut și prezent.

De aceea umbla prin Barbastro ca și cum ar fi fost un înger.

Nu a vrut viața pe care eu aveam să o duc; poate a văzut-o o dată: a văzut viața mea, sau o vede chiar acum, iar dacă o vede acum, cu siguranță i se face milă de mine, sau se emoționează, sau se sperie, pentru că bunătatea naturală a fost cea care l-a ținut departe de cunoașterea marilor orașe, de călătorii multe, de oameni mulți, de multe lucruri importante, care într-un fel rezolvă ultima problemă a oricărui om: singurătatea.

Regatul singurătății lui a fost mai cristalin.

Îmi repet fraza asta: regatul singurătății lui a fost mai cristalin decât cel al prim-miniștrilor, decât cel al președinților republicilor, al președinților marilor corporații, al celor mai bogați și faimoși oameni de pe planetă.

Așa că te văd din nou, tată, luminos, obosit, fără bani, fără casă, fără loc de muncă, fără nimic.

Viața mea este viața pe care mi-o dă capitalismul clipă de clipă.

Tot ce respir este capitalism.

Prietenii, cunoscuții, colegii, toți oamenii cu care mă intersectez mă privesc din capitalism.

A avut parte de bucurie în viață, de multă bucurie. De aceea fluiera mereu. Poți fluiera acum pentru mine?

La început a fost entuziasmat de ideea de a mă face scriitor. Dar o dată, eram deja în secolul XXI, a citit o cartea de-a mea și nu i-a plăcut. Nu știu ce a văzut el în carte, probabil beznă, ficțiune și singurătate.

Beznă și vanitate, umbră și cenușă, cum se spune în filmul *Gladiatorul*, unde un luptător veteran, un gladiator bătrân moare spunându-le tinerilor săi asasini „umbră și cenușă".

Chiar dacă nu a zis nimic, mi-am dat seama, din atitudinea lui, că nu i-a plăcut. În acest sens, cred că tata era obiectul unei dominări, o lungă dominare ce vine din noaptea timpului, o dominare a strămoșilor care răsar din lanțul biologic ce se întinde până în centrul evoluției. Tata și primul om, asta e.

Cu cât se îndepărtează mai mult moartea lui — și zilnic se îndepărtează cu un metru, pentru că la morți spațiul și timpul converg încă din clipa morții — , cu atât înțeleg mai bine că în tata trăia un fel de zeu.

Pentru că Dumnezeu — sau cum vreți să-i spuneți, există mii de cuvinte, spuneți-i mister, spuneți-i voință, frumusețe, genom, specie, deși cuvântul „Dumnezeu" a fost de o nemaipomenită precizie a limbajului — intră în corpul părinților. Când părinții mor, Dumnezeu se face vizibil puțin. Când moartea părinților pleacă, Dumnezeu se face vizibil din nou.

Îl vedem în cadavru.

Dumnezeu se face vizibil în cadavrul tatălui tău. Apare acolo, timp de zece secunde. Și-l vezi. Acesta este misterul. Vezi energia profundă a vieții.

Dumnezeu e acolo zece secunde.

Te lasă să-l vezi zece secunde, ca să-ți dai seama că există, că va exista, să-ți dai seama că deși tu nu știi, el există, e acolo și în mâinile lui strălucește bucuria.

„Ia-o", îți zice.

Și ceea ce iei tu este cadavrul.

Într-o zi, prin 1970, în localitatea Benasque din Pirinei, tata m-a dus la un hotel care acum nu mai există. Hotelul acela avea piscină, una dintre primele din zona aceea muntoasă. Era iunie, piscina se deschisese recent și apa era congelată.

Nimeni nu făcea baie.

Poate să fi văzut câțiva în costum de baie. Vechile piscine erau mai apropiate de sculptură decât de valoarea lor practică. Pe atunci păreau niște opere de artă. Erau decorate cu pietre mari, păreau trainice, formidabile. Treptele erau de fier. Avea o adâncime de trei metri. Vechile piscine erau adevărate. Cele din prezent sunt doar niște copii proaste ale acelora.

Tata mi-a zis: „Îți dau douăzeci și cinci de bani dacă faci baie în piscină", o veche monedă de douăzeci și cinci de pesete, pe care era ștanțată figura dictatorului Francisco Franco.

L-am privit în ochi.

Știa că o voi face.

Purtam șort de baie.

M-am aruncat în piscina cu apă înghețată, am dat câteva ture și toată lumea s-a strâns să vadă minunea. Mă rog, câțiva oameni, câțiva clienți ai hotelului, erau și niște doamne în vârstă venite să se bucure de aerul de munte. Totul erau liniștit, suav, ordonat. Erau măsuțe și bănci sub stufoșii copaci din Pirinei.

M-am aruncat în piscină, am sărit în cap. Apa înghețată nu mi-a făcut niciun rău pentru că el mă privea, pentru că el era acolo. Nu exista ostilitate, nici durere, nici teamă, nici pericol.

Eram doar eu și apa și nemișcarea timpului, căci atunci am descoperit că sub apă mișcarea realității se suspendă, timpul se face insonor și curgerea lui încremenește, dispare identitatea socială a celui care stă sub apă și am făcut cercetări acolo, în zona celor care se scufundă în apă din dorința de a pleca din împărăția viilor într-o altă împărăție, în împărăția apelor. Poate că tata voia să descopere împărăția apelor. Tocmai el, care nu știa să înoate. Dar, deși nu știa să înoate, știa totul. În împărăția apelor nu răzbat vocile, nu răzbat tratatele, nici trufia, nu răzbat contractele, nici ierarhiile, nici șefii de guvern, nici bogăția, nici sărăcia, nici dreptatea, nici nedreptatea, acolo există doar liniște, imponderabilitate, anularea auzului și tactilului și coborârea unei lumini fine, unei lumini filtrate, care ocrotește.

Când am ieșit din apă, mă aștepta cu un prosop. M-am gândit că tata era natura însăși, ca și cum ar fi fost un fapt ireversibil.

Oamenii se uitau la noi doi.

Poate că s-a gândit că în împărăția apelor aș putea comunica din nou cu el, după ce timpul vieții lui se va fi încheiat.

Nimeni nu a făcut baie în ziua aceea, pe atunci oamenii nu știau cât de bună e o baie cu apă rece. Pe atunci oamenii nu știau nimic despre *spa*. În epoca aceea, oamenii nu aveau prea multe lucruri, dar aveau viață. Totul era mai greu, nu exista tehnologia, dar viața era mai puternică. Acum trăim cu reprezentări ale vieții. Înainte, cel puțin în ziua pe care o evoc, viața nu avea nevoie de reprezentări pentru că exista în sine.

Nu știu de ce a făcut treaba aia, ce a vrut prin provocarea aia. Îmi imaginez că a vrut să mă vadă în apă, el făcea chestii dintr-astea, și aici e adevărata problemă. Adevărata problemă este că toate chestiile alea pe care el le făcea — cum a fost să-mi ofere douăzeci și cinci de bani pentru a face baie într-o piscină din munți — sunt cele mai umane chestii care mi s-au întâmplat în viață.

Inima mi s-a umplut de bucurie când am ieșit din apă și am câștigat pariul, mă simțeam ca un erou.

Îi plăcea să mă vadă înotând.

Timpul trecut nu se mai întoarce, dar există ceva ce se întoarce mereu, revine încontinuu: misterul.

Viața poate să moară, dar misterul nu, iar acum misterul este în copiii mei. Oamenii uită misterul. De aceea viețile lor decad, se prăbușesc, se umplu de amărăciune, se viciază.

Ca scriitor, responsabilitatea mea morală este de a reaminti existența misterului.

Odată, tata m-a dus la cules de ciuperci. Am mers cu un prieten de-al lui. Era un bărbat care avea mereu o țigară fără filtru între buze. Avea puțin păr pe cap. Mamei nu-i prea plăcea de el, nu-i plăcea din cauza scrumului de țigară care-i cădea te miri când; pe atunci mulți oameni erau așa, fumau fără să țină cont de edificiul instabil de scrum care creștea pe măsură ce țigara se consuma; și acel edificiu, brusc, se prăbușea ca o avalanșă, lăsând un strat subțire de cenușă pe cămașa fumătorului și în jurul său. Bănuiesc că omul acela a fost la noi acasă o dată și i-a murdărit mamei ceva cu scrum. Și mama fuma, dar mereu cu o scrumieră aproape. Pe vremea aceea, existau două clase de fumători: cei care aveau nevoie de scrumieră (ăștia erau mai moderni) și cei care nu aveau (ăștia erau fumători ancestrali, fumători care fumau așa cum fumaseră primii fumători, undeva, prin secolul al XVII-lea).

Mulți oameni fumau așa, în voia sorții, și acel prieten al tatei ținea mereu o țigară între buze cu coloana ei de scrum orizontală suspendată în aer.

Erau vremuri aparte.

Prietenul acela al tatei avea un Citroën 2 CV și într-o dimineață de octombrie rece, dar însorită, am mers cu mașina lui la cules de ciuperci. Mașina aceea îmi atrăgea atenția pentru că mi se părea o farsă, o jucărie, căci avea caroseria moale și banchetele erau ca niște scaune. Părea o mașină pentru copii. Ei doi aveau fiecare câte un coș, eu nu. Și mai aveau și bricege, niște bricege foarte mici, cu mâner de lemn. Și nu le-a mers rău în ziua aceea.

Aproape că nu vorbeau, erau genul de prieteni care nu-și spun nimic. Câteva observații dacă e frig sau dacă va ploua, ori dacă va fi vânt sau dacă va fi foarte cald, și cam atât.

Din când în când, îl vedeam pe tata aplecându-se pentru a căuta vreun râșcov. Nu-i prea plăcea să se aplece, însă îi plăcea foarte mult să găsească ciuperci. Dar ar fi preferat ca toate ciupercile să se înalțe de la sol, ca prin magie, și să i se culce-n palmă, fără să fie nevoit să se aplece. Îi plăceau mult ciupercile, dar am fost la cules o singură dată. Nu am mai mers niciodată să culegem ciuperci.

O singură dată în viață, dar eu mi-o amintesc ca pe o zi importantă, oare de ce?

Pe vremea aceea toate drumurile erau înguste și circulau puține mașini. Am mers să luăm prânzul la o crâșmă din sat. Octombrie e luna ideală pentru a cutreiera pădurile din provincia Huesca. Copacii sunt plini de nuanțe gălbui, soarele dulce mângâie ușor.

Am mâncat ochiuri din ouă de la găinile patroanei crâșmei. Am mâncat pâine proaspăt coaptă. Pe lângă ochiuri, am mai mâncat și torteta[5]. Tatei îi plăcea foarte mult torteta. Și mie, prin imitație. Însă într-o zi am aflat ce este torteta — practic, sânge de porc — și n-am mai mâncat. Ce bine-ar fi fost dacă nu mi-ar fi spus nimeni.

I-am văzut pe cei doi bărbați mâncând ochiurile. Și atunci tata mi-a dezvăluit un secret care m-a însoțit toată viața. Mi-a spus că ouăle trebuie prăjite în ulei încins, nu contează că iese multă fumăraie, numai așa se pot face bine, iar dacă în timpul prăjirii albușul se întinde mai mult decât trebuie, atunci e semn că oul nu este proaspăt.

De aceea ouăle pe care le mâncau erau mici, pentru că erau proaspete. Ei au mâncat fiecare câte două ochiuri. Eu doar unul. Apoi ni s-a adus cozonac de casă și a primit și el laudele tatei.

Așa se face că ori de câte ori gătesc ochiuri, mă uit la mărimea albușului. Stau neclintit, cu ochii pe albuș, pentru că în cercul acela alb apare mereu dezvăluirea pe care mi-a făcut-o tata și revine ziua în care am fost la cules de ciuperci și am mâncat în crâșma aceea.

Așa e, mereu e așa.

De fiecare dată când fac ochiuri îmi amintesc de tata. E o minune, o operă de artă a memoriei, un cadou din partea condiției umane.

Prima dată când am făcut ochiuri în Statele Unite, în casa lui Mo din Iowa, am avut o surpriză imensă, ouăle păreau foarte proaspete, căci aveau albușul concentrat și închegat, nu era unul dintre albușurile alea care se extind în toată tigaia și lasă gălbenușul lipsit de protecție, într-o singurătate tristă.

M-am gândit că tatei i-ar plăcea ochiurile pe care le mâncau americanii. La asta m-am gândit, m-am gândit cu furie, pentru că niciodată n-am să-i pot spune.

Mă voi duce furios în moarte. „Nu intra supus în noaptea cea bună", a zis poetul galez Dylan Thomas; intrăm în ea cu multe discuții nepurtate, cu multe lucruri de spus. Observațiile tatălui meu despre ochiuri le-a pus pe pânză, într-un tablou celebru, pictorul Diego Velázquez. E vorba despre tabloul *Bătrână prăjind ouă*. Ouăle din tablou ar fi primit aprobare din partea tatălui meu. Velázquez a pictat tabloul în Sevilla, în anul 1618. Iar femeia din tablou mi se pare a fi aceeași femeie care i-a servit pe tata și pe prietenul său în ziua când am fost cu ei la cules de ciuperci.

Iubitul american al unei prietene de-ale lui Mo era fermier. Într-o zi am ieșit toți patru la o cafea. Era un bărbat înalt, voinic, roșcovan și zâmbea întruna, chiar dacă puțin fals. Un bărbat foarte harnic, relația cu prietena lui Mo avea să se încheie prost. Ne-a făcut cadou o duzină de ouă de la ferma lui.

După ce am încins uleiul în cratiță și am văzut albușurile perfecte, deci incredibil de proaspete, ale acelor ouă, m-am gândit din nou la tata și la dezvăluirea lui. M-am gândit din nou la 1618, la bătrâna pe care Velázquez a văzut-o prăjind ochiuri în Sevilla. Și atunci mi-am amintit de un alt lucru pe care nu știam că-l mai țin minte și care a fost spus tot în ziua cu ciupercile, dar vă jur pe toți sfinții că nu-l mai țineam minte.

Fraza spusă de tata a fost asta: „Dă-ți seama că deși uleiul e încins, gălbenușul este aproape rece, iar așa ceva chiar că-i un mister, ba mai mult, dacă nu e rece, înseamnă că nu-i bine făcut".

---

5 Un soi de gogoși pe bază de sânge de porc, făină, pesmet și untură (n.tr.).

Ca pe un coridor lung, vechi și întunecat, așa simt ziua asta în care mă trezesc fără chef de viață. Arnold e aici, nu mai venise de ceva vreme, dar mereu se întoarce. Niciodată nu va pleca de tot. Corpul meu îi este locuința unde se simte-n largul său.

Am rămas singur cu el, nu mai e nimeni. Oamenii nu știu să trăiască fără familie, îmi zice Arnold, mereu zice chestii din astea.

Se târăsc prin lume și se prăbușesc în mijlocul străzii, răpuși de un infarct, așa cum moare Omar Sharif la sfârșitul filmului *Doctor Jivago*. Mamei îi plăcea mult Omar Sharif.

Familia însemna niște copii care-și așteaptă tatăl și mama, sunt oameni care desconsideră asta și aleg altceva, dar acel altceva când se apropie sfârșitul, când apar bătrânețea și decrepitudinea, nu folosește la nimic.

Nimic nu folosește în afară de copii.

Bra și Valdi nu știu asta. O vor ști într-o zi, vor vedea cotlonul acela sensibil și vor contempla povestea vieții unui om, tatăl lor, care a căutat cu disperare bucuria.

Stăteam în pat și mă gândeam la toate astea, nu aveam chef să mă ridic, întins lângă Arnold, care mă privea cu răceală, eram învelit bine în așternut și așternutul era rece, dar era un frig blând, care-mi aducea în minte casele în care am locuit mai demult și nu aveau încălzire centrală.

„Nu există nimic după moarte, a zis Arnold, iubirea ta pentru părinții tăi nu e altceva decât un delir literar, sau și mai bine zis, o tulburare; oamenii acceptă toate astea fără nicio problemă și se bucură de prezent."

„Nu cred că condiția umană conține acceptarea resemnată a trecerii timpului. Nu te poți bucura de prezent fără a avea în fața ochilor trecutul. Prezentul este superb dacă întregește trecutul. Viața are nevoie de un ieri. Pe de altă parte, resemnarea poate conține bucurie. Iar fantomele nu sunt mai puțin importante decât ființele din carne și oase."

Despre astea vorbeam cu Arnold când a sunat interfonul. Venise un instalator ca să vadă ce e cu boilerul și a trebuit să mă dau jos din pat. În câte case am locuit și nu aveau încălzire centrală? În anii optzeci, apartamentele închiriate de studenți nu aveau încălzire centrală și niciodată nu scăpai de senzația de frig. Încălzirea centrală nu s-a generalizat până la începutul anilor nouăzeci. Încetul cu încetul, au dispărut sobele cu butelie de gaz, sobele cu petrol și radiatoarele electrice. Industria spaniolă de încălzire a făcut loc celei de răcire. Acum toate casele moderne au aparat de aer condiționat. Mai întâi ne-a terorizat frigul, apoi căldura.

I-am deschis ușa instalatorului și l-am condus la boilerul aflat pe balcon. Era nouă și jumătate dimineața, o dimineață din martie, plină de soare. Am stat amândoi și ne-am uitat la soare. El a zis că am noroc cu atâta soare pe balcon. Dar eu am zis că stau tot timpul în camera mea. Nu m-a întrebat de ce stau tot timpul în camera mea. Am bănuit că avea copii. L-am întrebat despre ei.

Are doi, Paula și Leandro.

Așa-i cheamă.

Mi-a spus că pe el îl cheamă Alberto, dar fiului i-a pus numele Leandro pentru că așa-l chemase pe bunicul soției lui.

În timp ce curăța boilerul, a început să se gândească cu voce tare la circumstanțele familiale care-l făcuseră să-și numească fiul Leandro.

— Nu l-am cunoscut pe bunicul lui Leandro, dar toată familia soției mele îl adora, ei zic că era un om bun, ajuta pe toată lumea. Și așa trebuie să fi fost, dacă-și amintesc atât de mult de el.

Pentru că de răi nu-ți amintești, sau îți amintești cu răutate.

Așa a zis.

Am vorbit destul de mult, așa că atunci când a plecat mi-a dat mâna. Cred că-și dăduse seama că a trezit în mine un respect adânc, un respect care nu excludea o invidie nevinovată, pentru că eu îi mai invidiez doar pe cei care au norocul de a fi inimoși.

Inimoșii, o speță anonimă; dacă fiscul i-ar cunoaște, le-au lua niște impozite enorme.

Ce bine ar fi dacă aș fi la fel de norocos ca instalatorul ăla care mi-a verificat boilerul și l-a lăsat impecabil de curat, apoi s-a dus fericit spre alt apartament ca să curețe alt boiler. Am văzut cum l-a curățat pe al meu: nu doar cu îndemânare, ci și cu sârguință.

Era un om plin de bucurie.

Mulțumesc, Doamne-Dumnezeule, că există astfel de oameni pe lumea asta.

Bărbatul acela, al cărui nume era Alberto, a făcut ca Arnold să dispară.

Blestemate fie miopia, astigmatismul și privirea mea obosită. E Arnold din nou. Văd tot mai prost și niciodată nu mi-a plăcut să port ochelari, în afară de cei de soare.

Mama era la fel. Îi plăceau doar ochelarii de soare, pentru că erau un accesoriu. Eu și mama mereu am avut nevoie de accesorii. Chiar din cele ieftine și ridicole.

De aceea, mama a mers frecvent la magazinele chinezești, și eu la fel. După ce le-a descoperit, la începutul anilor nouăzeci, a devenit dependentă de ele, și eu la fel.

Mergeam împreună și cumpăram accesorii, bijuterii, mărgele, gablonzuri. Ea cumpăra și bibelouri, cum ar fi elefanți. Avea o întreagă familie de elefanți, aproape o turmă. Le-a pus într-o vitrină. Stăteau acolo, împodobeau casa. Eu cumpăram foarfece și mici capsatoare care se stricau repede. Totul era atât de ieftin și eram fericiți că ajungeam acasă cu o grămadă de mărunțișuri.

Turma de elefanți a avut importanța ei. După ce Wagner a murit, Mozart m-a ajutat să golesc locuința. Lui Mo i-au plăcut lucrurile mamei mele, iar asta m-a emoționat și mi-a dat pace sufletească. Mama și ciudatele ei mărunțișuri. De exemplu, turma aceea de elefanți din ghips, dacă o fi fost din ghips. Apoi mai erau cupele câștigate de tata ca vânzător, ca agent comercial și ca jucător de macao. Și vesela și niște ciudate cărți cu rețete de bucătărie care erau ale lui Johann Sebastian Bach. Toate acelea au fost păstrate de Mo, nu înțelegeam la ce bun să păstrezi toate acelea, nu vedeam valoarea lor, dar Mo a văzut-o.

Părea că Mozart fusese trimisă ca să mă facă să văd valoarea tuturor acelor lucruri. Mo a salvat o orhidee de-a mamei.

Da, Mozart a salvat o orhidee wagneriană. A dus-o la Madrid și tatăl ei a replantat-o, a cultivat-o, a îngrijit-o. În urmă cu câteva luni am văzut orhideea, strălucea, se pregătea să înflorească, așadar continua să fie vie.

De-a lungul acestor ani, Mo m-a întrebat de multe ori despre mama mea. Voia să știe ce ar fi gândit mama despre ea. Cred că i-ar fi plăcut mult de ea.

Ar fi fost bine dacă mama ar mai fi rămas câțiva ani pe lumea asta. Suficient timp încât să o cunoască pe Mo. Asta m-ar fi făcut fericit, sau mai bine zis m-ar fi liniștit, ori ajutat. Dar mama a trebuit să plece. Plecarea ei era necesară pentru ca viața mea să se deschidă.

Puțin a lipsit, foarte puțin, pentru ca Mozart și Wagner să se întâlnească. Întâlnirea cu Bach ar fi fost absolut imposibilă, căci a murit în 2005.

Bach era din perioada barocă, firește.

„Hai să mergem la chinezi, mamă“, ziceam eu în epoca aceea, iar ea era mulțumită peste poate.

Aveam nevoie de un ornament cu care să ne înveselim viețile. De fapt, ne fascina luxul, dar n-am depășit niciodată magazinele chinezești.

La chinezi găseai de vânzare și ochelari de soare și mama își cumpăra. Acum, cu vederea mea slăbită și cu miopia, mi se pare că totul e mai întunecat. De-asta, pentru casa mea din Madrid cumpăr becuri cu putere maximă și, în așteptarea zilei în care să se vândă becuri la fel de puternice ca lumina absolută, le aprind pe toate. Dar tot nu văd nimic și mă apucă disperarea.

Tata stingea mereu luminile din apartamentul nostru din Barbastro. Mama le aprindea pe toate, tata protesta. Tata vorbea de factura la curent, fără să știu ce e aia, iar mama îi dădea înainte cu toate luminile aprinse.

Acum sunt eu cel care aprinde toate luminile.

Să fie lumină în toată casa.
Luptând mereu contra întunericului.

Am văzut de multe ori scrisul mamei mele și am observat cum scrisul acela se stingea, părea tot mai mult o linie, o dungă, o mâzgălitură. Făcuse puțină școală. Nu mi-o pot imagina nicidecum așezată într-o bancă. Nu reușesc să o văd într-o școală. Nu citea nimic, în afară de câte o revistă pentru femei, din când în când. Nu scria nimic. Când trebuia să noteze vreo dată, scrisul ei era pe punctul de a dispărea sau de a se transforma într-un desen abstract. Observam asta și mă enervam, mă umplea de milă și de neliniște. Mă făcea să sufăr, dar nici nu știam ce să fac. Mă înfuriam. Dar pe cine mă înfuriam? Nu știam nici pe cine să fiu furios. Pe istorie? Pe Spania? Mă gândeam că mama ar fi trebuit să se străduiască mai mult, cred că gândul acesta era nedrept. Tata s-a străduit, deși nici el nu a făcut mai multă școală decât ea. În caligrafia mamei mele se vedea Spania.

Spre sfârșitul vieții, reușea să scrie cel mult un cuvânt, iar odată ajuns pe hârtie, cuvântul acela era aproape de neînțeles. Îmi amintesc că făcea un „e“ cât o namilă, părea o literă spânzurată de o creangă. Litera „m“ îi ieșea strâmbă, înclinată spre abis.

Văd stafia analfabetismului acolo unde este și a fost toată familia mea, acolo unde am fost mereu cu toții. Sute de ani acolo. Toți strămoșii mei erau copiii analfabetismului secular.

Revin la hârtiuțele de lângă telefonul fix, e acolo un cuvânt scris cu un marker care nu scria bine, foaia de hârtie îndoită, vocalele înfoiate, consoanele desfigurate, litera „l“ mai să iasă de pe pagină, litera „p“ umflată, „b“ în loc de „v“, „a“-urile transformate în baloane asemănătoare cu „o“-urile, care la rândul lor semănau cu niște cireșe, căci naiba știe de ce aveau codiță.

Mă uitam la foaie și știam din instinct că acele cuvinte scrise cu o caligrafie devastată reprezentau toată familia mea. Și îmi mai dădeam seama de ceva mult mai rău, îmi dădeam seama că asta mă îndepărta de mama.

Eram o formă de artă neverificată de istoria artei.

Scriu aceste amintiri despre mama mea în orașul italian Torino, pe punctul de a-mi pierde mințile, pentru că mereu sunt pe punctul de a-mi pierde mințile, mai ales că Arnold își face bine meseria, dar poate că am reușit să înțeleg că toate sunt la fel, că viața mea s-a oprit în urmă cu decenii, căci atunci când sunt singur într-un hotel și mă copleșește teama în camerele acelea unde totul mi se pare amenințător și periculos, cred că ce se întâmplă de fapt este că mi-e dor de ea, mi-e dor de mama mea și cred că mai sunt fiul ei iubit și că nu m-am maturizat deloc. Numai așa se poate explica disperarea asta pe care nu reușesc s-o explic nimănui.

Eu am o caligrafie mai bună, aici e buba, de fapt. Dar o pot face să dispară. Așa că acum, în camera asta de hotel, iau carnețelul de pe noptieră și pixul cu numele hotelului gravat pe agățătoare și încep să mâzgălesc. Scriu „haber“ fără h. Deformez cuvintele. Fac „m“-uri șchioape. Fac niște „o“-uri care par săculeți de cartofi mucegăiți.

Și râd.

E un omagiu bun.

Mă întind pe pat și râd din toată inima. Mă ridic din nou și scriu verbul „haber“ fără „h“ și cu „v“ în loc de „b“. Iese *aver*. Și iată cum limbajul își pierde consistența, își pierde înțelesul.

— Mama a fost prima dadaistă din istorie, zic cu voce tare.

Apoi tac și ațipesc îmbrăcat, cel mult zece minute.

La trezire, simt că în camera asta din Torino tocmai a început teroarea mirosurilor. Mi se pare că încăperea miroase. Am încercat să localizez mirosul. Cred că vine de la perdele. E un miros ca

de plastic. Mi-am amintit, brusc, că salteaua gonflabilă cumpărată de tata pentru vacanțele la mare mirosea la fel. Am ieșit să mă plimb pe străzile din Torino și m-am văzut ca pe o figură demonică în derivă. Nu există nicio modalitate de a opri această cangrenă, această cădere a mea în propriul trecut. Arnold a apărut de pe străzile din Torino și m-a luat de braț.

Totodată, mă simt dominat de acea impresie de adevăr care există într-un om ce cutreieră orașele lumii căutându-i pe morți, senzația aceea de adevăr care pulsează în ochii lui Arnold.

Acum îmi dau seama de natura acestui ultim an al vieții mele: fuga, călătoria; cât călătoresc, am senzația că frumusețea se mișcă odată cu mine, că trecutul se întoarce, că lumea mă iubește, că viața este reală.

Mi-am dat seama că omenirea a triumfat. Am fost la Roma și astăzi am venit cu trenul la Torino. Dimineața, în gara Termini din Roma, în timp ce mă uitam la mulțimea de persoane și de trenuri, am avut o revelație: rasa umană este o singură identitate, cu caracter invizibil, și ființa asta și-a îndeplinit obiectivul, care nu este altul decât conservarea speciei.

Am triumfat ca specie și cred că știm asta, cumva. Acum ne mai rămâne să creștem longevitatea; căutăm o cât mai mare durabilitate a vieții noastre; eu o caut din iubire pentru cei care mă iubesc. Și din iubire pentru mine însumi. Longevitatea trebuie să fie însoțită de sănătate. Sunt tot mai obsedat de cuvântul ăsta, de cuvântul „sănătate“, poate că este cel mai important din această împărăție a vieții. Mama a simțit că sănătatea o părăsește și nu a suportat asta. I s-a părut o meschinărie a naturii. De când natura i-a făcut asta mamei, o urăsc, o blestem: bănuiesc că vrea să-mi facă și mie același lucru. Natura a fost meschină cu mama. Am văzut meschinăria aceea. Of, natură, cum ai putut să-i faci asta mamei mele, care era singura din lumea asta care te iubea așa cum ai fost iubită în prima noapte a speciei.

Am sunat-o pe Mo și i-am spus ce mi se întâmplă, iar ea m-a ascultat și mi-a spus să mă liniștesc. I-am zis că am văzut meschinăria naturii. Îmi închipui că s-a gândit că o iau razna; nimic nou, de altfel. Bun, m-am liniștit. Am închis telefonul, dar peste cinci minute eram iarăși plin de neliniști, vorbeam cu Arnold.

I-am trimis un mesaj pe WhatsApp fiului meu Valdi, dar știu că n-o să primesc răspuns niciodată. A-i scrie lui Valdi e ca și cum i-ai scrie lui Dumnezeu. Fiul meu Valdi și Dumnezeu sunt două ființe care niciodată nu răspund la scrisori, iar asta e minunat.

N-am văzut ca Dumnezeu să le răspundă celor care-i vorbesc.

Valdi face la fel.

Depărtarea lui Dumnezeu și cea a lui Valdi sunt egale.

Am fost în Italia, la lansarea traducerii romanului meu. Am vorbit în fața a peste două sute de persoane despre Bach și Wagner. Oamenii mă felicită pentru că am știut să spun povestea familiei mele.

Voi doi, iată-vă, traduși în italiană. Acum oamenii vă cunosc în Italia și mă întrebam dacă asta o fi bine sau o fi rău.

Cred că tatei i s-ar fi părut că e rău, iar mamei, în funcție de cât aș fi fost fi plătit pentru povestea vieților voastre. Pentru că așa era mama.

„Ce-o să-mi cumperi din bănetul cu care ești plătit pentru că ai vorbit despre tatăl tău și despre mine? — asta ar fi zis Wagner. Va trebui să-mi cumperi ceva ca lumea și tatălui tău la fel, căci nu prea ne-ai cumpărat multe lucruri, știu bine că n-ai avut cum, iar acum când ai avea, noi nu mai suntem. Acum, când ne-ai putea cumpăra tot felul de lucruri, noi nu mai suntem, să mori de râs, și știu foarte bine cât de mult ar fi însemnat pentru tine, știu că ar fi fost important pentru tine. Eu aș fi fost super mulțumită, chiar dacă tatălui tău i-ar fi fost egal, știi cum era el. Ți-ar fi fost recunoscător dacă l-ai fi invitat la cină la un restaurant bun, asta i-ar fi plăcut."

Știu foarte bine ce se întâmplă când apar vocile astea: se întâmplă că eu caut tot felul de trucuri și șmecherii, sofisme și șarlatanii și capcane pentru a evita despărțirea devastatoare, despărțirea reală. Fac totul pentru a vă reține pe lumea asta.

Orice fiu zice adio și apoi se întoarce la viața lui.

Ce fel de fiu sunt eu, care vă reține în lumea asta și nu vă lasă să vă odihniți. Știu ce se întâmplă: vreau să vă trezesc, nu vreau să vă las să dormiți, nu vă las să vă odihniți printre morți, nu vă las să aveți parte de odihna firească și de uitare în nimicul celor care nu mai sunt.

De aceea, îmi imaginez că sunteți scandalizați de lucrurile pe care fiul vostru le scrie despre voi. Îmi imaginez că mă condamnați și mă urâți pentru că am făcut publice viețile voastre.

Dar urându-mă, sau chiar și numai enervându-vă foarte tare pe mine, ieșiți din moarte și vă întoarceți la viață. Enervându-vă pe mine, și pe bună dreptate, abandonați moartea, tăcerea, încremenirea defuncților. Pentru că ei singuri, morții nu pot să se enerveze, să se supere, nici să urască.

Asta fac cu cărțile pe care le scriu despre voi.

Vă zgâlțâi, vă deranjez, vă incomodez, ca în cazul când cineva face un atac de cord sau e pe moarte și trebuie să-l lovești ca să nu adoarmă, pentru că dacă adoarme, nu se va mai trezi niciodată.

E o poveste de iubire care nu se încheie niciodată.

De ce povestea asta de iubire?

Firească este o poveste de iubire între un bărbat și o femeie, sau între un bărbat și un bărbat, sau între o femeie și o femeie, dar nu între un fiu și părinții lui.

Ce s-a întâmplat aici?

Am rămas fără nimic, asta s-a întâmplat. Mă îndrept spre un mare gol și nu vă am decât pe voi doi. Nu există nimeni altcineva în viața mea. Nici Mo, nici copiii mei, pe care-i iubesc și care mă iubesc, nu pot să mă ajute.

Nimeni nu mă poate ajuta.

Numai voi doi mă puteți ajuta, iar voi sunteți morți.

Trecutul a devenit un zeu.

De asta mă puteți ajuta, pentru că nu puteți, de asta apelez la imposibil. E „mor pentru că nu mai mor“ cum zice sfânta Teresa de Ávila, asta e.

Sun la recepție și îi rog să-mi dea altă cameră. Nu ne înțelegem prea bine. Cobor la recepție. Recepționera vorbește spaniolă și îmi spune să o urmez. Îmi arată o cameră de la etajul patru.

Rămân în noua cameră, dar cred că a fost o greșeală. Ies să mă plimb prin Torino, gândindu-mă încontinuu că am greșit când am schimbat camera. O prietenă din organizația care m-a adus la Torino îmi arată orașul.

Mă uluiește tot ce văd.

Ceea ce văd mă zgârie pe ochi și asta mă face să-mi dau seama, dintr-o dată, că e posibil ca în mine să existe un mistic și că asta să fi fost, de fapt, problema mea dintotdeauna, că văd lucruri care nu există, văd lucruri extraordinare unde nu e nimic, lucruri care sfârșesc prin a-ți complica viața.

În timp ce umblăm prin oraș, prietena din partea organizației mă întreabă despre personajele romanului meu.

Intrăm în Palatul Regal din Torino și în timp ce văd unde trăiau regii italieni, îi povestesc prietenei din partea organizației despre locul unde au trăit părinții mei. Îi vorbesc despre Barbastro. Brusc, înțeleg că nu are sens să-i vorbesc despre localitatea aia unei femei italiene, pentru că cred că asta e vanitate, cred că nu am dreptul să fiu eu protagonistul, mi se pare ilegitim.

Așa că-i spun, pentru a tranșa discuția: „Toți avem o localitate din care ne tragem, toți avem o familie, vorbește-mi despre a ta".

Îmi vorbește despre familia ei, dar foarte pe scurt și nici nu o înțeleg prea bine. Mi-aș dori din răsputeri să vorbesc italiana, dar nu îmi este permis. Există mii de lucruri care nu-mi sunt permise.

Sfântul Duh le-a dăruit apostolilor harul de a vorbi în limbi, harul de a vorbi toate limbile pământului, limbile care există și limbile care au existat.

Latina, aramaica, ebraica, sanscrita, cum or fi toate aceste limbi vechi, dispărute, scufundate nimeni nu știe unde. Nimeni nu mai vorbește latina în lume. Limba în care s-au spus atâtea lucruri a murit. Limba care a creat civilizația asta nu mai există, așa cum nu mai există nici cei care m-au creat pe mine.

Mă întorc la hotel, intru în noua mea cameră și îmi dau seama că am avut dreptate. Aș vrea să pot vorbi în latină, într-un act de frumusețe, într-un act de împodobire a aerului cu silabe latine pe care nimeni nu le mai rostește. În clipa asta îmi amintesc de don Luis Castilla, el m-a învățat multă latină. Îmi amintesc de bătăile mele de cap când traduceam Virgiliu. Pentru că a traduce Virgiliu era, într-un fel, a atinge civilizația cu mâinile tale.

Îmi imaginez un bărbat sau o femeie care vorbesc o limbă cu numai trei vorbitori: unul viu și doi morți; o limbă pe care nu o știe nimeni, pe care nu o înțelege nimeni. Persoana aceea ar sfârși prin a crede că nu mai știe să vorbească, așa mi se întâmplă mie. Milioane și milioane de oameni vorbesc limbi care-mi sunt necunoscute, iar limba pe care o vorbesc eu mai e vorbită doar de doi morți și de mine.

Cred că fug de nemișcare.

Mă sperie nemișcarea, de asta accept orice invitație pe plan profesional. Cred că niciun scriitor nu acceptă să meargă în atâtea locuri ca mine.

Dacă stai tot timpul în același loc, ești obligat să fii cineva, să ai o identitate cunoscută. Dacă călătorești, dacă umbli mereu, nu-ți rămâne timp de a te gândi la tine însuți, cutreieri orașele,

peroanele, șoselele, aeroporturile, cele mai inospitaliere locuri. Identitatea ta dispare și atunci te poți odihni.

De asta călătoresc, pentru a nu-mi aminti că am un nume, pentru a nu-mi fi mie însumi o povară.

Din oraș în oraș, dintr-o țară în altă țară, pentru a nu mă mai simți pe mine însumi, căci cine se mișcă nu are timp să se gândească la sine. A sta pe loc e ca și cum te-ai privi în oglindă. A te mișca înseamnă a sparge toate oglinzile. A te mișca înseamnă a nu te vedea reflectat. Cine e în mișcare nu poate fi prins într-o oglindă sau într-o fotografie.

Mai călătoresc și pentru că uneori fantomele se pierd în orașele celor vii. Și atunci vă ies în întâmpinare.

Fantomele se tem de nemișcare, pentru că le amintește că sunt moarte, de aceea călătoresc, așa cum fac și eu. Fugim de nemișcare, pentru că nemișcarea te transformă într-un cetățean, într-un om cu obligații sociale, un om cu familie, cu loc de muncă și domiciliu constant.

Eu nu am familie, cel puțin nu o familie evidentă, am resturi sau amintiri de familie lipite de pielea mea și singura modalitate de a uita că nu am o familie este să călătoresc.

De asta călătoresc, pentru că mi-am pierdut familia. Și pierderea asta este de neiertat. Pot doar să o amplific, să o cresc, să o trăiesc din plin, dar nu să o vindec, trebuie explorată până când pierderea asta începe să emane frumusețe.

Umblu prin camera de hotel și mă întreb dacă sunt și ei aici, în Torino, părinții mei.

S-au pierdut prin cine știe ce oraș de pe pământ și trebuie să merg să-i caut, dar nu știu unde. Cu cât vizitez mai multe locuri, cu atât am mai multe șanse de a-i întâlni.

Deschid fereastra camerei și intră aerul rece, mă uit la munții din depărtare, la Alpii acoperiți de zăpadă. Ar trebui să mă duc acolo, în Alpi, ar trebui să mă duc acolo imediat și să întreb de ei.

Văd trei ființe călătorind, trei ființe fugind de nemișcare. Două dintre acele ființe călătoresc în moarte. Cealaltă călătorește în viață. Dar toate trei călătorim.

Poate că extind munca tatălui meu: a fost agent comercial, un om care dormea la pensiuni. Eu sunt un călător al cuvântului, dorm în hoteluri. Nu știu dacă hotelurile în care dorm sunt mai bune decât pensiunile în care dormea tata.

Nu mi-a vorbit despre acele camere, despre acele cantine, despre acele hosteluri. Nu mi le-a descris niciodată.

La ce bun să mă duc undeva dacă nu pot să-i povestesc tatălui meu. Nu pot să-i povestesc ce mănânc, ce văd, ce cumpăr, ce văd. Nu-i pot descrie orașele pe care le vizitez. Așa că nu mănânc nimic, așa că nu văd nimic, așa că nu cumpăr nimic, așa că nu mă uit la nimic, așa că nu sunt în niciun oraș.

Ba da, mi-a vorbit o dată de o pensiune. Pensiunea Vivas din Jaca. Îmi imaginez că s-a simțit foarte singur, așa cum mă simt eu în hotelurile în care dorm. Gradele singurătății sunt și ele importante, pentru că tocmai am sunat-o pe Mo și am vorbit vreo zece minute. Apoi am închis. Și a revenit fantoma tatălui meu și fantoma tuturor camerelor de la hosteluri și pensiuni în care a dormit cât a avut viață profesională.

Nu cred ca tata să fi folosit vreodată aceste două cuvinte: „viață profesională".

Mă întreb încontinuu ce-ai făcut tu, tată. Ai contribuit prin munca ta la crearea bogăției în Spania?

Ce este bogăția?

Pentru a putea răspândi bogăția, mai întâi trebuie să o creezi. Cine creează bogăția azi, în Spania? Nimeni nu mai vorbește despre asta. Marii funcționari de stat sunt cei care creează bogăția? Cine o creează? Cine ne dă de mâncare?

Tu ai creat-o. Ai făcut posibil ca bărbații din anii șaizeci să-și poată comanda un costum la

croitorie, asta ai făcut. Alții ce-au făcut? Ce fac acum oamenii?

Nu te-am văzut trezindu-te cu noaptea-n cap, pentru că eu încă dormeam în patul meu când tu te trezeai la șase dimineața.

Nu m-ai văzut trezindu-mă cu noaptea-n cap pentru că atunci nu mai locuiam împreună.

Copiii mei nu m-au văzut trezindu-mă cu noaptea-n cap, așa cum nici eu nu te-am văzut pe tine, e un lanț de invizibilități pus în slujba prosperității unei țări.

Îmi amintesc că te mândreai că nu ai nevoie de ceas deșteptător, că ești capabil să te trezești la ora la care trebuie. Te-am auzit spunând asta de multe ori. Tot ce te-am auzit spunând, acum capătă din nou viață.

Uneori te trezeai la cinci în loc de șase, căci trebuia să mergi la Teruel, destinația ta cea mai îndepărtată.

Ar trebui să nu te mai caut, dar nu există nimic în viața mea de acum care să fie la fel de minunat precum să te caut, poate pentru că atunci când te caut pe tine, mă caut pe mine.

Să te caut înseamnă frumusețe.

Am ajuns să te caut nu pentru tine, nici pentru mine, ci pentru frumusețe.

Eu te-am auzit mândrindu-te că nu ai nevoie de ceas deșteptător, iar asta mi se părea o înfăptuire divină care demonstra originea ta legendară, originea ta celestă, pentru că toți muncitorii din lumea asta aveau nevoie de deșteptător, numai tu nu. Și vreau să invoc acum misterul acesta, pentru a ști dacă mai strălucește pe undeva.

Pentru că misterul acesta se zvârcolește în sufletul meu ca un imens șarpe de foc de fiecare dată când trebuie să mă trezesc devreme și pun alarma la *smartphone*-ul meu, căci atunci când aleg cu arătătorul ora de pe ecran, îmi amintesc de cuvintele tale și cuvintele alea pe care le-ai spus de atâtea ori vin la mine ca niște pelerini, ca niște lacrimi albastre.

Nu înțeleg de ce-mi amintesc atât de mult de tine, de ce viața mea nu e altceva decât ofrandă amintirii tale. Nu înțeleg măreția asta. Nu o înțeleg. De ce sufletul tău mă absoarbe și mă duce pe tărâmul sufletelor, un loc unde se contopesc misterul, frumusețea și bucuria.

Trufia oamenilor este pe cât de nemăsurată, pe atât de perversă, trufia asta de a vrea să faci distincție între bărbați și femei, între ființe umane de rasă neagră, de rasă albă, de rasă orientală.

E numai trufie.

Cei care caută egalitatea între bărbați și femei se gândesc că nu sunt egali, din trufie. Trufia, mereu. Trufia de a vrea să faci dreptate.

De parcă natura ar ști că cutare corp este de bărbat și cutare de femeie. Trufia noastră mă scandalizează. Însă mă ajută să văd ceva ce am moștenit de la mama. Mama nu făcea distincție între bărbați și femei. Pentru ea exista doar viața, nedeterminată, informă, nesfârșită, elementară, trainică, ruptă de societate și de convenții, lipsită de trufie, lipsită de planuri, lipsită de schimbare, imponderabilă și inalterabilă.

Această lipsă de trufie este un dar primit de la ea.

Cum a putut să-mi dăruiască asta, ceva atât de delicat și original.

Nu fac distincție între bărbați și femei pentru că sunt un ignorant, pentru că sunt un om profund dezinformat, pentru că în mine nu zac credința și trufia necesare pentru a face diferențieri anatomice.

Nu știu ce înseamnă anatomia unui bărbat în comparație cu anatomia unei femei. Voința de a face o asemenea diferență mă obligă la un act de credință în care inteligența mea slăbește, se scufundă, naufragiază, dispare.

Nu poate crede în egalitate cine nu a văzut niciodată vreo diferență, nu pentru că i-ar fi necunoscută îndelungata istorie de suferință a femeii, ci din umilință.

Cum să fac distincție între un bărbat și o femeie, dacă eu nu cred în legile umanității, în legile istoriei, în legile sociale. Eu nu fac altceva decât să încerc cu disperare să mă întorc la noaptea misterului, la noaptea lunii, a stelelor și a râurilor, adică la patria pe care mi-a arătat-o mama.

În fiecare clipă, viața își râde de cei școliți, de cei culți, de cei înțelepți. Pentru că viața alege îngeri, nu episcopi. Pentru că viața alege poeți, nu oameni de litere.

Ca să vezi cum e viața.

Ce dementă e viață.

Sunt la Muzeul Prado. Toate marile colecții au tablouri cu nunți regale și nunți împărătești. Nunțile regale sunt fastuoase, dăinuie în muzee, în memoria dată de cărțile de istorie și dăinuie în memoria oamenilor.

Nunțile supușilor sunt umile și dosnice, astfel se împlinește o poruncă primitivă care ține de întemeierea popoarelor și exprimă sărăcia și anonimatul în fața bogăției și rămânerea în istorie a unuia singur, căci pentru ca popoarele și națiunile să existe, unul dintre membrii lor trebuie să fie încoronat ca și cum ar fi o ființă supranaturală.

E un act de credință.

De aceea, încă din Antichitate, regii și împărații te obligau să îngenunchezi, pentru că ceea ce ei reprezentau trebuia să fie de neatins, îndepărtat, celest și inechivoc, dacă se dorea existența unui popor sau a unei națiuni.

Cu cât reprezentarea unui Stat sau a unei țări este mai violentă și mai înspăimântătoare, cu atât existența acelui Stat sau acelei țări capătă mai multă putere și vigoare. Așa au stat lucrurile mult timp.

Pentru a crede în existența unei colectivități, acea colectivitate trebuie să aibă un reprezentant devastator și atotputernic. Așa a fost istoria.

Dar de vreo trei secole încoace, am început să ne îndoim de toate astea. Națiunile slăbesc, regii sunt ridiculizați și oamenii trăiesc cum pot.

La vârsta mea, singura modalitate de a trăi în pace este de a respira puțină frumusețe. Poate frumusețea ce vine din trecut, ca și cum ar fi o credință sau o religie. Dacă îl adorăm, dacă ne închinăm la el, așa cum fac eu, trecutul ne trimite puțină bucurie deghizată. Acestui lucru și-a dedicat ultimii ani din viață scriitorul francez Marcel Proust.

— Cărei religii îi aparțineți? îl întrebau pe Proust.

— Religia mea este trecutul, răspundea el.

Marcel Proust s-a născut pe data de 10 iulie 1871, la Auteuil, un cartier din Paris, și a trăit cincizeci și unu de ani, foarte puțini pentru standardele noastre de azi. Avea ochi mari și mustață. Mi-l imaginez privindu-se în oglindă. În anul 1905 a murit maică-sa, pe care o iubea profund. Aceea a fost o lovitură de pe urma căreia nu și-a mai revenit niciodată. Moartea mamei lui a declanșat scrierea marii lui opere, enciclopedica *În căutarea timpului pierdut*. A mai declanșat și ideea lui despre amintire, căci moartea mamei l-a făcut să vadă că viața are nevoie să fie completată cu amintirea vieții. Și-a dat seama că o singură ființă din toată lumea merita întreaga lui încredere și aceea a fost maică-sa, pe care nicio altă femeie sau orice altă ființă umană nu ar fi putut să o înlocuiască vreodată. Acesta este eșecul: să-ți dai seama că iubirea necondiționată este un fapt retrospectiv. Și eu mi-am dat seama de asta după ce au murit tata și mama.

S-a închis într-o cameră pariziană, din care nu ieșea, și s-a dedicat celebrării trecutului. Nu suporta zgomotele. Și-a tapetat pereții cu plută. A fost un pionier al izolării fonice. Nu există nimic la el pe care să-l înțeleg mai bine decât gestul de a îmbrăca pereții în plută pentru a te izola de zgomote. Căutarea adevărului este aceeași cu a liniștii absolute. Mi-ar plăcea să văd ziua în care niște tâmplari intră în locuința lui Proust pentru a face cea mai ciudată treabă din viața lor: să îmbrace pereții cu plută. N-au mai făcut niciodată așa ceva. Pare cea mai simplă muncă, pentru că pluta nu e grea ca piatra, cărămida sau marmura. Însă își dau repede seama că clientul este un perfecționist care-i obligă la o migală excesivă. Pentru Proust, așa cum a fost și pentru Kafka,

Arnold este zgomotul.

Prima izolare fonică din Paris s-a făcut în casa lui Proust. Tâmplarii nu înțelegeau care-i faza, dar ochii lui Proust străluceau. Credea că-i va da lovitura de grație zgomotului, acelui Arnold al său. Freud ar fi zis că își dorea să se întoarcă la liniștea din uterul matern. Poate că noi toți căutăm liniștea aceea. Proust a început să scrie tot ceea ce trăise și, pe măsură ce scria, salva tot ce trăise și-i dădea o dimensiune epică, îl transforma în poveste sfântă, și astfel viața prezentă i se părea suportabilă, nu mai auzea zgomotul.

Se droga.

Un dependent de propria sa viață, de trecutul său.

Când se odihnea, stătea nemișcat, fără să clipească, încercând să capteze vreun blestemat de zgomot, iar când se dovedea că pluta funcționa, bucuria îi umplea inima.

Dintre toți scriitorii care au existat, acesta este cel pe care-l înțeleg cel mai bine.

Marcel Proust moare la Paris în 18 noiembrie 1922, fără să aibă conștiința morții, pentru că-și salvase viața în mii de pagini. Moare sedat cu trecut. Moare plin de libertate și de bucurie.

Mii de pagini, milioane de cuvinte.

Îmi imaginez următoarea scenă: ajung cu un vapor într-un oraș mare, să zicem New York la începutul secolului XX, am niște valize, un palton peticit, sunt mort de foame și de frig.

Un funcționar mă întreabă ce religie am. Aceeași întrebare pe care i-au adresat-o și lui Proust. Pentru că e imposibil să trăiești fără a crede în ceva.

— Religia mea este trecutul, răspund.

O religie întemeiată pe trecut, întemeiată pe cultul tatălui tău și mamei tale și a tot ce există într-un timp anterior acestei clipe, acolo unde ființele iubite nu mor niciodată.

Bun, acum știu încotro mă îndrept.

Mă întorc acasă.

Apăs butonul soneriei, pentru că încă nu mi-ați dat o cheie de la casă, căci încă sunt prea mic. Ajung la sonerie. Sun, și tu, mamă, deschizi ușa, iar scena asta se întâmplă chiar acum și se repetă și se repetă și se repetă și eu o scriu în toate cărțile mele, pentru că este o rugăciune, o închinare, a psalmodiere care mi te aduce încoronată de ceva ce nu aveai când erai în viață, vii încoronată cu frumusețe și bucurie.

Pentru că bucuria e un mister.

Pentru că tocmai am întemeiat o religie. Un celebru critic literar a spus că marii scriitori întemeiază religii personale, și exact asta a făcut scriitorul Franz Kafka. Țin mult la ideea asta, evident că nu sunt Franz Kafka, dar am și eu inima mea.

Închipuirea, iluzia de a avea o inimă.

Astăzi am vorbit cu Bra cincisprezece minute la telefon. Asta-i partea bună a *smartphone*-urilor: măsoară durata conversațiilor. Am mai mare încredere în cifre decât în cuvinte. Cincisprezece minute cu el sunt o adevărată victorie.

De aceea vreau să știu câte minute.

Nu contează despre ce vorbim, important este timpul.

Pentru că timpul măsoară convieţuire și aceasta este temelia iubirii: orele, zilele, anii petrecuți lângă ființa iubită.

Cincisprezece minute, acesta a fost timpul convieţuirii noastre.

Cu toate astea, mă simt liniștit. Dacă ar fi fost o conversație de trei minute, aș fi trist. Părinții trebuie să arate că sunt interesați și că știu multe despre subiectele de care sunt interesați copiii lor, cu scopul de a ajunge la o convorbire de cincisprezece minute.

După ce am vorbit cu el, am mers să mănânc singur la un restaurant de la periferia Madridului.

Am comandat carne.

Brusc, restaurantul mi s-a părut o biserică. Ospătarii erau tineri, oameni de douăzeci și ceva de ani. I-am urmărit cu privirea. De la o vreme, îi văd pe copiii mei transfigurați în toți tinerii din lume.

Îi văd muncind.

Chelnerița mi-a adus mușchiul file și m-a întrebat dacă-mi place. Avea vreo douăzeci de ani. Era oacheșă. Își dădea silința. Putea fi fiică-mea.

Apoi am mers să mă tund. M-a tuns un tânăr de douăzeci de ani, cu brațele pline de tatuaje. M-am gândit la tatăl acelui tânăr frizer.

Frumusețea radicală a copiilor noștri, la asta mă gândesc. Frumusețe oferită lumii, o lume insensibilă la darul acesta. Părinții își văd copiii obligați să facă munci grele, pentru ca alții să se îmbogățească, numai că fără îmbogățirea celor puțini, toți am sfârși în cea mai cruntă mizerie. E pervers și comic, totodată.

Imensa frumusețe a tuturor copiilor, a tuturor taților și mamelor din lumea asta ar trebui protejată.

Mo nu are copii. Am încercat să facem, dar n-am avut noroc. O priveam și-mi imaginam un copil al nostru, unul care să aibă părul ei. Mă gândeam la o fată. În urmă cu cinci ani, când am început relația noastră, ne-am promis că vom face un copil. Eu aveam deja doi, dar nu mă deranja cu nimic să mai am încă unul.

Mo m-a înduioșat foarte tare când a acceptat faptul că era dificil să avem un copil. Am mers la un specialist, am făcut niște tratamente. Dar nu a fost să fie. De pe altă parte, mă lua cu amețeală. Acum nu mă mai ia. Acum mă gândesc numai la cât de minunat ar fi fost să am un băiat sau o fată cu ea.

Sunt convins că ar fi fost o fată.

Mi-am imaginat cum ar fi arătat. M-am gândit că ar fi moștenit culoarea roșcată a părului ei și forma prelungă a degetelor. Mi-am imaginat nume. M-am gândit la Elvira, la Clara, la María, nume care îmi plac. Sau Carmen, sau Isabel, sau Inés. Numele spaniolești de femeie sunt minunate. Mă îngrijora vârsta mea. E foarte greu să crești un copil. În urmă cu patru ani, mă temeam că Bra și Valdi vor reacționa urât la vestea că eu voi avea un copil, și ei un frate vitreg. M-

am temut foarte tare de reacția lor. M-am speriat de-a dreptul. Se putea transforma într-o tragedie. Acum îmi pare rău că m-am temut. Nu trebuie să ne fie chiar atât de teamă. Mereu teama. Veșnic teama.

Teama care provine din cum vor reacționa ceilalți la acțiunile tale.

M-am mai temut și că copilul acela nu mă va iubi. Că o va iubi mai mult pe maică-sa. Poate pentru că exact asta mi s-a întâmplat cu Bra și Valdi. Există, de asemenea, frumusețe și în faptul de a iubi mai mult pe unul dintre părinți, căci cel mai puțin iubit nu doar că înțelege, ci se și bucură în inima lui.

E cumplit să nu poți avea un copil cu femeia pe care o iubești; ar fi trebuit să ne întâlnim mai devreme, cu cinci ani mai devreme, poate. Nu știu.

Chiar dacă nu am avut un copil, ni l-am închipuit, l-am visat.

Făceam și încă mai fac calcule cu vârstele noastre; mă gândeam că atunci când fetița aceea (căci m-am gândit că de data asta va fi o fetiță) ar fi avut zece ani, eu aș fi avut șaizeci și șase; când ea douăzeci și cinci, eu optzeci și unu.

Cu puțin noroc, atunci s-ar fi sfârșit cu mine, poate. Aș fi lăsat-o în lumea asta, eu cu optzeci și unu de ani, ea cu doar douăzeci și cinci. Douăzeci și cinci de ani e puțin, e foarte puțin, căci viața încă e a naibii de ascuțită la douăzeci și cinci de ani, însă ar fi rămas cu maică-sa și gândul acesta mă liniștea.

Îmi imaginam bătrânețea mea înconjurat de trei fii și fiice, scenele acelea imaginate aveau farmec. Dar totul se întâmpla doar în imaginație, adică nicăieri.

Acea fiică pe care Mo și eu nu am avut-o, sau acel fiu, este o cimilitură a iubirii noastre, o enigmă. Un important scriitor spaniol, pe care l-am citit din doască-n doască, deplângea faptul că nu putuse să aibă copii cu ultima lui soție, pentru că aceea era iubirea vieții lui, însă copiii lui erau făcuți cu prima soție.

Copiii nu știu, dar vin pe lume pentru a pecetlui iubirea dintre bărbați și femei.

Copiii se transformă în verighete de foc care unesc pe vecie un bărbat și o femeie. Sunt forme de carne a voinței iubirii. Un bărbat și o femeie care se hotărăsc să aibă un copil, caută să pună rădăcinile propriei lor iubiri, chiar dacă ei nu știu asta. Nu va fi atât de ușor să ne despărțim, își spun în inconștient cuplurile cu copii.

Îmi amintesc de o familie de prieteni de-ai părinților mei. Era o familie fără copii. Mai văd și acum chipul acelei femei, cel al bărbatului mi s-a șters din minte. I-am auzit pe părinții mei comentând ceva despre faptul că nu puteau avea copii.

Erau mereu împreună. În Spania din 1970, să fii o familie fără copii, când cuplul era format din persoane de patruzeci de ani, era foarte dur. Exista multă decepție și frustrare în familiile acelea, sute de ore de lămuriri cerute naturii, de parcă ar fi fost vorba despre o pedeapsă.

Acea familie era prietenă cu părinții mei, dar ceva o ținea la distanță și acel ceva eram eu și fratele meu. Acea familie putem fi acum eu și Mo, dar când eram copil, am văzut că cei doi erau profund îndrăgostiți, căci îmi amintesc limpede aerul angelic al acelei femei, chipul ei dulce și-mi mai amintesc cu câtă tandrețe își lua soțul de mână.

N-au avut copii, nu aveau copii și oamenii șușoteau. Oamenii mereu șușotesc. Asta fac oamenii în Spania: șușotesc. În acei ani șușoteau din niște motive; acum șușotesc din alte motive.

Niciodată nu se va sfârși șușoteala, pentru că șușoteala este marele ocean pe care-l numim viață socială.

Șușoteala, mereu șușoteala. Fără șușoteală nu există epoci, nici societate, nici viață colectivă, nu există istorie. Oameni care șușotesc mereu pe la spatele tău. În urmă cu cincizeci de ani erau niște motive imposibil de chestionat. Astăzi, acele motive au dispărut și au apărut altele, la fel de

imposibil de chestionat, și care vor fi ridicole peste cincizeci de ani. Dar șușoteala dăinuie.

Șușoteala este fiica poliției.

Frumusețea este fiica naturii.

Oamenii râd de șușoteala din alte vremuri, iar oamenii din viitor vor râde de șușoteala din prezent și de cei care râd de șușoteala din trecut.

Cum să disting un an de altul, 1970 de 1977, 1980 de 1985, 1999 de 2009?

Totul este trecut, o invenție a gândirii mele, chestii de-ale mele, nevoi emoționale, fantezii, deliruri, viața mea.

Odată, în 2002, am luat-o razna, am sfidat timpul. Era în vacanța din Săptămâna Mare, ne aflam în Hondarribia, un sătuc de pe coastă. Ne plimbam pe plajă, bătea un vânt cumplit, dar era soare.

Brusc, am avut un acces de bucurie. Amestecul de vânt și soare m-a dat peste cap.

Un acces de bucurie nebunesc.

Bra avea cinci ani. Voia să ne întrecem la fugă. Și ne-am întrecut.

Plaja era goală. O plajă din nordul Spaniei, cu apele Mării Cantabriei înfiorate, încrețite, spumă învârtejită în aer, apă aruncată de vânt în fețele noastre.

L-am strâns în brațe cu putere pe Bra, l-am ridicat. L-am înălțat în aer.

Și i-am zis: „Promite-mi că nu vei uita niciodată momentul ăsta, briza asta atât de puternică trebuie să ți se întipărească în minte, vântul acesta care aproape că ne ia pe sus, vânt, mare, soare, aceste trei elemente te vor ajuta să îți aduci aminte, vreau ca asta să fie prima amintire despre tatăl tău, fii atent, întipărește-ți-o în minte, promite-mi, prima amintire a sălbaticei, puternicei, cumplitei, norocoasei, fericitei, necondiționatei iubiri pe care ți-o port și ți-o voi purta mereu, pentru că mereu am să te iubesc, orice s-ar întâmpla în viitor, indiferent de ce vei ajunge, mereu voi fi tatăl tău, mereu voi fi gata să dau totul pentru tine fără ca tu să-mi dai ceva vreodată, căci dacă-mi vei da ceva vreodată e suficient să fie un pupic, nici măcar un sărut, doar un pupic, iar eu am să fac din acel pupic o citadelă mai mare decât universul, superioară galaxiilor, superioară milioanelor de stele, mai mare decât însuși Dumnezeu, atât de mult te iubesc, Bra, atât de mult, să nu uiți niciodată, spune-le copiilor tăi și copiii tăi să le spună copiilor lor, și tot așa, până când soarele se va prăbuși peste rasa umană și viața va dispărea și chiar și după ce viața va dispărea, eu mă voi întoarce la tine, îți jur, mă voi întoarce la sângele tău, pentru că sunt tatăl tău, iar înainte de a-ți fi tată, am fost fiul celui mai minunat om din istoria oamenilor, pentru că tata a fost omul cel mai cinstit, cel mai bun, cel mai elegant și curat din câți au existat, așa a fost bunicul tău“.

Bra a promis.

L-am strâns în brațe.

Vântul bătea foarte tare, venea amestecat cu soare și mi-am dorit ca acela să fie botezul memoriei lui Bra, am vrut ca imensitatea mării să fie egală cu imensitatea viitorului său.

Dar n-am mai vorbit niciodată despre asta, nici nu vom vorbi vreodată și cred că el a uitat. N-am reușit să fac ce mi-am propus.

Acum îmi dau seama că, de fapt, mă gândeam la tatăl meu. Era 2002, îi presimțeam moartea.

Pe atunci eram funcționar și condiția mea de servitor al Statului m-a făcut să obțin o reducere de preț la cazare în Hondarribia, o reducere rezervată dascălilor Ministerului Educației, așa că ne-am putut caza acolo. Altfel, nu am fi putut plăti. Pentru că hotelurile aparțineau pe atunci Statului și aveau prețuri speciale pentru funcționari. Știu că am fost uimit de viața subterană a tuturor acelor mici favoruri cu care administrația publică îi premia pe slujbașii săi publici. Oferte la stat sau oferte la privat, dar mereu oferte. Câtă bucurie mi-au provocat ofertele și continuă să-mi provoace.

Ofertele au fost viața mea, am ascultat mai mult de chemarea ofertelor decât de chemarea lui Dumnezeu. Clasa de mijloc trăiește cu ochii pe oferte.

Fără oferte, viața noastră nu ar avea sens. Și ar fi mai rea. Ceea ce e comic de-a dreptul, dar trebuie să știm să râdem de această nesfârșită comedie umană.

M-am întors la Zürich. Voiam să o văd pe Mo, chiar și numai pentru trei zile. Am făcut o excursie la St. Gallen, care se află la o oră de Zürich.

Mo avea de lucru în oraș, așa că m-am plimbat singur prin centru.

Nu știu cum se numea biserica din St. Gallen în care am intrat. Numele nemțești mi se par imposibile, date fiind capacitățile în continuă scădere ale creierului meu, tot mai deteriorat de vârstă, de tot soiul de necazuri și de incandescența lui Arnold. Nu știam nici dacă orașul în care mă aflam se numea St. Gallen sau Saint-Gall, căci văzusem pe internet că ambele nume sunt folosite. Îndoiala aia m-a alarmat. La fel mi s-a întâmplat și când am vizitat Basilea[6], căruia aici i se spune Bazel. Dar ce am știut imediat e că era foarte bine în biserică. M-am așezat pe o bancă capitonată. Nu era nimeni înăuntru, așa că m-am putut bucura de liniște, ceva ce lipsește peste tot, ceva ce peste ani va ajunge motiv de crimă, pentru că oamenii vor înnebuni din cauza zgomotului. Se va ucide pentru liniște, așa cum în prezent se ucide pentru bani, pentru că lumea va fi o stridență infernală.

Sunt numărate zilele omului obișnuit care se poate bucura gratis de liniște. Și soarele va sfârși prin a costa bani. Nu toată lumea va putea sta la soare în viitor. Va exista un soare contaminat, de uz comun. Soarele adevărat va fi un articol de lux, ca apa râurilor.

Ce s-ar alege de vechile orașe europene fără biserici și catedrale. N-am încredere niciodată în datarea istorică. Atunci când mi se spune că cutare biserică datează din secolul al XVI-lea, nu cred. Când mi se spune că este din secolul al XI-lea, atunci cred că sunt mințit. Mai jos de secolul al XIX-lea, inteligența mea dispare. Arnold râde în clipa asta, se bucură de îndoielile mele, pentru că îndoielile sunt hrana sa, carnea sa, zahărul său, legumele sale, fructele sale, pepenele său verde mustind de zeamă dulce.

Mi-am dat seama, într-o formă strivitoare, că bisericile sunt spiritul orașelor vechi. La fel era și în Barbastro. M-am gândit să trăiesc acolo, într-o biserică.

Am ieșit din biserica aceea liniștită și am intrat în alta, unde într-adevăr erau turiști care făceau fotografii. Mi-au atras atenția confesionalele, pentru că afișau numele preotului căruia i te puteai confesa. Erau confesionale din secolul al XIX-lea, de lemn, cu sculpturi cu heruvimi dolofani și perdele groase de culoare verde. Am dat perdeaua într-o parte și a fost cât pe ce să întreb: „E cineva acolo?“.

Aș fi rămas să trăiesc într-unul dintre confesionalele alea din enigmatica Elveție. Se însera deja când am luat un tren împreună cu Mo. Când am ajuns la Zürich, am băut o cafea în gară și m-am bucurat de numele clar și unic al orașului, pentru că cu Zürich nu se întâmplă precum cu St. Gallen sau Bazel.

Apoi, în drum spre apartament, m-am uitat din nou, pentru a mia oară, la ceasuri. M-am gândit la atelierele unde se fabricau acele ceasuri de marcă. M-am gândit la schimburi de câte șapte ore. M-am gândit la muncitori supercalificați, un soi de muncitori ai timpului, specialiști în mașinării micuțe care măsoară zilele ce ne-au mai rămas.

M-am gândit la pensionarea lor, la cinele de Crăciun cu colegii, la bucuria acelor cine, la bucuria salariilor lor, la bucuria pe care o productivitate crescută ți-o aduce la salariu.

Salariul și creșterea lui anuală, indicele prețurilor de consum crescând, comisioanele tot mai mari, au adus bucurie în viața muncitorilor europeni.

Toate ceasurile din vitrine aveau prețuri imposibile. Au trecut deja câteva decenii de când au

apărut ieftinele și popularele ceasuri japoneze cu cuarț, care au dus la democratizarea măsurării timpului. Dar pentru mine nu e suficient să știu cu exactitate ce oră este.

Vreau să văd ora desenată într-o frumoasă sferă de aur, care să dea demnitate și puțină frumusețe timpului care mi-a mai rămas.

Îmi trebuie un ceas de aur nu pentru a afișa luxul, ci pentru a da frumusețe sau permanență timpului.

Aurul înseamnă permanență.

Cred că verighetele lui Bach și Wagner au rămas la fratele meu. Va avea grijă de ele.

Verighetele trebuie să fie de aur, ca să suporte trecerea timpului. Totul se pierde, dar aurul, în casele modeste, trece din generație în generație, până când vine un război sau sărăcia care te obligă să amanetezi, ori să le vinzi la un preț foarte mic.

N-am întrebat-o niciodată pe mama de ce, după moartea tatălui meu, și-a prins verigheta lui la gât, pe un lănțișor. Am văzut-o atârnând acolo. M-am gândit că din motive estetice și că astfel își rezolvase și imaginea ei de văduvă.

Cred că părinții mei, într-un fel, nu au crezut în starea civilă, aveau în ei ceva sălbatic. De aceea nu există fotografii de la nunta lor. Nu se simțeau o familie convențională, așa încât mama nu s-a simțit niciodată văduvă.

Am moștenit asta, o lipsă de interes pentru statutele civile regularizate de către stat. Nu e vorba că nu-ți iubești soția, e vorba că nu vrei ca acea iubire să facă obiectul unei catalogări instituționale. Nu vrei ca acolo unde e natura în toată simplitatea ei, legile oamenilor să înalțe un contract artificial.

Și nici nu vrei să deții pe nimeni.

Nu-mi plac expresiile de genul „soțul meu“ sau „soția mea“. Nu-mi plac posesivele astea.

Brusc, s-a trezit singură, bărbatul care o însoțise patruzeci și cinci de ani dispăruse, dar nu era văduvă. Căci dacă ar fi spus că e văduvă, s-ar fi adaptat, iar ea detesta adaptarea. De asta, nici tata nu s-a simțit vreodată bunic. Nu le plăcea normalizarea, socializarea, standardizarea, omogenizarea statutului lor civil. Credeau într-o formă de originalitate și o făceau din instinct, nu din educație, nici din vreun jind aristocratic.

Erau instinct pur.

Acum mă gândesc la piele. La cei patruzeci și cinci de ani în care tata a purtat verigheta de aur pe degetul inelar. Și-a pus-o prima dată pe 1 ianuarie 1960. Cineva, nu eu, i-a scos-o pe 17 decembrie 2005. Aproape după patruzeci și șase de ani, câteva zile au lipsit ca verigheta să împlinească patruzeci și șase de ani lipită de pielea aceea.

Așadar, au fost căsătoriți aproape patruzeci și șase de ani.

Tot ceea ce suntem e scris pe corpul nostru. Asta-i căsnicia: cunoașterea minuțioasă a altui corp. În această cunoaștere, viața ne oferă totul. Forma unui picior, un gest de oboseală când facem curat în bucătărie, expresivitatea mâinii când are loc un necaz familial, privirea de după o conversație telefonică complicată, un anumit mod de a se așeza ca să se uite la televizor, felul în care își pune periuța de dinți pe chiuvetă, cantitatea de abur care rămâne pe oglinda din baie după ce faci duș. Lenjeria intimă împrăștiată prin tot patul, toată această cascadă nesfârșită de cunoștințe prin care viața se manifestă, și la sfârșit vedem ce este viața.

---

6 Spaniolii spun „Basilea“ orașului Bazel (n.tr.).

Astăzi, la conferința pe care am ținut-o la o bibliotecă municipală din Barcelona, a venit și un prieten de-ai tatălui meu. A venit ca să-i dau un autograf pe cartea mea.

Tată, ai o grămadă de prieteni încă vii, împrăștiați prin toată Spania.

Oameni care au ținut la tine și apoi te-au găsit în carte.

S-au tot adunat, o carte i-a adunat pe toți.

Ochii îi scăpărau.

— Am fost foarte bun prieten cu tatăl tău, mi-a zis, copleșit de o emoție sinceră, care-i gâtuia vocea și-i aducea lacrimi în ochi. Alături de el se afla soția lui, o doamnă blondă, mai tânără decât el.

Îl chema Gabriel Borrell și cred că te-am auzit vorbind cândva despre el. Toate numele de persoane pe care le-ai rostit în viața ta, pentru mine sunt nume legendare, ele păstrează și ascund secretul universului. Sunt legende, isprăvi ale trecerii tale prin lume. Ale marii tale treceri prin lume, iar eu nu sunt altceva decât umilul ei cronicar, așa mă simt. Ca și cum ar fi nume de alți împărați ai vieții care au condus lumea alături de tine. Prinți, aristocrați, oameni buni, păstrători ai unui adevăr înrădăcinat în ținuturile din nordul Spaniei.

Mi-a spus ceva ce mi-a trezit o imensă curiozitate. Mi-a zis că odată a împărțit cu tine o cameră dintr-o pensiune pentru cei aflați în tranzit, la sfârșitul anilor cincizeci, în orașul Teruel.

L-am întrebat imediat câți ani are. Și-a dat seama că încercam să aflu dacă era adevărat ceea ce-mi spunea. În loc să-mi spună vârsta lui exactă, mi-a zis „eu aveam zece ani mai puțin decât tatăl tău. Tatăl tău era ca un maestru pentru mine, ca un frate mai mare".

Soția lui a spus „a plâns citindu-ți cartea și tare ne-am bucurat când am aflat că vei veni la Barcelona".

Gabriel Borrell mă privea căutându-te pe tine și căutându-se pe sine.

— Tatăl tău era ca Cary Grant, mi-a spus. A zis-o plin de convingere, precum cineva care ar fi ajuns la comparația asta după mulți ani de analiză, de dovezi fiabile și nefiabile. Nu precum cineva căruia i-ar fi venit atunci, pe loc, ci ca unul care arată o descoperire, cu bucuria celui care a făcut un pas înainte în ceva ce ține de întreaga umanitate.

Exact aici voiam să ajung: de ceva vreme, căutam pentru tine un *alter ego* din istoria cinematografiei, căci în istoria muzicii deja știai cine ești, în domeniul muzicii numele tău era deja epuizat și știu că ești în expansiune, ca universul, și trebuie să ocupi mai multe locuri, mai multe spații, mai multe legende.

Gabriel Borrell a fost cel care mi l-a dezvăluit.

Ai fost Cary Grant.

Trebuie să-ți spun că uneori m-am gândit că ai fost Elvis Presley și într-un univers paralel cu siguranță ai fost Elvis. Dar eu n-am nicio autoritate în asta. O are Gabriel Borrell, cel care te-a botezat așa în urmă cu decenii.

Așa se face că de azi încolo nu mai ești Bach, numele ăsta se dizolvă pentru totdeauna, dispare, piere, de azi, datorită prietenului tău, te numești Cary Grant. Și nu eu, vreau să fie foarte limpede că n-am fost eu, nici literatura cea care ți-a găsit numele pe vecie.

A fost unul dintre prietenii tăi.

Așadar, a fost viața.

Viața te-a rebotezat, ți-a dăruit un alt pașaport cu care să călătorești prin cerurile pustii ale acestei galaxii pe care o inventez pentru tine, clipă de clipă, ca să nu fii singur.

Așa că te-ai transformat din nou, așa cum fac persoanele vii, aflate în continuă mișcare.

Cât de greu e să găsești în lumea asta bucuria profundă și cât de puțin durează clipele de bucurie.

O bucurie atât de profundă încât să fie devastatoare, transformatoare, anihilatoare.

Eu am găsit-o în numele acela de care aveam nevoie, în acea descriere perfectă.

Aveam nevoie de numele acela pentru a te avea din nou lângă mine, pentru ca să continui să fii prezent, să ocupi alte locuri, să te extinzi la nesfârșit.

Acum nu mai ești muzică, ești imagine în mișcare. Nu trebuie să fac nimic altceva decât să apelez la vechile DVD-uri și iată-te în filmografia ta vastă. Filmul meu preferat cu tine este *Poveste din Philadelphia*, din 1940, regizat de George Cukor, dar mi-ai plăcut și în *La nord prin nord-vest*, din 1959, regizat de însuși Alfred Hitchock.

Numele tău este Cary Grant, marele actor de la Hollywood, cu care semănai în multe privințe, pe care Gabriel Borrell le-a văzut acum cincizeci de ani, cum ar fi: forma feței, bărbia, forma capului și a umerilor, privirea, statura, prezența, pieptănătura, forma corpului și purtatul costumelor cu sacou petrecut, care erau preferatele tale.

Sunt la hotel, e miezul nopții și sunt fericit cu noul tău nume, pentru că noul tău nume e o renaștere și mă face să constat că metamorfozele tale conțin multă mișcare și ironie. Totuși, e adevărat că anxietatea e mereu cu mine, clopotul negru al anxietății, adică marele Arnold Schönberg, cel care în istoria filmului ar putea fi Nosferatu. Căci dacă tu acum ești Cary Grant, Arnold s-a încarnat în Nosferatu. Am luat un pumn de bomboane oferite din partea casei și le mănânc ca un nebun.

Nu le mănânc.

Le mușc plin de furie și simt cum se sparg în gura mea. Par cioburi.

Anxietate în stare pură.

Nosferatu în stare pură.

Camera mea dă spre un patio cu grădină și copaci și, deși e miezul nopții, aud niște păsărele ciripind. E un ciripit ușor sinistru, păsări care se tânguie în noapte.

Nu sunt păsări de primăvară.

Sunteți voi doi.

Dar, de acum, numele ei nu mai poate fi Wagner.

Sunt spiritele voastre. Cum să nu crezi în morți, când acum morții sunteți voi doi sub forma unor păsări în noapte, păsări însetate de lumina mea.

Am fost foarte emoționat când i-am văzut, pentru prima dată, pe părinții mei dansând. Cred că atunci s-a născut adorația mea pentru muzică, pentru că muzica îi transforma pe părinții mei în ceva ce nici nu-mi puteam imagina. Poate că tocmai de asta am sfârșit prin a-i numi așa, Bach și Wagner, poate că de asta am sfârșit prin a vedea muzică în toate.

Când tata dansa cu mama, chipul i se schimba, devenea un star de la Hollywood, poate că de asta s-a transformat, la urmă, în Cary Grant.

Mama părea Ava Gardner.

Când dansau, expresia de tinerețe și de bucurie pe care o emanau căpăta forța materiei.

Pe atunci bucuria era materială.

Dansuri și petreceri câmpenești de la începutul anilor șaptezeci, dansuri la nunțile prietenilor, la mici sărbători, la botezuri, petreceri modeste cu formație de muzică la zilele statului nostru, la început de septembrie, zilele satului Barbastro se desfășurau între 4 și 8 septembrie, iar datele alea erau sfinte.

Oriunde aș fi, ziua de 4 septembrie mă face să simt cum îmi sare inima din piept.

4 septembrie era cea mai importantă dată din lume, căci începeau zilele de sărbătoare, iar Ava și Cary erau bucuroși, se găteau, se îmbrăcau cu dichis.

Pot fi la New York, sau la Paris, sau la Roma, ori la Madrid, dacă e 4 septembrie ei vin în fața mea și dansează, pentru că încep zilele de sărbătoare în Barbastro.

Pentru că este 4 septembrie 1973.

Și ei dansează.

Și ce e cel mai surprinzător: îi pot vedea.

Nu e un har că-i pot vedea?

Nu e bucurie harul de a-i putea vedea așa cum erau în 4 septembrie 1973?

Și dansează, dansează până în zori.

Pentru că le plac petrecerile.

Dansează Cary Grant și Ava Gradner, dansează în fața mea.

Exact așa cum eram noi.

Și dacă spun exact așa cum eram, nu pot să nu vă văd într-o altă metamorfoză personală, intimă, ca pe protagoniștii acelui film din 1973, regizat de Sydney Pollack, intitulat *The way we were*, în care tata este Robert Redford și mama este Barbra Streisand.

Amintește-ne cum eram, spuneți voi în fiecare 4 septembrie. Și acesta este țelul meu în viață: să am grijă de tot ce ați fost.

Există o misiune mai importantă decât asta? Poate un om să aibă o misiune mai minunată decât asta?

La sfârșitul filmului *The way we were*, Robert Redford și Barbra Streisand se reîntâlnesc din întâmplare, în anii șaizeci, la New York. Fiecare dintre ei și-a refăcut viața. Încă se mai iubesc, dar nu mai sunt cei care erau. Se întâmplă la fel ca în poemul scris de Ida Vilariño. Fiecare știe că nu-l va vedea murind pe celălalt, căci chiar dacă s-au iubit și încă se iubesc, viața le-a impus destine diferite.

Am trecut prin asta, am trecut în toate felurile posibile.

Și până la urmă ajungi să înțelegi ceva cumplit: nicio pasiune amoroasă care e cu adevărat pasiune, nu dăinuie pe vecie, pentru că intensitatea este combustibilul pasiunii.

Dacă am fi continuat împreună, nu am fi fost fericiți.

Nu am continuat împreună și tot n-am fost fericiți.

Nu ne rămâne altceva decât să ne agățăm cu sălbăticie de cuvinte și să spunem tot timpul o propoziție, să o spunem în engleză, *The way we were*, sau în spaniolă, *Tal como éramos*, sau să spunem în cel mai răvășitor mod, ca în versul scris de Ida Vilariño: „N-am să te văd murind".

Mai este cineva despre care nu am vorbit. Mi-am amintit de el ieri, când m-am uitat prin arhiva de fotografii din computer și l-am văzut într-o poză.

Văzându-l, mi-a stat inima în loc. Mi-a venit să plâng văzându-l pe Brod, câinele meu, ființa cu care am luat micul dejun timp de paisprezece ani.

Uitasem de el, prins de vălmășagul morților mai iluștri din familia mea. Uitasem de cățelușul acela pe care l-am iubit din toată inima, deși n-am știut să am grijă de el când a îmbătrânit.

Nici nu mi-am luat rămas-bun de la el.

Nu am știut să am grijă de nimeni, de asta scriu, în căutarea unei iertări imaginare. Totuși, am convingerea deplină că de Bra și Valdi voi ști să am grijă. Pentru că se împlinește în mine un fragment din extraordinarul roman *Moș Goriot*, al scriitorului francez din secolul al XIX-lea, Honoré de Balzac. E un fragment în care Goriot exprimă așa ceea ce simte pentru fiicele sale: „Eu n-am înțeles dumnezeirea decât atunci când am devenit tată. Dumnezeu e întreg și pretutindeni, pentru că din el a izvorât întreaga creație. Așa sunt eu cu fetele mele, domnule. Numai că eu le iubesc mai mult decât iubește Dumnezeu lumea, pentru că lumea nu este așa de frumoasă pe cât este Dumnezeu, pe când fetele mele sunt mult mai frumoase decât mine“[7].

N-am știut să am grijă de Brod, când s-a îmbolnăvit. M-am speriat, mi-am dat seama că avea nevoie de foarte multă atenție. Nosferatu zice că nu știu să mă sacrific pentru ceilalți. I-am pus numele în onoarea lui Max Brod, prietenul cel mai bun al lui Kafka, de asta l-am numit așa. Oamenii nu înțelegeau bine numele câinelui meu, de multe ori credeau că e Tom, care într-adevăr e nume de câine. Îi corectam mereu pe cei care îi schimbau numele. Alții ziceau Rod. Puțini pronunțau corect numele Brod.

Nu puteam să-l numesc Kafka, ar fi fost puțin exagerat, sau poate că nu. Când l-am luat de sărbătorile de iarnă din 1995, pe când era un cățeluș, m-am gândit mult la cum să-l botez. Citisem recent toată opera scriitorului praghez, așa că mi-am zis că micul meu patruped trebuie să poarte în lume un nume de sorginte kafkiană.

Dacă stau bine să mă gândesc, și Kafka ar fi fost un nume bun. Dar am ales unul mai modest, iar alegerea asta mi se pare că conține o învățătură kafkiană, căci Kafka a fost cel mai modest scriitor din istorie.

M-am gândit că Max Brod, prietenul lui Kafka, a fost inventatorul lui Kafka. Știam și că Max Brod a ținut mult la Kafka, prietenia lor a fost legendară. Prieteniile legendare trebuie să fie celebrate, pentru că sunt rare.

Brod prețuia opera lui Kafka mai mult decât propria operă. Brod îl adora pe Kafka, de asta mi-am numit câinele Brod, pentru mărinimia pe care am văzut-o în inima acelui om care a intrat în istoria literaturii drept prietenul absolut.

Așadar, cel mai mare omagiu pe care i-l puteam aduce lui Kafka era să aleg numele bunului său prieten, Max Brod.

Așa că l-am botezat Brod.

Eu și Brod am fost fericiți. Noi doi, cele mai kafkiene ființe. Ne-am distrat împreună și am conspirat împotriva ordinii și autorității. Am purtat tot soiul de conversații, conversații elevate, de mare profunzime morală și filozofică. Ne pregăteam să punem mâna pe putere, dar încă nu știam în ce zi, era o simplă chestiune tehnică. Ne uitam împreună la filmele de pe La 2, din cadrul

programului pentru cinefili, filme de Carl Theodor Dreyer, Serghei Eisenstein, Max Ophüls, Andrei Tarkovski și Luis Buñuel.

O dată am mers cu el la plajă și am vrut să-i pun costum de baie. A fost cât pe ce să reușesc.

Altădată i-am pus ochelari de soare.

Îmi plăcea să-i fac baie.

El urina pe stâlpii de iluminat public și eu aplaudam. Lătra la polițiști și eu aplaudam. Trecea pe roșu și la fel făceam și eu. Se temea de lună, și eu la fel.

Într-o după-amiază de ianuarie, în 2009, inima lui Brod s-a oprit. A murit la vârsta de paisprezece ani și trei luni.

Încetul cu încetul, a dispărut din mintea mea, deși atunci când a murit mi-am promis să nu-l uit niciodată.

Când voi muri, poate o să mă întâmpine el, alături de tata și mama.

Am credința asta, vechea credință că cineva ne întâmpină după moarte. Toți oamenii au credința asta, care vine din petrecerile din timpul vieții, din amintirea că la petrecerile din viața ta mereu au fost oameni care te așteptau ca să sărbătoriți întâlnirea.

Îmi amintesc că atunci când a închis ochii în brațele mele, în după-amiaza aceea din ianuarie 2009, Brod și-a recăpătat esența divină. Surprinzătoarea metamorfoză a avut loc în cabinetul veterinarului.

Despovărat de carne, am văzut cine era Brod.

Doamne, Dumnezeule, ce imense sunt viața, materia și toate cele nedeslușite. Câtă frumusețe a strâns Brod în cei paisprezece ani. Brod era un copil. Cei paisprezece ani sunt o sută patruzeci, iar cei o sută patruzeci sunt o mie patru sute.

Brod era stăpânul a mii și mii de haite de câini îndrăgostiți de stăpânii lor. Brod era iubire în stare pură.

Să nu mă uiți.

N-am știut să te iubesc mai mult.

Veterinarul i-a făcut injecția letală și Brod m-a privit în ochi, a știut perfect că acela era momentul despărțirii.

M-a privit așa cum te privește un copil speriat.

M-a privit zicându-mi „nu face asta, te iubesc, nu face asta și nu-ți cer asta gândindu-mă la mine, ci la tine, spune-i veterinarului să nu facă asta, să mă mai lase câteva luni lângă tine, pentru tine o zic și pentru că mi-am însușit oroarea ta de vid, asta o să te salveze cândva, oroarea ta de vid va face ca greșelile tale, absențele tale, erorile tale, spaimele tale, meschinul tău spirit de sacrificiu când vine vorba de a avea grijă de cei care te-au iubit să-ți fie iertate".

Apoi veterinarul a dus leșul în altă încăpere și după trei minute a revenit cu zgarda pe care era gravat numele cățelului și numărul meu de telefon. Am părăsit cabinetul cu inima distrusă și cu zgarda în mână.

Cred că Bra și Valdi aproape că nu și-l mai amintesc. Cary Grant îl mângâia din când în când. Se uita la el cu curiozitate. Ava Gardner îi dădea, de multe ori, mâncare bună.

Ava îl vedea pe Brod ca pe o ființă umană, așa cum vedea și mașinile tatălui meu. Ava îi zicea „pomanagiu", pentru că îi părea un cerșetor, cineva care cere. Nici nu înțelegea prea bine cum de fiul ei locuia cu un câine, sau cu un cerșetor cu un nume atât de ciudat.

---

7 Honoré de Balzac, *Moș Goriot*, traducere de Cezar Petrescu, Editura pentru Literatură Universală, București, anul 1965, pp. 90-91 (n.tr.).

Cum aș putea să te uit?

Ai intrat în viața mea cu un an înainte să se nască Bra. Când erai un cățeluș, mă jucam toată ziua cu tine. Mă mușcai cu dinții tăi micuți.

Nu reușesc, nu știu cum să te aduc dintre morți, pe tata și pe mama știu, dar pe tine nu. Nu reușesc să te fac să vii, de parcă moartea te-ar fi dus într-un loc în care voința mea nu ajunge.

Nu se poate să te fi stins definitiv, pentru că nimic din ce-am iubit în viața asta nu se poate stinge definitiv.

Cel puțin nu atâta timp cât sunt în viață.

Nimic din ce-am iubit nu poate fi luat de moarte. Ca să vezi ce romantic am devenit, par un personaj din *La răscruce de vânturi*.

Îmi plăcea să te eliberez din lesă când ne plimbam, voiam să alergi. Alergai prin parcul din cartier. Mă așezam pe o bancă și tu o tuleai, iar după o vreme te întorceai și mă priveai cu atenție, în lumina soarelui.

Cine eram eu pentru tine dacă nu o formă solidă de amor și de guvernare? Guvernam viața ta pentru că țineam unul la celălalt. Eu dădeam ordine. Tu le îndeplineai după bunul tău plac și eu mă prăpădeam de râs.

Discernământul tău era o operă de artă.

Niciodată nu ți-am dat să mănânci boabe, numai atunci când nu era nimic de mâncare în frigider. Îmi plăcea să te văd mâncând mâncare de oameni.

Îmi plăcea să gătesc pentru tine.

Nu-mi plăcea că lăsai păr peste tot, toată casa plină de părul tău.

Uneori puțeai a câine, dar a ce naiba să fi mirosit dacă nu a câine. În schimb, mirosul corpului meu era pentru tine ce este pentru mine cel mai scump parfum franțuzesc.

Erai mort după șosetele mele și dormeai cu lenjeria mea intimă între lăbuțe. Cât de mult m-ai iubit. Cum mă priveai. Cât de bine îmi știai slăbiciunile, egoismele, servituțile, temerile, mediocritatea și cu toate astea mă iubeai.

De ce mă iubeai, dacă nu meritam să mă iubești. În asta ai fost exact ca tata. Mama m-a iubit pentru că eram la fel ca ea. Dar tu și tata m-ați iubit cu o generozitate care va dăinui după ce universul va exploda, va îngheța, se va prăbuși, se va contracta sau orice va fi să se întâmple cu el, după cum spun noii profeți, ale căror idei coincid cu cele ale romanticilor din secolul al XIX-lea.

Sunt tot mai aproape de tine, de culcușul tău.

Am început să te văd, acolo, ghemuit, așteptând mâna mea.

Acum gata, te-am adus din morți.

Am vârsta pe care tata o avea în 1987, mereu fac astfel de comparații, paralele. În 1987, Cary Grant și-a cumpărat ceea ce avea să fie ultima lui mașină.

Și-a cumpărat o mașină Seat Málaga.

A fost ultimul său succes material din viață.

A cumpărat-o făcând niște eforturi incredibile. Seatul 1430, care înlocuise Seatul 124, era deja vechi, avea cincisprezece ani. În schimb, Seatul 124 a stat cu noi doar doi ani.

Cincisprezece ani modelul 1430, doi ani modelul 124, ca și cum ar exista o potecă prin aceste mistice relații dintre timp și mașini.

La puțin timp după ce tata a cumpărat modelul 124, Seat a scos pe piață modelul 1430. Ava l-a văzut, într-o zi a văzut pe stradă un Seat 1430.

Și i-a plăcut la nebunie. A venit acasă plină de înflăcărare.

— Ăsta chiar că-i ghinion, dacă mai așteptam câteva luni am fi putut cumpăra modelul 1430, pentru că e mult mai frumos, a zis Ava.

— Dacă e să ne uităm numai la faptul că are patru faruri, nu două, ca al nostru, iar asta insuflă respect, a conchis Ava.

Cele patru faruri au reverberat în familia noastră ca un jind transcendental. Ne lipsea respectul: mașina noastră nu impunea respect. Brusc, eram în beznă, pentru că aveam numai două faruri, nu patru. Eram în beznă, lăsați în voia sorții de absența celor patru faruri.

Tatălui meu îi mergea bine în epoca aceea. Până la urmă, s-a hotărât să vândă Seatul 124 și să cumpere Seatul 1430. Ava a botezat noua mașină „paișpe treizeci“, așa i-a zis mereu.

Nimeni, de când e lumea, nu a meditat mai mult asupra diferențelor dintre un Seat 124 și un Seat 1430 decât am făcut-o eu și tata. Iar eu și mai mult decât tata.

Și încă meditez.

Și voi medita până voi muri.

Când mama spunea „paișpe treizeci“, toată familia se ilumina. Mama era încântată de paișpe treizeci, pentru că mai avea și niște roți uriașe și vopsea metalizată, iar capota era neagră, avea un ceas în bord, lumini interioare, tapițerie roșie, luxoasă, plus indicator de rotații pe minut. Tata a simțit că a fost neloial față de Seatul său 124. Așa era tata, un bărbat de o originalitate supranaturală, un artist al fidelității.

A vândut modelul 124 unui cunoscut.

Mergeam prin Barbastro de mână cu tata și uneori își vedea fostul Seat 124 parcat pe vreo stradă. Recunoștea mașina imediat, după număr. O iscodea cu privirea ca să vadă dacă noul proprietar are grijă de ea. Verifica dacă e curată, dacă are praf pe geamuri, dacă îi adusese vreo îmbunătățire, cât de uzate erau cauciucurile. Într-o zi a văzut că noul proprietar o lăsase în bătaia soarelui și s-a supărat foarte tare, a fost de-a dreptul indignat și a zis, plin de tristețe și neputință: „Am vândut-o unui tâmpit“.

Am învățat pe de rost numărul mașinii Seat 124: HU-35322. De fiecare dată când o vedeam pe stradă, inima îmi sărea din piept și, dacă era la soare, mă supăram, iar dacă era la umbră mă liniștеam.

Mi-am însușit dezolarea tatălui meu în fața unor lucruri din viață care par a fi cele mai banale, am făcut-o din dragoste, iar astăzi, după aproape cincizeci de ani, n-am cum să nu văd în asta o manifestare a frumuseții, a frumuseții pe care eu și tata am știut să o creăm, profunda

noastră înfrățire și profunda noastră singurătate și ciudățenia noastră, căci tata a fost ciudat și ciudat sunt și eu.

Tată și fiu plini de milă pentru o mașină pe care vanitatea noastră a rănit-o, dorința noastră de ceva mai bun a umilit-o.

Tata și cu mine am sfârșit prin a crede că renunțarea la acel Seat 124 a fost o cruzime din partea noastră. Așa că am ajuns să o îngrijim în imaginație. Ne-am zis că nu mașina era de vină că avea doar două faruri, nu patru, că nu avea ceas de bord, că nu avea indicator de rotații, nici roți mai mari sau vopsea metalizată.

Vopseaua metalizată a modelului „paișpe treizeci" a fost pentru familia mea ca o purpură divină, ca și cum toată familia ar fi fost unsă cu modernitatea și puterea lucrurilor noi. Pentru că vopseaua metalizată a fost un mit al anilor șaptezeci. Ava a făcut ca vopseaua metalizată de la „paișpe treizeci" să se transforme într-o revelație, în prevestirea unei căi spre o prosperitate luminoasă care nu a venit niciodată.

Pentru că tot ce a venit au fost moartea, abandonul și tăcerea.

Poate că tata tocmai asta a văzut în despărțirea de acea mașină care a fost cu noi doar doi ani.

Mergeam de mână, Cary și eu, căutând ceea ce ar fi putut fi, de parcă mașina aia conținea o ipoteză alternativă despre viitorul familiei noastre, care s-a risipit când a fost vândută. Între timp, mama a consolidat schimbarea numelui noii mașini, așa cum făcea mereu, pentru că mereu a schimbat numele lucrurilor și a binecuvântat acea mașinărie cu roți drept noua noastră navă amiral.

Cred că tata, în adâncul său, era victima a ceea ce mi se întâmplă mie în prezent, a sentimentului că nu merităm nimic, pentru că suntem lipsiți de trufie.

Tot ceea ce ni s-a întâmplat în viața asta a fost extraordinar și epic și am trăit toate fără să le știm adevărata lor natură, care mi se dezvăluie acum, după atâția ani. Am avut cea mai frumoasă familie pe care cineva o poate visa și e de datoria oamenilor să arunce cu furie în luptă fiecare familie împotriva frumuseții universului, să o arunce în luptă și să câștige, pentru ca familia noastră să fie mai frumoasă decât tot ce există.

„Paișpe treizeci" a fost mașina care a rămas paișpe ani cu noi. Pentru că începând din 1975, tata nu a mai dus-o bine. Au fost obligați să facă un credit pentru a o schimba cu Seatul Málaga. Însă Ava (nu știu cum a reușit) a găsit o expresie pentru a explica întreaga situație. Am rămas mut de uimire în fața perfecțiunii acelor cuvinte, mi se părea incredibil că mama găsise expresia aceea.

Le-a zis oamenilor că „am finanțat-o".

Asta le spunea Ava Gardner oamenilor, mai ales a celor din familia noastră, pentru că pe atunci nu erau prea mulți oameni pe lângă ea. Însă folosea expresia aceea, pentru că fuseseră nevoiți să ia bani de la bancă; probabil o fi auzit-o la televizor, așa trebuie să fi fost.

Toate prăbușirile mele vin de la voi doi; de la cine, dacă nu de la voi doi?

Voi doi sunteți Arnold. De fapt, Arnold nu mai există. E Nosferatu. Arnold a fost în împărăția muzicii, iar în împărăția imaginii este Nosferatu.

Totul s-a schimbat.

Gata cu muzica, acum vin fantomele vizuale.

Aceste cumplite dureri de suflet. Această deznădejde. Această profundă dragoste de viață care include bătrânețea și nebunia. Cine mi-a dat nebunia? Mi-ai dat-o tu, mamă?

Mă uit la balcon.

Știi ce înseamnă să te uiți la balcon?

Și totuși, nu o voi face.

Voi rămâne în viață, ca oricare altul. Dar lăsați-mă să vă vorbesc, asta mă ajută cel mai mult.

La asta se rezumă viața mea, la a vorbi cu voi, la a vă povesti ce mi se întâmplă.

V-ați gândit vreodată că și eu voi muri?

V-ați gândit vreodată la prezentul acesta în care sunt închistat?

M-ați imaginat aici, în derivă, complet pierdut, căutând în disperare bucurie și lumină?

V-ați imaginat cum va fi viața mea în acest 2019, cu voi plecați de pe lume?

Cred că da.

Tu, mamă, sigur te-ai gândit, pentru că tu ai pățit la fel.

„Ești la fel ca maică-ta“, mi-a zis Cary Grant.

Știa el ce zicea. La sfârșit, doctorii ți-au prescris antidepresive. Cât de puține știu oamenii despre antidepresive.

Mi-ai dat teama, mamă.

Mi l-ai dat pe Nosferatu.

Îl aveai în genele tale, așa că m-am obișnuit cu teama. Să mă tem de orice lucru. Îi simt prezența în fiecare noapte. Și mă gândesc că cine mă vizitează a fost mai întâi în vizită la tine.

Aveai oroare de șobolani. Nu era scârbă sau repulsie. Era ceva supranatural. Credeai că șobolanii sunt ființe care vor să te distrugă, să te anihileze.

Într-o zi a apărut unul, sau tu așa ai susținut, că ai văzut unul pe verandă, într-o mică gaură de sub chiuvetă. Gaura aceea s-a transformat în infern pentru mine, pentru că un infern era pentru tine.

Acel loc al șobolanului e cu mine acum, după cincizeci de ani. Îți dai seama? Ai transformat locul acela într-unul îngrozitor. Odată cu trecerea anilor, n-ai mai vorbit despre șobolani, dar în vremea aceea era pentru tine un animal care reprezenta teroarea absolută.

Tata avea grijă de tine, era atent ca nu cumva să mai vezi vreunul vreodată. De exemplu, când erau imagini cu șobolani la televizor sau în vreun film, tata te avertiza să-ți acoperi ochii sau să pleci din sufragerie.

Într-adevăr, v-ați iubit.

Mi-a luat ceva până să înțeleg, pentru că n-am auzit să vă fi spus așa ceva vreodată.

Vreau să zic că puterea iubirii voastre nu s-a împlinit cât ați fost în viață, ci acum, când sunteți morți. Pentru că viața, în semnificația ei cea mai profundă, se împlinește numai în amintire.

Asta a știut Marcel Proust, a fost primul care a știut. Și eu știu. Oamenii au obligația de a ști asta. Ar trebui să se predea la școală.

Așa că știu că îmi trimiteți mesajul ăsta, știu că vreți să ajung până la ultima fărâmă de amintire despre viața voastră.

Cum pot eu salva iubirea pe care v-ați purtat-o?

Într-o vară, eram foarte mic pe atunci, am mers la casa de vacanță a unei familii de prieteni. Soțul a găsit în drum un șobolan mort și a vrut să te sperie, știind cât de scârbă îți era de șobolani.

A intrat în casă ținând șobolanul de coadă. Nu era foarte mare. Dar când l-ai văzut, te-a cuprins panica, ai țipat și te-ai urcat pe un scaun strigându-l pe Cary Grant, care a venit imediat și s-a enervat cumplit pe individul acela.

Am plecat de acolo în aceeași după-amiază.

Nu ați mai vorbit niciodată cu familia aceea.

Cred că tata te iubea foarte mult. Și acesta este încă un mister care se adaugă miilor de mistere care au trăit în inima acelei ființe care a binevoit să-mi fie tată.

Uneori, mă gândesc că nu l-am meritat.

Uneori, mă gândesc că nici tu nu l-ai meritat, pentru că tu și eu, așa cum a zis tata, eram la fel.

Și tu l-ai sprijinit pe el, i-ai sărit în ajutor. Poate pentru că în afara căsniciei nu există nimic și poate că învățăm asta numai după moarte.

Căsnicia voastră continuă să crească printre milioane și milioane de căsnicii moarte sau dispărute, asta vreau să spun.

Pentru că mie nu mi-a rămas în viața asta nimic mai minunat decât să fiu cu voi și să mă gândesc că acea căsnicie neconvențională a voastră continuă să fie în vigoare, printr-un soi de contract fără sfârșit.

În fiecare noapte încerc să mă apăr de Nosferatu luând pastile, ca să nu-mi mănânce toată inima, să-mi mănânce doar o parte.

Nosferatu e aici cu mine, el îmi aduce totul, tocmai mi-a adus întrebarea asta. Nosferatu vrea să știe dacă v-ați gândit la ziua morții mele. Asta-i cumplit, să te gândești la așa ceva e foarte trist. Dar Nosferatu insistă cu întrebarea asta.

Nosferatu zice că dacă m-ați iubit atât de mult, la un moment dat trebuie să vă fi gândit că ziua morții mele va veni cu mulți ani după a voastră și că acea imensă distanță temporală dintre moartea voastră și a mea, susține Nosferatu, este un motiv întemeiat pentru a gândi că atunci când voi muri, moartea voastră va fi cu totul uitată în inima mea.

Nosferatu zice că nu v-ați gândit la moartea mea când s-a petrecut moartea voastră, ceea ce înseamnă că de fapt nu m-ați iubit.

Acum a tăcut, poate că până și el s-a speriat de ce a putut să spună. Dar chiar și când tace, continuă să fie lângă mine. E aici, tăcut, înghețat, rece, dar respirând ca un șarpe. Nu am curajul să-i ating mâna; mâinile lui înțeapă, mâinile sale sunt riduri și durere și sânge stricat. Limba lui e o apă neagră. Nasul său este plin de insecte galbene.

Și vă invoc, amintindu-mi tot ce-mi pot aminti cu ajutorul memoriei. Ciudată e viața unui om a cărui fericire este dată de amintirea unei căsnicii neconvenționale, îngropate și dispărute.

Toate familiile spaniole s-au iubit. Există o poveste de iubire în miile și miile de căsnicii spaniole care nu au fost faimoase, dar au fost de o demnitate extraordinară, acesta este un mister din istoria Spaniei: bărbați obișnuiți și femei obișnuite care s-au căsătorit și au trăit împreună patruzeci sau cincizeci de ani, îmbătrânind și iubindu-se, asta este superb și asta s-a întâmplat și cu voi doi și tare mi-ar plăcea să știu ce s-a ales de iubirea din mii și mii de căsnicii spaniole.

Am ajuns de curând în Colliure, o micuță localitate franceză. M-am cazat într-un hotel aflat aproape de mormântul poetului Antonio Machado. Și e și asta o chestie, pentru că viața mea ca scriitor spaniol, sau viața oricărui scriitor spaniol, are un singur obiectiv clar: să nu sfârșesc ca don Antonio Machado, să nu mă prăpădesc în exil, bolnav, sărac, în mizeria cea mai cruntă. Chiar dacă el a murit în timp ce locuia cu maică-sa.

Am vorbit la telefon cu Mo, căreia nu-i mai pot zice așa în continuare, pentru că s-au schimbat toate numele.

De acum, am să o numesc Katharine Hepburn, pentru că seamănă izbitor cu ea, mai ales la păr, la față și la forma degetelor de la mâini. Ea mi-a zis să nu mai scriu astăzi, să mă culc.

După ce am vorbit cu ea, am ieșit să mă plimb prin Colliure. Am mers pe plajă, să văd apa. Să văd marea când noaptea întunecă viața și marea dispare. E ca și cum noaptea ar fi mai puternică decât mările.

Chiar este.

Un tânăr își plimba câinele, care avea chef de joacă, era un cățeluș, așa că a fugit de lângă el și a venit la mine. Când a ajuns la picioarele mele, m-a privit în ochi și nu a văzut pe nimeni, apoi a plecat.

Pentru el, eu eram nimeni.

Dar pentru Brod am fost totul.

M-am gândit din nou la Brod și mi-am zis cât de norocos era stăpânul acelui câine care nu m-a văzut.

Dar să știi că odată am fost extrem de important pentru cineva din rasa ta, i-am zis cățelușului în timp ce se îndepărta.

Am revenit în cameră și am aprins toate luminile, inclusiv pe cea din baie. Camera s-a umplut de lumină, dar niciodată nu e destulă. Am apelat din nou la pastile pentru că se apropia Nosferatu și v-am invocat din nou.

Nosferatu s-a așezat lângă mine.

— Dă-mi mâna, mi-a zis.

Nu știam că sentimentele mele se vor transforma în ființe și nici că faptul că nu-mi vedeam copiii zilnic avea să mă conducă într-un loc atât de apropiat de o viață plină de oglinzi, de flori, de îngeri, de halucinații, de tulburări, simțind în același timp o mare seninătate, care nu-mi aparține, ci mi-o dați voi, voi doi.

Voi doi.

Uneori, Nosferatu îmi spune că așa i se întâmpla și sfintei Teresa de Ávila.

Glume stupide marca Nosferatu.

Da, a fost o femeie importantă, nu pentru că era sfântă, ci pentru că s-a jertfit din iubire de viață. Teresa de Ávila era o scriitoare universală. Spania și restul lumii au ignorat-o mult timp. Mereu se vorbește despre Cervantes și mai deloc despre femeia asta.

Mă întorc la voi, la voi prin intermediul ei.

Pentru că n-am reușit să fiu nimic în viață dacă nu sunt fiul vostru. Nu am ajuns nicăieri.

Ce fel de mister mai este și ăsta?

Se întâmplă mereu?

Mi s-a întâmplat doar mie?

Pentru Brod, eu am fost singura rațiune de a exista.

Vorbesc cu Bra și Valdi stăpânit de conștiința faptului că nu am reușit să fiu nimic altceva decât fiul părinților mei, gândindu-mă că peste treizeci și cinci de ani și copiilor mei li se va întâmpla ce mi se întâmplă mie astăzi. Ca și cum aș vrea să le dau indicii. Dar nici ei nu se mai pot numi așa, pentru că muzica a făcut loc cinematografiei, Gabriel Borrell a făcut schimbarea asta.

Așa că de acum Valdi este Montgomery Clift și Bra este Marlon Brando.

Schimbarea neîncetată a tuturor lucrurilor, vânzoleala numelor în timp, vânzoleala ființelor umane: de la istoria muzicii la istoria cinematografiei, iar cu istoria cinematografiei se încheie totul, este ultima metamorfoză a acestui efort de iubire.

Acum, familia mea a intrat în cinematografie.

Acum ei nu mai sunt melodie, ci mișcare.

Așadar sunt la Colliure, lângă mormântul lui Antonio Machado, care este un simbol al Spaniei strivitoare. Spania e o țară care ne uimește. Spania e insistentă, tragică și cu oameni mereu cuprinși de ură, indiferent din ce cauză, dar a fost țara lui Cary Grant și a lui Ava Gardner, așa că o iubesc.

O iubesc pentru că a fost țara voastră.

N-am fost altceva decât spanioli și a fost numai bine așa. Pentru că voi ați fost, sunt și eu. Pentru că Antonio Machado a fost, și a fost cu mândrie măsurată, cu inteligență senină, cu modestie curată, iar dacă el a fost, cu toții putem fi spanioli. Pentru că v-am văzut îndrăgostindu-vă de Spania și mi s-a părut că e bine.

Țara mea sunteți voi doi.

Și iată-mă aici, lângă oasele unui poet care a iubit mult și a suferit și mai mult, un poet care a scris *Campos de Castilla*. E un titlu pe cât de admirabil, pe atât de simplu și sec, un titlu care ori de câte ori îmi răsună în minte mă emoționează și îmi desenează un zâmbet în inimă. În clipa asta, îmi amintesc două versuri: „într-o seară senină, urcă la Espino / pe înaltul Espino unde e ținutul ei..." Espino e numele cimitirului din Soria. Acolo e îngropată soția lui Machado, Leonor Izquierdo. Machado nu a uitat-o niciodată. În aceste versuri îl roagă pe un prieten să meargă la mormântul iubitei sale. Iubirea nu se împlinește decât prin moarte. De asta îmi plac atât de mult aceste versuri. Culmile iubirii sunt atinse numai odată cu moartea unuia dintre îndrăgostiți.

S-a întâmplat la 1 august 1912, în Soria, pe o căldură insuportabilă, corpul unei femei de optsprezece ani și lacrimile unui bărbat de treizeci și șapte, care priveghează cadavrul, în clevetirile întregii Soria.

Hotelul la care sunt cazat se numește Casa Pairal și este o afacere de familie. Aici vreau să vă chem, Cary și Ava, acum, în camera asta cu decorul ei familiar. Aș rămâne în camera asta câte zile mai am de trăit, uitându-mă pe fereastră la piața satului.

Astăzi este talcioc.

E frig, e un sfârșit de martie cu mult vânt și umezeală, o vreme rea. Dar mi-am găsit refugiul în camera asta. Dau căldura mai tare și vă invoc.

Și voi veniți.

Mereu veniți.

Mă gândesc că viața care mi-a mai rămas de trăit va fi formată din discuții zilnice cu voi, în toate camerele de hotel pe unde destinul mă va purta.

Sunteți în camerele de hotel.

Acum hotelurile sunt casa mea, nu am alta pe pământ. Hepburn mi-a oferit-o pe a ei, în Madrid și am acceptat, dar în realitate nu am casă. Prefer inima lui Hep (îi scurtez numele) casei ei.

Nu am casă.

Dar asta e ceva luminos, pentru că e o formă de cedare, de umilință, de renunțare, de rugăciune.

Un bărbat care merge din hotel în hotel, călătorind prin Spania, Portugalia, Italia, Franța și Statele Unite, amintindu-și de două fantome îndrăgostite.

Dar în camera asta din hotelul Casa Pairal vă simt mai aproape decât în alte hoteluri și asta este datorită faptului că e vorba despre un local familial, o casă tradițională, de la sfârșitul secolului

al XIX-lea și zidurile, pereții, dușumeaua, tavanele vă plac pentru că vă aduc aminte de casa noastră din Barbastro, de asta aici v-ați făcut atât de simțită prezența.

Și mai este un detaliu copleșitor: camera asta are pereții tapetați, așa cum erau pereții casei noastre în anii șaptezeci.

Mângâi mobilierul vechi din cameră. Ava era grozav de mândră de comoda din hol, nu știu din ce motive, nu știu dacă a zis vreodată din ce motive, probabil că da, dar nu le-am dat eu atenție, iar acum îmi pare rău, mă întristează că voi muri fără să știu de ce-i plăcea atât de mult comoda aceea din hol. E una și aici, foarte asemănătoare, așa că am mângâiat-o ca să văd dacă nu cumva îmi spune ceva despre cealaltă comodă, cea care-i răpise mamei inima.

Noaptea se face tot mai târzie, dar nu vreau să dorm, căci voi veniți noaptea, după miezul nopții, atunci apăreți, ca două extraordinare ființe stelare.

Într-o căsnicie trebuie să existe copii și bunuri pentru ca să fie solidă, așa e? Așa funcționează? Există mii de căsnicii fericite.

Bani și copii, cei doi mari piloni ai iubirii. Și mi se par minunați, atât banii, cât și copiii. Ce frică le este de bani bărbaților solitari, sau oricăror bărbați ori femei, pe măsură ce îmbătrânesc.

Vreau să amintesc de o noapte de Revelion care mi-a distrus inima, dar mi-a distrus-o în asemenea hal încât mi-a dat în schimb mizericordie.

Mizericordia, zic antropologii, s-a născut în Egiptul antic, sau cel puțin acolo a fost remarcată pentru prima dată.

Era rândul meu să fiu de Revelion cu fiul meu mai mic, care acum nu se mai numește Valdi, ci Montgomery Clift, după cum am mai zis. Dar el nu voia să vină la Madrid, era prin 2017, la trecerea dintre 2017 și 2018.

Așa că am hotărât, împreună cu Hepburn, să ne petrecem Revelionul cu el la Zaragoza. Trebuia să luăm o cameră la hotel. Trebuia să găsim un loc pentru a lua masa cu el. M-am uitat la mai multe restaurante, toate organizau petreceri de Revelion, cu o mare varietate de băuturi alcoolice.

Nu mai beau alcool din 9 iunie 2014. Nici Hepburn nu bea alcool. Nu a băut niciodată, pentru că are epilepsie. Ea are motivele ei să nu bea, eu am motivele mele. Cert este că niciunul nu putem pune alcool în gură, ceea ce uneori ne duce la un soi de perfecțiune infantilă sau de bizarerie în societate. Uneori m-am gândit că starea de bunătate naturală a lui Hep provine din faptul că nu a cunoscut niciodată stările beției, care sunt stări ce rup înțelesul binelui și răului. Nu știu. Dar ea nu s-a îmbătat niciodată, ceea ce o face să treacă altfel prin lume. Alcoolul e și o declarație de război contra lumii, de război cu tine însuți. Să nu știi ce e alcoolul e o formă de virginitate morală. Să nu știi ce e alcoolul, înseamnă să fi luat decizii mereu cu mintea limpede, cu voința limpede, având deplină responsabilitate.

Așadar, nu avea sens să mergem la o petrecere de Revelion scăldată în alcool.

Ce era de făcut?

L-am întrebat pe Monty dacă era de acord să facem o mică petrecere în camera de hotel. A acceptat. Eu și Hep ne-am cazat la un hotel istoric din Zaragoza, puțin marcat de trecerea timpului, dar care fusese relevant în anii nouăzeci.

Era hotelul Boston, unde dormiseră cântărețul Prince, politicianul rus Gorbaciov și însuși Michael Jackson.

Însă acum nu o mai ducea atât de bine, așa că pentru cincizeci de euro am obținut o cameră cu două paturi, destul de luxoasă, și cu o masă suficient de mare încât să încapă pe ea câteva platouri cu mâncăruri mai mult sau mai puțin potrivite Revelionului.

Așa că am mers cu Hepburn la cumpărături, până nu se închideau magazinele. Am făcut niște cumpărături destul de haotice. Eu eram cam confuz. Nu prea știam ce să cred, dar Hep a luat inițiativa și a zis că toate alea aveau sens, așa că m-am lăsat întru totul în seama ei. Nu găseam niciun sens în toate alea. De Revelion, toată lumea pregătește mese excelente; a noastră avea să fie ciudată rău, altfel, diferită. Așa că am ales un supermarket din care am cumpărat tot ce am văzut mai scump.

Am cumpărat pateu, jambon de calitate superioară, creveți de Huelva, plus niște creveți roșii giganți și brânză de Casar. Pentru Monty am luat Coca-Cola, băutura lui preferată. Iar pentru noi am luat o șampanie roz, fără alcool, gândită pentru petrecerile de copii. A trebuit să cumpărăm cuțite, furculițe, farfurii și pahare. Hep nu suportă plasticul, așa că am luat farfurii, tacâmuri și pahare adevărate. Toate se află acum în bucătăria casei din Madrid și din când în când le văd și mi se rupe inima.

Mă temeam că lui Monty masa aia de Revelion o să i se pară o prostie, un eșec total, o prăpastie, o dovadă că tatăl său se îndepărtase pentru totdeauna de spiritul sărbătorilor de iarnă.

Eram agitat, mort de spaimă, mai bine zis.

Adevărul este că masa nu arăta rău deloc. Totul arăta foarte bine, numai că eu îmi aminteam întruna de Cary Grant și Ava Gardner.

Doamne-Dumnezeule, ce ar fi zis despre toate alea? M-ar fi privit în ochi? M-ar fi ajutat? Pentru tata, sărbătorile de iarnă erau extrem de importante.

N-am văzut în viață mea un om căruia să-i placă mai mult sărbătorile de iarnă. Ce-ar fi gândit Cary Grant al meu despre masa asta de Revelion? El, care pregătea totul cu atâta dragoste și cu atâta atenție. El, care a făcut din prima zi din an cea mai importantă zi a familiei noastre, un simbol al identității noastre ca familie, dacă am fost o familie.

Am fost?

Dacă am fost, numai eu îmi mai aduc aminte. Dacă am fost, numai eu îmi amintesc cum pregătea totul și că pentru o asemenea ocazie cumpăra șampanie franțuzească și fluiera de fericire.

Spre surprinderea mea, lui Monty i s-au părut distractive toate pregătirile noastre și chiar minunate. I-a plăcut jambonul. Mai cumpărasem, pentru Coca-Cola, o pungă cu gheață pe care am pus-o în cadă.

Din când în când mergeam să mă uit la gheață: punga își pierdea rigiditatea și apa înghețată curgea în cadă.

Nu doar că Monty nu a comentat nimic, dimpotrivă, întreaga situație l-a distrat. S-a întins pe unul dintre paturi, cât timp noi am făcut ultimele pregătiri. Brânza de Casar a fost un eșec, deși costase o groază de bani. Era cam trecută și ne-a împuțit toată camera. Până la urmă, am mâncat-o eu, pentru că nu suport să arunc mâncare. Dacă arunc mâncare, am impresia că îi fac rău vieții. Dacă arunc mâncare, nu mai există niciun motiv pentru ca eu să trăiesc, așa funcționează mintea mea. Dacă arunc mâncare, mă panichez; dacă arunc mâncare la gunoi, mă apucă o tristețe de moarte. Dacă arunc mâncare, Nosferatu vine să-mi mănânce inima.

Am cumpărat și struguri.

Am pornit televizorul, și lui Monty i s-a părut genial să asculte bătăile de clopot de la intrarea în noul an și să mănânce struguri întins pe pat[8], pe patul meu. La niciun alt revelion nu mai mâncase struguri întins într-un pat de hotel.

Ce fel de familie mai era și asta, mă gândeam încontinuu. Dar lucrurile ieșeau bine. Sărbătorile de iarnă, când toate au dispărut, se transformă într-o gaură neagră. În ciuda faptului că suport cu greu zilele alea, continui să fiu fascinat de ele pentru că-mi amintesc de tata.

M-am relaxat și am putut aprecia neașteptata apariție a frumuseții care învăluise întreaga cameră de hotel unde fiul meu, Monty, a doua mea soție, Hepburn, și cu mine sărbătoream intrarea în 2018.

Hep m-a susținut din răsputeri, cred că și-a dat seama cât de greu îmi era și m-a ajutat cu toate. M-a ajutat să-l țin departe pe Nosferatu. Și-a dat seama din instinct. La ea, instinctul și bunătatea merg mână în mână. Mai e și discretă, așa că nu-și manifestă bunătatea prin cuvinte. Nosferatu stătea cu ochii pe ea. În noaptea aceea, Nosferatu ne-a privit pe toți trei: pe Monty, pe Hepburn și pe mine.

„Toți trei sunteți ai mei“, se gândea Nosferatu.

„Nu, doar eu“, i-am zis.

„Numai tu, a zis el, e adevărat, dar tu îmi ești de ajuns. Pe tine am să te chinui până o să-ți rogi moartea.“

Era acolo, în camera de hotel, provocându-mi o adâncă tristețe, sfâșiindu-mi sufletul cu vinovății, renunțări, slăbiciuni, stridențe morale răsunându-mi în cap, în articulații, în inimă.

Totuși, imaginea tacâmurilor noi, a veselei, a mâncării, cele două paturi, noutățile îmbucurătoare din viața lui Monty, acceptarea a tot ce era acolo și viața din prezent văzută ca singura posibilitate de a fi fericit, de a trăi cu bucurie, mi-au alinat sufletul și l-au placat pe Nosferatu.

Dar Nosferatu tace și așteaptă, până când prinde ocazia de a reapărea. Nosferatu este răul lumii asumat de inima mea. Nosferatu este imperfecțiunea vieții instalată în miezul voinței mele. Nosferatu este responsabilitatea mea și iresponsabilitatea mea.

Hotelului Boston îi datorez o noapte în care spontaneitatea a dus la împăcare. Ne-am uitat toți trei la televizor. Hepburn cumpărase și detergent de vase, așa că aveam și o bucătărie improvizată. Mai aveam și saci pentru gunoiul menajer.

Sticla de șampanie pentru copii strălucea în mijlocul camerei. Șampania aia, dulce, cu gust de bomboane, era atât de rea încât cu greu am luat câteva înghițituri.

Șampania aia pentru copii ne-a transformat pe mine și pe Hep în doi copii.

Eu am golit șampania în chiuvetă, asta nu m-a durut, pentru că era o băutură groaznică.

A venit miezul nopții și ne-am urat un an nou fericit, sosise 2018, anul care avea să fie atât de relevant în viața mea de scriitor, însă în acele momente nu știam asta.

Hepburn și-a sunat părinții. Am fost tare fericit să o aud vorbind cu părinții ei, a fost un soi de repetare a unui gest pe care și eu îl făceam cu părinții mei. Și-au urat an nou fericit. Văzând și auzind cât de mult își iubea Hepburn părinții, a revenit și iubirea pe care eu le-am purtat-o lui Cary Grant și Avei Gardner.

În fiecare cuvânt rostit de Hepburn erau ei. M-am gândit la asta, la cum se hrănește iubirea cu toate conversațiile dintre părinți și copii.

Nu contează că acum părinții mei sunt părinții altora, prin intermediul părinților a milioane de oameni veneați voi la mine, ceea ce mi s-a părut lecuitor și alinător.

Trecuse un sfert de oră de la miezul nopții, când Monty a zis că pleacă să se întâlnească cu prietenii lui. L-am însoțit până în holul hotelului.

Am coborât împreună cu liftul.

Era deja 2018 și el împlinise douăzeci de ani.

M-am gândit la 1 ianuarie 1982, când îi împlinisem eu.

M-am întrebat dacă el se va gândi la acest 1 ianuarie 2018 când va fi 1 ianuarie 2054 și va avea vârsta pe care o am eu acum. Am atins cu gândul acel 1 ianuarie din 2054 când Monty își va aminti de 1 ianuarie 2018, așa cum eu îmi amintesc de 1 ianuarie 1982.

Ușile timpului erau larg deschise și un vânt neștiut le zgâlțâia, uși ale timpului rotindu-se în jurul lor înseși.

L-am pupat și a plecat cu prietenii lui.

Am rămas acolo, în holul acela uriaș, un hol care fusese unul de lux în urmă cu douăzeci și cinci de ani. Îmi amintesc când s-a inaugurat hotelul acesta. Toată Zaragoza vorbea despre el.

Acum e vechi, dar încă mai păstrează ceva din farmecul de altădată. Nu mai este un hotel celebru. În urmă cu câțiva ani și-a pierdut o stea: a trecut de la cinci la patru. Cred că hotelurile simt când se deteriorează. Hotelurile au fost martori la multe chestii și sfârșesc prin a se transforma în ființe umane. Am suferit când i s-a luat o stea. Dar e un hotel din alte vremuri. Au apărut altele noi care i-au luat fața.

Când a fost construit, nu m-am gândit nicio clipă că voi petrece aici o noapte de Revelion, deși am convingerea fermă că el, hotelul Boston, a știut încă din 1992, când a fost inaugurat.

A știut că voi sărbători acolo o noapte specială, o noapte a continuității și memoriei, o noapte pe care acum încerc, cât de bine pot, să o transform în bucurie.

8 În tradiția spaniolă, cu douăsprezece secunde înainte de începerea noului an, se mănâncă pe rând douăsprezece boabe de struguri, în ritmul fiecărei secunde marcate printr-o bătaie de clopot (n.tr.).

În dimineața următoare, în timp ce târâiam bagajele pe hol, ne-am întâlnit cu un recepționer tânăr. Nu știu ce mi-a venit să-i vorbesc, într-unul dintre acele accese de euforie care țin de Nosferatu, pentru că Nosferatu mai este și euforie și delir.

I-am zis recepționerului că-mi amintesc că la mijlocul anilor nouăzeci Michael Jackson fusese cazat la hotelul Boston. Recepționerul s-a transformat într-un înger, mi-a zâmbit. Vreau să spun că m-a privit ca un înger și știa despre ce vorbesc. Nu pentru că ar fi fost fan Michael Jackson, ci pentru că-l obseda ce mă obsedează și pe mine: rămășițele ființelor vii împrăștiate în spațiu, prin case, prin aer, pe străzi, în vânt.

Ne-a propus să vedem acea *suite* unde fusese cazat Michael Jackson. S-a dus să aducă cheia. L-am așteptat vreo cinci minute. Apartamentul se afla la etajul șase. A deschis o uriașă ușă de lemn masiv și în fața ochilor noștri a apărut luxul îmbălsămat al anilor nouăzeci.

Așa erau piramidele, poate că atunci am înțeles filosofia marilor monumente funerare din Egipt: locuri încremenite în timp, dorința de dăinuire, toate așa cum au fost, să nu fie mutat din loc nici măcar un tablou, covorul să dăinuie, să dăinuie toate, toate să fie indisolubile.

Un vis care m-a dus în apartamentul din Barbastro, căci pentru mine apartamentul acela este o piramidă din Egipt.

M-am gândit iarăși la părinții mei, că le-ar fi plăcut povestea cu această *suite* în care fusese cazat Michael Jackson. Pentru că această *suite* coincidea cu ideea lor despre lux, pentru că eu am cunoscut ideea aceea. Luxul din anii nouăzeci încă era în concordanță cu luxul din anii șaptezeci.

Era compusă dintr-un salon imens, o sufragerie la fel de mare, o cameră cu televizor, o bucătărie cu aer vetust, apoi covoare, mobile vechi, tablouri cu cerbi și copaci, macheta de lemn a unui vapor într-o vitrină, o mască și o imitație de colț de elefant. Toate lucrurile acelea nu mai aparțineau nimănui.

Eu și Hepburn eram uluiți. Recepționerul a zis „încă n-ați văzut cea mai tare chestie". Ne-a dus în dormitorul principal.

— Aici a dormit Michael Jackson, a zis.

S-a întins pe pat.

— Pot? l-am întrebat.

Iar el a zis:

— Haide.

M-am lungit lângă el, iar Hepburn, pudică, s-a uitat la noi. Nu a îndrăznit să se așeze. Am insistat, dar i s-a părut destul de deplasat. I s-a părut că nu aveam permis pentru asta, ca și cum ar fi existat cineva care să elibereze permise pentru așa ceva.

Stăteam întinși acolo, recepționerul și cu mine, uitându-ne la tavan. Apoi am aranjat cu mare grijă cuvertura, ca să nu rămână nicio cută și nici să nu fie profanată piramida spaniolă a lui Michael Jackson.

Mi-a fost milă de el. În noaptea în care a dormit în patul acesta încă era un bărbat plin de noroc, un bărbat cu viitor. Am încercat să iau legătura cu el. Da, din motivul bine întemeiat că am reușit să-mi vorbească nu doar tata și mama. Am reușit să-mi vorbească și alți morți.

Acesta este un dar tot de la Nosferatu.

Căci cheia de intrare în împărăția morților se numește iubire, sau compasiune.

Asta-i o minciună. Nu se numește așa.

Se numește mizericordie.

Mizericordia este superioară iubirii și compasiunii. Mizericordia este un dar, nu toți oamenii pot să simtă mizericordie. În plus, mizericordia duce la nebunie.

Stăpânul mizericordiei este Nosferatu.

Așa că morții, văzându-te plin de mizericordie, te lasă să vii la ei. Pentru că le dai demnitate, îi îmbrățișezi cu dragoste, le aduci puțin respect, puțină lumină. Le arăți suferința ta, care e egală cu a lor.

Am vorbit cu Michael Jackson.

I-am spus că totul e bine, că e liniște, că lăsase dragoste pe lume prin cântecele sale și că toate-i fuseseră iertate, că poate să doarmă liniștit.

Asta i-am spus.

Apoi ne-am dus să mâncăm. Prânzul de an nou. Pentru a celebra prânzul de an nou, am ales un restaurant italian din centrul istoric al Zaragozei. A venit și fiul meu cel mare, Marlon Brando.

Și iată-ne acolo pe toți patru: Hepburn, Monty, Brando și cu mine, care n-am nume, ca și cum am fi turnat un film la Hollywood, în anii cincizeci, o producție costisitoare, cu o distribuție memorabilă.

M-am gândit de multe ori la faptul că eu n-am nume, la imposibilitatea de a-mi găsi un nume. Cel care spune povestea asta este un om fără nume. De ce toți cei dragi mie au nume, iar eu nu? Pentru că e foarte greu ca un om să ajungă să fie ceva în sine, dincolo de cum îl văd alții.

Ceilalți ar trebui să-mi dea un nume.

Să nu ai nume, să fii numai mizericordie.

E clar că de-a lungul carierei lor, Cary Grant și Marlon Brando au jucat roluri foarte diferite.

Au fost foarte diferiți.

Filmele unuia nu seamănă deloc cu ale celuilalt.

În schimb, Grant al meu și Brando al meu seamănă foarte mult.

Fiul meu Brando seamănă cu bunicul său, marele Cary Grant. Îi văd dând piept cu viața în același stil. Amândoi pun mare preț pe cinste. Brando a moștenit asta de la bunicul său: seriozitatea care duce la cinste.

„Tatăl tău este un bărbat foarte serios", mereu am auzit asta în copilăria mea.

Seriozitatea era o formă de cumpătare și de bună-cuviință. Firește că Grant era serios, modalitatea lui de a vedea lucrurile l-a făcut bun până în adâncul inimii. Bunătatea te obligă de multe ori la tăcere, iar tăcerea este percepută drept seriozitate.

Dumnezeule, cât l-am mai iubit pe tata și acum îl văd transfigurat în Brando. Sunt la fel amândoi. Cumpătați, austeri, harnici, lipsiți de ostentație, moderați, demni, tăcuți.

Cum se poate ca un bunic și un nepot să semene atât de mult? Mi se pare o minune, ceva extraordinar, la care eu am fost martor.

Am fost martor la felul cum tata reapare în caracterul și temperamentul lui Brando, dar într-o formă diferită. Aceeași esență, dar în alt corp, în alte mâini, sub altă înfățișare, în altă lume morală, în alt timp istoric, însă e vorba tot de o amețitoare formă de iubire.

Geneticienii și toți oamenii de știință care studiază moștenirea genetică nu înțeleg iubirea.

Chiar dacă asta caută.

Ceea ce caută ei, eu am în fața mea, pentru că-i văd pe tata și pe fiul meu mergând împreună într-o dimensiune care e frumusețe pură.

De ce te-ai perpetuat în fiul meu, tată? Ai făcut-o tu, sau natura? Ce e natura dacă nu rezultatul iubirii tale? Cred că nu voiai să pleci de lângă mine, cred că nu voiai să mă lași singur pe lume, așa că reapari în Brando, permițându-mi să văd trecerea asta, tunelul acesta.

Mă faci să văd un drum la capătul căruia stai tu, așezat sub un copac a cărui umbră este de aur.

Rigoarea lui Brando, ingeniozitatea lui, felul lui complex de a gândi, stăruința lui, ideea clară despre ce e rău și ce e bine, toate astea vin de la tine.

Vrei să te văd din nou?

Așa e, știu.

Vrei să te văd din nou, nu ar fi trebuit să mori niciodată, sunt atât de obosit, merg din hotel în hotel, din oraș în oraș, de pe un continent pe altul, suferind prin camere, auzind în camere toate zgomotele, toate lamentările, toate suferințele lumii, dar, în același timp, invocându-te din acele camere, într-un ceremonial de spaimă și disperare.

De câte ori apare cuvântul „disperare" în tot ce scriu? Este cuvântul pe care mi l-ai lăsat.

Peste o jumătate de secol, Brando mă va vedea pe mine în fiul său. Cum va fi? Tu știi deja, tu știi ce înseamnă asta.

Spune-mi și mie.

Am ajuns la Veneția, în sfârșit. În labirintul călătoriilor mele, Veneția era centrul. Orașul acesta mă aștepta. Tocmai am sosit. Pentru astăzi, e anunțată creșterea apelor.

Sunt condus la o sală ca să vorbesc despre cartea mea, ca să vorbesc despre voi doi. Am vorbit la telefon cu Hep, i-am zis că sunt speriat. Oamenii sunt politicoși. În cititorii mei vă văd pe voi doi. Vin oameni ca să le dau autograf. Plouă în Veneția și mă gândesc încontinuu la pantofii mei care s-au udat.

Mi-e milă de pantofii mei.

Încerc să fac fotografii cu Veneția, nu știu prea bine dacă sunt turist sau scriitor. Sunt speriat, asta sunt. Hepburn, printr-un mesaj pe WhatsApp, îmi spune să mă liniștesc. Din cauza călătoriilor și al serviciului lui Hep petrecem mult timp departe unul de celălalt.

Când sunt singur nu mai sunt un om normal, iar Hep știe asta. Pentru că atunci când sunt singur, haosul se furișează în inima mea și atunci cad ușor pradă panicii, sau tristeții, sau euforiei. Hep îmi zice: „Promite-mi că n-o să-ți pierzi capul, orice s-ar întâmpla". Cum nu vorbesc cu nimeni — căci dacă Hep nu e lângă mine nu vorbesc cu nimeni — intru într-o tăcere în care limbajul articulat își pierde sensul, de parcă n-aș mai vorbi spaniolă, de parcă n-aș mai vorbi niciuna dintre limbile cunoscute. Firesc ar fi să vorbim numai cu acei oameni care nu vor folosi împotriva noastră ceea ce spunem, de aici tendința mea de a vorbi numai cu Mo. Din instinct, știu că mai bine tac dacă Hep nu e lângă mine. Am ajuns, așadar, să am încredere într-o singură persoană din toată lumea.

Interesant este că m-a însoțit o studentă la spaniolă. Așadar, iată-mă obligat să vorbesc spaniolă, să renunț la tăcere. O s-o numesc Gina Lollobrigida. Are douăzeci și patru de ani și mi-a citit romanul. Vorbim despre cum se înțelege cu părinții ei. Îi spun Ginei să nu fie prea dură cu tatăl ei. Nu l-a mai văzut de mult timp, așa că îi spun să-l sune. Mă uit la pantofii Ginei și mă gândesc la maică-sa. Mă gândesc că maică-sa a ajutat-o să-și aleagă pantofii pe care-i poartă, la cât de important este să ai pe cineva care să te ajute să alegi și să cumperi niște pantofi. Eu nu sunt în stare să-mi cumpăr nici măcar niște pantofi, nu sunt în stare să-mi cumpăr nici măcar o pâine, mereu am impresia că ar trebui să umblu desculț și să nu mai mănânc. Eu mergeam cu mama ca să-mi cumpăr pantofi. Mama îi alegea pentru mine și tata o lăuda pentru alegere, așa a fost mulți ani și așa nu mai este de și mai mulți ani.

Mă gândesc la ce-i va oferi Ginei viața. Mă întreabă despre Monty și Marlon. E mai mare decât Marlon doar cu doi ani. Așa că se întâmplă miracolul cu care încep să mă obișnuiesc, o văd pe Gina ca și cum ar fi fost fiică-mea.

Trăiesc într-un uragan de mizericordie.

Inima mea cedează mizericordiei.

Pe toți tinerii cu care mă întâlnesc, îi transform în fiii mei.

Vreau să-i meargă bine și încep să-i dau tot soiul de sfaturi. Mă încâlcesc în atâtea sfaturi. Mă încurc, mă contrazic. Mi se pare că părinții ei au o fiică minunată. Ea râde de această adopție neașteptată. Mă ajută cu umbrela. Probabil că se gândește că sunt un ciudat, un bărbat în derivă; și dacă chiar gândește așa, nu-mi pasă, pentru că e adevărat. Gina zice că dacă eu mi-am povestit viața în roman, atunci o să-mi povestească și ea viața ei. Interesant este faptul că nu e pentru prima dată când mi se întâmplă asta.

Gina simțea nevoia să-mi povestească viața ei, căci deși ea crede că e plină de lucruri care țin mai degrabă de suferință și durere, știe din instinct că în viața ei există și multă frumusețe. Îmi povestește viața ei, iar în fața noastră se întinde Marele Canal venețian; apa și arhitectura, contopite, ne ajută, ne protejează.

Mă gândesc la Gina și la viața ei și o văd transformându-se într-un înger. Cred că îmi pierd mințile. O nebunie bună. Văd bunătate peste tot. Zâmbetul Ginei e un drum care duce la părinții ei și îmi spun că zâmbetul acela l-a moștenit de la unul dintre ei, sau de la amândoi.

Mă uit la apa din Marele Canal și în același timp mă gândesc la nașterea Ginei, mă gândesc la bunicii ei, la câtă bucurie a adus Gina pe lume.

Gina a făcut ca eu să-mi amintesc de vremea când eram de vârsta ei. Ce bine ar fi să am iarăși douăzeci și patru de ani, ca ea.

Cary Grant, Monty Clift, Marlon Brando, Katharine Hepburn, Gina Lollobrigida și Nosferatu, toți la Veneția, o distribuție admirabilă, un lux al istoriei cinematografiei.

Parcă am fi invitați oficiali la festivalul internațional de film de la Veneția, care a ajuns la ediția 75.

Cutreier pământul, orașele, țările și mama știa dinainte că așa va fi, mama știa că se va întâmpla așa.

Și-a imaginat într-o zi, iar eu trăiesc acum ce și-a imaginat. Asta e tot ce fac: trăiesc ceea ce ea știa că voi trăi, căci dacă nu ar fi așa, dacă mama nu și-ar fi imaginat viața mea actuală, ar trebui să mor în clipa asta, să mor de rușine și de deșertăciune.

Mama trebuie să fi știut cum va fi viața mea din prezent, iar dacă a știut, înseamnă că încă mă aflu sub guvernarea ei, guvernarea ei bună, încă sunt ocrotit de privirea ei, pentru că o mamă știe mereu unde îi este fiul, chiar dacă acea mamă nu se mai află în împărăția celor vii.

Dacă mama ar trăi, știu că forța unei zeități ar fi de partea mea.

Și-mi pot imagina mai departe, îmi imaginez ce-or fi făcând acum Monty și Brando: orice ar face, fac fără mine, cel care dispare treptat, dacă nu cumva am dispărut deja cu totul din viețile lor. Mă tot chinuiesc să-mi găsesc locul în lume, practic nu l-am găsit niciodată, căci niciodată nu am știut care-i rostul meu în lume, de aceea nu am nume, de aceea rătăcesc, de aceea călătoresc.

Mergem cu toții pe Canal Grande.

Prima ediție a Mostra Internazionale d'Arte Cinematografica di Venezia a avut loc în 1932. În Spania încă nu începuse războiul, dar tata era deja pe lume. Și mama știa deja că anul acesta vom fi invitați cu toții la festivalul de film de la Veneția, pentru că suntem actori mari, pentru că suntem frumoși, pentru că suntem stelele celuloidului.

Mă întorc la hotel. Deschid ferestrele, lemnul lor e erodat de sarea mării.

Aerul umed și sărat îmi provoacă o viziune. Îi văd pe Monty și pe Marlon peste treizeci de ani. Văd despărțirea mea de ei. Văd sărutul pe care doi bărbați maturi îl depun pe fruntea rece a unui bătrân.

Se gândesc la tatăl lor, și acum îmi dau seama că tot ceea ce scriu izvorăște din imensa iubire pe care le-o port și că nu sunt altceva decât iubirea asta, mai mult, e o iubire neîmpărtășită în viața asta, pentru că va fi împărtășită abia după moartea mea.

Pentru că marile iubiri se desăvârșesc numai în viitor, acolo unde timpul se întoarce.

Asta mi-a fost revelat la Veneția.

Îi văd pe Monty și Brando uitându-se la cataloage cu sicrie, cum analizează diferitele opțiuni. Au un aer de seriozitate. Și eu am fost serios în 18 decembrie 2005. Soțiile sunt alături de ei. Îi îmbrățișează, apoi și ei doi se îmbrățișează. Acum se iubesc mai mult, căci eu am plecat de pe lumea asta. Când pleacă de pe lume, tații și mamele îi fac pe frați să țină mai mult unii la alții, e ca un fel de testament lăsat de părinți.

În noaptea aceasta, retras la hotel, a venit să mă viziteze fantoma unui prieten. Au trecut mai mult de cinci ani de când a murit. Nu mi-am dat seama că ținea la mine foarte mult.

În 2013, înainte de Crăciun, m-a sunat. Trebuie să fi fost în jur de 20 decembrie când m-a sunat. Prietenul meu, căruia o să-i spun Cooper, pentru că avea ochii lui Gary Cooper, m-a întrebat cum o mai duc. Pe toată durata conversației a vrut să știe cum îmi merge în viață.

Am vorbit și am vorbit, iar interesul său pentru viața mea m-a făcut să mă simt important.

Întrerup o clipă povestea, pentru că fereastra care dă spre apele Veneției s-a închis violent. O lăsasem deschisă, chiar dacă era frig. E două noaptea. Nu știu ce fac treaz la ora asta. Mă uit la apă. Creierul meu se împotmolește. Mă duc la borsetă, caut un anxiolitic și Nosferatu deja ține pastila în palmă și mi-o oferă cu un zâmbet care vrea să zică „mai ai puțin, foarte puțin". Există frumusețe și în medicamente și acum îmi amintesc că în ultimii săi ani de viață, Cooper lua același anxiolitic pe care-l iau eu acum. L-am văzut o dată în casa lui, în dormitor, pe noptieră.

Aceeași marcă de anxiolitice.

Eu și Cooper ne asemănam mult.

Însă exista o mare diferență între noi: el era un om mai bun. Avea un simț al bunăvoinței mai puternic. Îmi amintesc de viețile noastre paralele. Amândoi am trecut, în vremuri diferite, prin labirinturi și abisuri pasionale, amoroase. Amândoi am avut căsnicii haotice, pline de aventuri extraconjugale care ne distrugeau și ne împingeau la distrugere.

Cooper credea în distrugere din dragoste de viață.

Cooper trăise mari iubiri extraconjugale, dar continua să fie însurat cu soția lui dintotdeauna. Îl chinuia vinovăția. Apoi a reușit să cadă la pace cu vinovăția. Mereu cădea la pace și mereu rupea apoi tratatul. Uneori era cuprins de mutenie. Tăcea mâlc. Cred că-și vedea trecutul defilându-i prin fața ochilor. De asta își petrecea viața călătorind, exact din același motiv pentru care călătoresc și eu, căci mișcarea nu poate fi descrisă. Suntem oameni care se mișcă pentru că trupurile în mișcare sunt frumoase și dobândesc insensibilitatea, purificarea, golul, bunătatea.

Pentru că mișcarea nu poate fi trasă la răspundere.

Lui Cooper nu-i păsa dacă mergea într-un loc sau în altul, într-un oraș sau în altul, într-o țară sau în alta, important era să plece din locuința lui din Madrid. Important era să se miște. Era mereu pe drum, venea dintr-o călătorie și pornea în alta, ca să nu stea locului, în fotoliul de acasă, la cheremul unei oglinzi.

Apelul său telefonic a devenit unul dintre marile mistere ale vieții mele.

Știam că Cooper avusese cancer, la un moment dat îmi zisese că se vindecase. Acum l-am întrebat din nou și mi-a spus același lucru, că se însănătoșise. A continuat să mă întrebe cum o duc, să se intereseze de tot ce fac.

Am vorbit despre cum te simți când dormi cu persoana iubită și că, poate, sentimentul acela, când vine vremea să mergi la culcare, este singura revelație a iubirii. Mi-a zis că dacă te duci la culcare în bună înțelegere cu persoana iubită, e semn că acolo există un soi de mare iubire.

Mi-a zis că ar trebui să mă las de băut.

În clipa asta, aici, în Veneția, sunt speriat, pentru că fereastra s-a deschis din nou. Mă uit la apă, e trei dimineața, nu pot dormi. Apeluri telefonice, asta e totul.

Astăzi, când treceam pe podul Rialto, ca un turist oarecare, m-a sunat dragul meu Marlon Brando și m-a întrebat cum sunt. M-am emoționat, aproape că m-am bâlbâit. Cuvintele mă

părăseau, silabele mă lăsau în voia sorții.

M-am bucurat atât de mult de acel apel, încât a sfârșit prin a mă speria. Monty nu mă sună niciodată și cred că Brando la fel. Deosebirea dintre cei doi, una deloc mică, stă în faptul că Brando răspunde când îl sun; Monty, niciodată. De la bucuria apelului lui Brando am trecut la spaima de apelul său, căci niciodată nu poți crede pe deplin că contezi pentru cineva. Niciodată nu poți crede pe deplin că cineva te-ar putea iubi. M-am gândit că mă sună cu vreo problemă. Dar nu, m-a sunat doar ca să vadă ce mai fac.

Brando și Monty sunt diferiți.

Monty nu m-a sunat niciodată, doar la intervenția altcuiva, dacă altcineva a insistat. Niciodată nu s-a gândit că ar fi bine să vorbească cu tatăl său. Iar asta mă întristează, nu pentru mine, ci pentru el, dar așa e Monty. N-am ales degeaba numele de Montgomery Clift. L-am ales cu bună știință.

Închid fereastra după ce mă uit un minut la canale, după ce văd cum zorii se lasă ușor peste Veneția.

Cooper mă asculta și m-a iubit. De ce m-a iubit? Niciodată n-am fost demn de iubirea cuiva. Iubirea celorlalți mă copleșește, cred în nemeritarea mea.

Cooper a zis: „Sunt fratele tău, te iubesc, totul se va rezolva".

M-am gândit că am vorbit numai despre viața mea pentru că a lui era acum ordonată și reușise să învingă boala.

Cât de egoist am putut fi.

La trei săptămâni după convorbirea noastră telefonică, Cooper a murit. Mă sunase ca să-și ia adio. N-am bănuit nicio clipă. Nici nu mi-a trecut prin cap că se despărțea de mine, că apelul acela era de rămas-bun. Felul în care mi-a zis adio a fost o enigmă. Invizibilitatea despărțirii a fost un monument, un templu, pentru ca eu să mi-l pot aminti învăluit în frumusețe.

Cooper a ales frumusețea și enigma.

Dar cum a fost posibil ca în pragul morții să-l intereseze viața mea, iată ce n-am încetat să mă întreb. Nici măcar nu pot înțelege așa ceva, cu atât mai puțin să fac la fel.

Cooper, numai el știe cum, a ales ca eu să-l văd transfigurat în mister în această noapte de început de aprilie, aici, în Veneția, lângă apele întunecate, cu sarea și algele lor. De data aceasta, eu sunt cel care deschide fereastra perpendiculară cu canalul.

Nu a zis „s-a agravat, nu merge prea bine, dar nu mă las".

Nu a zis „aștept niște rezultate".

Nu a zis „nu-s prea optimist, știi cum sunt medicii când rezultatele nu sunt bune".

Nu a zis „durerea e insuportabilă, mă duc".

Nu a zis „medicii nu-mi dau nicio șansă".

Nu a zis „vino mâine pe la mine, ăsta mi-e sfârșitul".

Dar a zis „trebuie să te lași de băut, știi că țin la tine foarte mult".

Dar a zis „m-am însănătoșit, mai mare a fost spaima".

Dar a zis „îmi pasă de tine".

A renunțat nu doar la gândul morții, ci și la a vorbi despre ea cu cei pe care-i iubea.

Am dormit rău, m-am trezit tot timpul. Mă ridicam din pat și mă uitam la priveliște: întunericul, apa, din când în când câte o șalupă trecând pe Marele Canal. Veneția la trei noaptea, la patru dimineața. Tot mai aproape de ghearele lui Nosferatu, într-o litanie de disperare asumată. Încercam să trec în revistă lucrurile minunate din viața mea.

Nosferatu îmi zicea: „Cooper te-a iubit, dar tu pe el, nu, niciodată nu te ridici la așteptările oamenilor, ești cel mai rău dintre oameni".

M-am uitat din nou pe fereastră.

Nosferatu mi-a zis: „Cooper, în loc să se gândească la el, s-a gândit la tine. N-ai înțeles asta niciodată, nici nu vei înțelege vreodată, să te gândești la alții înainte de a te gândi la tine, asta-i temelia iubirii. Ava și Cary s-au gândit la tine, dar tu te gândești doar la tine, iar eu am venit pe lume de la cât te-ai tot gândit tu la tine, îți mulțumesc pentru asta, căci exist, am identitate, voință și forță datorită egoismului tău, care provine din teamă; sunt fiul mediocrității tale umane".

M-am hotărât să mă bag în cadă și să fac o baie fierbinte.

Veneția e superbă dacă ești cu cineva. Nu știu italiană, aș fi putut încerca să învăț, aș fi putut face atâtea lucruri pe care nu le-am făcut. Ați fi putut fi venețieni, Cary și Ava. Să vă fi născut aici, iar eu să vă fi îngropat pe insula San Michele.

Am fi avut o casă aici, un palat nobiliar lacustru, o barcă și flori la ferestre.

Cooper știa că aceea era ultima noastră convorbire din viața noastră, dar nu mi-a zis. Nu mi-am dat seama de nimic. Poate că aș fi avut nevoie să știu. Poate că ar fi fost bine pentru mine să-mi spună ceva, dar ce să-mi spună. Cred că trebuia să-mi fi spus.

Nimeni nu spune.

Nici tata nu a spus.

Nimeni nu spune că e pe moarte, nimeni nu zice: „asta-i ultima dată când vorbim, mă duc în vidul absolut, în locul unde nimic nu se întâmplă și nici nu se va întâmpla ceva vreodată".

Și acum vine întrebarea: eu cum voi proceda? Voi face la fel cum au făcut Cooper și Grant?

Cooper știa ceva ce eu tocmai am aflat, acum, la cinci ani după moartea lui. Cooper știa că suntem asemănători. A vrut ca felul său de a pleca din lumea asta să se transforme în harta comorii, pentru ca eu să pătrund enigma și să-l văd pe el: înalt, pentru că era înalt; frumos, pentru că era frumos; cu părul alb, căci așa a avut părul încă din tinerețe; carismatic, pasional, romantic, isteț, tăcut, melancolic, plin de demnitate, pentru că patria lui a fost demnitatea.

Nu o să ne revedem niciodată, dar știind cât de mult iubeai viața, căci o iubeai într-un fel devastator și crud pentru tine însuți, nu înțeleg cum ai plecat din ea într-o tăcere atât de mare, atât de incomensurabilă.

Ai plecat așa pentru ca eu să plec la fel.

Asta ai vrut să-mi spui?

Spune-mi din nou, în noaptea asta, aici, în Veneția, numai noi doi, tu și eu.

În ziua următoare, a venit să mă ia o barcă-taxi ca să mă ducă de la hotel la aeroportul din Veneția.

Am stat în picioare în barcă, voiam să-mi iau bun-rămas de la Veneția concentrându-mi toată atenția la ce-mi vedeau ochii.

M-am uitat la barcagiu și l-am invidiat.

Barcagiul mi-a zis în spaniolă că-i plac pantofii mei. Atunci mi-am amintit de noaptea în care crescuseră apele și cât de obsedat am fost să salvez pantofii primiți în dar de la Mo.

În timp ce luam cina într-un restaurant, apele continuau să crească. La plecare, un angajat al restaurantului mi-a dat niște cizme de cauciuc care-mi ajungeau până la coapse. Mi-a fost teamă. Am ieșit pe stradă și totul era scufundat într-o adâncă tăcere. Trebuia să merg foarte încet. Pantofii mă obsedau, să nu pățească ceva pantofii mei. Pantofii aceia simbolizau viața mea.

Mișcam apa în mers, încet.

Apa creștea. Dacă nu erai atent și mergeai, din cauza întunericului, spre un canal, puteai să cazi în adâncuri. Puteai muri înecat. Să dispari în noapte, care îngână întunericul cu apa.

Mi-am amintit de râul Cinca, de atunci, de la acea zi a mea de naștere, atât de îndepărtată.

Persoana care mă însoțea a rătăcit drumul și a luat-o spre canal, în loc să meargă lipită de case. Am prins-o de mână. I-am spus că pe acolo, nu.

Am reușit să-mi salvez pantofii.

Oamenii lucrează și plătesc, timpul se scurge și, după ce trec de cincizeci de ani, oamenii nu mai știu nici de ce lucrează, nici de ce plătesc. Nu mai vrei decât să fii lăsat în pace, să stai liniștit, să ai liniște.

Îmi verific zilnic contul bancar, banii de acolo îmi spun că mai sunt în viață. Când Ava a murit, a lăsat vreo patru sute de euro. Mă gândesc des la acei patru sute de euro, ar fi putut să-i folosească pe vreun ultim capriciu. Ar fi putut să mă invite la cină și, cum pe atunci beam, am fi putut bea un vin de o sută de euro.

Am fi putut bea șampanie franțuzească și să mâncăm stridii. Cu patru sute de euro, în Spania te poți ospăta ca un rege, ca un marchiz, ca un mahăr.

Numărul 4 a fost mereu numărul meu preferat. Predilecția mea pentru el a apărut din faptul că locuiam în apartamentul numărul 4. Încă de mic, am făcut din locuința noastră un sanctuar. Stăteam la 4, deci numărul meu sfânt a devenit 4. Și era 4 pe stânga, așa că „patru stânga" au fost două cuvinte care mie mi se păreau cuvinte importante, căci defineau locul unde erau ei doi, Cary și Ava, cel mai important loc de pe planetă.

Uneori îmi vine cheful nu neapărat să beau, ci să văd lumea ca atunci când beam, pentru că o vedeam într-o stare de grație, plenară, în expansiune, de asta mi-e dor.

Scriitorii rataţi se ascund pe unde pot, în sânul familiei, printre prieteni, după vreo funcție publică importantă; iar scriitorii de succes nu există, pentru că succesul în literatură este o minciună.

Viața nu împarte premii.

Pe mine, viața nu m-a premiat niciodată. Viața doar te distruge, cu mai mult sau mai puțin farmec, dar te distruge. Dar ceea ce chiar am văzut sunt miile de pacturi diferite pe care oamenii le fac cu distrugerea. Unii oameni încheie un anumit pact, alții, un altul. Cei mai mulți fac pact pentru o distrugere lentă, de câte douăzeci, treizeci de ani. Oamenii numesc asta a trăi, și nu e puțin lucru.

Ipotecile pe care oamenii le plătesc pentru casele pe care le cumpără se întind pe o durată temporală gândită în funcție de durata de distrugere a vieții.

Această concordanță între perioada unei ipoteci și timpul cât durează distrugerea corpului tău este aproape poezie, o formă de armonie a capitalismului. E o mare invenție a băncilor. O mare simbolistică între existență și ipotecă. O cucerire a civilizației.

Părinții mei nu și-au cumpărat niciun apartament, nici n-au avut vreodată o ipotecă. Îi binecuvântez pentru asta.

Spania are cetățeni minunați, doar că elitele politice, sociale, economice, intelectuale sunt bolnave. Elitele din Spania nu au funcționat niciodată, de asta țara continuă să fie una ciudată, diferită, complicată. Mereu elitele au fost cele care ne-au dus de râpă.

Dar vreau să le reamintesc spaniolilor și spanioloaicelor că sunt oameni cu inimă largă. Prea puțin îmi pasă mie de literatură, eu vreau dragostea oamenilor, de asta m-am făcut scriitor. Pentru că am descoperit ceva, am descoperit că cuvintele seduc și fac bine la singurătate. Și am descoperit că toți spaniolii și toate spanioloaicele cu care am vorbit în acest ultim an își iubeau părinții.

Asta a fost minunat.

Dragul meu Cary Grant, trebuie să-ți spun ceva intim, ceva ce m-a făcut nefericit pe viață, dar care a fost temelia iubirii noastre.

Tu, ca orice tată, îți doreai să ajung cineva în viață. Când eram copil, erau două lucruri la care mă pricepeam cu adevărat bine: să schiez și să înot. Voiam să te simți mândru de mine. Când aveam zece ani, m-ai înscris la un concurs de înot la niște bazine recent inaugurate. Era în 1973. Primele bazine din localitate. S-au organizat concursuri. M-ai înscris la proba de 100 metri craul.

Imediat după start, am reușit să îi depășesc pe toți și am rămas primul vreo cincizeci de metri, dar apoi puterile mi-au scăzut și am coborât ritmul pe următorii cincizeci de metri, am început să înghit apă și am încheiat pe locul patru din șase.

Nu aveam destulă rezistență fizică.

A fost un trist loc patru.

Am fost foarte dezamăgit, pentru că asta ne ducea înapoi la tăcere, la eșec.

Nu că tu ai fi avut pretenții de la mine; îmi făcusem eu visuri. Era visul de a face ceva în viață. Atunci am înțeles asta pentru prima dată, visul de a face ceva, în acea zi de iulie 1973. A fost o duminică. În ziua aceea, locul era în plină sărbătoare. Veniseră mulți oameni ca să asiste la întreceri. S-au dat medalii. Eu nu am luat nicio medalie. Am stat și m-am uitat lung la adversarii mei care au căpătat pentru mine dimensiuni gigantice. Ei chiar reușiseră să-și facă părinții să fie mândri. Dacă aș mai fi câștigat un loc, aș fi ajuns pe trei și aș fi luat și eu medalie, dar pentru locul patru nu se dădea nimic.

Pervers sau ironic a fost că acei copii de vârsta mea, care primiseră medalii, nu au trezit entuziasmul părinților lor, vedeam asta și nu-mi venea să cred. Părinții lor au afișat o indiferență obișnuită. Atunci mi-am dat seama din nou că erai cu totul și cu totul special. Mi-am dat seama că aveam un altfel de tată. Și că acea originalitate ne putea face mult rău, ceea ce s-a și întâmplat și continuă să se întâmple chiar acum, când scriu rândurile astea.

La fel s-a întâmplat și la schi, doar că la sportul acela eram ceva mai bun. Normal că eu am putut merge la schi atâta timp cât tu ai câștigat bine, adică până în 1975, sau începutul lui 1976. Era un sport scump. M-ai înscris și la un concurs de schi. Bănuiesc că știai foarte bine că viața e o competiție nesfârșită. Încercai să-mi transmiți asta: că bucuria depinde de victoria în mii și mii de întreceri la care un om trebuie să ia parte de-a lungul vieții sale.

Interesant este că mi-e dor de tine, tată, așa cum erai în tinerețe, când aveai patruzeci și ceva de ani. Pentru că pe vremea când tu aveai patruzeci și un pic erai un împărat al vieții, împăratul pe care eu l-am văzut, de care m-am îndrăgostit. Viața pe care ți-o dau în paginile astea pe care le scriu este tot ce pot face pentru noi doi, pentru a recupera, cu asupra de măsură, sălbatic, iubirea noastră profundă, pentru că există iubire profundă între un tată și un fiu. E o iubire sfidătoare. Atitudinea ei în fața trecerii timpului și în fața trecerii norilor, mărilor, țărilor și imperiilor este una sfidătoare. E o iubire care nu se împlinește în prezent; aici voiam să ajung, chiar aici, la această concluzie atât de profundă: nu se împlinește în prezent, ci se ascunde de prezent; se petrece în prezent, însă magnitudinea și profunzimea ei nu sunt vizibile în timpul prezent; vizibilitatea ei aparține împărăției viitorului.

Adică devine vizibilă astăzi, în acest 2019.

Tocmai a devenit vizibilă.

Câte lucruri rezolvă moartea. Sfârșește prin a fi o restituire a ceea ce a existat înainte de viață: puritatea. Asta am simțit acum două zile, la Veneția: restituirea purității, căci acolo te afli tu acum și într-acolo mă îndrept și eu.

La concursul de schi m-am descurcat mai bine, da. Ți-am provocat momente de bucurie, pentru că am câștigat medalia de aur la o întrecere județeană. Nu-ți mai încăpeai în piele. Îți plăcea să-ți povestesc cum câștigasem. Se întâmpla în 1974. Nimeni nu dădea doi bani pe mine, pentru că mă înscrisesem de curând în competiție. Și totuși, am câștigat. Alții schiau mai repede decât mine, dar au căzut. Ar fi putut să mă întreacă, dacă ar fi fost mai calculați sau mai prudenți. Cred că asta te bucura cel mai tare, faptul că-mi dădusem seama de cât de important era să-mi cunosc limitele, te-ai gândit că prudența mea de atunci îmi va fi de folos pentru toată viața. Nu a fost așa. Cred că nu a fost așa. Însă îți plăcea atât de mult să-ți povestesc cum ceilalți, încrezători în forțele lor, și-au pierdut echilibrul și au sfârșit pe jos, în zăpadă...

Am rezistat pentru că am fost prevăzător și am câștigat, dar apoi, un an mai târziu, am trecut la altă categorie și cariera mea de schior a intrat în picaj. Nu mi-ai zis nimic. Dar dezamăgirea aceea mi s-a întipărit în minte.

Dezamăgirile nu mor niciodată. Dăinuie toată viața. Amuțesc, cel mult, și stau acolo, mumificate, dar nu dispar. Și vechile dezamăgiri se nutresc din cele noi și formează o mare familie. Așa că am avut parte de alte decepții care s-au alăturat celor vechi. Ca și cum frustrările ar avea copii.

Mă gândesc cât de mare ar fi fost fericirea ta, dacă aș fi ajuns un schior olimpic, dacă aș fi câștigat medalia de aur la olimpiada de iarnă.

Dar nu a fost așa.

Tot ce făceam, pentru tine făceam și cred că asta a fost cea mai bună latură a vieții mele, tot ce am făcut mai bun în viață a fost să-ți provoc un zâmbet. Cred că dorința aceea de a te face fericit cu micile mele victorii e tot ce-i mai bun în inima mea. Cred că asta a fost contribuția mea la istoria bunătății omenirii. Cred că în clipele acelea am fost un om bun.

Pentru mine, fericirea ta era fericirea lumii.

Nici nu știi ce înseamnă pentru mine faptul că în momentul acesta din viața mea mă pot gândi că în unele clipe din viața ta te-am ajutat să cucerești palatul bucuriei.

Nici nu știi cât de mult te-am iubit de-a lungul timpului, prin tot ce am făcut, și cât de mult te iubesc acum, absorbit de transa asta, de viața asta plină de confuzie, numai că în spatele acestei confuzii de cincizeci și șase de ani ai mei, apari mereu la depărtare, la mare depărtare, învăluit în întuneric și sânge, în întuneric și labirint.

Și-mi spui: „Sunt eu, sunt tatăl tău“.

Uneori mă gândesc la divorțul morților. Mă gândesc că nu sunteți împreună, că v-ați câștigat dreptul de a vă trăi moartea unul fără celălalt, că v-ați hotărât să fiți doar un bărbat și o femei, nu părinții mei.

Atunci mă împac cu viața.

Pentru că mă aflu dinaintea despărțirii definitive.

De acum tu ești un bărbat.

De acum tu ești o femeie.

De acum, faptul că ați fost *genitori* mei, cum se spune în italiană, cu un cuvânt care îmi place foarte mult, se sparge în milioane de fărâme, care se împrăștie, se răcesc, se duc tot mai departe și fiecare dintre ele nu mai are nicio legătură cu celelalte, așadar totul s-a sfârșit.

Umblați printre stele, fiecare în căutarea unui alt loc în univers și gata să urce marile trepte ale bucuriei.

Trecutul unui om de cincizeci și șase de ani întruchipează un peisaj care devine tot mai mult o ruină, nu în înțelesul rău al cuvântului „ruină“, ci în sensul de semne că acolo a existat viață, viață care s-a scurs, viață consumată prin însuși efortul de a trăi, căci ruinele sunt un refugiu nobil pentru viața care s-a dus, iar dragostea mea pentru propriile mele ruine poate coincide foarte bine cu dragostea pentru cele pe care le văd aici, în Italia și s-ar părea că ruinele din memoria mea găsesc o consolare de natură supranaturală în ruinele unei civilizații, așa încât ruinele mele ies din contactul cu ruinele romane și creștine reîmprospătate, sprijinite, bucuroase.

Ruinele tale le ajută pe ale mele, asta faci, Italia, pentru că încă sunt în Italia. Mâine mă întorc la Madrid.

Nimeni nu mai știe ce voce avea bunicul, care erau cuvintele lui preferate, care era tonul vocii lui, ce gesturi făcea, ce ochi avea. Ochi care de multe ori trebuie să fi scânteiat de bucurie. Și totuși, vocea aceea, pe care nimeni nu și-o mai amintește, i-a vorbit mulți ani celui care avea să fie tatăl meu.

Nu foarte mulți ani, e adevărat, pentru că era război, existau pușcării și nenorociri. Dar chiar și așa, au fost niște ani. Anii în care au fost împreună au fost reali. Îmi place să mi-l imaginez pe tata de mână cu tatăl său. Poate că viața mea nici nu are alt rost în afară de a depune mărturie că tatăl meu și tatăl lui au fost împreună cândva.

Se plimbau pe străzile din Barbastro, înainte de războiul civil, prin 1935. Pe atunci, tata avea cinci ani. Bunicul, nu știu. Pentru că nu știu când s-a născut.

Ce bine ar fi să se piardă și data mea de naștere.

Acum numai fratele meu și cu mine ne mai amintim cum vorbea tata. Ne amintim cu greu, căci au trecut paisprezece ani de când s-a dus.

Paisprezece ani de când s-a dus și totuși nu s-a dus.

Uneori am și eu un chef nebun de a mă duce, de a mă duce lângă el.

Dar unde?

Se apropie, așa este, chiar dacă încă nu și-a făcut simțită prezența, dar se apropie, tăcută și încă nedeslușită, ziua în care n-am să vă mai sun, cu insistența mea bolnăvicioasă, nici nu o să ne mai dăm întâlnire, nici nu o să ne mai putem vedeam, nici să luăm masa împreună, nici n-o să vă mai cumpăr bilete de tren ca să veniți să mă vedeți la Madrid.

Ce melodramatic sunt, dar așa va fi.

Amintiți-vă de mine cu toată bucuria care vă încape în inimă. Voi doi, Monty și Brando, cei doi mari actori ai vieții mele.

Cu cea mai mare bucurie, mereu.

Nimic nu mă face să visez mai mult decât atunci când intru pe site-ul căilor ferate ca să cumpăr bilete. În urmă cu câteva săptămâni a fost o ofertă la clasa I și i-am cumpărat lui Monty un bilet. Tot timpul mi-am imaginat cât de bine se va simți călătorind la clasa I.

Natura iubirii mele pentru voi vine de la tata, din ceea ce el a iubit la mine. O să plec de pe lumea asta fără să știu ce a văzut tata la mine. Eu am văzut în voi moștenirea sa. Poate că și tata a văzut asta în mine: moștenirea tatălui său, despre care nu a vorbit niciodată.

Mi-au dat viață cei care au plecat din viață în timp ce viața mea continua și de fiecare dată când îmi amintesc asta, ei revin.

Ați avut o familie.

Dar încă nu a sosit momentul despărțirii, încă suntem împreună.

În ziua în care o să las lumea, o s-o las învăluit în bucurie pentru că las pe lume două ființe minunate, pentru că v-am iubit.

Cât de sus e luna în noaptea asta, aici, în Italia.

Sunt la Madrid. Am luat metroul de la Terminalul 4. Administrația metroului a lipit pe ferestrele vagoanelor foi cu poeme și fragmente de proză. E o modalitate de a propaga literatura și de a-i distra pe pasagerii grăbiți și plini de griji și care, brusc, dau peste niște cuvinte neașteptate.

Citesc una dintre foi. Sunt versuri care vorbesc despre bucurie, autorul lor este poetul José Hierro. Apariția acestor versuri într-un vagon de metrou pare o mică minune. José Hierro s-a născut la Madrid, în 1922. Cum ar fi să te nești la Madrid în 1922? La sfârșitul războiului civil a fost condamnat la închisoare. L-au acuzat că-i ajutase pe deținuții politici, printre care se afla și tatăl său. A stat în închisoare cinci ani. Cinci ani pentru că și-a ajutat tatăl, asta mă uimește și mă tulbură.

Am ajuns acasă, am lăsat geamantanul pe hol. N-am chef să-l deschid, pentru că știu ce e în el. Ca să fac totuși ceva, mă duc la bucătărie și-mi fac o cafea.

După ce Hierro iese din închisoare, scrie o carte intitulată *Alegría*, o carte care apare în 1947, după care câștigă cel mai important premiu din acea epocă.

Mă gândesc dacă bucuria are o istorie de sine stătătoare sau dacă e contagioasă, o contagiere care trece de la om la alt om, într-o înlănțuire tăcută.

Mă simt singur aici, în apartament, cafeaua tocmai a dat în foc. M-am întors din călătorie și deocamdată nu se mai întrevede niciuna. Mă tem că imobilitatea îl va aduce pe Nosferatu dintr-o clipă într-alta. Mă tem că se va năpusti asupra mea cu o furie și mai mare. Mă tem de miile lui de întrebări. Cum să scap de el pentru totdeauna. Pentru că de imobilitate profită oglinzile din casă pentru a-mi aminti cine sunt. Mă încredințez versurilor lui José Hierro citite în metroul din Madrid: „prin suferință am ajuns la bucurie".

N-ai cum să ajungi altfel la bucurie.

Îmi imaginez că sună interfonul din hol.

O fi vreun pachet. Vreo factură, ca de obicei.

Pun o linguriță de zahăr în cafea și-mi zic că poate nu, că poate de data asta nu e niciun pachet, nicio factură.

Mă umple de bucurie gândul că voi răspunde la interfon și voi auzi două voci murmurând. „Am vrut să-ți facem o surpriză, tată, știam că ești în Madrid", zice Brando. Mă uit la ecranul video-interfonului și iată-i pe amândoi, în alb-negru, ca în vechile filme de la Hollywood, cu chipurile vesele, tineri și zâmbitori, Montgomery Clift și Marlon Brando.

Au venit să mă vadă.

A venit bucuria să mă vadă.